

การสร้างตัวตนคนเป็นพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้วยปฏิบัติการคอนเฟลชชั่น

ปริญญานิพนธ์
ของ
กัญญาวีร์ แก้วนุ้ย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์
ธันวาคม 2559

การสร้างตัวตนคนเป็นพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้วยปฏิบัติการคอนเฟลชชั่น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์

ธันวาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสร้างตัวตนคนเป็นพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้วยปฏิบัติการคอนเฟลชชั่น

บทคัดย่อ
ของ
กัญญาวีร์ แก้วนุ้ย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์
ธันวาคม 2559

กัญญาวิร์ แก้วนัย. (2559). การสร้างตัวตนคนเป็นพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้วยปฏิบัติการ
คอนเฟลชชั่น. ปริญญาโท. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.สุรภูมิ ปัดไธสง., ดร.กิตติกร สันคติประภา

งานวิจัยนี้เพื่อศึกษากระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวไทย
โดยใช้วิธีวิทยาศึกษาแบบเรื่องเล่าแนวฟูโกเตียน เรื่องเล่าที่สร้างความจริงขึ้นมาผ่านความสัมพันธ์
ระหว่างอำนาจคอนเฟลชชั่นกับความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การศึกษาและการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ มิ
เชล ฟูโกต์ และแอนเดรียส ฟิเจส ผลจากการศึกษาพบว่า ตัวตนของพ่อแม่เหล่านี้ มี 2 ตัวตนคือ
ตัวตนถูกปกครองและปกครองตัวเองขึ้นอยู่กับว่าอำนาจใดเข้ามาจัดกระทำร่วมกับความรู้ผ่าน
ปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรส่วนบุคคล ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้
สำหรับตัวตนแรก พ่อแม่เป็นผู้ถูกจัดกระทำจากอำนาจกฎเกณฑ์ของรัฐไทย และแบ่งแยกผู้ที่มี
ความสามารถและผู้ไม่มีความสามารถ ส่วนผู้ที่มีความสามารถในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
เป็นผู้กำกับตัวเองได้จนปรับปรุงตัวเองขึ้นใหม่ให้กลายเป็นผู้เรียนรู้เสรีซึ่งประกอบด้วยตัวตนของพ่อ
แม่ที่ถูกสร้างขึ้นจากปฏิบัติการการจัดทำหลักสูตรส่วนบุคคลและปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้
อย่างไรก็ตาม ในปฏิบัติการประเมินผล ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ การเก็บสะสมร่องรอยการเรียนรู้และ
ประเมินตัดสินเลื่อนชั้น มีเพียงปฏิบัติการสะสมร่องรอยการเรียนรู้เท่านั้นที่พ่อแม่มีเสรีในการสร้าง
ตัวตน ส่วนปฏิบัติการประเมินผลเลื่อนชั้นปลายปี พ่อแม่ไม่มีเสรีภาพในการศึกษา เพราะท้ายที่สุด
แล้วการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ก็ถูกผนวกรวมเข้ากับการศึกษาในระบบโรงเรียนโดยการจัด
ระดับชั้นผลการเรียนลูก อยู่ภายใต้วิธีคิดการจัดการศึกษาในกระบวนทัศน์เดิมดังนั้น อิสระภาพใน
การจัดการศึกษา เป็นเพียงมายาภาพของการจัดการศึกษาภายใต้เสรีนิยมใหม่

THE CONSTRUCTION OF PARENTING SUBJECTIVITIES IN HOMESCHOOL
THROUGH CONFESSIONAL PRACTICES

AN ABSTRACT
BY
KANYAWEE KAEWNUY

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Doctor of Philosophy degree in Development Education
at Srinakharinwirot University

December 2016

Kanyawee Kaewnuy. (2016).The Construction of Parenting Subjectivities in Homeschool through Confessional Practices. Dissertation, Ph.D. (Development Education).
Bangkok: Graduate School,Srinakharinwirot University. Advisor Committee:
Asst. Prof. Dr.Surawut Pudthaisong., Dr.Kitikorn Sankatiprapa

This research aims to study the processes in shaping the selves of homeschool parents. Foucauldian Narrative Analysis was applied to disclose the constructed truth the relationship between a dominant power, confession and the science of education and learning according to Michel Foucault and Andres Fejes. The results reveals that there are two kind of parents' selves,including, governing parents and the governed selves. The difference of the self depends on a kind of power that works together with knowledge through the practices of an individual education plan, learning process and evaluation.With regard to the former, parents were classified by defining practices of state regulations as a capable or an incapable family in arranging education for their children. In the case of later,the competent parent were those who could improve and recreate themselves as autonomous learners, composed of the practices of an individual education plan, a learning process and evaluation practices. However, the evaluation criteria which covers the practices to create a portfolio and summative evaluation practices were not fully effective as the summative evaluation was regulated and included in the traditional paradigm of education where children and parents were classified by the Thai schooling grading system. Thus, the autonomous learner homeschooling is, therefore only a myth of the neoliberal education arrangements.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การสร้างตัวตนคนเป็นพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้วยปฏิบัติการคอนเฟสชั่น
ของ
กัญญาวีร์ แก้วนัย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ. จัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่ เดือน พ.ศ. 2559

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์	คณะกรรมการสอบปากเปล่า
..... ประธาน	 ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวุฒิ ปัดไธสง)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ)
..... กรรมการ	 กรรมการ
(อาจารย์ ดร.กิตติกร สันคติประภา)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวุฒิ ปัดไธสง)
	 กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย รัตนโรจน์สกุล)
	 กรรมการ
	(อาจารย์ ดร.กิตติกร สันคติประภา)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยตามโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา
เพื่อพัฒนาบุคลากรสายผู้สอนของมหาวิทยาลัยของรัฐนอกกลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัย

พ.ศ.2554 หลักสูตรปริญญาเอกในประเทศ

จาก

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ด้วยความช่วยเหลือเกื้อกูลและการให้คำแนะนำต่าง ๆ ด้วยความรักและเมตตาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวุฒิ ปัดไธสง ซึ่งอุทิศเวลา แรงกาย แรงใจ ให้คำปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งอดทนต่อศิษย์ และขอขอบคุณอาจารย์ ดร.กิตติกร สันคติประภา อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ จันทาภากุล อาจารย์ ดร.จิตติมา เจือไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จและช่วยชี้แนะแนวทางให้รายละเอียดให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตลอดเส้นทางของการปรับปรุงงานวิจัย และที่สำคัญงานวิจัยนี้จะลุล่วงไม่ได้หากขาด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิศมัย รัตนโรจน์สกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ ซึ่งคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือทำให้ผู้วิจัยผ่านอุปสรรคสำคัญๆ ของการศึกษาปริญญานี้ได้

ในการศึกษาขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะผู้สนับสนุนทุนการศึกษา รวมทั้งอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ศาสตรา ดร. เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ ที่ให้โอกาสและเห็นความสำคัญของการศึกษาในระดับปริญญาเอก นอกจากนี้ ขอขอบคุณพระเจ้า ขอขอบคุณพระพุทธรองค์ ความดีงามทั้งหลายในโลกนี้ ที่ดลบันดาลให้ทุกสิ่งสำเร็จลงได้ด้วยดี ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัว บิดา น้องสาว สามีและบุตรชาย ด.ช. ทองภูมิ ทองคำผดุง ทุกคนเป็นแรงใจให้ผ่านเวลาแห่งการทดสอบมากมายมาได้ ตลอดจนขอบคุณผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ให้ผู้วิจัยสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงความเป็นพ่อแม่ในสังคมปัจจุบัน

กัญญาวีร์ แก้วนัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ปัญหาและความสำคัญ.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบความคิดของการวิจัย	7
ส่วนที่หนึ่ง: วาทกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับคอนเฟล็กซ์.....	8
ส่วนที่สอง: แนวคิดคอนเฟล็กซ์กับการศึกษาโดยครอบครัว.....	17
ส่วนที่สาม: กรอบความคิดในการวิจัย.....	31
3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
คำถามเชิงกระบวนการที่สนใจในการศึกษาอำนาจสู่จิตใจ ของ Foucault.....	36
วิธีวิทยาเรื่องเล่าในแนวการศึกษาฟูโกต์.....	38
บทสะท้อนกลับ: ในฐานะตำแหน่งแห่งที่ของผู้วิจัย.....	39
สนามวิจัยและการเข้าสู่สนามการวิจัย วิธีเก็บข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4 การศึกษาโดยครอบครัวในบริบทสังคมไทย	50
วาทกรรมการศึกษา: จากระบบโรงเรียนสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	50
การศึกษาในระบบโรงเรียน.....	50
การศึกษาทางเลือก: การให้อำนาจแก่ชุมชนและครอบครัว.....	53
การศึกษาโดยครอบครัว: การให้เสรีภาพทางการศึกษา.....	55
ความสัมพันธ์ของพ่อแม่กับกฎเกณฑ์ของรัฐ.....	56
ภาคีเครือข่ายกับระบบความสัมพันธ์แบบใหม่ของการจัดการ ศึกษาโดยครอบครัว.....	58
หลุมพลางของเสรีนิยมใหม่กับเสรีภาพทางการศึกษา.....	60

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 กระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	63
การสร้างตัวตนผ่านการประเมินผลการเรียนรู้ของลูก.....	63
การสร้างตัวตนผ่านร่องรอยการเรียนรู้ของลูก.....	64
การสร้างตัวตนผ่านประเมินผลตนเองของลูก.....	73
การสร้างตัวตนผ่านการจัดการเรียนรู้.....	77
พ่อแม่ในฐานะครูที่มีทักษะการสอน.....	78
พ่อแม่กระทำตัวเองให้เป็นครูผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ของลูก.....	96
การสร้างตัวตนผ่านการจัดทำหลักสูตรส่วนบุคคล.....	105
การรู้แนวทางจัดทำแผนส่วนบุคคลตามเป้าหมายในอุดมคติของลูก.....	107
การรู้แนวทางจัดทำแผนส่วนบุคคลบนความสามารถไม่สมบูรณ์ของลูก.....	113
สรุปวิเคราะห์การสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	119
6 มโนทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	130
บทสรุปจากการวิจัย.....	131
มโนทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว.....	137
บรรณานุกรม.....	140
ภาคผนวก.....	149
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	165

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความสำคัญ

ในสังคมไทยปัจจุบัน การศึกษาในระบบโรงเรียนกำลังเกิดวิกฤติขึ้นอย่างหนัก ดังปรากฏเหตุการณ์เกี่ยวกับปัญหาของเด็กและเยาวชน ที่ไม่สามารถพัฒนาตัวเองให้เป็นคนคิดเป็นและแก้ปัญหาเป็นได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557: 18) เด็กไทยจึงไม่อาจปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม จนส่งผลต่อการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของไทย โดยช่วง พ.ศ. 2556 – 2557 ถูกลดลำดับลงอยู่ที่ลำดับที่ 27 และ 29 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557: 52) เนื่องด้วยจากความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับนานาชาติทุกครั้ง โดยวัดจากประสิทธิผลในการแข่งขันในระดับนานาชาติหรือ PISA (สำนักงานเลขาธิการสภาพการศึกษ. 2557: 52) และดัชนีเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษาของประเทศสมาชิก 144 ประเทศทั่วโลกที่จัดโดย World Economic Forum ซึ่งพบว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาของประเทศไทยแพ้ประเทศลาวและประเทศกัมพูชาทั้งในระดับอาเซียนและโลก (คุณภาพศึกษาไทยลงคลอง แพ้ลาว-เขมรทั้งขั้นพื้นฐาน-อุดมศึกษา. 2557: ออนไลน์) จะเห็นว่าการวัดความสามารถในระดับเอเชียและระดับโลกแต่ละครั้ง นักเรียนไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาของไทยไม่สามารถแข่งขันประเทศต่างๆ ได้

ยิ่งไปกว่านั้น ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา การประเมินทางด้านระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไทยต่ำลงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ จนส่งผลให้เยาวชนไทยสามารถทำร้ายร่างกายบุพการีของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557: 45) เด็กและเยาวชนในฐานะที่เป็นผู้รับการศึกษาซึ่งเป็นผลผลิตจากระบบโรงเรียน ไม่อาจเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ เพราะไม่สามารถคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์รวมเอาความรู้พื้นฐาน ทักษะความสามารถและคุณธรรมและจริยธรรมสำคัญ มาเชื่อมโยงเข้าสู่วิถีชีวิตของตนเองได้ เนื่องมาจากภายใต้ระบบการศึกษาดังกล่าว อำนาจอรรถจากส่วนกลางได้กำหนดหลักสูตรการศึกษา วิธีการสอนและการประเมินผล โดยใช้วิธีคิดแยกการเรียนรู้ออกเป็นวิชาต่างๆ เอาไว้แล้ว ท้ายที่สุดของการศึกษาแบบนี้ ได้สมารถเอาการประเมินผลด้วยวิธีการสอบ ให้กลายมาเป็นมาตรฐานหลักในการวัดความสามารถของผู้เรียน นักเรียนเชื่อว่าการสอบเป็นสิ่งสำคัญในการประเมินความสามารถตนเองเพียงอย่างเดียว จนเป็นผลให้การกวดวิชาเป็นเพียงพิธีกรรมหนึ่งเพื่อคัดเลือกคนไปสู่คนที่เก่งกว่าให้สามารถแข่งขันเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษา (ปรีชัช. 2557:3) โรงเรียนกวดวิชาเป็นสถาบันที่เข้มแข็งมากขึ้น จนอาจพิจารณาได้ว่าโรงเรียนกวดวิชาเข้ามาทำหน้าที่หลักในการส่งต่อนักเรียนเข้าสู่การประเมินผลด้วยการสอบในระดับชาติแทนครูในระบบโรงเรียน ผู้เรียนที่จบการศึกษาออกมาจาก

ระบบการศึกษาในระบบโรงเรียนรวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาจึงกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อตอบสนองเจตจำนงของอุตสาหกรรมเท่านั้น (มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ, 2547: 207; วัลยา 2547: 138) ดังนั้น พลเมืองไทยในระดับปัจเจก จึงไม่สามารถปรับตัวเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ยิ่งไปกว่านั้นในระดับมหภาคแล้วประเทศเองกลับได้รับผลกระทบในการแข่งขันทางเศรษฐกิจกับนานาประเทศมากขึ้นด้วย

สำหรับแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว รัฐใช้อำนาจแบบใหม่มุ่งไปสู่การสร้างพลเมืองแบบใหม่ขึ้น โดยกำหนดให้ครอบครัวสามารถจัดการศึกษาให้ลูกได้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.2542) อันเป็นผลจากรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 จนมีระเบียบปฏิบัติชัดเจนมากขึ้นในกฎกระทรวงรับรองสิทธิของพ่อแม่ โดยสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระดับนานาชาติด้วย กฎเกณฑ์ทั้งสองระดับเหล่านี้ ต่างระบุถึงการให้พ่อแม่อันเป็นบุคคลแรกๆ ที่เลือกจัดการศึกษาให้ลูกเองได้ พ่อแม่เข้ามารับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้ลูกเอง แทนการศึกษาถูกไปเรียนในระบบโรงเรียน รัฐสมัยใหม่สร้างมนุษย์แบบนี้ให้เป็นผู้ที่กระตือรือร้นในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้ จนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับบริบทโลกในยุคสังคมข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศตลอดเวลา การที่รัฐเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้มนุษย์สร้างศักยภาพของตนเองรัฐจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดที่ทุกคนย่อมเข้าถึง ไม่ว่าจะเป็นคุณสมบัติทั้งความรู้และคุณธรรมพื้นฐานสำคัญ แต่พ่อแม่ผู้ที่รัฐสร้างให้ตระหนักในการรับผิดชอบลูกด้วยตัวเอง สามารถที่จะเลือกวิธีการที่แตกต่างตามความสนใจเฉพาะของลูกได้ สร้างให้เชื่อว่าคนที่ปรับตัวได้ตามบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปเท่านั้นจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ สร้างให้พ่อแม่เหล่านี้คิดว่าผู้ที่อยู่รอดในสังคมแบบนี้ ต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกที่และทุกเวลา ด้วยเหตุนี้ ความรู้ที่เคยได้รับการถ่ายทอดผ่านครูไปสู่ผู้เรียนในห้องเรียน ได้เปลี่ยนมาเป็นการเรียนรู้ที่ไม่ได้จำกัดพื้นที่เพียงห้องเรียนอีกต่อไป แต่เป็นการเรียนรู้ที่สามารถเกิดขึ้นหลากหลายช่องทางผ่านการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ไม่จำเป็นที่ใครจะเป็นผู้ผูกขาดความรู้แต่เพียงผู้เดียวอีกต่อไป การศึกษาทางเลือกอื่นๆ จึงเกิดขึ้นมาบนกฎเกณฑ์ของรัฐที่ได้กำหนดเอาไว้ เช่น การศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาทางเลือก อันเป็นที่การศึกษาไม่เป็นทางการและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยชุมชนและครอบครัวมีอิสระในการจัดการศึกษาตามบริบทของตนเองและสังคม มนุษย์แบบใหม่นี้จึงกลายมาเป็นผู้สร้างศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ที่เรียกว่า “ผู้ดำเนินการเอง” ด้วยการลงทุนทางด้านการศึกษา (human capital) เพื่อสร้างทักษะและความสามารถของตนเองขึ้นมา การพัฒนาศักยภาพทั้งสองด้านของตน การพัฒนาตัวเองให้กลายเป็นคนใหม่นี้ถือว่าการลงทุนในมนุษย์ตามแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Foucault. 2008: 228-229) ดังนั้น การลงทุนในลักษณะนี้จึงเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแยกไม่ออก (Koperky.2011: 254-256; Smyth.2014.12) อันแสดงถึงการลงทุนในการพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจของตัวเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในแนวทางในการจัดการศึกษาของลูกซึ่งต้องเรียนรู้อยู่ตลอดชีวิตไม่จำกัดเวลาและสถานที่

การปรับเปลี่ยนตัวเองของรัฐสมัยใหม่ด้วยทบทวนตัวเองเสียใหม่ โดยรัฐมุ่งให้ความสำคัญต่อเรื่องต้นทุนและกำไร (cost-benefit) อย่างมาก จึงใช้ยุทธวิธีในการบริหารจัดการทางด้านการศึกษาที่ประหยัดต้นทุนของรัฐมากที่สุด พบว่าในระบบการศึกษาแบบเดิมซึ่งอยู่ภายใต้ระบบโรงเรียน ไม่สามารถนำไปสู่จุดคุ้มทุนตามหลักการต้นทุนและกำไร เพราะเมื่อพิจารณาจากงบประมาณทางด้านการศึกษาของไทยที่จัดส่งไปเพิ่มขึ้นตลอด 10 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2549-2559 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558: ออนไลน์) แต่ประสิทธิผลของการสร้างพลเมืองไทยกลับตรงกันข้าม ดังผลการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจกับนานาชาติที่กล่าวมาแล้ว เพราะเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป แต่กระบวนการทางการศึกษายังไม่เปลี่ยนแปลง ผลสุดท้ายย่อมมุ่งผลิตมนุษย์ไปสู่คุณภาพเดียวกัน ปราศจากซึ่งความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์ที่พร้อมจะเรียนรู้อย่างเสรีเพื่อเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เข้ากับสังคมแบบใหม่ รวมทั้งความกังวลของรัฐสมัยใหม่ที่ต้องแบกรับภาระกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาอย่างไม่คาดคิด จากผู้ที่ปรับตัวไม่ได้กับความไม่แน่นอนของสังคม เช่น ปัญหาการว่างงานและอาชญากรรมในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งเข้ามาเพิ่มน้ำหนักให้รัฐรับภาระต้นทุนในด้านอื่นๆ อันส่งผลต่อการลงทุนเพิ่มยิ่งขึ้นไปอีก อันอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจที่ยากจะจัดการได้

อย่างไรก็ตาม หากต้องการให้รัฐสมัยใหม่อยู่รอด จึงจำเป็นต้องนำการศึกษาภายใต้เสรีนิยมใหม่มาใช้ มนุษย์ในสังคมจึงถูกทำให้รับภาระจัดการความเสี่ยงด้านการศึกษาด้วยตนเอง โดยที่พ่อแม่เข้ามาลงทุนจัดการความเสี่ยงด้วยตนเอง (Dean.1999: 193) สร้างความตระหนักรู้ที่เป็นชุดเหตุผลภายในตัวของมนุษย์เอง ผ่านการให้มนุษย์ตระหนักถึงเสรีภาพในการเลือกสอดคล้องกับแนวคิดของตลาดเสรีนิยมใหม่ ซึ่งแผ่เข้ามาสู่การเลือกใช้ชีวิตในทุกแง่มุมของชีวิตส่วนตัวของมนุษย์ตามหลักการมนุษย์เป็นผู้เลือกอย่างอิสระเสรี (Olsen.2005: 367) การจัดการด้านการศึกษอันเกี่ยวเนื่องกับต้นทุนด้านต่างๆ ผลักภาระให้ผู้รับภาระทางการศึกษาเองมากที่สุดโดยรัฐลงทุนน้อยที่สุด พ่อแม่มีเสรีในการเลือกพัฒนาทักษะและความสามารถของพ่อแม่เองเพื่อสร้างลูกที่มีทักษะและมีความสามารถไปตามความสนใจของลูก

ความมีเสรีในการจะเลือกจัดการศึกษา จึงกลายเป็นประเด็นสำคัญของสังคมยุคใหม่ว่ามนุษย์ยุคนี้สามารถมีเสรีในการเลือกจัดการศึกษาด้วยตนเองแท้จริงหรือไม่ ซึ่งจริงๆ แล้วเสรีภาพในการเลือกจัดการศึกษาของพ่อแม่ในการเลือกรูปแบบการศึกษาให้ลูก เป็นเรื่องของทางเลือกให้สอดคล้องกับความต้องการและผลประโยชน์สูงสุดทางด้านการศึกษา พ่อแม่ในฐานะผู้เลือกหรือผู้บริโภคกลายเป็นผู้เลือกที่อิสระเสรีสอดคล้องกับแนวคิดที่มาจากเสรีนิยมใหม่ทางด้านเศรษฐกิจตามแนวคิดของ ฟรีดริช วอน ฮายัค (Friedrich Von Hayak) ให้เราเลือกโดยเสรีภาพได้ตามต้องการ (Marshall.1996: 188) และหากมองตามแนวคิดทางด้านการศึกษากระแสหลัก พ่อแม่ดูเหมือนจะเป็นมนุษย์ที่สามารถมีอิสรภาพและหลุดพ้นได้ด้วยตนเอง ตามแนวคิดอิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) (Marshall.1996: 168) สรุปได้ว่า ทั้งแนวคิดเสรีนิยมทางด้านเศรษฐกิจแบบใหม่และ

เสรีนิยมทางด้านการศึกษาระแสหลัก ทั้งสองแนวคิดต่างมีมุมมองเกี่ยวกับมนุษย์ว่ามนุษย์เป็นผู้กำหนดเลือกความต้องการของตนเองอย่างเสรี

สำหรับ มิเชล ฟูโกต์ แล้ว (Michel Foucault) การเป็นผู้มีอิสรภาพในการเลือกการศึกษาของตนเองมนุษย์ไม่ได้มีเสรีตามที่มุมมองกระแสหลักทั้งด้านการศึกษาและเศรษฐกิจมอง แต่ความมีเสรีในการกระทำใดๆ ของมนุษย์ในยุคสมัยนี้เป็นการทำงานของอำนาจที่เข้ามาปกครองสู่จิตใจ แนวใหม่ต่างหาก (neoliberalism governmentality) อำนาจเหล่านี้มีอำนาจทั้งสองแบบได้แก่ เทคโนโลยีอำนาจเหนือ (technology of dominant power) และเทคโนโลยีแห่งอำนาจตัวตน (technology of the self) อำนาจเข้ามากำกับทั้งในระดับของปัจเจกและระดับของกลุ่มคน กล่าวคือ เทคโนโลยีแห่งอำนาจเหนือเข้ามากำกับมนุษย์ทั้งในระดับปัจเจกและกลุ่มนั้น ด้วยการให้มนุษย์เป็นผู้ถูกปกครองหรือถูกกำกับ (objectivities as governed) พร้อมกันนั้นเทคโนโลยีอำนาจแห่งตัวตนเข้ามากำกับมนุษย์ในระดับปัจเจกและกลุ่มเองให้มนุษย์ปกครองตัวเองหรือกำกับตัวเอง (subjectivities as self-governing) โดยความรู้เข้ามาทำงานร่วมด้วยเสมอ (Foucault.1991:180; Foucault.1997: 224-225; Burchell.1993; 268; McNay.1994; 85) ไม่มีอำนาจใดที่ไม่ต้องอาศัยความเชื่อว่าสิ่งที่ได้ทำไปมีความเหมาะสมหรือควรกระทำ ในขณะเดียวกันผลแห่งการกระทำของอำนาจนั้นก็ทำให้เกิดองค์ความรู้ต่างๆ ขึ้นมาเช่นเดียวกัน (ธีรยุทธ บุญมี.2557: 124) อำนาจและความรู้อาศัยซึ่งกันและกันในการประดิษฐ์มนุษย์สมัยใหม่ขึ้นมา หมายความว่ามนุษย์ตามนิยามของฟูโกต์ ไม่ได้สอดคล้องกับแนวคิดคานท์และแนวคิดของฮายัค ซึ่งเป็นผู้กำหนดความต้องการในการเลือกด้วยตัวเองอย่างอิสระโดยไม่มีการขัดขวางใดๆ แต่ฟูโกต์มองว่ามนุษย์ได้ตายไปแล้ว หมายความว่ามนุษย์ในยุคสมัยใหม่เป็นต้นมาถูกสร้างขึ้นจากสังคมผ่านการทำงานของวาทกรรม มนุษย์ไม่ได้มีเสรีแต่มนุษย์ถูกปกครอง (Marshall.1996: 89-90) ในแบบที่ทั้งถูกกำกับและกำกับตัวเองผ่านการทำงานของอำนาจข้างต้น และอำนาจทำงานร่วมกับความรู้ด้วยการศึกษาและการเรียนรู้

ดังนั้น การจัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงเกิดขึ้นตามเหตุผลของเสรีนิยมใหม่ กำกับให้มนุษย์ถูกปกครองและปกครองตัวเอง ชีวชนให้มนุษย์ลงทุนในการพัฒนาตัวเองด้านต่างๆ ทุ่มเทเวลาในการดูแลเลี้ยงลูกเองตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน อันเป็นหลักการสร้างทุนมนุษย์ภายใต้เสรีนิยมใหม่ ซึ่งพ่อแม่เหล่านี้รู้ว่าเวลาที่ทุ่มเทไปให้ลูกนั้นสามารถสร้างคุณภาพของลูกได้ดีกว่า (Foucault.2008:229) พ่อแม่ที่ถูกปกครองจะจัดการศึกษาไปตามพัฒนาการของวัย ทำตามกฎเกณฑ์การศึกษาของอำนาจรัฐ หากลูกอยู่ระดับปฐมวัยพ่อแม่ย่อมสังเกตและเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ สังคมและสติปัญญา อันจะส่งให้ลูกเกิดการพัฒนาศักยภาพรอบด้าน และหากลูกอยู่ในระดับประถมศึกษาพ่อแม่ต้องเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงและความต้องการในตัวลูก ให้ครบถ้วนถึงด้านความรู้ ทักษะต่างๆ รวมทั้งจริยธรรมสำคัญในการดำรงชีวิต พ่อแม่แบบแรกนี้กลายเป็นผู้ถูกกระทำให้ทำตามกฎเกณฑ์ของรัฐอย่างเชื่องเชื่อ (docile body) ตามเทคโนโลยีแห่งอำนาจเหนือกับความรู้แต่ละชุด พร้อมกันนั้นตัวคนที่สอง อำนาจคอนเฟลชันและ

ความรู้เข้ามาสร้างให้พ่อแม่เป็นผู้ปกครองตัวเอง ให้พ่อแม่กลายเป็นผู้กระตือรือร้นในการเรียนรู้ต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวลูก พ่อแม่พยายามปรับปรุงการเรียนรู้ของตัวเองเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะในตัวลูกอันสะท้อนในหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคล จัดการเรียนรู้บนความสนใจของลูกเป็นศูนย์กลาง และประเมินตามวิธีการสะท้อนถึงความแตกต่างของลูกเป็นรายบุคคลไป พ่อแม่เรียนรู้เลือกที่จะจัดการการจัดการศึกษาพ่อแม่ตอบสนองความต้องการของลูกอย่างเสรี

พ่อแม่กลายเป็นผู้เรียนรู้ในการเลือกจัดการศึกษาอย่างเสรีตามการทำงานของเทคโนโลยีอำนาจแห่งตัวตน ที่เรียกว่า “อำนาจคอนเฟสชั่น” (confession as technology of the self) (Fejes.2015: 5) ซึ่งเป็นอำนาจรูปแบบใหม่ที่ได้จัดวางไว้แล้ว จนเข้าสู่ความใคร่ครวญด้วยตนเองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้วยเพื่อจัดการกับความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นกับลูกของตนในอนาคต ด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดเวลา ผลของการทำงานของอำนาจสมัยใหม่เช่นนี้ ทำให้เกิดการยอมรับความจริงเกี่ยวกับตัวตนในการจัดการศึกษาด้วยตนเองผ่านการตีความของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา (Dreyfus and Rabinow.1983: 180) ซึ่งเป็นการทำงานของอำนาจแห่งตัวตนในรูปของอำนาจคอนเฟสชั่น ถือเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในยุคกลางของการสร้างตัวตนแบบใหม่ของผู้มีศรัทธา ให้กลายเป็นผู้บริสุทธิ์ผ่านการสารภาพบาปต่อหน้าพระที่เป็นนักบวช โดยนำเอาคำพูดจากการตีความบนความรู้ของนักบวชซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับพระเจ้ามาเผยแพร่ให้ผู้สารภาพบาปกลายเป็นคนใหม่ซึ่งมีความบริสุทธิ์แล้วในสายตาของพระผู้เป็นเจ้า ปัจจุบันความคิดเช่นนี้ยังปรากฏอยู่ทั่วไปในสังคมตะวันตก(Fejes and Nicoll.2015: 9) ดังนั้น ในปัจจุบันสังคมที่ได้รับอิทธิพลทางด้านการศึกษาจากสังคมตะวันตก ดังเช่นสังคมไทยจึงรับมาใช้อย่างเต็มที่ ส่งผ่านมาทั้งเรื่องเพศและการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับการวิจัยนี้ การจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่พ่อแม่รับผิดชอบจัดการศึกษาให้ลูกเองแทนการนำลูกเข้าสู่ระบบโรงเรียน การปกครองของอำนาจสมัยใหม่ทำให้พ่อแม่กลายเป็นคนที่ทั้งถูกปกครองให้ถูกจัดกระทำจากอำนาจรัฐ และเป็นผู้ปกครองตนเองให้เป็นเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในตัวเองได้ เพื่อให้สามารถปรับตัวเองได้ตลอดเวลาและมีความสามารถในการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวลูกเช่นเดียวกับตน

สำหรับตัวตนที่สองซึ่งเป็นผู้เรียนรู้เสรีนั้น อำนาจคอนเฟสชั่นและความรู้ทำงานเป็นหนึ่งเดียวกัน และยากแก่การมองเห็นหรือสังเกตได้ง่าย ดังนั้น ความเข้าใจว่าพ่อแม่เหล่านี้มีเสรีภาพทางการศึกษาภายใต้อำนาจรัฐสมัยใหม่ ผ่านภาคปฏิบัติการต่างๆ ยังคงเป็นคำถามที่ยังไม่ถูกทำให้เห็นความซับซ้อนของการปกครองสมัยใหม่ ในกรณีของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไทย ซึ่งเป็นมุมมองที่แตกต่างจากความรู้รัฐศาสตร์กระแสหลักอย่างสิ้นเชิง จึงนำเสนอการสร้างตัวตนด้วยแนวทางและกระบวนการสร้างตัวตนเช่นนั้นเป็นอย่างไร เหตุเช่นนั้นแล้ววิถีวิทยาของการศึกษากระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวไทย จึงไม่สามารถศึกษาจากวิธีวิทยาอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสมได้เท่ากับวิธีวิทยาฟูโกเตียนแนวเรื่องเล่า (Foucauldian Narrative Analysis) วิธีวิทยานี้มนุษย์ใช้เรื่องเล่าที่ผ่านการทำงานของวาทกรรมและปฏิบัติการวาทกรรม ในการทำความเข้าใจตัวเองและโลกที่อาศัยอยู่ แทนที่มนุษย์จะใช้เรื่องเล่าในการค้นหาความจริงที่ซ่อน

เร้นอยู่ (Tamboukou.2013: 88) ดังนั้น เรื่องเล่าของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาทั้งผู้ถูกจัดการทำโดยรัฐ และผู้จัดกระทำตัวเองให้เป็นผู้เรียนรู้เสรีนั้น ไม่ได้สร้างตัวตนขึ้นมาให้เป็นประสบการณ์ที่มาจาก ความปรารถนาแท้จริงของพ่อแม่ตามวิถีวิทยาชาติพันธุ์วรรณา หรือการตีความหรือวิถีวิทยาอื่นๆ แต่เรื่องเล่าที่ถูกเล่ามาจากประสบการณ์ของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาทั้งหมด ถูกเล่ามาผ่านการทำงานของ อำนาจคอนเฟสชันและความรู้ว่าด้วยการศึกษาและการเรียนรู้มาแล้วทั้งสิ้น ดังนั้น เรื่องเล่าที่ เล่ามาจึงเป็นความจริงเกี่ยวกับตัวตนในลักษณะหนึ่งๆ ของปฏิบัติการจัดการศึกษา อันทำงาน ร่วมกับชุดความรู้ต่างๆ ว่าด้วยการศึกษาและการเรียนรู้ พ่อแม่ทั้งในระดับปัจเจกและกลุ่ม อันถูก สร้างขึ้นจากพลังของการทำงานที่แยบยลของวาทกรรมโดยไม่รู้ตัว (Tamboukou.2013: 88-89) ดังนั้น ท่ามกลางเรื่องเล่าที่มาจากประสบการณ์ส่วนบุคคลเหล่านี้จึงเป็นเรื่องเล่าที่เป็นสนามของวาท กรรมที่เข้ามาสร้างตัวตนของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาทั้งสิ้น

คำถามการวิจัย

ตัวตนพ่อแม่ถูกสร้างให้เป็นผู้ที่มีความเสรีในการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว อย่างไร

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อต้องการเผยให้เห็นกระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผ่านปฏิบัติการคอนเฟสชัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการวิจัยนี้ คาดว่าพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวจะเข้าใจถึงความแยบยลของ อำนาจรัฐสมัยใหม่ ที่เข้ามาจัดการต่อตัวตนของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษานั้น โดยที่พ่อแม่มิได้มีอำนาจที่ แท้จริงในการจัดการศึกษาได้อย่างอิสระและเพื่อนำไปสู่การทบทวนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หรือการศึกษาทางเลือกอื่นๆ ให้เกิดอิสระทางความคิดจากอำนาจการปกครองของรัฐที่ส่งผ่านใน กระบวนการจัดการศึกษามากขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบความคิดของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การสร้างตัวตนคนเป็นพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้วยปฏิบัติการคอนเฟลชชั่น” เป็นการเผยให้เห็นกระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการศึกษาดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง:แนวคิดวาทกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับคอนเฟลชชั่น สำหรับพ่อแม่ในฐานะที่เป็นผู้จัดการศึกษาให้ลูกที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองรูปแบบหนึ่งตามนิยามของ มิเชล ฟูกูต์ ที่เรียกว่า “วาทกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” วาทกรรมเช่นนี้ทำงานด้วยการสร้างระบอบความจริงขึ้นมา (regime of truth) ผ่านการทำงานร่วมกันของอำนาจและความรู้ โดยอำนาจที่เข้ามาปกครองมนุษย์ในปัจจุบันได้เปลี่ยนรูปตัวเองเสียใหม่ โดยอาศัยเหตุผลแต่ละยุคสมัย และความรู้ที่แตกต่างกันไป สำหรับการปกครองในปัจจุบัน พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จึงเป็นการทำงานของอำนาจที่เรียกว่า อำนาจที่ปกครองสู่จิตใจแบบเสรีนิยมใหม่ (neo-governmentality) ทั้งอำนาจเหนือและอำนาจแห่งตัวตนเทคนิคคอนเฟลชชั่น ซึ่งทำงานร่วมกับความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การศึกษา

ส่วนที่สอง : แนวคิดคอนเฟลชชั่นกับการศึกษาโดยครอบครัว เป็นการกล่าวถึงการปกครองที่แตกต่างจากการศึกษาในปัจจุบัน โดยเป็นการสร้างตัวตนของพ่อแม่ผ่านทั้งระดับของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มพ่อแม่ และระดับของปัจเจกที่เป็นตัวตนของพ่อแม่เอง การปกครองพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในนิยามนี้ จึงเป็นสนามของอำนาจที่มีจุดเชื่อมของทั้งอำนาจเหนือและอำนาจแห่งตัวตนด้วยอำนาจคอนเฟลชชั่น ในส่วนของอำนาจเหนือ นั้น ผลของความสัมพันธ์เชิงอำนาจทำงานร่วมกับความรู้วิทยาศาสตร์การศึกษาเข้ามาสร้างตัวตนพ่อแม่ให้เป็นผู้ถูกจัดกระทำโดยอำนาจเข้าไปตรวจสอบและเข้าไปวางกฎเกณฑ์ให้พ่อแม่ทั้งที่อยู่ในรูปแบบปกติและไม่ปกติ

ส่วนอำนาจแห่งตัวตนด้วยเทคนิคคอนเฟลชชั่น เป็นผลของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ทำงานร่วมกับความรู้วิทยาศาสตร์ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ซึ่งได้เข้าไปสร้างตัวตนให้พ่อแม่เป็นผู้สร้างตัวเองหรือปรับปรุงตัวเองมาใหม่ พ่อแม่ที่มีตัวตนแบบใหม่และเป็นตัวตนที่ปรับปรุงขึ้นมา จึงเป็นการปกครองที่เกิดขึ้นในบริบททางการศึกษาที่เรียกว่า “การศึกษาโดยครอบครัวหรือโฮมสคูล” (homeschool) ดังนั้น พื้นที่ของปกครองแบบใหม่ในปัจจุบันจึงอยู่ในปฏิบัติการทางการศึกษาต่างๆ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมของอำนาจเหนือและอำนาจแห่งตัวตนเทคนิคคอนเฟลชชั่นได้แก่ ปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรส่วนบุคคล ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้

ส่วนที่สาม : กรอบความคิดในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการรวบรวมและวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ เพื่อตอบคำถามของการวิจัย และทำให้ผู้วิจัยสามารถเชื่อมโยงความคิดและทฤษฎีพื้นฐานใช้เป็นกรอบความคิดในการศึกษาวิจัยขั้นต่อไป

ส่วนที่หนึ่ง : วาทกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับคอนเฟล็กซ์

ส่วนนี้จะทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับวาทกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยจะแสดงให้เห็นว่าการปกครองแบบใหม่ได้เปลี่ยนแปลงมาสู่การกำกับให้มนุษย์คิดเองและนำตัวเองไปปฏิบัติตัวในสังคมแห่งความรู้ ปฏิบัติการดังกล่าวทำให้มนุษย์ตระหนักว่าตนเองมีความสามารถ ทั้งความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตที่หลากหลาย สามารถเชื่อมโยงความรู้รอบตัวมาปรับตัวได้ในสังคม โดยนำเอาความรู้ของตนเองมาใช้ในการจัดการศึกษาให้ลูก เพื่อให้ลูกสามารถตั้งรับต่อความไม่แน่นอนในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นทุกคนจึงต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่จบสิ้นและอยู่ในวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย (สุชาติ จักรพิสุทธิ์. 2548:23) จะเห็นได้ว่า ผู้ที่คิดเช่นนี้ต่างถูกกระแสวาทกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้ามากำกับให้คิดและเข้าสู่ปฏิบัติการจัดการศึกษาด้วยตัวเอง พ่อแม่ผู้ที่สามารถกำหนดตนเองผ่านการจัดการศึกษาให้กับลูกจึงเกี่ยวโยงอย่างใกล้ชิดกับการปกครองและเทคโนโลยีแห่งตัวตนที่เรียกว่า อำนาจคอนเฟล็กซ์ ในการปรับปรุงและพัฒนาตัวเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1.1 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความเป็นมาของคำว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ซึ่งถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบันนั้นเริ่มต้นจากการกำหนดเป็นนโยบายในยุโรปเมื่อ 20 กว่าปีที่ผ่านมา ปรากฏในยุทธศาสตร์สำคัญขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) , องค์การเพื่อการร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD), ประชาคมยุโรป (European Union) และคณะกรรมการยุโรป (European Commission) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปี พ.ศ. 2544 คณะกรรมาธิการยุโรปมีข้อตกลงที่เรียกว่า “ข้อตกลงเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (Memorandum of Lifelong Learning) ทำให้แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้ามาแทนที่แนวคิดการศึกษาผู้ใหญ่ และแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งเป็นแนวคิดเดิมที่มีมาก่อน ข้อตกลงดังกล่าวจึงกลายมาเป็นพันธะสัญญาสำคัญที่ก้าวไปสู่สังคมแห่งความรู้ของยุโรปมาจนถึงปัจจุบัน (Fejes; & Dahlstedt.2013: 17)

ดังนั้น ความคิดและปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนรู้ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับการปกครอง อันเกี่ยวเนื่องกับเรื่องของวาทกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต กล่าวได้ว่า ปฏิบัติการเหล่านี้ให้มนุษย์เรียนรู้การจัดการเรียนรู้และการรับผิดชอบด้วยตัวเอง ทั้งนี้ ก็เพื่อจัดการกับความกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ปฏิบัติการเหล่านี้จึงปะปนอยู่ในทุกปริบทของสังคม โดยเฉพาะปริบททางด้านการศึกษา ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการศึกษาตลอดชีวิต จึงมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงในแง่ที่ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้นั้นเป็นภาวะที่มนุษย์ถูกจัดการให้กลายเป็นผู้ปรับปรุงตัวเอง (Wain.2015:190) แสดงถึงการพัฒนามนุษย์ด้วยตัวเขาเอง แต่แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตแบบเดิมมนุษย์จะถูกพัฒนาจากผู้อื่น (Fejes; & Dahlstedt.2013: 18) ซึ่งพลเมืองตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะกลายเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง แทนที่จะเป็นผู้รับการศึกษาจากผู้อื่นดังแต่ก่อน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้กระตือรือร้นในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันเป็นประเด็นของการปกครองแบบหนึ่งตามแนวคิดของ มิเชล ฟูกูต์ สะท้อนให้เห็นในแง่ของการจัดการศึกษาด้วยตนเองในยุโรปที่เรียกว่า “การศึกษาผู้ใหญ่” ผ่านอำนาจปกครองสู่จิตใจอันเป็นศิลปะแห่งการปกครอง สร้างความจริงให้มนุษย์มีเสรีในการศึกษา พร้อมกันนั้นยังได้แบ่งแยกคนที่มีความสามารถกับคนไม่มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Kopecky.2011:254-256; Smyth.2014: 12) ที่สำคัญไปกว่านั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังเป็นที่มาของการศึกษาทางเลือกทั้งหลาย คนยุโรปจึงถูกทำให้กลายเป็นคนที่มีทักษะต่างๆ อันเป็นผลจากอำนาจการปกครองแบบใหม่ให้เป็นคนที่กลายเป็นผู้พัฒนาตัวเอง (Simons; & Masschelein. 2006: 424)

1.2 การปกครอง

การเรียนรู้และพัฒนาตัวเองโดยมนุษย์ จึงกลายเป็นประเด็นของการปกครอง การปกครองตามแนวคิด มิเชล ฟูกูต์ ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการใช้อำนาจที่ชอบธรรมตามที่เข้าใจในปัจจุบัน ที่ว่าผู้มีอำนาจใช้อำนาจบังคับให้ผู้อยู่ใต้อำนาจปฏิบัติตาม แต่อำนาจดังกล่าวไม่ได้เป็นอำนาจที่มีความชัดเจน และไม่ได้มีผู้ยึดกุมอำนาจชัดเจนเช่นที่เดียวกับสมัยศักดินาเป็นเจ้าของอำนาจในอดีต ฟูกูต์จึงเสนอการปกครองในความหมายใหม่ว่า “เราจำเป็นต้องตัดหัวศักดินาออกไปในทางทฤษฎีการเมือง” (Gordon.1972: 121) และไม่ควรมองอำนาจเพียงแค่อำนาจที่มีที่มาที่ไปเท่านั้น เพราะอำนาจที่ฟูกูต์กล่าวถึงเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่กระจายไปทั่วทุกความสัมพันธ์ทางสังคมภายในรัฐ (Danaher, Schirato; & Webb.2000: 70-71) อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองอันมีความหมายที่ลึกซึ้งและซับซ้อนค่อนข้างมาก

ดังนั้นความสัมพันธ์เชิงอำนาจจึงแสดงให้เห็นถึงรูปแบบของโครงสร้างการกระทำที่ทำให้มนุษย์ปฏิบัติตามหรือทำให้การกระทำต่างๆ เกิดขึ้น (Fejes; & Nicoll.2015: 5) จะเห็นว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจจึงเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองทั้งอยู่ในรูปแบบของการถูกปกครองและการปกครองตนเอง ตามความหมายของ “การนำแห่งการนำ” (conduct of the conduct) กล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบการใช้อำนาจนำผู้อื่นซึ่งอยู่ในฐานะของการเป็นผู้ปฏิบัติตามเช่นเดียวกับการเป็นคอนดักเตอร์นำวงดนตรีแบบหนึ่งที่เราเรียกว่าวงออเคสตรา และการใช้อำนาจที่อยู่ในฐานะนำซึ่งไร้การกำหนดของผู้ที่อยู่เหนือกว่า แต่เป็นการนำตัวเอง อย่างไรก็ตาม รูปแบบการนำของทั้งสองแบบนี้แสดงให้เห็นถึงการปกครองสู่ระดับจิตใจ (governmentality) โดยเป็นการใช้เทคโนโลยีการปกครองที่มีจุดเชื่อมกันของอำนาจ (contact point or interaction) อาจสรุปได้ว่า การนำจากผู้อื่นให้ปฏิบัติตามนั้นเป็นการทำงานของเทคโนโลยีแห่งอำนาจเหนือ และการนำตัวเองเป็นการทำงานของเทคโนโลยีแห่งตัวตน (Foucault.1991:180 ;Foucault.1997: 224-225; Burchell.1993: 268; McNay.1994: 85) รูปแบบของเทคโนโลยีแห่งอำนาจทั้ง 2 รูปแบบนี้มีการทำงานพร้อมๆ กัน สะท้อนให้เห็นถึงการปกครองตามความหมายใหม่ของฟูกูต์ที่เรียกว่า “อำนาจปกครองสู่ระดับจิตใจ”

หรือตามที่นักวิชาการไทยเรียกว่า การปกครองชีวญาณ นั่นก็คือ การจัดการสรรพสิ่งที่มีการจัดระเบียบไว้เพื่อที่จะได้นำไปใช้ได้อย่างสะดวก และยังเป็น การนำเอากฎหมายมาเป็นยุทธวิธีหนึ่งในการปกครอง หากแต่การปกครองแบบดังกล่าวยังมียุทธวิธีอื่นที่หลากหลายมากกว่ากฎหมายทั่วไป (ธเนศ วงศ์ยานนาวา.2554: 289-290) แนวคิดแบบใหม่นี้ ฟูโกต์ได้พัฒนามาเป็นแนวคิดอำนาจ จุลภาค หรืออำนาจระเบียบวินัย กับอำนาจมหภาคหรือชีวอำนาจ (biopower) หรือชีวการเมือง (biopolitics) มาเชื่อมโยง ทั้งในการศึกษาเรื่องเพศระดับปัจเจกและประชากร โดยในประวัติศาสตร์ เพศวิถี เล่มที่ 1 ซึ่งว่าด้วยแนวคิดอำนาจแบบ “governmentality” เป็นคำผสมกันระหว่างคำสอง คำ ได้แก่ “การปกครอง” (government) กับ “จิตใจ” (mental) โดยเรียกอำนาจสมัยใหม่นี้ว่า “อำนาจปกครองสู่จิตใจ” โดยอำนาจปกครองสู่จิตใจนี้ มีนัยแสดงให้เห็นว่าอำนาจทำงานอย่างไร ภายใต้วิธีการของอำนาจปกครองสู่จิตใจที่มีกลยุทธ์ที่หลากหลายที่ถูกพัฒนามาตั้งแต่ศตวรรษที่ 18

อย่างไรก็ดี เหตุที่การศึกษานี้ได้นำเอาแนวคิดเรื่องอำนาจปกครองสู่จิตใจมาอธิบายการทำงาน ของอำนาจสมัยใหม่ เนื่องมาจากฟูโกต์เห็นข้อบกพร่องของระเบียบวินัยและการลงทัณฑ์ (discipline and punishment) ซึ่งทำให้มนุษย์มีลักษณะเชื่อเชื่อเพื่อสร้างศักยภาพสูงสุดให้กับตนเอง อย่างไรก็ตาม ฟูโกต์ เห็นว่าอำนาจสามารถสร้างศักยภาพสูงสุดโดยไร้จุดจบผ่านการ อนุญาตให้ปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพในการที่จัดการตนเอง (Gordon.1991: 5) แม้ว่าจะพัฒนาอำนาจ แบบใหม่ขึ้นมา แต่อำนาจในรูปแบบเดิมยังคงทำงานร่วมกับความรู้เดิมในการสร้างความจริงให้มี ตัวตนเสรีอยู่เช่นเดิม

1.2.1 อำนาจและความรู้

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองเข้ามาสร้างความจริง ภายในตัวตนของมนุษย์พร้อมกับความรู้ว่าด้วยตัวของมนุษย์เองเสมอ (Foucault.1982: 107) กล่าวได้อีกว่า ความสัมพันธ์เชิงอำนาจสมัยใหม่ได้ถูกปรับเปลี่ยนอย่างมากในสมัยแห่งความรู้ วิทยาศาสตร์ และถูกนำมาใช้อย่างสมบูรณ์ที่สุดบนแนวคิดที่ว่าด้วยการให้มนุษย์มีเสรีภาพ เพราะเมื่อ มนุษย์ตระหนักว่าตนเองมีเสรีภาพในการจัดการเรียนรู้ได้เท่าใด ก็เทียบเคียงได้กับว่าอำนาจเข้าไป จัดการในระดับจิตใจได้อย่างลึกซึ้งที่สุดมากเท่านั้น

ก่อนที่ มิเชล ฟูโกต์ จะพัฒนาความคิดว่าด้วยอำนาจปกครองสู่จิตใจ (governmentality) ฟูโกต์ได้กล่าวว่า อำนาจระเบียบวินัย (disciplinary power) ที่เกิดขึ้นต้นศตวรรษที่ 18 เข้ากำกับ ร่างกายมนุษย์ในระดับปัจเจกให้มีความเชื่อเชื่อ ผ่านเทคนิคของอำนาจ ได้แก่ เทคนิคการสังเกต ตามลำดับชั้น (hierarchy observation) เทคนิคการตัดสินให้เป็นปกติ (normalizing judgment) และ เทคนิคการตรวจสอบ (examination) (Foucault.1977:170-184)

สำหรับเทคนิคการสังเกตตามลำดับชั้น เป็นการใช้เทคนิคเฝ้ามองสอดส่องดูแลพฤติกรรม ของปัจเจกอย่างละเอียดถี่ถ้วน สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งใช้เทคนิคการมองที่ใช้แสงพรำมัวสังเกต และใช้เครื่องมือของการสอดส่องฝังอยู่ในอาคารให้ง่ายต่อการสอดส่องดูแล โดยเรียกรังการสอดส่อง

แบบนี้ว่า Panopticon เพื่อการตรวจสอบและควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ ส่วนเทคนิคการตัดสินให้เป็นปกติ ถือเป็นเทคนิคที่ใช้ในการตัดสินว่าใครเป็นคนปกติและจัดว่ามีความสามารถ ซึ่งจะเป็นการบ่งบอกถึงคุณภาพและศักยภาพของปัจเจกบุคคลโดยใช้รายละเอียดเข้ามาตรวจสอบพฤติกรรม เพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คนที่ละเมิดจึงได้รับการลงโทษทางวินัย และต้องมีการแก้ไขพฤติกรรมให้ดีขึ้น (correction) เพื่อให้เกิดการยอมรับในมาตรฐานหนึ่งเดียวของการเป็นปัจเจกที่มีคุณภาพ ดังนั้น รูปแบบของอำนาจเช่นนี้จึงเป็นการจำแนกปัจเจกบุคคลให้มีมาตรฐานเข้าไว้ด้วยกัน และยังเป็นการคัดแยกผู้ที่ไม่ได้มาตรฐานออกมา (ธเนศ วงศ์ยานนาวา.2532: 41)

นอกจากนี้ เทคนิคสุดท้าย ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการรวมเอาทั้งเทคนิคสังเกตตามลำดับขั้น กับเทคนิคการตัดสินให้เป็นปกติเข้าด้วยกัน กล่าวคือ เอาความรู้และอำนาจมาใช้ด้วยกัน เช่น ด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนจะมีการสอบ (examination) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนควบคู่ไปกับการสอนเสมอ เช่น การสอบกลางภาค และการสอบปลายภาค ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถกลายเป็นทั้งผู้พัฒนาตัวเองหรือจัดการตัวเอง (subject) ของครู ในแง่นี้ นักเรียนยังกลายเป็นวัตถุหรือผู้ถูกกระทำในสายตาครู เพราะครูสามารถตรวจสอบความเป็นไปของนักเรียนโดยการให้คะแนนซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการทำให้เด็กนักเรียนกลายเป็นเพียงตัวเลข เนื่องจากเด็กนักเรียนถูกจัดกลุ่มให้เป็นเพียงตัวเลข และให้คุณค่าจากการเรียนด้วยการประเมินที่ให้ผลอยู่ในกระดาษสอบเท่านั้น อีกทั้งการใช้สถิติต่างๆ เกี่ยวกับนักเรียนควบคู่กับความรู้เกี่ยวกับนักเรียนเหล่านี้ เครื่องมือดังกล่าวจึงสามารถควบคุมนักเรียนทั้งระดับปัจเจกและระดับประชากรได้ (ธเนศ วงศ์ยานนาวา.2532: 41-42)

การควบคุมในระดับประชากรยุคต่อมา จึงนำอำนาจที่เรียกว่า “ชีวอำนาจ” (bio-power) มาใช้ในศตวรรษที่ 19 และได้เข้ามาจัดกระทำชีวิตในระดับประชากรหรือเผ่าพันธุ์มนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยมีเทคนิคแห่งอำนาจผ่านการบริหารจัดการมนุษย์ให้มีชีวิต และทำให้ถึงแก่ชีวิต (Foucault.1984: 262-263) แต่การทำงานของชีวอำนาจยังมีข้อจำกัด ในเรื่องการขาดซึ่งเสรีภาพของปัจเจก ฟูก็อดต์จึงเสนออำนาจปกครองสู่จิตใจเข้ามา (McNay.1994: 85) เมื่อมนุษย์ขาดเสรีภาพจึงต่อต้านทั้งอำนาจระเบียบวินัยและชีวอำนาจ เช่นเดียวกับพ่อแม่ที่ต่อต้านระบบโรงเรียนก็ถูกทำให้กลายเป็นคนบ้า (คีตญาณ เลิศลอย.2549: ออนไลน์) หรือเป็นคนประหลาด (สุชาติ จักรพิสุทธิ์ และคณะ.2548: 48-49) พลังของการต่อต้านจากพ่อแม่ที่ไม่เห็นด้วยกับการเรียนในระบบโรงเรียนของรัฐจึงปะทะกับอำนาจระเบียบวินัยในระบบโรงเรียนโดยตรง นำไปสู่การต่อต้านที่ปรากฏตัวในรูปแบบการศึกษาทางเลือก (จิรภัคดี จอมวิญญู.2551: 6) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออิสรภาพของการเรียนรู้ที่กล่าวได้ว่าเป็นการจัดกระทำของอำนาจอย่างลึกซึ้งและซับซ้อนที่สุด

1.2.2 อำนาจปกครองสู่จิตใจ

ตามที่กล่าวมาข้างต้น แนวคิดอำนาจปกครองสู่จิตใจซึ่งเป็นงานช่วงหลังของ มิเชล ฟูก็อดต์ ได้ถูกนำมาตีความจากนักวิชาการมากมาย เช่น มิเชล ดีน บนการตีความการสะท้อนกลับ

การปกครองของรัฐ ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับเหตุผลของความเล็งของสังคมสมัยใหม่ (Mitchell Dean.1999:193) และนิโคลัส โรส ซึ่งพยายามศึกษาถึงกลยุทธ์ต่างๆ ที่เข้ามาปกครองมนุษย์และเราปกครองเราเองโดยใช้จิตวิทยามาอธิบาย (Rose.1999: 9) แนวคิดทั้งหมดนี้เป็นแนวคิดที่มีความซับซ้อนกว่าการปกครองของรัฐชาติ (nation-state) เพราะเป็นการปกครองที่เกี่ยวข้องกับทั้งรัฐปกครองเรา รวมทั้งคนอื่น ๆ และเราปกครองเราเอง ในความหมายของ “การนำแห่งการนำ” (conduct of the conduct) (Fejes; & Dahlstedt.2013: 9)

การปกครองในความหมายของฟูโกต์จึงต้องอาศัยเทคนิคๆ ของอำนาจให้รัฐเข้ามาปกครองประชากร และเราซึ่งเป็นปัจเจกปกครองตัวเราเอง โดยฟูโกต์มีความคิดว่าด้วยการจัดวางสรรพสิ่งให้ถูกที่ถูกทางเพื่อไปสู่เป้าหมาย ฟูโกต์มองว่าตามแนวคิดดังกล่าวเป็นการใช้เทคนิคต่างๆ ด้วยวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย การใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายได้นั้น จิตใจมนุษย์จึงเป็นเป้าหมายของอำนาจ ดังนั้น รัฐจึงอาศัยเหตุผลหนึ่งๆ เข้ามาเพื่อให้เข้าไปสู่ระดับความคิดหรือจิตใจของมนุษย์เพื่อให้มนุษย์เชื่อแล้วนำไปปฏิบัติ ซึ่งวิธีการแบบนี้เรียกว่า “ศิลปะในการปกครอง” (Cotoi.2011:112) เหตุผลแห่งรัฐเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเป็นการกำกับสังคมให้มีระเบียบ กฎเกณฑ์และใช้อำนาจบังคับให้พลเมืองปกครองตัวเอง และในปัจจุบันนี้เหตุผลแห่งรัฐทำให้พลเมืองมีเสรีภาพในการปกครองตัวเองกลายเป็นหัวใจสำคัญในการปกครอง

การปกครองสมัยใหม่ซึ่งเป็นการปกครองที่มีความซับซ้อนมาก และดำเนินไปด้วยดีจากการอาศัยเหตุผลแห่งรัฐ (reason of the state) การจะเข้าใจเหตุผลแห่งรัฐในยุคสมัยใหม่นี้ได้จึงต้องกลับไปทำความเข้าใจและศึกษา รัฐในรูปแบบต่างๆ เพราะทำให้รู้ถึงตัวตนที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของความรู้ ดังนั้น ฟูโกต์ได้จำแนกเหตุผลแห่งรัฐในยุคกลางเป็นยุคของศาสนาคริสต์และระบบฟิวดัลครอบงำ เป้าหมายหรือเหตุผลแห่งรัฐเป็นเหตุผลเชิงศาสนา (divine rationality) คือการล้างบาปหรือปลดปล่อยบาปของมนุษย์ไปสู่พระเจ้า ส่วนในยุคแนวคิดรัฐโดยนำแนวคิดของแมคเคียวเวลล์เข้ามาใช้จากหนังสือเจ้าผู้ครองนคร เป้าหมายหรือเหตุผลแห่งรัฐอยู่ที่การรักษาอำนาจของกษัตริย์หรือองค์อธิปัตย์ตามเหตุผลว่าด้วยสภาวะธรรมชาติของมนุษย์ ส่วนในโลกยุคสมัยใหม่ เป้าหมายหรือเหตุผลแห่งรัฐเริ่มเปลี่ยนไป เพราะเป้าหมายไม่ใช่เพื่อศาสนาหรือกษัตริย์ แต่เพื่อการดำรงอยู่ของตัวรัฐเอง (ธีรยุทธ บุญมี.2557: 136) จึงเห็นการให้ความสำคัญกับ “ประชากร” และ “ปัจเจก” ดังนั้น เป้าหมายหรือเหตุผลแห่งรัฐจึงมุ่งไปสู่ตัวรัฐเองที่เกี่ยวข้องทั้งประชากรอันมีลักษณะของการเป็นทั้งหมดทั้งมวล (totality) โดยภารกิจของรัฐจะสร้างออกมาในระดับของมวลรวม (totalization) และในระดับของบุคคล (individuality) อันมีลักษณะของปัจเจก โดยภารกิจของรัฐจะตกอยู่กับอาชีพพิเศษใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมสังคมสมัยใหม่ เช่น จิตแพทย์ นักการศึกษาที่ปรึกษา ภารุณครอบครัว (ธีรยุทธ บุญมี.2557: 142) จึงเข้าใจได้ว่าในระดับมวลรวม มนุษย์ถูกกำกับให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของรัฐในแนวทางเดียวกัน แต่ในระดับปัจเจก มนุษย์ปกครองตัวเขาเองผ่านการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในฐานะที่เป็นผู้ยึดกุมความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ ดังนั้น เป้าหมายหรือเหตุผลแห่งรัฐของยุคปัจจุบัน จึงเน้นการให้พลเมืองมีเสรีภาพ (Fejes; & Dahlstedt.2013: 9) ในการพัฒนา

ทักษะและความสามารถของตัวเอง อันเป็นแนวทางเดียวกับการเรียนรู้ด้วยตัวเอง จึงได้เกิดศาสตร์ว่าด้วยมนุษย์แบบมวลรวมและมนุษย์เชิงปัจเจกขึ้น เช่น ศาสตร์เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ทุนมนุษย์ (human capital) อันเป็นเป้าหมายสำคัญของอำนาจปกครองสู่จิตใจแบบเสรีนิยมใหม่อันมีฐานความคิดมาจากอเมริกา (American neo-liberalism) (Foucault.2008: 215)

การปกครองสมัยใหม่โดยใช้เหตุผลแห่งรัฐเพื่อตัวรัฐเอง ได้เน้นปกครองทั้งประชากรและปัจเจกบุคคล ศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนามนุษย์จึงเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนมนุษย์อันเป็นการลงทุนทางด้านทักษะและความสามารถในตัวมนุษย์ ผ่านการลงทุนทางการศึกษาของพ่อแม่เองเพื่อการเลี้ยงลูกและดูแลตั้งแต่วัยแบเบาะเท่ากับพ่อแม่ได้พัฒนาตัวเอง อันเป็นการส่งเสริมการลงทุนมนุษย์ (Foucault.2008:229) ดังนั้นแนวคิดทุนมนุษย์กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก (Koperky.2011: 254-256; Smyth.2014: 12) เพื่อให้มนุษย์ลงทุนในตัวเองทั้งทักษะและความสามารถ ปรับปรุงตัวเองและเรียนรู้ในการพัฒนาตัวเองด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต ตอบสนองเหตุผลแห่งรัฐที่มีเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ดังนั้นมนุษย์ในยุคนี้จึงกลายเป็นเป้าหมายของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ อันเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองสมัยใหม่ โดยเฉพาะในบริบทของการจัดการศึกษาด้วยตัวเองให้ลูก การสร้างตัวเองขึ้นมาหรือการปรับปรุงตัวเองจึงเกี่ยวข้องกับอำนาจคอนเฟสชันอย่างเหนียวแน่น

1.2.3 อำนาจแห่งตัวตนแบบคอนเฟสชัน (confession as technology of the self)

การจัดการตัวเองหรือกำกับตัวเองทางการศึกษา จึงเป็นการทำงานของอำนาจคอนเฟสชัน ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งของเทคโนโลยีแห่งอำนาจตัวตนอันเป็นส่วนหนึ่งที่ซับซ้อนของอำนาจปกครองในจิตใจนั้น ฟูโกต์ได้ให้นิยามที่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจแห่งตัวตน (technology of the self) ว่าปัจเจกสามารถมีอำนาจในตัวเองซึ่งอำนาจนี้ทำให้เราใช้วิธีการต่าง ๆ ของตัวเองเพื่อเปลี่ยนแปลงตัวเองหรือพัฒนาตัวเองทั้งร่างกายและจิตใจตามเป้าหมายของรัฐในทางด้านเศรษฐกิจ

“การปกครองที่ปัจเจกใช้วิธีการของตัวเองหรือการใช้ปฏิบัติการอื่น ๆ กระทำต่อร่างกายและจิตวิญญาณของตัวเอง กระทำต่อความคิดของตัวเอง ควบคุมตัวเอง สร้างวิถีทางที่เป็นอยู่เพื่อเปลี่ยนแปลงตัวเองให้บรรลุเป้าหมายแต่ละด้าน ทั้งความสุข ความบริสุทธิ์ ความสมบูรณ์ หรือกระทั่งความไม่ถูกต้อง” (Foucault.2004: 109)

วิธีการที่มนุษย์ใช้เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของตัวเอง ฟูโกต์ได้ศึกษาในประวัติศาสตร์เพศวิถี เล่มที่ 1 ที่เรียกว่าอำนาจ “คอนเฟสชัน” (Foucault.1978: 55; Foucault.1983: 169) ซึ่งเป็นอำนาจที่เกิดขึ้นในช่วงยุคกลางที่คริสต์ศาสนามีอิทธิพลต่อความคิดและปฏิบัติการของคนในยุคนั้น โดยเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของผู้ที่ผิดบาปต่อพระเจ้ากับพระเจ้าผู้รับสารภาพบาป โดยผู้ผิดบาปเปิดเผยตัวตนออกมาเป็นคำพูด (verbalization) ต่อหน้าพระเจ้าผู้รับสารภาพบาป เมื่อเปิดเผยออก

มาแล้ว ตัวตนแบบใหม่ของผู้สารภาพก็จะถูกสร้างขึ้นตามระบอบความรู้ภายใต้ความเชื่อศาสนาที่มีพระเจ้านำทางชีวิต คอนเฟสชั่นหรือการสารภาพบาปจึงกลายเป็นเทคโนโลยีอำนาจแห่งตัวตนที่สำคัญซึ่งเกิดขึ้นในคริสต์ศาสนา และต่อมาในศตวรรษที่ 18 คอนเฟสชั่นก็ได้ถูกนำมาใช้ในรูปแบบใหม่ภายใต้ศาสตร์ว่าด้วยมนุษย์ (human science) โดยเปลี่ยนมาเป็น “การรู้ตัวตนและการแสดงความรู้สึกออกมาเป็นคำพูด” ดังนั้น เป้าหมายของอำนาจคอนเฟสชั่นจึงต้องการ “สร้างตัวตนแบบใหม่และปรับปรุงตนเองเสียใหม่” (Fejes and Nicoll.2015: 13)

1.2.4 วงศาวิทยาว่าด้วยอำนาจคอนเฟสชั่น

ฟีเจส และนิโคล แสดงให้เห็นว่าฟูโกต์ศึกษาวงศาวิทยาอำนาจคอนเฟสชั่นในฐานะที่เป็นเทคโนโลยีอำนาจแห่งตัวตนในการสร้างตัวตนแบบใหม่ตามยุคสมัยของความรู้ (episteme) ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันได้อย่างชัดเจน ทั้งการเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายของความรู้ โดยงานข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ฟูโกต์ทำให้เข้าใจตัวตนของมนุษย์ว่าไม่ได้หยุดนิ่งตายตัว ตรงกันข้ามตัวตนของมนุษย์มีความแตกต่างหลากหลาย เริ่มตั้งแต่สมัยกรีกและโรมันโบราณ แล้วส่งผ่านความคิดมาสู่ยุคคริสต์ศาสนาและยุคสมัยใหม่ในปัจจุบัน และแสดงให้เห็นว่ามีการสร้างตัวตนผ่านแนวคิดของ “การดูแลตัวตนและการรู้ตัวตนของตัวเอง” (care of the self and knowledge of the self) ที่เกิดขึ้นสมัยกรีกโรมันโบราณ การสร้างตัวตนผ่านแนวคิดนี้จึงกระทำผ่าน “การเขียน” (writing) เนื่องจากเป็นการจดบันทึกเกี่ยวกับตัวเองในชีวิตประจำวันอันเป็นการดูแลตัวตนที่เรียกว่า “เทคเน” (tekne) และการดูแลตัวเองผ่านวิธีการสอน ที่เรียกว่า “อัสเคซิส” ทั้งสองวิธีการนี้ ทำให้คนสามารถนำสิ่งที่หลงลืมในอดีตกลับเข้ามาอยู่ในความทรงจำอีกครั้งในรูปแบบของการกำกับตัวเอง ทั้งการดูแลตัวเองซึ่งเกิดขึ้นก่อน แล้วนำมาสู่การรู้ตัวเองซึ่งเกิดขึ้นในภายหลัง การสร้างตัวตนยุคนี้จึงทำให้มนุษย์มี “ชีวิตที่กลายเป็นศิลปะ” (Fejes; & Nicoll.2015: 10)

ต่อมาในยุคกลางซึ่งเป็นยุคแห่งคริสต์ศาสนา ประมาณศตวรรษที่ 3-4 การสร้างตัวตนจึงกลายเป็นเรื่องของความงามในการดำรงอยู่ของชีวิตที่เรียกว่า “สุนทรียะในการดำรงอยู่” (aesthetics) การดูแลตนเองเป็นเรื่องของความบริสุทธิ์ของตัวตนที่ให้ความสำคัญต่อการรวมกันเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้น การสร้างตัวตนที่มีสุนทรียศาสตร์ของการดำรงอยู่ จึงต้องรู้เรื่องบาปของตัวเองก่อน แล้วจึงนำไปสู่การดูแลตัวตนของตนเอง (know the self, the care of the self) ศตวรรษที่ 3-4 นี้ วิธีการเขียนจึงเป็นวิธีการนำไปสู่การรู้ตัวตนและการดูแลตัวตนเพื่อค้นหาความจริงที่เป็นแสงสว่าง เมื่อรู้ตัวตนด้วยการเห็นทางสว่างแล้ว ก็จะนำไปสู่ขั้นของการละทิ้งตัวตนหรือละทิ้งบาปอันเป็นเรื่องของการดูแลตัวตน ทำให้ตัวตนบริสุทธิ์ซึ่งถือเป็นความจริงของยุคกลางตอนต้น (Fejes; & Nicoll.2015: 11) ดังนั้น การสร้างตัวตนให้มีสุนทรียะของการดำรงอยู่ อันเป็นชีวิตที่เห็นแสงสว่างอันเป็นความจริงแห่งตัวตนนั้น มนุษย์ต้องรู้ในบาปของตัวเองก่อน จึงจะสามารถใช้การเขียนเพื่อเผยแพร่ผลของการค้นหาความจริงแห่งตัวตนที่นำไปสู่การดูแลตัวเองและละทิ้งตัวตน

นอกจากวิธีการเขียนออกมาแล้ว ฟูกอตต์ยังได้กล่าวถึง อำนาจคอนเฟสชันด้วยวิธีการแสดงสัญญาออกมาและการพูดออกมาอีกด้วย โดยในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 4 ได้มีพิธีกรรมสำคัญเกิดขึ้น 2 พิธีกรรมที่เรียกว่า “พิธีกรรมสำนักผิดบาปของคนทั่วไป” และ “พิธีกรรมสำนักผิดบาปในหมู่พระ” (Foucault.1997: 249; Fejes; & Nicoll.2015: 13) พิธีกรรมแรกเป็นพิธีกรรมสำนักผิดในบาปในหมู่คนทั่วไป ที่เรียกว่า “พิธีกรรมสำนักผิดบาปแบบ **Exomologesis**” เป็นพิธีกรรมที่คนบาป รู้ในบาปตัวเองแล้วนำเสนอตัวตนของตัวเองด้วยวิธีการ “แสดงสัญญา”ออกมาในฐานะที่เป็นคนบาปเป็นการแสดงละคร และสิ่งสำคัญเป็นพิธีกรรมแสดงสำนักผิดในบาปต่อหน้าสาธารณชนผ่านการที่คนหนึ่งสามารถไถ่บาปผ่านพระได้ สิ่งสำคัญตรงนี้เป็น การแสดงออกมาให้เห็นของคนบาป ซึ่งไม่ได้เป็นคำพูดแต่เหมือนเป็นการแสดงละครต่อสาธารณะมากกว่า

ส่วนพิธีกรรมแบบที่สองเป็นพิธีกรรมสำนักผิดในบาปในหมู่พระ ที่เรียกว่า “พิธีกรรมสำนักผิดบาปแบบ **Exagoreusis**” มีลักษณะเฉพาะที่ว่าใช้วิธีการ “พูด” เพื่อเปิดเผยตัวตนให้มีความบริสุทธิ์ทางความคิด เมื่อมีการรู้ในบาปจึงแสดงคำพูดออกมา จึงดูแลตัวตนของตนเองไปสู่แสงสว่างเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ทางความคิด สิ่งที่พูดออกมานี้เป็นการตรวจสอบตัวเองและเข้ามากำกับตัวเอง พิธีกรรมสำนักผิดบาปแบบที่สองในหมู่พระนั้น มี 2 พิธีกรรมย่อย ได้แก่ การน้อมฟัง (Obedience) และ การเข้าฌาน (Contemplation) (Foucault.1997: 249; Fejes and Nicoll.2015: 12-13) อาจสรุปได้ว่าทั้งสองพิธีกรรมในการสำนักผิดบาปของคนทั่วไปที่แสดงออกเชิงสัญญาต่อสาธารณะ กับพิธีกรรมของหมู่พระที่เปิดเผยตัวตนผ่านการพูดสารภาพออกมา เป็นการแสวงหาความจริงและความรู้ของตัวตนที่มีความสำคัญมาก จนส่งผลต่อความคิดในศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา (Fejes.2015: 12) เช่นที่เห็นได้จากการพูดเผยความจริงแห่งตัวตนทั้งที่กระทำต่อหน้าสาธารณะและต่อส่วนตัวที่เกิดขึ้นอย่างรู้ตัว ซึ่งได้รับความคิดการสร้างตัวตนเกี่ยวกับการรู้ตัวเองผ่านการพูดทั้งต่อหน้าสาธารณะและส่วนตัวต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ

ในยุคสมัยใหม่ เทคโนโลยีอำนาจแห่งตัวตนอำนาจคอนเฟสชันถูกส่งต่อความคิดมายังมนุษย์ในศตวรรษที่ 18 ผ่านการทำงานวาทกรรมทางการแพทย์ ดังฟูกอตต์กล่าวไว้ว่า “ในศตวรรษที่ 18 เราได้เข้าสู่การปรับปรุงตัวเองโดยอำนาจคอนเฟสชัน ในช่วงนี้จะพบเทคนิคอันโหดเหี้ยมทางการแพทย์อันเป็นเทคนิคที่ต้องการให้มนุษย์เล่าเรื่องราวออกมาเป็นคำพูด หรือเล่าออกมาโดยวิธีการเขียนเกี่ยวกับตัวเอง” (Foucault.1980: 215-216) วาทกรรมทางการแพทย์จึงถูกนำมาใช้ในการพูดเปิดเผยความรู้สึกทางเพศต่อผู้เชี่ยวชาญในขณะนั้นในงานประวัติศาสตร์เพศวิถีตามแนวคิดของฟูกอตต์เป็นงานที่ปฏิเสธความคิดว่าเพศเป็นการใช้อำนาจที่กดขี่ในยุควิคตอเรียน แต่เป็นเรื่องของเพศวิถีที่ทำงานตามวาทกรรมเพศวิถีที่สร้างให้มนุษย์เป็นผู้ถูกระทำทางเพศ ขณะเดียวกันมนุษย์เหล่านี้ ได้กลายเป็นมนุษย์ที่ไปสู่การกำกับตัวเองผ่านเทคโนโลยีอำนาจแห่งตัวตน (Usher and Eward.1994: 94) ที่เรียกว่าอำนาจนิคคอนเฟสชัน อันเป็นความอึดตัวทางเพศของมนุษย์ผ่านการทำงานของวาทกรรม ทำให้ปัจเจกนำความรู้สึกภายในจิตใจออกมาและทำให้มนุษย์เป็นผู้กำกับตัวเอง (McNay.1994: 97) สาเหตุที่มิเชล ฟูกอตต์ ศึกษาเรื่องเพศเพราะความรู้

เรื่องเพศใกล้ชิดกับอำนาจมากที่สุด จนทำให้เกิดความจริงของตัวมนุษย์ ดังนั้นความจริงเรื่องเพศได้กลายเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งที่เป็นประโยชน์และเป็นภัย มีคุณค่าและไร้ราคา ความเป็นเพศสภาพก็ได้ถูกก่อรูปให้กลายเป็นความจริง (ธีรยุทธ บุญมี.2557: 172; อ้างอิงจาก Foucault.1978. The History of Sexuality. pp.6) ความพยายามปิดกั้นความสุขทางเพศที่ไม่เกิดผลดีนั้น กลับจะทำให้เกิดการสร้างตัวตนทางเพศแบบใหม่ขึ้นมาผ่านอำนาจคอนเฟล็กซ์และความรู้เกี่ยวกับเพศในยุคสมัยใหม่

1.3 อำนาจคอนเฟล็กซ์กับการศึกษาและเรียนรู้

การสร้างตัวตนด้วยอำนาจคอนเฟล็กซ์หรือการสารภาพบาป ของทั้งคนทั่วไปด้วยวิธีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์และด้วยวิธีการพูดออกมาในหมู่พระยุคคริสต์ศาสนา มีอิทธิพลต่อความคิดสมัยใหม่อย่างชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อมีศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น แนวคิดเกี่ยวกับ “การรู้ตัวตนและการแสดงความรู้สึกออกมาเป็นคำพูด” จึงเป็นการสร้างตัวตนแบบใหม่และปรับปรุงตนภายใต้อำนาจปกครองสู่จิตใจ (Fejes; & Nicoll.2015: 13) ในการสร้างตัวตนของมนุษย์สมัยใหม่เป็นการส่งต่อความคิดเกี่ยวกับอำนาจคอนเฟล็กซ์ ซึ่งเป็นการสารภาพบาปที่เกิดขึ้นในยุคกลาง เปลี่ยนผ่านมาสู่ความรู้ของยุควิทยาศาสตร์ กลายเป็นคำถามตามมาว่าอำนาจคอนเฟล็กซ์เกี่ยวข้องกับอย่างไรกับการสร้างตัวตนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว

การศึกษาของฟูโกต์ เกี่ยวกับการใช้เทคนิคคอนเฟล็กซ์ของมนุษย์ในยุคสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 18 ผ่านการเปิดเผยความรู้สึกทางเพศต่อผู้เชี่ยวชาญ เช่น นายแพทย์ เพื่อปรับปรุงตัวตนแบบใหม่ จากการแสดงความรู้สึกด้วยคำพูดในบริบทของศาสตร์ว่าด้วยมนุษย์ (Foucault.1997: 249) ไม่ได้ถูกนำมาใช้แต่เพียงเรื่องเกี่ยวกับเพศเท่านั้น แต่ยังถูกนำมาใช้ในปฏิบัติการทางด้านการศึกษาและด้านอื่นๆด้วย

“เรากลายเป็นสังคมแห่งการสารภาพ การสารภาพได้แพร่กระจายจนมีผลกระทบอย่างกว้างขวาง การสารภาพได้เข้ามามีบทบาทต่อศาลยุติธรรม การแพทย์ การศึกษา ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และความรัก รวมทั้งในวิถีชีวิตประจำวันและพิธีการเคร่งครัดต่าง ๆ ... คนหนึ่งสารภาพในที่สาธารณะและในที่ส่วนตัว ต่อพ่อแม่ ต่อหน้การศึกษา ต่อแพทย์ ต่อคนรัก...คนในโลกตะวันตกจึงกลายมาเป็นสัตว์แห่งการสารภาพ” (Foucault.1978: 59) อำนาจคอนเฟล็กซ์ที่เราปรับมาใช้ทำให้พ่อแม่เปิดเผยความปรารถนาส่วนลึกของตนเองด้วยการเขียน และการพูด (Fejes,2008) ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นตัวอย่างหนึ่งของการใช้อำนาจคอนเฟล็กซ์เข้ามากำกับให้มนุษย์ปรับปรุงตัวเอง ในแง่ที่มนุษย์ระดับปัจเจกสามารถรับผิดชอบการศึกษาของตัวเอง และมีความต้องการที่จะเรียนรู้ อำนาจดังกล่าวยังเข้ามากำกับปัจเจกผ่านการแสดงความรู้สึกเบื้องต้นในจิตใจต่อผู้รับฟังคำสารภาพ เช่น ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านการศึกษา (education counsellor) ตัวตนของปัจเจกที่เคยเป็นผู้ถูกจัดกระทำ ได้กลายเป็นผู้ที่ปรับปรุงตัวเอง ทันทีกที่ปัจเจกนั้นรับเอาอำนาจคอนเฟล็กซ์มาใช้ เพื่อเผยความจริงแห่งตัวตนส่วนลึก

จึงเท่ากับยอมรับความชอบธรรมในการเปิดเผยส่วนลึกในจิตใจให้มาทำกับตัวเอง ดังนั้นผู้เรียนรู้อาจถูกแนะนำให้ยอมรับตำแหน่งแห่งที่ของการเป็นผู้เรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (Fejes.2008: 15) กล่าวได้ว่า มนุษย์ซึ่งนำเทคนิคคอนเฟลชชั่นมาใช้ด้วยวิธีการเขียนและพูดออกมานั้น เป็นผู้ที่จัดการกระทำตัวเอง เพราะการแสดงความรู้สึกส่วนลึกในจิตใจด้วยวิธีต่างๆออกมา อย่างไรก็ตาม การเล่าเรื่องตัวเองจะยิ่งทำให้มนุษย์นำความปรารถนาของตนเองมากำกับให้เกิดการพัฒนาโดยผ่านการยอมรับคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา พ่อแม่จึงจัดวางตัวเองเป็นผู้เรียนรู้ไม่จบสิ้น และหากยิ่งบอกเล่าความรู้สึกและความปรารถนาที่จะให้ลูกเป็นผู้มีศักยภาพของครอบครัวมากเท่าใด พ่อและแม่ก็จะยิ่งกำกับตัวเองผ่านความรู้สึกที่แสดงออกมามากยิ่งขึ้น

ส่วนที่สอง : แนวคิดคอนเฟลชชั่นกับการศึกษาโดยครอบครัว

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกครองมนุษย์แบบใหม่ในปัจจุบัน เมื่อนำมาประยุกต์กับการที่พ่อแม่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้ลูกด้วยตนเอง อันเป็นการทำให้พ่อแม่จัดการศึกษาในบริบทของการศึกษาทางเลือก ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นมาจากทั้งในระดับที่รัฐเข้ามากำกับให้พ่อแม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยไม่มีทางเลือกผ่านปฏิบัติการทางการศึกษา ได้แก่ ปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรการศึกษา ปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้ และปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ ขณะเดียวกันพ่อแม่ปกครองตนเองทางการศึกษาผ่านการใช้เทคโนโลยีแห่งตัวตน ที่เรียกว่า อำนาจคอนเฟลชชั่น ดังนั้น การปกครองพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวตามนิยามของ มิเชล ฟูโกต์ นี่จึงเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีจุดเชื่อมกันของทั้งเทคโนโลยี อำนาจเหนือ และเทคโนโลยีอำนาจแห่งตัวตนผ่านอำนาจคอนเฟลชชั่น สำหรับเทคโนโลยีอำนาจเหนือ นั้น ผลของความสัมพันธ์เชิงอำนาจทำงานร่วมกับความรู้ทางการศึกษาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ เข้ามาสร้างตัวตนพ่อแม่ให้เป็นวัตถุแห่งความรู้หรือผู้ถูกกระทำ โดยอำนาจเข้าไปตรวจสอบและเข้าไปวางกฎเกณฑ์ให้พ่อแม่เป็นปกติและไม่ปกติ ส่วนเทคโนโลยีอำนาจแห่งตัวตนด้วยอำนาจคอนเฟลชชั่นนั้น ผลของความสัมพันธ์เชิงอำนาจนี้ทำงานร่วมกับความรู้วิทยาศาสตร์ด้านการศึกษา ได้เข้าไปสร้างตัวตนให้พ่อแม่เป็นผู้สร้างหรือผู้ปรับปรุงตัวเองมาใหม่พ่อแม่ที่มีตัวตนแบบใหม่และเป็นตัวตนที่ปรับปรุงตัวเอง ผ่านการพูดความจริงของพ่อแม่ต่อผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาโดยครอบครัว ทำให้พ่อแม่กลายเป็นผู้รับผิดชอบและผู้เรียนรู้ในการจัดการศึกษาให้ลูกด้วยตนเองหรือการศึกษาโดยครอบครัว ความสามารถในการคิดและการปฏิบัติของพ่อแม่จึงเป็นพื้นที่การทำงานของการปกครองที่ได้ผลตามกรอบแนวคิดของ มิเชล ฟูโกต์

สืบเนื่องจากการปกครอง ฟูโกต์ได้กล่าวถึงอำนาจคอนเฟลชชั่น อันเป็นเทคโนโลยีแห่งอำนาจตัวตนแบบหนึ่งที่เข้ามากำกับคนทั้งเชิงประชากรและปัจเจกบุคคล คอนเฟลชชั่นกลายเป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้ความจริงเกี่ยวกับตัวมนุษย์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ ผ่านการปรับเปลี่ยนจาก“คอนเฟลชชั่นหรือการสารภาพเกี่ยวกับเพศวิถีของคนหนึ่ง ๆ เติบโตเต็มที่ในฐานะที่

เป็นเทคโนโลยีแห่งตัวตน...ในวาทกรรมหนึ่ง ๆ นั้น เทคโนโลยีแห่งตัวตนแบบนี้ถูกนำเข้ามาใช้ให้เปิดเผยตัวตนส่วนลึกที่สุดออกมา” (Foucault.1983: 174)

สำหรับการศึกษานี้มุ่งสู่ศาสตร์ว่าด้วยการศึกษาที่เป็นการจัดการศึกษาด้วยตนเอง หรือ การศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ ความรู้ว่าด้วยการประเมิน ความรู้ว่าด้วยการเรียนรู้ และความรู้ว่าด้วยการจัดทำหลักสูตร จึงเห็นว่าอำนาจคอนเฟลชัน เข้ามาสร้างความจริงให้พ่อแม่เป็นผู้เรียนรู้ในการจัดการศึกษาให้ลูกเอง และยังพบว่าจริง ๆ แล้วอำนาจแบบนี้ขยายไปสู่ทุกส่วนของชีวิตและเข้าไปสู่จิตใจคนในปัจจุบัน โดยครอบคลุมทั้งกระบวนการยุติธรรม การแพทย์ การศึกษา ความสัมพันธ์ทางครอบครัว และความรัก โดยเกี่ยวกับเรื่องปกติธรรมดาในชีวิตประจำวัน พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ การสารภาพความผิดของตนเอง ความคิดและความปรารถนา ความเจ็บป่วยและปัญหาต่างๆ “...เราคอนเฟลหรือถูกบังคับให้คอนเฟล เมื่อคำที่คอนเฟลไม่ได้เป็นไปเองหรือออกมาจากสำนึกภายในตัวเอง มันก็ถูกใช้ความรุนแรงหรือข่มขู่ให้พร่งพรูออกมา อำนาจซึ่งนุ่มนวลที่สุด อ่อนแอที่สุด หรือกระหายเลือดที่สุด ล้วนต้องการคำคอนเฟลเหมือนกัน คนตะวันตกได้กลายเป็นสัตว์แห่งการคอนเฟล” (ธีรยุทธ บุญ มี.2557: 171-172; อ้างอิงจาก Foucault.1978. The History of Sexuality. pp.59)

การศึกษาโดยครอบครัวได้รับความคิดมาจากตะวันตกเพราะถูกกำกับด้วยวิทยาศาสตร์ว่าด้วยการศึกษา คนที่จัดการศึกษาเองจึงกลายเป็นสัตว์แห่งการสารภาพเช่นเดียวกับตะวันตก ดังนั้นอำนาจคอนเฟลชันจึงเข้ามาอยู่ทุกซอกทุกมุมของความคิดรวมทั้งจิตใจและปฏิบัติการจัดการศึกษาเองออกมาเพราะเมื่อพ่อแม่ต้องการจัดการศึกษาให้กับลูก พวกเขาต่างต้องเข้าไปสู่กระบวนการบอกเล่าสภาวะของตนเองที่เกี่ยวกับทั้งร่างกาย ความรู้สึกนึกคิดหรือความปรารถนาของตัวเองออกมาเป็นการสะท้อนความจริงแห่งตัวตนออกมาได้ชัดเจนที่สุด “ความจริงไม่ใช่สร้างขึ้นจากธรรมชาติอย่างเสรี ทั้งไม่ได้มาจากการตกเป็นทาสรับใช้ แต่มันผลิตสร้างขึ้นจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ นั่นคืออำนาจคอนเฟลชัน” (Taylor.2009: 78) อำนาจคอนเฟลชันเข้ามาสร้างความจริงให้พ่อแม่เป็นคนใหม่ หลังจากที่พวกเขาถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองนั้นออกมาแล้วในขั้นแรก และมีการตีความการกระทำนั้นโดยผู้เชี่ยวชาญตามความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ ในขั้นต่อมา การตีความของผู้เชี่ยวชาญจะผ่านการทำงาน 2 ขั้นตอน (Dreyfus; & Rabinow.1983: 180) **ขั้นตอนแรก** เมื่อมนุษย์พูดความรู้สึกส่วนลึกออกมาแล้ว จึงมีการตีความเกิดขึ้น ทำให้มนุษย์ผู้นั้นมีศักยภาพโดยมนุษย์ที่พูดความปรารถนาภายใต้วาทกรรมออกมา ผู้ฟังหรือผู้เชี่ยวชาญจะกระตุ้น ตัดสิน และสร้างความสบายใจให้กับผู้พูด ด้วยการให้คำปรึกษาไปจนถึงการเยียวยา ในจุดนี้เองที่วาทกรรมเข้ามาทำให้มนุษย์ที่พูดความจริงออกมาได้สร้างตัวตนแบบใหม่ **ขั้นตอนที่สอง** เมื่อมนุษย์พูดความจริงที่อยู่ภายในตัวเองออกมาแล้ว ก็จะทำให้มนุษย์คนนั้นไม่มีศักยภาพต่อไป เพราะการแสดงความคลุมเครือของจิตใจภายในตัวเองออกมา กลายเป็นช่องทางของผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถเท่านั้น ได้ตีความความจริงภายในตัวของผู้นั้น และผู้เชี่ยวชาญนี้เองที่ทำให้ความคลุมเครือของความรู้สึกในใจของผู้พูดมีความถูกต้องด้วยการยืนยันและทำให้ความเคลือบแคลงนั้นกลายเป็นความชัดเจนขึ้นมา

ดังนั้นการสร้างตัวตนแบบใหม่จึงเป็นการสร้างมาจากความจริงโดยการตีความของผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น เมื่อเป็นไปตามกรอบความคิดเช่นนี้แล้ว การที่พ่อแม่ต้องทบทวนตัวเองจากการตีความของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้เข้าใจว่ามนุษย์มีความสามารถด้วยตัวเอง หรือมีเสรีที่จะคิดว่าตนเองรู้ และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของลูกได้ โดยสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ลูก และจัดทำหลักสูตรส่วนบุคคลให้ลูกได้อย่างเสรี

ตามกรอบความคิดข้างต้น คอนเฟล็กซ์ที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันภายใต้ความรู้วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับมนุษย์ในด้านต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่า “การสื่อสารด้วยคำพูด” มีความสำคัญที่สุด ทั้งนี้ก็เพื่อการสร้างความจริงของตัวตนแบบใหม่ หรือเป็นตัวตนที่ปรับปรุงมาจากเดิม โดยเฉพาะตัวตนที่เข้าใจตัวเอง (Fejes; & Nicoll.2015: 13) ดังนั้น ตัวตนที่รู้ตัวเอง หรืออีกนัยหนึ่งคือตัวตนที่มาจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการจัดการศึกษาให้กับลูกของตนด้วยตนเอง ผ่านการปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา หรือศึกษานิเทศก์ รวมทั้งผู้ที่มีประสบการณ์การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาแล้ว ตัวตนของพ่อแม่ที่เคยเป็นผู้ถูกระงับทางการศึกษาปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของรัฐในปฏิบัติการต่าง ๆ อย่างเชื่องเชื่อง ที่เห็นได้จากการจัดทำหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ที่เป็นตัวตนแบบเดิม(objectification) นั้น จะกลายเป็นตัวตนแบบใหม่ซึ่งดำรงสถานะตัวตนของการเป็นผู้เรียนรู้เสรี เห็นได้ตั้งแต่การปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ จนผ่านกระบวนการตีความของผู้เชี่ยวชาญ จนกลายเป็นผู้ปฏิบัติการในการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ โดยเกิดขึ้นภายใต้การสอดส่องของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งยังเห็นได้ อีกว่า การที่พ่อแม่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญได้รับรู้ความปรารถนาในการจัดการศึกษาของตนเอง ทั้งการจัดทำหลักสูตร ทิศทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ลูก ล้วนแล้วแต่มีนัยยะของการยอมรับเอาอำนาจคอนเฟล็กซ์เข้ามาใช้ในการสร้างความจริงเกี่ยวกับตัวของพ่อแม่เอง และยังเทียบได้กับการยอมรับความชอบธรรมของการเปิดเผยความรู้สึกส่วนลึกในใจด้วย ดังนั้น ผู้เรียนรู้จึงถูกแนะนำให้ยอมรับตำแหน่งแห่งที่ของการเป็น “ผู้เรียนรู้แบบหนึ่ง” ตัวตนของมนุษย์เช่นนี้ เป็นมนุษย์ที่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องอย่างไม่จบสิ้น (Nicoll; & Fejes.2008: 15)

พ่อแม่ที่รู้ตัวเองว่าทำหลักสูตรให้ลูกแนวทางใด รู้ตัวเองว่าจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ลูกทิศทางใด และรู้ตัวเองว่าประเมินผลการเรียนรู้ของลูกเช่นไร จึงถูกปกครองผ่านปฏิบัติการแสดงความรู้สึกส่วนลึกในจิตใจที่เผยออกมาให้ผู้เชี่ยวชาญรับรู้และมีการตีความในขั้นต่อมา การพูดความจริงหรือการเล่าความจริงเกี่ยวกับตัวเองผ่านการใช้อำนาจคอนเฟล็กซ์ทำให้พ่อแม่เหล่านั้นอยู่ในตำแหน่งที่เอื้อต่อการทำให้อำนาจและความรู้ทำงานได้ (Edward.2008: 30) ยิ่งเมื่อพ่อแม่เล่าความจริงภายในใจออกมาเพียงใด ก็ยิ่งทำให้ศาสตร์ภายนอกเข้ามารับรู้ตัวตนของมนุษย์นั้นมากขึ้นเท่านั้น และยิ่งเมื่อพ่อแม่ตรวจสอบจิตสำนึกของตนมากเพียงใด ก็ยิ่งทำให้เห็นการทำงานของอำนาจคอนเฟล็กซ์มากขึ้นด้วย (Dreyfus; & Rabinow.1983: 179) กล่าวได้อีกว่า การพูดความจริงออกมาให้ผู้เชี่ยวชาญฟังมากเท่าใด เท่ากับว่าผู้นั้นยิ่งถูกอำนาจแบบใหม่ให้ปกครองตนเองโดยไม่รู้ตัวผ่านกระบวนการจัดการความรู้ทางการศึกษาโดยครอบครัว

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างตัวตนของพ่อแม่ ผู้ดูแลลูกเองในสังคมยุโรปเห็นได้ว่าอำนาจคอนเฟลซันเข้ามากำกับในบริบทของชีวิตส่วนตัวในครอบครัว ปรากฏในกรณีศึกษาที่เป็นรายการทีวีของสวีเดน ที่ว่ารายการ “Nanny TV” ซึ่งเป็นรายการเรียลลิตี้ที่พ่อแม่พัฒนาตัวเองให้เป็นคนใหม่ ผ่านการรับคำแนะนำช่วยเหลือในการเลี้ยงลูกที่ถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก สิ่งที่พ่อแม่พูดออกไปพ่อแม่แสดงให้เห็นความจริงถึงตัวตนของพ่อแม่ในการพัฒนาตัวเอง เพื่อมาดูแลลูกตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก (Dahlstedt; & Fejes.2014: 3) ขณะที่ผลการวิจัยอีกชิ้นหนึ่ง พ่อแม่ชนชั้นกลางยุคปัจจุบันต้องเรียนรู้การพัฒนาตัวเองตลอดชีวิตในบทบาทความเป็นพ่อแม่ ไม่ว่าจะเป็นบ้าน งานที่ทำงานและงานการดูแลลูกหลังเลิกเรียนและช่วงลูกไม่ได้ไปโรงเรียน ที่เรียกตัวตนแบบนี้ว่า “self-work” (Arsand.2014: 67) อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมดังกล่าวไม่ได้สะท้อนให้เห็นปฏิบัติการสร้างตัวตนของพ่อแม่ผู้คิดเองและปฏิบัติการจัดการศึกษาด้วยตัวเองให้แก่ลูก ประโยชน์ของการวิจัยนี้ทำให้เห็นว่า อำนาจคอนเฟลซันทำงานในการสร้างตัวตนของพ่อแม่ผ่านการตีความบนความรู้ของผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก ความจริงที่พ่อแม่เหล่านี้พูดปรึกษาออกมาเข้ามากำกับให้พ่อแม่ทำตามสิ่งที่ตัวเองพูดออกมา อันผ่านการตีความของความรู้ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กมาแล้ว

ขณะที่การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวตามแนวทางของ มิเชล ฟูกูต์และแอนเดรียส ฟีเจส มีอย่างจำกัดมาก และงานวิจัยที่ปรากฏร่องรอยถึงการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นเพียงแสดงให้เห็นผลของการต่อสู้ของวาทกรรมการศึกษาทางเลือก อันเป็นการศึกษาโดยครอบครัวของอังกฤษที่เรียกว่า Elective Home Education (EHE) กับวาทกรรมการศึกษากระแสหลัก คือ การศึกษาระบบโรงเรียน ด้วยวิธีคิดการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของโทมัส คูห์น เข้ามาวิเคราะห์ให้เห็นจุดวิกฤติของระบบการศึกษาเดิมไปสู่การเปลี่ยนไปสู่ทางเลือก อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนต่อมาได้มีการวิเคราะห์การสร้างตัวตนของตัวแสดงหลัก ในบริบทของการศึกษาโดยครอบครัวด้วยการทำงานของเทคโนโลยีแห่งตัวตนอาศัยแนวคิดการดูแลตัวเอง ตัวตนของผู้จัดการศึกษาแบบนี้ในอังกฤษจึงเป็นผู้ที่มีตัวตนแบบจริยธรรม (ethical self) (Lees.2010: 259) ตัวตนใหม่นี้เป็นตัวตนแบบหนึ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่ดีที่สุด ขณะที่บริบทของไทยนั้น พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาถูกปกครองด้วยอำนาจสมัยใหม่แบบอำนาจปกครองสู่จิตใจและอำนาจคอนเฟลซัน สร้างตัวตนแบบตัวตนที่รู้ตัวเอง (know the self) เรียกว่า ตัวตนผู้เรียนรู้เสรี ดังจะวิเคราะห์ให้เห็นกระบวนการสร้างตัวตนเหล่านี้ขึ้นผ่านปฏิบัติการต่างๆ ทั้งสาม โดยมุ่งศึกษาไปที่การทำงานของความรู้วิทยาศาสตร์ด้านการศึกษาาร่วมกันของเทคโนโลยีอำนาจเหนือและเทคโนโลยีอำนาจแห่งตัวตนอำนาจคอนเฟลซัน เพราะการจัดการศึกษาเองทำให้พ่อแม่รู้สึกเสรีว่ามาจากความสามารถของตัวเอง ทั้งๆ ที่แท้จริงเป็นการทำงานของการปกครองที่มีความรู้และอำนาจทำงานร่วมกัน สำหรับผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวในอังกฤษนั้น สร้างตัวตนที่เป็นตัวตนจริยธรรม เป็นตัวตนที่เน้นขอบเขตของการชี้นำปฏิบัติที่เป็นกำหนดตัวเองในหลายแง่มุมของการดำรงชีวิตประจำวัน และวิธีการนำไปสู่การตีความและถอดรหัสและกระทำต่อตัวเองที่เกี่ยวกับเรื่องความถูกต้องและผิด การทำและห้ามทำ ความปรารถนาและไม่

ปรารถนา แต่ตัวตนแบบเสรีภาพนี้ เป็นการควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ อันนำไปสู่ความพอใจในสิ่งที่ตนปรารถนา ผ่านการใช้อำนาจของตัวเอง (Staples and Decker.2010: 243) นั่นคืออำนาจคอนเฟลชัน ทั้งวิธีการพูดและเขียนนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม แม้ไม่มีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างตัวตนของพ่อแม่โดยตรง แต่จากวรรณกรรมดังกล่าวทำให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้อย่างดี เพราะเป็นปฏิบัติการคอนเฟลชันที่อยู่ในระบบการศึกษาที่เต็มไปด้วยการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ นักเรียนและครูในปฏิบัติการจัดการศึกษาและเรียนรู้ ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีจุดตัดในปฏิบัติการดังกล่าว

2.1 กระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่

ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นมาให้มีลักษณะทั้งตัวตนวัตถุทางการศึกษาและตัวตนปรับปรุงตัวเอง ในการจัดการศึกษาโดยพ่อแม่ในปฏิบัติการต่าง ๆ อันเป็นจุดตัดของอำนาจเหนือและอำนาจคอนเฟลชัน ที่เรียกว่าการปกครองพ่อแม่ในการศึกษาโดยครอบครัว สามารถเห็นกระบวนการสร้างตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นมาจากปฏิบัติการดังต่อไปนี้

2.1.1ปฏิบัติการสอบหรือประเมินศักยภาพผู้เรียน (Examination Practices or Performance Evaluation practices)

ในระบบโรงเรียนนั้นปฏิบัติการสอบหรือประเมินศักยภาพของผู้เรียนได้กลายมาเป็นการปกครองแบบใหม่ในแง่ที่ว่าเกิดกำหนดให้เกตรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น เช่น การพูดรายงานการเรียนรู้ของตัวเองหรือการเขียนแฟ้มสะสมผลงานการเรียนรู้ (portfolio) ซึ่งการให้เกตรูปแบบนี้เป็นการจัดการทำของอำนาจคอนเฟลชันสร้างตัวตนของผู้เรียนให้กลายเป็นผู้พัฒนาตัวเองแบบใหม่ใช้กับหลักสูตรที่ให้เกตรในแนวทางเลือก (Breidenstein; & Thompson.2015: 22) สามารถนำมาประยุกต์ใช้อย่างดีในปฏิบัติการประเมินศักยภาพผู้เรียนในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทั้งแบบการประเมินระหว่างเรียนรู้ (formative evaluation) คือเป็นการประเมินกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน คือการเขียนแฟ้มสะสมผลงานหรือร่องรอยการเรียนรู้ของลูกโดยพ่อแม่ (portfolio) และประเมินตัดสินการเรียนรู้ปลายปี (summative evaluation) คือการประเมินตนเอง (self-evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินร่วมกันของทั้งผู้ปกครอง ผู้เรียนและศึกษานิเทศก์

การสร้างตัวตนของผู้เรียนในปฏิบัติการประเมินศักยภาพการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนประเมินตัวเองนั้น ตัวตนของผู้เรียนถูกสร้างขึ้นในปฏิบัติการของการสอบหรือการวัดผลการเรียนรู้ เพราะนอกจากผู้เรียนเหล่านี้จะถูกทำให้เป็นผู้ถูกจัดกระทำ โดยถูกเปรียบเทียบ (compared) ถูกจัดลำดับ (ranked) และถูกให้เกตร (graded) ผ่านการกำกับโดยครูผู้ให้คะแนนแล้ว ตัวตนของผู้เรียนยังได้ถูกสร้างขึ้นบนปฏิบัติการประเมินผลตัวเองและผ่านเขียนแฟ้มสะสมผลงานตัวตนแบบใหม่นี้ ผู้เรียนได้ใคร่ครวญตัวเองแสดงความรู้สึกของตัวเองว่าเป็นผู้เรียนระดับใดและมีความประพฤติในการเรียนรู้ อย่างไรต่อหน้าครูและเพื่อนๆ ได้รับรู้ การเผยให้เห็นความจริงของตัวตนต่อครูและเพื่อนๆ หรือคน

อื่นๆ ฟังหรือได้อ่านนั้น นักเรียนดังกล่าวจึงกลายเป็นผู้กำกับตัวเอง (Fejes.2015:4) อำนาจกฎเกณฑ์เป็นความจริงที่ต้องทำ ซึ่งเข้าไปจัดกระทำให้นักเรียนที่เข้าสู่ปฏิบัติการสอบ เข้าสู่การเป็นคนที่เป็นปกติของสังคมหรือคนที่มีความสามารถ ซึ่งแยกคนที่ไม่ผ่านปฏิบัติการสอบนั้นกลายเป็นคนที่ไม่มีความสามารถหรือไม่ปกติ พร้อมกันนั้นนักเรียนคนที่มีความสามารถนั้น สามารถมองเห็นความหมายของเกรตที่สามารถปรับเปลี่ยนได้โดยให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการให้เกรตนี้ ตัวตนของนักเรียนที่เกิดขึ้นเป็นตัวตนที่พัฒนาตัวเอง ผ่านการเผยให้เห็นความสามารถการเรียนรู้ต่อครูและเพื่อนนักเรียน ด้วยการจัดการทำของอำนาจคอนเฟลชชั่น (Breidenstein; & Thompson.2015: 23)

1) ปฏิบัติการประเมินผลตัวเอง (self-evaluation)

จากการทบทวนวรรณกรรมมีโรงเรียนแห่งหนึ่งในประเทศเยอรมนีได้ใช้วิธีการประเมินศักยภาพของผู้เรียนด้วยวิธีการพูด(confessional speech) ประเมินการเรียนรู้ของตัวเองต่อหน้าทุกคนในห้องเรียนรวมทั้งครู (public confession) ด้วยวิธีการใช้คำพูดตามอำนาจคอนเฟลชชั่น พูดความจริงเกี่ยวกับตัวตนออกมา การพูดออกมานำมาซึ่งการนำตัวเองไปสู่การใคร่ครวญตัวเองเสียใหม่ เท่ากับว่าสิ่งที่พูดนั้นนำมาเกี่ยวกับการกระทำตัวเอง พร้อมกันนั้นเมื่อพูดออกมาให้ผู้เชี่ยวชาญฟังถูกตัดสินจากผู้เชี่ยวชาญนั้นบนความรู้การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ เทคนิคการพูดประเมินตนเองเป็นเทคนิคของอำนาจให้อำนาจมีช่องทางเข้ามาจัดกระทำสร้างความจริงในตัวตนมนุษย์ที่พูดออกมาได้ ผ่านขั้นตอนแรก คือ การกระตุ้นให้คนนั้นเข้าสู่การใคร่ครวญตัวเอง (introspection) ในระดับจิตสำนึกถึงความสามารถของตัวเองโดยมีเพื่อนและครูเป็นผู้จับจ้องให้นักเรียนใคร่ครวญและพูดความจริงเกี่ยวกับตัวเองออกมา **ขั้นตอนที่สอง** เมื่อใคร่ครวญแล้วนำมาสู่ขั้นตอนของการยอมรับในตัวเอง (self-commitment) ซึ่งการยอมรับนี้ต้องเป็นไปตามคำแนะนำหรือความรู้ของครูผู้เป็นเจ้าของความรู้ (deeper knowledge) เกี่ยวกับการประเมินในลักษณะเฉพาะนี้ (Breidenstein; & Thompson.2015: 25)ซึ่งใช้การใคร่ครวญตัวเองแสดงออกมาผ่านการพูดอาศัยเทคนิคแยกย่อยในสร้างตัวตนของผู้เรียน 3 เทคนิคได้แก่ **1)เทคนิคการพูดแสดงความสามารถ** (performance potential) (Breidenstein; & Thompson.2015: 25) เทคนิคนี้นักเรียนถูกกระตุ้นจากครูให้ประเมินตนเองถึงความสามารถในการเรียนรู้ว่าตนอยู่ในระดับหนึ่งๆ แต่เมื่อผู้เรียนพูดใคร่ครวญศักยภาพของตัวเองออกมาแล้ว ครูจะเป็นผู้ตัดสินระดับการเรียนรู้ให้นักเรียนโดยดูความโน้มเอียงของการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งตรงกันข้ามกับสิ่งที่ผู้เรียนพูดประเมินเกรตตนเองในตอนแรก ดังนั้น ด้วยอำนาจคอนเฟลชชั่นเทคนิคการพูดแสดงความสามารถนี้ตัวตนของผู้เรียนถูกสร้างขึ้นมาจากการพูดประเมินตัวเองให้ตัวผู้เรียนทำความเข้าใจตัวเองว่าเป็นผู้มีศักยภาพเต็มอันแตกต่างจากเกรตที่ได้รับในตอนแรก จากการตัดสินของครูถึงการมีศักยภาพในอนาคตของผู้เรียน สิ่งี่พูดออกมานั้นจึงกำกับให้ผู้เรียนแบบนี้พัฒนาตัวเองในอนาคต ทำให้เป็นผู้มีศักยภาพตามที่พูดความจริงเกี่ยวกับตัวตนออกมา **2) เทคนิคการพูดแสดงความเป็นเหตุเป็นผล** (rationality)(Breidenstein; & Thompson.2015: 26) เทคนิคนี้เป็นการพูดใคร่ครวญ ความจริง

เกี่ยวกับตัวเอง ถึงแสดงศักยภาพในการเรียนรู้อย่างมีความเป็นเหตุเป็นผล ให้เห็นถึงสิ่งที่เรียนรู้ในอดีตซึ่งยอมรับความจริงเกี่ยวกับตัวเองว่า ผู้เรียนจะมีความโน้มเอียงแสดงศักยภาพให้เห็นว่าหากมองในอดีตผู้เรียนแบบนี้จะกลายเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการเรียนรู้ในอนาคต เปรียบเสมือนกับการสร้างตัวตนของอาชญากรในปัจจุบันเป็นการยอมรับในสิ่งที่เขาทำในอดีต สำหรับผู้เรียนแล้วพฤติกรรมเหล่านั้นถูกนำมาใช้ใคร่ครวญตัวเองถึงสิ่งที่ทำมาในอดีต การพูดแสดงความเป็นเหตุเป็นผลนี้สร้างความจริงให้นักเรียนเป็นตัวตนในแบบหนึ่งๆ บนพื้นฐานของการตัดสินใจของครูที่มองว่าผู้เรียนแบบนี้พัฒนาตัวเองสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนยอมรับความจริงในตัวเองว่าเป็นผู้เรียนเกรดนั้นๆ 3) **เทคนิคการพูดในห้วงเวลาแห่งความจริง (hour of truth)** (Breidenstein; & Thompson.2015: 28) เทคนิคการพูดความจริงนี้เป็นเทคนิคแห่งอำนาจที่สร้างความจริงจากอำนาจคอนเฟล็กซ์ เทคนิคนี้เกิดขึ้นบนเงื่อนไขที่พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนภายนอกที่แสดงออกมาให้เห็นกับการเรียนรู้ที่แท้จริงที่เกิดขึ้นภายในอันไม่สามารถมองได้ มีความขัดแย้งออกมาของนักเรียนแบบนี้ แสดงถึงการไม่ศรัทธาต่อศักยภาพของตัวเอง สุดท้ายแล้วครูเป็นผู้แนะนำให้ผู้เรียนแบบนี้ตระหนักในศักยภาพของตัวเองอย่างแท้จริง ครูในฐานะผู้เป็นเจ้าของความรู้ทำให้เขาตระหนักตัวเองออกมา สิ่งที่เขายอมรับหลังจากนี้คือความจริงเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนที่ใช้เทคนิคแบบห้วงเวลาแห่งความจริง

2) **ปฏิบัติการเขียนแฟ้มสะสมผลงาน (logbooks or portfolio practices)**

ปฏิบัติการการเขียนแฟ้มสะสมผลงานในปัจจุบัน ได้กลายมาเป็นการทำงานของอำนาจคอนเฟล็กซ์ ด้วยเทคนิคอำนาจอีกแบบหนึ่งที่เรียกว่าการเขียน ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการพูดในกระบวนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สิ่งที่แสดงถึงความชอบธรรมในการเรียนรู้ของเด็กที่พ่อแม่ต้องตระหนักคือ การสะสมผลงานการเรียนรู้ของลูก เพราะเป็นสัดส่วน 70-80 เปอร์เซนต์ของคะแนนที่นำมาตัดสินในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในระหว่างภาคเรียน พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงพัฒนาตัวเองในการเรียนรู้เพื่อจัดการศึกษาดังกล่าวนี ในปฏิบัติการนี้ พ่อแม่ปกครองตัวเองผ่านเทคนิคการเขียนแฟ้มสะสมผลงานเพื่อเผยให้เห็นความปรารถนาหรือความรู้สึกของพ่อแม่เองในทิศทางการเรียนรู้ของลูกต่อศึกษานิเทศก์หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาโดยครอบครัวแต่ละเดี่ยวกัันพ่อแม่ก็ถูกตัดสินสิ่งที่เผยออกมา ถูกจัดลำดับอันเข้าสู่ปฏิบัติการแบ่งแยกกว่าเป็นปกติหรือไม่ปกติ ตามปทัสฐานของความเป็นพ่อแม่ที่จัดการศึกษาให้ลูกเองของสังคม จากการศึกษาการใช้แฟ้มสะสมผลงานในวงวิชาการ (Fejes.2016: 8-9) เป็นความสัมพันธ์ที่นักศึกษาคอนเฟล็กซ์ทั้งต่อตัวเองและต่อคนอื่นๆ ที่อ่านงานวิชาการนั้น เป็นการทำงานของความสัมพันธ์ของอำนาจให้เรานำความจริงเกี่ยวกับตัวเราออกมาให้คนอื่นรับรู้ ว่าเราเป็นใคร มีลักษณะความประพฤติเป็นอย่างไร และมีเป้าหมายในชีวิตอย่างไรเพื่อให้สอดคล้องกับปทัสฐานของสังคม ให้เป็นคนดีของสังคม ดังนั้น การเขียนเผยให้เห็นตัวตนของเราผ่านแฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องหลังจากการสอนหรือเรียนรู้ โดยให้มีแฟ้มสะสมผลงานเพื่อสะท้อนให้เห็น

ความสามารถของนักศึกษา แนวคิดสำคัญของแฟ้มสะสมผลงาน คือ การให้นักเรียนสะท้อนความก้าวหน้าของตัวเองในการเรียนรู้ผ่านการเขียนออกมา เป็นแฟ้มหรือเอกสารเกี่ยวกับผลงานที่เรียนในวิชานั้นๆ อันสะท้อนให้คนอื่นเห็นถึงความสามารถ พฤติกรรม กระบวนการเรียนรู้และเป้าหมายในชีวิตของนักเรียน การแสดงความสามารถเหล่านี้ออกมาให้คนอื่นเห็นนั้น แท้จริงเป็นเครื่องมือของการประเมินเพื่อให้คนๆ นั้นพัฒนาตัวเองทั้งทักษะและความสามารถที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียนมา เช่น นักศึกษาวิศวะ ครูฝึกสอน กระบวนการทั้งหมดนี้นักศึกษาเหล่านี้ต้องกลับไปถามตัวเองว่าได้เรียนรู้อะไร มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านไหน และจะต้องทำอะไรต่อไป ทั้งหมดนี้เป็นการทำงานของอำนาจคอนเฟล็กซ์ ให้เราเข้าไปใคร่ครวญตัวเราเองอันแสดงออกมาผ่านแฟ้มสะสมผลงาน ทั้งหมดนี้ตัวตนแบบใหม่ได้ถูกสร้างขึ้นมา การเขียนแฟ้มสะสมผลงานเท่ากับเป็นการเขียนบนตัวตนของตนเอง คือการปรับปรุงตัวตนแบบใหม่ขึ้นมาและอีกด้านหนึ่งการเขียนแฟ้มสะสมผลงานเทคโนโลยีแห่งอำนาจเหนือได้เข้ามากำกับ ผ่านกระบวนการที่นำไปเปิดเผยให้อาจารย์และเพื่อนได้รับรู้ อันเป็นการเปิดเผยสาธารณะ ผลของอำนาจนี้คือการตัดสินประเมินและจัดลำดับความสามารถของนักศึกษาคนนี้เข้ากับปทัสถานที่ยาวไว้ ดังนั้น ปฏิบัติการเขียนแฟ้มสะสมผลงานของนักศึกษาจึงสร้างตัวตนให้นักศึกษาเป็นทั้งวัตถุทางการศึกษา และเป็นผู้ปรับปรุงตัวเองไปพร้อมกัน ตัวอย่างการศึกษาข้างต้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้ได้ พ่อแม่ได้ใคร่ครวญตัวเองให้เห็นถึงความสามารถในการเรียบเรียง หรือจัดระเบียบการเรียนรู้ของตัวเองต่อการเรียนรู้ของลูกตัวเองกำกับตัวเองแล้ว ยังถูกผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาหรือศึกษานิเทศก์เข้ามากำกับด้วยความรู้ของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาโดยรอบคร้ว พร้อมกันนั้นสิ่งที่เผยออกมาให้เห็นต่อสาธารณะนั้น กลับทำให้พ่อแม่เหล่านั้นถูกตัดสิน ประเมินและจัดลำดับเพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งที่ปทัสถานของสังคมในการเป็นพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยรอบคร้วในสังคมไทยที่ดี

ปฏิบัติการประเมินการเรียนรู้ของตัวเองทั้งวิธีการพูดและการเขียน สร้างมนุษย์ให้เป็นผู้ถูกจัดกระทำในปฏิบัติการประเมินศักยภาพ ทำให้เข้าใจถึงว่ามนุษย์แสดงพฤติกรรมของตัวเองออกมาให้เห็นสอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ของการกระทำนั้นอย่างไร พ่อแม่ในบริบทของการจัดการศึกษาโดยรอบคร้วก็เช่นกัน ในปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการให้เกรดลูกของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยรอบคร้ว จะเห็นถึงความชอบธรรมในการให้เกรดลูกผ่านปฏิบัติการทั้งสองข้างต้น และพ่อแม่ยอมรับตัวเองว่าเป็นพ่อแม่ที่มีศักยภาพในการสร้างลูกในแบบไหน ดังนั้น จะเห็นขั้นตอนสำคัญคือ **ขั้นตอนแรก**พ่อแม่เข้ามาเกี่ยวข้องในการประเมินการเรียนรู้ของลูก ผ่านการเผยให้เห็นความสามารถของพ่อแม่ในการเขียนแฟ้มสะสมผลงานของลูกและพูดประเมินผลตัวเองในการจัดการเรียนรู้ให้ลูก อำนาจคอนเฟล็กซ์ข้างต้นจึงมีช่องทางใน 2 วิธีการนี้เข้ามาสร้างความจริงในตัวพ่อแม่เองผ่านการใคร่ครวญตัวตนของตัวเอง และ**ขั้นตอนสุดท้าย**ความจริงถูกสร้างขึ้นผ่านการแนะนำตีความและตัดสินของศึกษานิเทศก์ว่าพ่อแม่เป็นผู้มีความสามารถในการประเมินการเรียนรู้ของลูกในระดับใด

ดังนั้น ในปฏิบัติการประผลการเรียนรู้ตัวเองนี้ ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้น 2 ลักษณะในคนเดียวกัน คือ ลักษณะแรกเป็นผู้ถูกจัดกระทำจะเห็นจากที่เกรตได้ถูกตัดสินเอาไว้แล้วโดยศึกษานิเทศก์ จากการเข้ามาทำงานของความรู้ว่าด้วยการประเมินกับอำนาจระเบียบวินัยและอำนาจกฎเกณฑ์ ลักษณะที่สอง พ่อแม่สามารถเข้ามาเกี่ยวข้องในการกำหนดเกรตลูกเองได้ ซึ่งทำให้พ่อแม่เป็นผู้เรียนรู้ในการให้เกรตลูก โดยการทำงานของอำนาจคอนเฟสชันกับความรู้ว่าด้วยการประเมิน การประเมินที่ดีเป็นการประเมินร่วมกันทั้งสองฝ่าย ให้พ่อแม่พูดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตัวเองในการประเมินลูก ความสามารถของพ่อแม่ถูกดึงออกมาจากภายในให้ศึกษานิเทศก์ล่วงรู้ผ่านการพูดและการเขียนนั้น อันเป็นช่องทางให้อ่านใจไปทำงานในจิตใต้จิตสำนึกของพ่อแม่ ซึ่งความจริงของตัวตนแบบนี้จะถูกดึงมาให้เห็นถึงศักยภาพในการเรียนรู้ที่จะประเมินให้ลูกใน 3 ตัวตนที่กล่าวมาข้างต้น

2.1.2 ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบอำนวยการเรียนรู้ (Coaching Practices)

การศึกษาในระบบโรงเรียน รวมทั้งระบบอื่นๆ ทุกคนจะต้องเข้าสู่ 3 ขั้นตอน ได้แก่ หลักสูตร การสอนและการประเมินผล โดยทั่วไปในกระบวนการปฏิบัติการศึกษามักเน้นเพียงหลักสูตรและประเมินผล โดยการสอนถูกมองข้ามไปโดยมองว่าการสอนเป็นวิธีส่งต่อมาตรฐานเท่านั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือการสอนอย่างมีคุณภาพ คือครูสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรู้สืบทอดการเรียนรู้ ผู้ที่ทำเช่นนี้ได้คือครูที่ดีโดยครูมีบทบาทอำนวยการความสะดวกให้เด็กเกิดการเรียนรู้ (โรบินสัน.2559: 173-174) ครูที่ดีต้องสร้างสภาวะสิ่งแวดล้อมที่ดีที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวเด็ก การเป็นครูที่ดีหรือครูพยายามสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับเด็กตามความถนัดและความสามารถ อันเป็นความแตกต่างของเด็กแต่ละคนในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ผ่านละคร การเรียนรู้ผ่านรถ การเรียนรู้ผ่านกีฬา การเรียนรู้ผ่านศิลปะ การเรียนรู้ผ่านดนตรี เป็นต้น ถูกมองว่ามีความเป็นครูที่ดีและมีความสามารถในปัจจุบัน ตรงกันข้ามกับครูที่ไม่ดีเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ที่เป็นข้อมูลและข้อเท็จจริงให้กับนักเรียนโดยตรง ไม่สามารถสร้างให้นักเรียนเป็นผู้ค้นพบ ไม่สามารถดึงศักยภาพเด็กออกมาได้ และไม่สามารถใช้กลวิธีที่เหมาะสมกับความต้องการและโอกาสของเด็กได้ (โรบินสัน. 2559: 178-180) การเป็นครูที่ดีต้องมาก่อนการเป็นผู้เรียนรู้ที่ดี เพราะเมื่อใดที่ไม่สามารถสร้างครูที่ดีขึ้นในสังคมได้ เมื่อนั้นไม่สามารถจะมองหาเด็กที่ดีและมีศักยภาพในการเรียนรู้ที่สามารถปรับตัวกับสภาวะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้เช่นกัน

การเป็นครูที่ดีเมื่อเกิดขึ้นแล้ว ถูกเข้าใจว่าเป็นเพียงการส่งเสริมการให้เป็นครูมืออาชีพ ตามกระบวนการทางการศึกษาที่เข้าใจโดยทั่วไปเท่านั้น ในปัจจุบันคำถามสำคัญที่เกิดขึ้นในการปฏิรูปทางการศึกษาในเรื่องการสอนหรือการเป็นครูที่ดี แท้จริงแล้วเป็นการทำงานของการปกครองแบบใหม่ตามนิยามของ มิเชล ฟูกูเกต์ พ่อแม่ที่อยู่ในระบบการศึกษาที่จัดการศึกษาให้ลูกเอง เป็นพ่อแม่ที่คิดและปฏิบัติการสร้างการเรียนรู้ที่ดี สร้างทักษะและจิตวิญญาณให้เกิดขึ้นในตัวลูก ให้ลูกคิดเป็น และแก้ปัญหาเป็น ผ่านการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยการเรียนรู้ที่มีความสุข คนเหล่านี้

ถูกสร้างให้คิดและปฏิบัติการเช่นนั้นไว้แล้ว ดังนั้น ตัวตนของพ่อแม่ที่ดีของลูกจึงเกิดขึ้นในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของสังคมไทย ตัวตนแบบนี้ถูกสร้างขึ้นมาด้วยกระบวนการที่ซับซ้อนในการทำงานของอำนาจคอนเฟล็กซ์เทคนิคการสะท้อนกลับและความรู้ด้วยการเรียนรู้

จากการศึกษาการสร้างตัวตนครู ในการปฏิรูปการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ในโครงการสำคัญ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการสอนเพื่ออเมริกา (Teach For America-TFA) และโครงการความรู้คืออำนาจ (the Knowledge Is Power Program-KIPP) (Popkewitz; & Kirchgaser.2015: 35) มีกระบวนการสร้างตัวตนของครู 2 ตัวตน คือ 1) ตัวตนของครูที่เป็นผู้นำ (education teacher as excellent teacher) และ 2) ตัวตนของครูผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้(education teacher as coach) ด้วยเทคโนโลยีคอนเฟล็กซ์ที่แตกต่างกันไป ดังนี้

1) กระบวนการสร้างตัวตนครูที่เป็นผู้นำ

ปฏิบัติการสอนในการศึกษาในระบบโรงเรียนของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันที่ชื่อว่า “การสอน ในฐานะข้อปฏิบัติใช้ทำความเข้าใจไปสู่ความเป็นผู้นำ” (Teaching as Leadership Comprehensive Rubric-TALCR)ซึ่งอยู่ภายใต้ TAF และ KIPP สร้างจิตวิญญาณของความเป็นครูผู้นำ ตัวตนของครูแบบนี้ถูกสร้างขึ้นผ่าน“อำนาจคอนเฟล็กซ์ที่เรียกว่าข้อปฏิบัติ”(technology of the rubric) เป็นข้อปฏิบัติต่างๆ ซึ่งมีชุดของโครงข่ายเชื่อมโยงของปฏิบัติการย่อยๆ(grid of practices) อย่างเป็นเหตุเป็นผลกันและมีหลักการต่างๆซึ่งเป็นถ้อยคำและระดับของคุณค่าต่างๆบรรจุอยู่ในเอกสาร (Popkewitz; & Kirchgaser.2015: 36-37) เปรียบเสมือนคู่มือแนวปฏิบัติในการสอนให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียนที่ถูกต้อง เดิมทีนั้นข้อปฏิบัติการสอนเป็นหัวข้อการปฏิบัติที่ปรากฏในเอกสารการสวดสะท้อนกลับตัวเองเพื่อไถ่บาปที่ใช้ในโบสถ์ แต่ในการศึกษาปัจจุบันข้อปฏิบัติการสอนได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ โดยข้อปฏิบัติที่มีถูกใช้เพื่อให้ครูประเมินหรือสะท้อนกลับการบริหารทางวิชาการและเป็นทิศทางการพัฒนาบุคคลของตนเอง ดังนั้น ข้อปฏิบัติการสอนจึงเป็นรูปแบบของการประเมินตนเองให้ครูใคร่ครวญกับตัวถึงการสอนให้เกิดการเรียนรู้ หรือการสะท้อนกลับ (reflection) ด้วยการยกสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตมาทำความเข้าใจกฎเกณฑ์และมาตรฐานเกี่ยวกับการสอนของตัวเอง ดังนั้นครูแบบนี้จะใคร่ครวญถึงสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียนแล้วนำมาสู่การตระหนักและยอมรับให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักการอย่างมีเหตุมีผลมาปรับใช้ ตามข้อปฏิบัติย่อยๆ 6 ประการ ได้แก่ 1) วางเป้าหมายใหญ่ 2) ลงทุนในนักเรียน 3) วางแผนอย่างมีเป้าหมาย 4) จัดการอย่างมีประสิทธิภาพ 5) เพิ่มประสิทธิภาพตัวเองอย่างต่อเนื่อง 6) ทำงานหนักจะเห็นว่ากระบวนการสร้างตัวตนของครูเกิดขึ้นเมื่อสะท้อนกลับตัวเองถึงมาตรฐานในการสอนตามข้อปฏิบัติต่างๆ ข้างต้น ดังนั้น ครูที่มีความสามารถในตัวตนแบบนี้จึงถูกสร้างขึ้นบนการกำกับตัวเอง โดยมีตัวชี้วัดว่าเด็กประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตด้วยการมีทักษะชีวิตต่างๆ และคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น (Popkewitz; & Kirchgaser.2015: 37)

นอกจากครูพัฒนาการสอนของตัวเอง ผ่านการกำกับตัวเองด้วยวิธีสะท้อนกลับข้อปฏิบัติ แล้ว ครูตัวตนนี้ยังถูกกำกับแนวทางการสอนของครูจากคนอื่นที่เรียกว่าผู้ประเมิน เช่น coach ของครูด้วยการกำกับหรือตัดสินจากคนอื่น ๆ นั้นครูจะถูกติดป้ายชื่อว่าเป็น “ผู้แสดงศักยภาพเชี่ยวชาญ” โดยถูกให้คะแนนเป็นเปอร์เซ็นต์ในแต่ละระดับ 3 ระดับด้วยกัน โดยสังเกตพฤติกรรมในการสอนจากผู้เป็นโค้ช ได้แก่ 1) ครูที่เริ่มเชี่ยวชาญ คือครูที่เป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่นักเรียนเท่านั้น 2) ครูที่พัฒนาแล้ว คือครูที่แบ่งปันความรู้และทักษะให้แก่นักเรียน และ 3) ครูที่นำยกย่อง คือครูที่มีอิทธิพลต่อความคิดเด็ก โดยจัดหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อการลงทุนในเด็ก และสนับสนุนเด็กในการเรียนรู้ รวมทั้งการสอนที่มีจังหวะสูงต่ำ เว้นระยะการพูด กำหนดความดังของเสียงดังและเบา มีภาษากายให้เด็กสนใจ (Popkewitz; & Kirchgasler.2015: 39) ครูทุกคนจะต้องถูกประเมินจากครูผู้เป็นโค้ช ครูที่เป็นต้นแบบดี หรือครูใหม่ ๆ ด้วยปฏิบัติการให้คนอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการประเมินการสอนของครูนั้น ครูจะถูกนำมาเปรียบเทียบออกมาว่าครูที่ดีเป็นอย่างไรและครูไม่ดีเป็นอย่างไร ครูที่ไม่ดีนั้นจะถูกมองว่าไม่มีความสามารถ แต่จะพัฒนาตัวเองให้กลายเป็นครูที่นำยกย่องอันเป็นครูประเภทที่ 3 ผ่านการไปพูดสะท้อนกลับตัวเองเกี่ยวกับความล้มเหลวในการสอนให้เด็กเรียนรู้กับโค้ช ครูสะท้อนกลับตัวเองและปฏิบัติตามข้อปฏิบัติในการสอนอันเป็นการพัฒนาตัวเองและตระหนักในตัวเอง

การสร้างตัวตนของครูผู้นำดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิด “การนำแห่งการนำ” ในแง่เราปกครองตัวเองและเราถูกปกครองจากคนอื่น ตามแนวคิดการปกครองของ มิเชล ฟูกูต์ และหากนำมาเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้กับการเป็นครูที่มีความเป็นเลิศของลูกหรือเป็นผู้นำตามในการจัดการศึกษาให้ลูกของไทยแล้วนั้น สามารถเห็นแนวทางการวิเคราะห์ให้เห็นตัวตนแบบนี้ 2 แบบได้แก่ เทคนิคการประเมินศักยภาพการสอนของตัวเอง และตัวตนที่เป็นผู้มีความสามารถในการเป็นครูที่เป็นเลิศ/ผู้นำ ผ่านเทคโนโลยีคอนเฟอเรนซ์แบบสะท้อนกลับข้อปฏิบัติต่าง ๆ 6 ประการที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในคู่มือ โดยคิดทบทวนในอดีตที่ผ่านมาถึงมาตรฐานในการสอนที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผลอย่างสอดคล้องเพื่อไปสู่การเป็นครูที่ถูกต้องของลูก ส่วนการให้คนอื่นเข้ามาประเมินการสอนของพ่อแม่ ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมกลุ่มพ่อแม่ การให้ผู้เชี่ยวชาญด้านครอบครัวสังเกตการสอน อันเป็นการสะท้อนจากข้อปฏิบัติที่ทำให้ลูกเกิดการเรียนรู้จากคนอื่น ๆ ตัวตนแบบนี้พ่อแม่ถูกนำมาเปรียบเทียบให้เป็นพ่อแม่ดีและไม่ดี (dividing practices) คนที่ไม่ดีย่อมเข้าสู่กระบวนการสะท้อนกลับตัวเองกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาโดยครอบครัวต่อไป อันนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการสอนเพื่อให้ลูกเกิดการเรียนรู้

2) ตัวตนครูผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้

ท่ามกลางปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน สิ่งที่กำลังผลักดันมากที่สุดคือ การเป็นครูในแบบที่ “สอนแบบไม่สอน” คือให้ศิษย์เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง ครูแบบนี้เป็นครูที่เป็น “ครูฝึก”(coach) ทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยไม่ต้องกังวลต่อการทำผิด เพราะการทำผิดเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ไปสู่การทำถูก ดังนั้นวิธีการที่ถูกต้องไม่ได้มีวิธีเดียว นี่คือ “ทักษะว่าด้วย

การเรียนรู้” (เอสคิวท.2554:บทนำ)อันนำไปสู่การมีทักษะการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 การเป็นครูฝึกหรือพี่เลี้ยง นอกจากนั้นครูยังต้องเป็นแม่เหล็กดึงดูดให้เด็กกระหายในการเรียนรู้ให้มีทักษะต่างๆ ด้วยตัวเองสร้างแรงจูงใจนำความรู้ทางจิตวิทยาเข้ามาใช้ในการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ การเป็นครูแบบนี้ถือเป็นผู้ที่สอนแบบไม่สอน สร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ (indirect method)ให้เกิดการพัฒนาภายในจิตใจของเด็ก

ครูที่เกิดขึ้นในการปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นครูที่เรียกว่าเป็น “**ผู้เอื้ออำนวยในการเรียนรู้**” (coach)ซึ่งเกิดขึ้นในพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาให้กับลูกเอง พ่อแม่ที่เป็นครูแบบนี้ เป็นครูที่ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นมาให้มาเช่นครูตามระบบการศึกษากระแสหลัก เช่นครูแบบที่เข้าใจในปัจจุบัน แต่เป็นผู้ที่มีตัวตนแบบนี้ต่างออกไป โดยถูกสร้างขึ้นมาบนการปกครองแบบใหม่ ที่เรียกว่า “**อำนาจคอนเฟสชันของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้**” (mediator of confession) ซึ่งอำนาจนี้เข้ามาสร้างให้ครูในสหรัฐอเมริกาเป็นครูที่สอนทักษะต่างๆ ให้เกิดขึ้นในเด็กและยังใช้ “**ความรู้จิตวิทยาและการเยียวยา**”ในการกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจภายในจิตใจเด็กจนนำไปสู่ความสำเร็จหรือพัฒนาตนเอง (Popkewitz; & Kirchgaser.2015: 40)ครูที่ใช้หลักการทางจิตวิทยามาสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นกับเด็ก(subjectivities coach) ได้สะท้อนกลับข้อบังคับการสอนต่างๆ (rubric) ทั้ง 6 ประการเข้ามาในการใคร่ครวญการสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้เข้ามามีส่วนร่วมกับการสอน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในเด็กให้มีทักษะการเรียนรู้ต่างๆ ที่เรียกว่า “**paring of the rubric and coach**” อันแสดงให้เห็นว่า ครูแบบนี้นำหลักการทางจิตวิทยาเข้ามาสะท้อนกลับตัวเองพร้อมกับนำข้อปฏิบัติการสอนทั้ง 6 ประการ ได้แก่ 1) วางเป้าหมายใหญ่ 2) ลงทุนในนักเรียน 3) วางแผนอย่างมีเป้าหมาย 4) จัดการอย่างมีประสิทธิภาพ 5) เพิ่มประสิทธิภาพตัวเองอย่างต่อเนื่อง 6) ทำงานหนัก เหล่านี้มาใช้หากมองไปยังตัวของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยรอบครัว ยอมลงทุนในสิ่งที่ไม่ธรรมดาสำหรับคนอื่น ๆ แต่กลับมีความหมายพิเศษในการเรียนรู้ของลูก พ่อแม่เหล่านี้จะจัดหามาให้ลูกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เพราะรู้ว่าสิ่งใดที่เหมาะสมที่สุดในการเรียนรู้กับลูกและเวลาไหน พ่อแม่จึงสะท้อนตัวเองจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมตามโอกาสและความต้องการของลูก หรือการสะท้อนกลับของพ่อแม่ในการวางแผนอย่างมีเป้าหมายผ่านการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเองของลูกที่หลากหลายแผนมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน เช่น การเป็นนักวาดภาพเหมือนระดับโลก พ่อแม่นำแผนย่อยๆ เหล่านี้มุ่งไปในทิศทางเดียวกันผ่านการเรียนรู้ด้วยกระทำด้วยตนเอง ดึงข้อมูลเชิงหลักการทั้งหมดมาใช้เพื่อให้เกิดชุดความคิดภายในตัวลูกเพื่อนำสิ่งเหล่านี้ไปต่อยอดในการพัฒนาตนเองลูกในอนาคต การสะท้อนกลับข้อปฏิบัติการสอนต่างๆของครูที่มีหลักการทางจิตวิทยา สร้างให้ครูพัฒนาตัวเองเป็นครูแบบเอื้ออำนวยการเรียนรู้ การสะท้อนกลับในข้อปฏิบัติทำให้สิ่งนี้เข้ามากำกับตัวของครูเองตัวตนแบบนี้จึงเกิดขึ้น

ครูแบบนี้ได้เข้าไปลบล้างความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นในตัวเอง เพราะครูสามารถสร้างจิตวิญญาณให้เกิดขึ้นในตัวเด็กได้ ดังนั้น พ่อแม่ก็เช่นเดียวกัน ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นผ่านเทคโนโลยีแห่งตัวตนอำนาจคอนเฟสชันแบบเอื้ออำนวยการเรียนรู้ ซึ่งเป็นครูที่เอื้ออำนวยสิ่งแวดล้อม

ให้เกิดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีทักษะในชีวิตและมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตัวเองเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จในอนาคตที่ไม่แน่นอนแห่งโลกศตวรรษที่ 21

2.2.3 ปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรส่วนบุคคล (Individual Education Plan Practices)

ในกระบวนการจัดการศึกษาทุกระบบสิ่งที่ทุกคนต้องปฏิบัติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ แผนการศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้คนที่ได้รับการพัฒนาเป็นพลเมืองที่ดีของชาติซึ่งถูกกำหนดเอาไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของทุกชาติ ดังนั้นกฎเกณฑ์ในการจัดทำแผนการศึกษานั้นทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายหลักไว้อย่าง วัตถุประสงค์ใด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร และประเมินผลการเรียนรู้เช่นไร ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติตามทั้งเชิงปัจเจกและกลุ่มต่างถูกทำให้เป็นผู้ถูกกระทำทางการศึกษา ในแง่ที่ว่าความรู้ว่าด้วยการจัดทำแผนการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Education Plan-IEP) กำหนดว่าอย่างไรต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อโต้แย้ง จึงจะผ่านกระบวนการนี้ไปได้ แต่สิ่งที่น่าสนใจไปมากกว่ากฎหมายหรือระเบียบกฎเกณฑ์นั้นคือ แท้จริงแล้วปฏิบัติการกำหนดแผนการศึกษาเป็นแผนที่พ่อแม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยนั้น กลายเป็นเทคนิคของอำนาจสมัยใหม่ที่เข้ามากำกับให้เราทำตามสิ่งที่เราได้พูดและได้เขียนออกไป ต่อผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ฟัง ว่าเราจะพัฒนาตัวเองในการกำหนดทิศทางการเรียนของลูกไปสู่แนวทางใด ดังนั้น ปฏิบัติการคอนเฟสชันในการจัดทำแผนการศึกษาส่วนบุคคล ได้เข้ามาสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผ่านปฏิบัติการจัดทำแผนการศึกษาส่วนบุคคล เมื่อนำมาประยุกต์ใช้จากการศึกษาวิจัยที่เกิดขึ้นในประเทศสวีเดน เกี่ยวกับการสร้างตัวตนของนักเรียนและพ่อแม่ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนของสวีเดน ตั้งแต่ พ.ศ. 2549 (Sjoberg.2015:63) มองว่าพ่อแม่ในฐานะมีส่วนร่วมทางการจัดทำร่างแผนการศึกษาส่วนบุคคลของลูกในโรงเรียนนั้น พ่อแม่ถูกปกครองเพราะพ่อแม่ในความสัมพันธ์ของรัฐหรือกระทรวงนั้น มีช่องทางของอำนาจให้พ่อแม่ต้องทำตามกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันจัดกระทำให้พ่อแม่กลายเป็นผู้ถูกจัดกระทำทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม ยังมีอำนาจอีกแบบหนึ่งที่เอื้อให้เลือกทำจากช่องทางความเป็นไปได้ของตนเอง อำนาจที่กล่าวถึงนี้เป็นอำนาจที่เข้ามาจัดกระทำให้พ่อแม่กลายเป็นผู้ที่สามารถกำกับหรือปกครองตัวเองได้ เรียกว่าอำนาจคอนเฟสชัน คนนำความปรารถนาของตัวเองมาพูดให้ผู้เชี่ยวชาญฟังเกี่ยวกับความจริงของพ่อแม่ว่าจะร่วมสร้างหรือพัฒนาการเรียนรู้ของลูกเป็นอย่างไร

จากการศึกษาการสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการศึกษาส่วนบุคคลในสวีเดน ปฏิบัติการนี้เป็นปฏิบัติการของการทำงานของอำนาจคอนเฟสชันเข้ามากำกับให้ตัวเราพูดความจริงเกี่ยวกับตัวตนของตนเองออกมาให้กับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาอันเกี่ยวกับอำนาจคอนเฟสชัน พ่อแม่ถูกครูซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนตัดสินและตีความแผนการเรียนรู้ของลูก ด้วยวิธีการพูดสนทนา (confession dialogue) (Sjoberg.2015: 63) ซึ่งพ่อแม่เปิดเผยความรู้สึกส่วนลึกของตัวเองออกมาต่อหน้าครู สิ่งที่พูดออกมาผ่านการตีความของครูได้เข้ามากำกับให้พ่อแม่กระตือรือร้น เล่าเรื่องราวของตัวเองให้ครูฟัง พร้อมกันนั้นเรื่องส่วนลึกใน

ใจของพ่อแม่เกี่ยวกับการศึกษาของลูกถูกนำออกมาสู่สายตาของสาธารณะชน ตำแหน่งแห่งที่ของพ่อแม่อยู่ในตำแหน่งที่เดียวกับลูกที่เรียกว่า คอนเฟสชันร่วม (co-confession) พ่อแม่ถูกแนะนำให้เข้าสู่การปรับปรุงตัวเอง (Sjoberg.2015: 63) ด้วยอำนาจคอนเฟสชันนี้สร้างความชอบธรรมให้พ่อแม่เป็นผู้เรียนรู้ไม่สิ้นสุด ในปฏิบัติการกำหนดแผนการศึกษาส่วนบุคคลนี้พ่อแม่และผู้เรียน(ลูก)ตกลงกับผู้ให้คำปรึกษาทางด้านการศึกษาว่าจะเรียนรู้สิ่งใดและในรูปแบบใด ทั้งหมดนี้เป็นเทคนิคคอนเฟสชันที่เข้ามากำหนดให้พ่อแม่เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งพ่อแม่แบบนี้ต้องการเรียนรู้ตลอดเวลาและรับผิดชอบตัวเองในการเรียนรู้ในปฏิบัติการเขียนแผนการศึกษาส่วนบุคคล (Nicoll; & Fejes. 2008: 15)

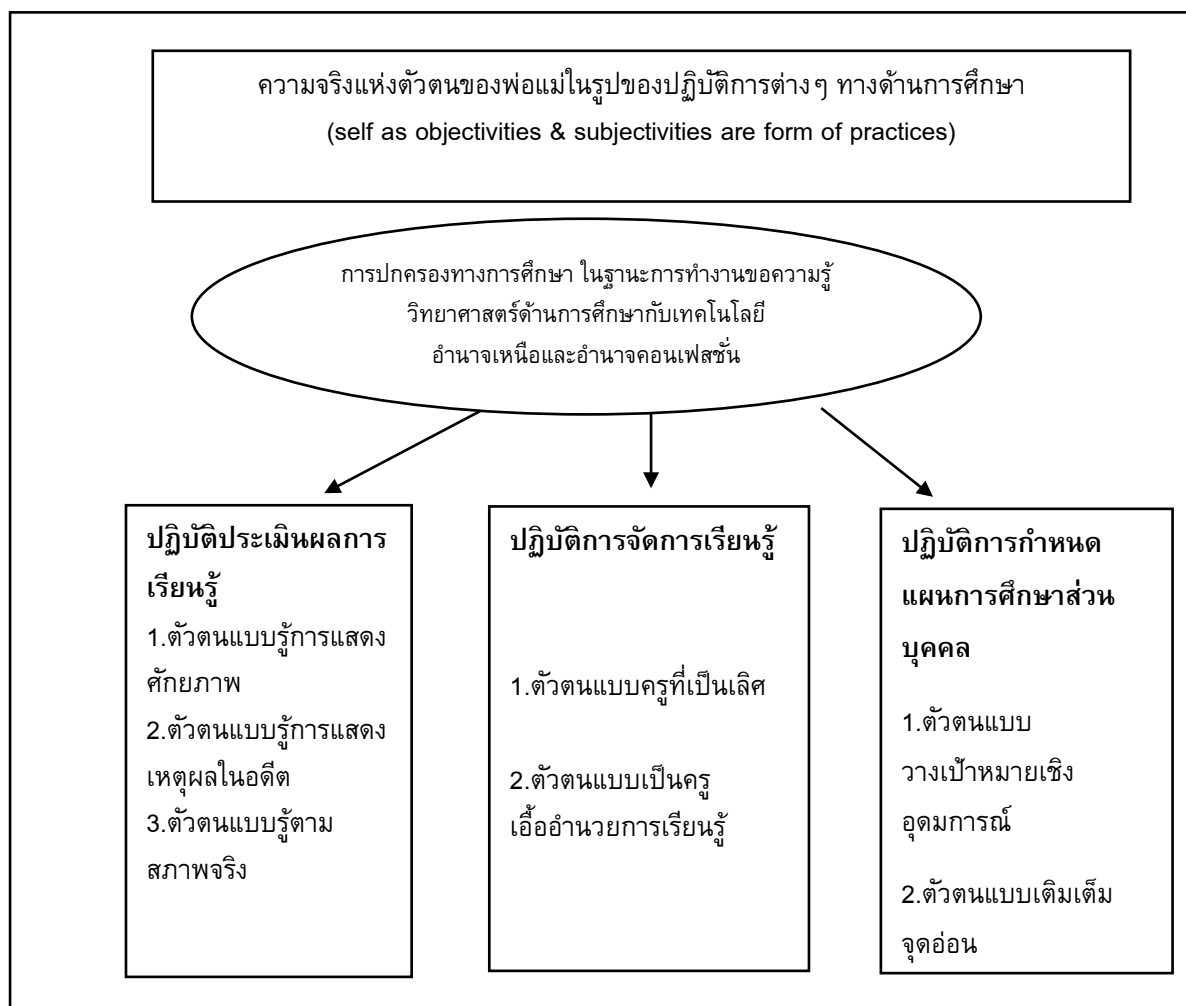
ความสำคัญในการปกครองพ่อแม่และเด็กผ่านปฏิบัติการจัดทำแผนการศึกษาส่วนบุคคลแผนที่เสนอหรือเผยออกมาให้เห็นเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับความปรารถนาเบื้องต้นที่เกิดขึ้นในจิต สิ่งนี้จะเข้ามากำกับให้กับพ่อแม่และเด็กปฏิบัติตามสิ่งที่ได้เขียนลงไป อันเป็นการทำงานของอำนาจคอนเฟสชันด้วยวิธีการพูดและเขียนออกมาต่อหน้าครูหรือนักการศึกษาซึ่งเป็นผู้แนะนำแนวทางอันนำความรู้ของครูนั้นชี้แนะ (Sjoberg.2015:74) สิ่งที่พูดหรือเผยออกมาให้เห็นได้ดึงดูดตนของพ่อแม่ออกมาให้กับผู้เชี่ยวชาญได้รู้ สิ่งที่พูดออกมาผ่านการตีความบนความรู้ของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา ทำให้พ่อแม่นำสิ่งที่พูดออกมานั้นกำกับตัวเองให้เป็นผู้ที่พัฒนาตัวเองในการเรียนรู้การเขียนแผนเผยให้เห็นว่า 1) เผยให้เห็นความปรารถนาเกี่ยวกับเป้าหมายสูงสุดเกี่ยวกับลูก (ideanness) แสดงออกมาถึงเป้าหมายใหญ่ของพ่อแม่ในการให้ลูกเป็นใครในอนาคตโดยเชื่อมโยงแผนย่อยๆ ไปสู่เป้าหมายใหญ่เพิ่มทักษะลูกที่มีอยู่เดิม 2) เผยให้เห็นการขาดทักษะและความสามารถของลูก(weakness) เช่น คณิตศาสตร์ ภาษา พ่อแม่จะเข้าไปพิจารณาในความคิดของตัวเองว่าลูกขาดสิ่งใด โดยไปกำหนดแผนการศึกษาให้ลูกเป็นนักต่างๆ พ่อแม่จะพัฒนาตัวเองในการนำทักษะที่ขาดหายไปของลูกมาเติมเต็มให้เป็นลูกที่มีคุณภาพอย่างไร โดยเผยให้เห็นการพัฒนาลูกด้วยการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะต่างๆ ทั้งในบ้านและนอกบ้านร่วมกับกลุ่มอื่นๆ เช่น นักเปียโนระดับโลก นักกีฬาเบตมินตันระดับเอเชีย เป็นต้น

ดังนั้น สิ่งที่พ่อแม่เผยให้เห็นในแผนการศึกษาส่วนบุคคลของลูกนั้น เป็นความจริงของพ่อแม่ในความปรารถนาส่วนลึกที่พ่อแม่นำมาเล่าให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาฟัง การเล่าให้ฟังหรือเขียนให้อ่านนั้น ทำให้พ่อแม่นำสิ่งเหล่านั้นมากำกับในการพัฒนาลูกของตนเองในความสามารถที่แตกต่างออกไปของตนเอง พ่อแม่ที่ถูกอำนาจคอนเฟสชันเข้ามากำกับจึงกลายเป็นพ่อแม่ที่เรียนรู้ว่าจะพัฒนาลูกของตัวเองไปในทิศทางใดตามความถนัดของลูกเอง สิ่งที่เล่าออกมานั้นได้กลายเป็นสิ่งที่พ่อแม่ต้องพัฒนาตัวเองตามคำพูดของตนเองโดยไม่รู้ตัว และเข้าใจว่าเป็นเสรีภาพที่ตนเองคิดและทำตามความต้องการของตน แต่แท้จริงแล้วผ่านการตีความบนความรู้ของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาทั้งสิ้น

ส่วนที่สาม : กรอบความคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น อันเกี่ยวกับการสร้างตัวตนคนเป็นพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้น ทำให้เห็นกระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ โดยดึงจากกรอบความคิดของมิเชล ฟูโกต์และแอนเดรียส ฟิเจส รวมทั้งการสร้างตัวตนของพ่อแม่ในแต่ละปฏิบัติการในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในระบบโรงเรียนแล้วนั้น จะเห็นว่าตัวตนของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวอยู่รูปแบบของปฏิบัติการต่างๆ (Fejes; & Nicoll.2015: 6) ถูกสร้างขึ้นผ่านการปกครองสมัยใหม่ทางด้านการศึกษา ปรากฏใน 2 ตัวตนในคนเดียวกันในแต่ละปฏิบัติการทางการศึกษาต่างๆ ทั้งปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ ปฏิบัติการสอน และปฏิบัติการกำหนดแผนการศึกษาส่วนบุคคล โดยขึ้นอยู่กับอำนาจแบบต่างๆ ที่เข้ามาทำงานกับชุดความรู้ กล่าวคือในขณะหนึ่งตัวตนของพ่อแม่เป็นตัวตนที่เป็นผู้ถูกจัดกระทำ ซึ่งทั้งปัจเจกและกลุ่มพ่อแม่ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยทางการศึกษาโดยครอบครัว พ่อแม่ต้องเข้าสู่การจดทะเบียนกลางของประเทศ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาโดยครอบครัวที่ออกมาเป็นคู่มือ “แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว” ไปจนถึงขั้นตอนการประเมินผลการประเมินเพื่อการพัฒนาและตัดสินการเรียนรู้ (formative & summative assessment) และพ่อแม่สามารถมีส่วนร่วมในทุกปฏิบัติการข้างต้น แยกให้เป็นคนที่มีความสามารถและไม่มีความสามารถ และตัวตนที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมพ่อแม่ โดยสามารถตระหนักรู้และกำหนดตัวเองได้ว่าจะเลือกที่จะให้ลูกเป็นหรือเรียนรู้แบบใดก็ได้ตามความถนัดและความสนใจของลูก ผ่านสิ่งที่พ่อแม่เผยให้เห็นความจริงของตัวตนในการเป็นผู้เรียนรู้ ถึงแนวทางการพัฒนาลูกในความเป็นลูกต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา ทั้งที่มาจากรัฐและผู้ที่มีประสบการณ์การเป็นพ่อแม่ที่จัดการศึกษาให้ลูกมาแล้ว ตัวตนแบบนี้จึงเป็นตัวตนของพ่อแม่ที่เรียกว่า “ผู้เรียนรู้เสรี” ซึ่งพัฒนาจนกลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลาในการจัดการศึกษาให้กับลูกตนเอง

อย่างไรก็ตาม สำหรับกระบวนการสร้างตัวตนผู้เรียนรู้เสรีและตลอดเวลา ในแต่ละปฏิบัติการทางการศึกษานั้น ต้องอาศัยอำนาจคอนเฟล็กซ์ ที่มีเทคนิคเฉพาะในแต่ละปฏิบัติการอย่างซับซ้อนตามกรอบการวิจัย ดังนี้

จากกรอบแสดงข้างต้นแสดงให้เห็นถึงทิศทางในการใช้กรอบวิจัยมาวิเคราะห์งานวิจัยเรื่อง “การสร้างตัวตนคนเป็นพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้วยปฏิบัติการคอนเฟล็กซ์” ในการสร้างความจริงแห่งตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นในรูปของปฏิบัติการต่างๆ ทางด้านการศึกษาโดยครอบครัวที่มีตัวตนทั้งผู้เป็นผู้ถูกจัดกระทำ และเป็นผู้จัดกระทำตัวเองหรือปรับปรุงตัวเอง ให้สามารถเรียนรู้ในการจัดการศึกษาให้ลูกเองในปฏิบัติการต่างๆ ได้แก่ ปฏิบัติการประเมินการเรียนรู้ ปฏิบัติจัดการเรียนรู้หรือการสอนแบบเอื้ออำนวยการเรียนรู้ และปฏิบัติการวางแผนการศึกษาส่วนบุคคล ดังนั้น ปฏิบัติการต่างๆ เหล่านี้เป็นสนามของการปกครองทางการศึกษาใน

แบบการศึกษาโดยครอบครัวในปัจจุบัน อันมาจากนิยามการปกครองสมัยใหม่ทางด้านการศึกษาของ มิเชล ฟูกูต์ นั้นเป็นสนามวาทกรรมที่เป็นจุดเชื่อมของอำนาจทั้งสองได้แก่

1) เทคโนโลยีอำนาจเหนือ กำกับให้มนุษย์ปฏิบัติตามอย่างเชื่อเชื่อทั้งในระดับของร่างกายและประชากรเช่น กฎเกณฑ์ทางด้านระเบียบวินัย กฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายลูกว่าด้วยการศึกษาโดยครอบครัว อำนาจแบบนี้เข้ามาจัดลำดับ เปรียบเทียบ และจัดประเภทให้พ่อแม่เป็นปกติหรือเป็นผู้ที่มีความสามารถสำหรับผู้ที่ทำตามอำนาจเหนือนี้ พร้อมกันนั้นแยกพ่อแม่ที่ไม่ปฏิบัติตามอำนาจเหนือนี้ให้กลายเป็นผู้ที่ผิดปกติหรือไม่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้ลูก

2) เทคโนโลยีอำนาจแห่งตัวตนด้วยอำนาจคอนเฟลชชั่น อำนาจนี้เป็นอำนาจที่มนุษย์หาวิธีการของตัวเองมาปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตัวเอง เช่น การพูดและการเขียนออกมา อันเป็นช่องทางให้อำนาจเข้าไปทำงานในจิตใจเบื้องลึก ให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ด้านการศึกษาเข้าไปล่วงรู้ความคิดและความปรารถนามากที่สุด ผ่านการรับการเยียวยาหรือปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา เมื่อแสดงทั้งพูดและเขียนออกไปแล้ว ความจริงแห่งตัวตนย่อมเกิดขึ้นทันที เพราะพ่อแม่ยอมรับความรู้ของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา เช่น ศิษยานิเทศก์ เข้ามามากำกับและพัฒนาตัวเองในปฏิบัติการต่างๆ ดังนั้น ตัวตนของพ่อแม่ได้เกิดขึ้นแล้ว ทันทิที่เข้าสู่ระเบียบกฎเกณฑ์ของรัฐและระเบียบวินัยต่างๆ พร้อมกันนั้นเมื่อใดที่พ่อแม่พูดออกมาหรือแสดงความรู้สึกของตัวเอง ในแนวทางของการมุ่งปรารถนาให้ลูกมีคุณภาพในลักษณะเฉพาะตนภายใต้สิ่งที่ครอบครัวได้เลือกแล้วกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา พ่อแม่จะกลายเป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยตัวเองในปฏิบัติการจัดการศึกษาข้างต้น

กรอบความคิดสำคัญของกระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงแสดงวิเคราะห์ผ่านแนวคิดที่ว่าด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจคอนเฟลชชั่นอันเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองดังนี้

2.1) ปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ตนเอง

1. ตัวตนของพ่อแม่แบบเป็นผู้เรียนรู้ที่จะประเมินลูกในลักษณะการแสดงศักยภาพของลูก (performance potential) โดยพ่อแม่แบบนี้รู้ว่าประเมินลูกอย่างไรให้เป็นที่ยอมรับผ่านอำนาจคอนเฟลชชั่นวิธีการพูดหรือเขียน พ่อแม่ได้เผยออกมาว่ารู้ว่าการจะประเมินลูกที่ถูกต่อนั้นต้องอาศัยแนวโน้มนของการเรียนรู้ของลูกในอนาคต ต่อศิษยานิเทศก์ สิ่งที่เผยออกมานั้นในกระบวนการของการตีความของศิษยานิเทศก์แล้ว ทำให้พ่อแม่นำวิธีการประเมินลูกแบบนี้เข้ามากำกับกับตัวเอง เพื่อประเมินหรือดูการเรียนรู้ของลูก

2. ตัวตนของพ่อแม่แบบเรียนรู้ที่จะประเมินว่าจะประเมินลูกในลักษณะของการแสดงความ เป็นเหตุเป็นผลในการเรียนรู้ของลูกในอดีตและกำหนดแนวโน้มที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (rationality) ซึ่งแสดงถึงความชอบธรรมที่เกิดขึ้นให้เป็นที่ยอมรับว่าลูกได้รับการเรียนรู้ พ่อแม่เหล่านี้พูดหรือเขียน

แสดงให้เห็นให้ผู้เชี่ยวชาญเห็นความจริงของตัวตนแบบนี้ ผ่านการเผยว่ารู้ในแนวทางการเรียนรู้ของลูกในอดีต และผ่านการเขียนเผยให้เห็นแฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจริงเกี่ยวกับตัวพ่อแม่ ว่าพ่อแม่รู้ว่าจะประเมินลูกแนวทางนี้ สิ่งทีพุดออกมานั้น ได้ทำให้พ่อแม่นำไปพัฒนาและปรับปรุงตัวเองเมื่อเข้าสู่กระบวนการประเมินเอง (self-evaluation)

3) ตัวตนของพ่อแม่แบบเรียนรู้ที่จะประเมินลูกตามสภาพความเป็นจริง (hour of truth) ตัวตนแบบนี้ถูกสร้างขึ้นเมื่อพ่อแม่ได้พุดหรือเขียนเผยกับศึกษานิเทศก์ ให้เห็นถึงการประเมินที่ใช้ความจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันถึงการเรียนรู้ของลูก พ่อแม่แบบนี้ถูกสร้างขึ้นมาผ่านการเผยให้ศึกษานิเทศก์รู้ ซึ่งการพุดหรือเขียนความจริงเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริงจึงเป็นตัวตนของพ่อแม่แบบนี้

2.2) ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้หรือสอน ตัวตนของพ่อแม่ได้ถูกสร้างขึ้นในปฏิบัติการนี้ ตัวตนของพ่อแม่ได้เกิดขึ้น 2 แบบ ได้แก่

1) ตัวตนของพ่อแม่ที่เป็นครูที่เป็นเลิศของลูก(excellent teacher) พ่อแม่แบบนี้สร้างตัวตนขึ้นมาผ่านการสะท้อนกลับ (reflection) ในกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เป็นข้อกำหนดเอาไว้ (rubric) กฎเกณฑ์ข้อบังคับเหล่านี้เปรียบเหมือนคู่มือของหนังสือแนวทางการจัดการศึกษาพื้นฐานโดยครอบครัวที่ถูกเขียนโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาไว้แล้ว เพื่อให้เกิดการบริหารทางวิชาการและการประเมินการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ พ่อแม่ได้ใคร่ครวญสิ่งที่เคยทำมาในอดีตเกี่ยวกับการเรียนรู้ของลูก โดยเมื่อสะท้อนกลับตัวเองได้ถึงกฎเกณฑ์ที่เป็นขั้นตอนที่ถูกต้อง ทำให้พ่อแม่กลายเป็นครูที่เป็นเลิศของลูกเพราะสามารถที่จะจัดการเรียนรู้ไปได้ทุกข้อบังคับ สิ่งที่สะท้อนตัวเองนี้ได้เข้ามามากกับให้พ่อแม่ที่เป็นครูแบบนี้ทำตามและพัฒนาตัวเองให้ดี ได้แก่ 1) สะท้อนไปยังเป้าหมายใหญ่ 2) สะท้อนการลงทุนในลูก 3) วางแผนอย่างมีเป้าหมาย 4) จัดการอย่างมีประสิทธิภาพ 5) เพิ่มประสิทธิภาพตัวเองอย่างต่อเนื่องและทางานหนัก กฎเกณฑ์เหล่านี้ได้เข้ามามากกับให้เป็นพ่อแม่ที่เป็นครูที่เป็นเลิศของลูก

2) ตัวตนของพ่อแม่ที่เอื้ออำนวยการเรียนรู้ (coaching) พ่อแม่แบบนี้สร้างตัวตนขึ้นมาผ่านการสะท้อนกับข้อบังคับกฎเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น 6 ประการ พร้อมกันนั้นได้สะท้อนกลับและใคร่ครวญแนวทางจิตวิทยาในการสอนในแบบที่สร้างทักษะต่างๆ พร้อมกันนั้นพ่อแม่ได้สะท้อนตัวเองในการเอื้ออำนวยการในการเรียนรู้ โดยเข้าไปสร้างแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจ เพื่อสร้างจิตวิญญาณให้เกิดขึ้นกับตัวลูกเพื่อให้เกิดความสำเร็จในชีวิตต่อไป สิ่งที่สะท้อนกลับและใคร่ครวญตัวเองนี้ พ่อแม่จะใคร่ครวญสิ่งที่เป็นอดีตในทิศทางการสร้างการเรียนรู้ของตัวเอง และปรับปรุงการเรียนรู้ของลูกผ่านกิจกรรมต่างๆ ในโอกาสที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยการ พ่อแม่ในตัวตนแบบนี้จึงถูกสร้างขึ้นผ่านการสะท้อนกลับทางการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบนความแตกต่างและลักษณะเฉพาะตามความสนใจของลูก

2.3 ปฏิบัติการกำหนดแผนการศึกษาส่วนบุคคล ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการกำหนดแผนการศึกษาส่วนบุคคล โดยพ่อแม่พูดและเขียนเป้าหมายในการสร้างการเรียนรู้ของลูกออกมาใน 2 ตัวตน

1) ตัวตนของพ่อแม่ที่พูดและเขียนออกมาเกี่ยวกับเป้าหมายสูงสุดในชีวิตลูก พูดแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายที่เป็นเชิงอุดมการณ์ในการสร้างการเรียนรู้ของลูกแบบต่างๆ (ideanness) พ่อแม่ที่เขียนแผนและพูดออกมาให้ศึกษานิเทศก์ล่วงรู้ความปรารถนาที่จะสร้างลูกแบบนี้ ทำให้พ่อนำสิ่งที่พูดออกมาเข้ามามีส่วนร่วมกับให้ตนเองจัดทำหลักสูตรในแนวทางสร้างลูกไปสู่ความเป็นผู้โดดเด่นเฉพาะด้าน เพิ่มทักษะเดิมที่มีอยู่ของลูก

2) ตัวตนของพ่อแม่ที่พูดและเขียนออกมาเกี่ยวกับสิ่งที่ลูกขาดหรือยังไม่สามารถเรียนรู้ได้ครบถ้วน พ่อแม่ที่พูดและเขียนออกมาเผยให้เห็นถึงสิ่งเหล่านี้ แสดงให้ศึกษานิเทศก์เห็นถึงแผนการศึกษาที่เต็มไปด้วยการเติมเต็มที่สิ่งลูกขาดหรือบกพร่อง

จากกรอบความคิดข้างต้น การสร้างตัวตนของพ่อแม่จึงเต็มไปด้วยสองตัวตนในคนเดียวกันตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบใดทำงานกับความรู้แบบใด ความจริงเกี่ยวกับตัวตนของพ่อแม่จึงถูกสร้างขึ้นมาให้เห็นท่ามกลางการปกครองทางด้านศึกษาโดยครอบครัวไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

บทนี้จะเป็นการแสดงให้เห็นว่ากรอบความคิดและทฤษฎีในการวิจัยทั้งหมดในบทที่ 2 นั้นจะถูกนำมาใช้เพื่อเก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เพื่อที่จะตอบคำถามการวิจัย “พ่อแม่ถูกสร้างให้เป็นผู้ที่มีความเสรีในการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาให้ลูกแบบการศึกษาโดยครอบครัวอย่างไร” บทนี้จะประกอบไปด้วย 1) คำถามเชิงกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการนำความคิดอำนาจปกครองสู่จิตใจและอำนาจคอนเฟสชั่น มาใช้ในการศึกษาโดยครอบครัว 2) วิธีวิทยาการศึกษาเรื่องเล่าแบบ Foucauldian โดยจะแสดงให้เห็นความแตกต่างทางความรู้ (epistemology) ของแนวการศึกษาเรื่องเล่าแบบ Foucauldian กับ Narrative Approach ทั้งนี้เพื่อจะแสดงให้เห็นถึงจุดร่วมซึ่งมีประโยชน์การนำมาปรับใช้ได้กับการสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการศึกษาโดยครอบครัว 3) บทสะท้อนกลับของผู้วิจัยเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความจริงของเสรีนิยมใหม่ทางการศึกษา เป็นความจริงที่เป็นเรื่องเล่าส่วนหนึ่งของผู้วิจัยด้วย 4) กล่าวถึงทั้งสนามการวิจัย การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเผยให้เห็นการสร้างตัวตนของพ่อแม่อันนำมาประยุกต์ใช้ของวิธีการวิเคราะห์ของ Foucauldian Narrative รวมทั้งเบื้องหลังของพ่อแม่

3.1 คำถามเชิงกระบวนทัศน์ในฐานะการศึกษา Governmentality ของ Foucault (Governmentality as Paradigm Question)

คนทั่วไปรู้จัก มิเชล ฟูโกต์ (ค.ศ.1926-1984) ในฐานะที่เป็นนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสผู้วิพากษ์ความรู้ เขาเป็นศาสตราจารย์ทางด้านประวัติศาสตร์แห่งความคิด (History of Systems of Thought) ที่ฝรั่งเศส ตั้งแต่ปี 1971 จนกระทั่งเสียชีวิตด้วย AIDS ในปี 1984 เมื่ออายุ 58 ปี จากการที่เขาเป็นเพศที่สามจึงมีความคิดที่ไม่ยึดติดกับความหมายที่ตายตัวหรือคู่ตรงข้าม และความจริงไม่ได้มีอยู่ก่อนแล้วแต่ถูกสร้างขึ้นมาทั้งสิ้น ฟูโกต์ได้รับอิทธิพลทางความคิดของ Kant ในศตวรรษที่ 18 อันเป็นนักปรัชญาคนสำคัญแห่งยุครู้แจ้ง ที่เขียนบทความว่า “What is Enlightenment” และในเวลาเดียวกันเขาทั้งเห็นด้วยและวิพากษ์แนวคิดดังกล่าวของ Kant อันเป็นแนวคิดยุครู้แจ้ง (มองความเป็นแก่นแกน ความคิดแบบสากลนิยมและความคิดแบบเหตุผลนิยม) และวิพากษ์วิวัฒนาการนิยม และเขายังได้รับอิทธิพลทางคิดที่สำคัญทั้งจาก Nietzsche ในวิธีการศึกษาวงศาวทยา และรับอิทธิพล Weber ในแนวคิด Rationality ในเรื่อง “กรงขังเหล็ก” เพราะทั้งคู่ต่างวิพากษ์ยุครู้แจ้งเช่นกัน (อานันท์ กาญจนพันธ์.2552: 1-2) การที่เขาได้รับอิทธิพลทางความคิดจาก Kant เขาจึงไม่ชอบให้ใครมาตั้งชื่อว่าเขาเป็นนักคิดแนวโครงสร้างนิยม หรือนักคิดแนวหลังโครงสร้างนิยม หรือนักคิดแนวหลังสมัยใหม่ แต่เขามองตัวเองว่าเป็นนักคิดที่ศึกษาประวัติศาสตร์แนววิพากษ์ที่เกี่ยวกับความเป็นสมัยใหม่จาก Kant ขณะเดียวกันเขาก็ปฏิเสธการตั้งชื่อเขาว่าเป็นนักปรัชญา นัก

ประวัติศาสตร์ หรือนักทฤษฎีมาร์กซิสต์ พูโกต์ไม่ได้มองว่างานเขียนตัวเองเป็นเอกภาพเป็นองค์ความรู้ที่มั่นคง แต่มองงานว่าเป็นเพียงกล่องเครื่องมือที่ใครสามารถเลือกหยิบไปใช้ตามความเหมาะสม เขามีวัตถุประสงค์เขียนงานให้คนใช้ไม่ใช่เขียนงานให้คนอ่าน (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2554: 77-83) ด้วยความคิดหรือกล่องเครื่องมือในการวิเคราะห์ที่นำเสนอของเขา เพื่อวิพากษ์ความเป็นสมัยใหม่ เขาจึงตั้งเอาแนวคิดด้วยเทคโนโลยีแห่งตัวตนเข้ามาเพื่อให้ปัจเจกและมวลประชากรกำกับปกครองตัวให้มีความคิดว่าการปกครองนั้นนำอิสรเสรีภาพมาสู่มนุษย์ในฐานะผู้ถูกระงับเทคโนโลยีการปกครองในยุคปัจจุบันจึงทวีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ยากแก่การทำความเข้าใจ โดยพูโกต์นำแนวคิดด้วยอำนาจที่ปกครองสู่จิตใจ ในหนังสือ *The Birth of Biopolitics* ความคิดเขาถูกนำมาศึกษาถึงเทคโนโลยีการปกครองยุคเสรีนิยมใหม่ ที่เรียกว่า *Neoliberal Governmentality* การสร้างตัวตนของปัจเจกในการปกครองเสรีนิยมใหม่ทางการศึกษา รวมทั้งนำแนวคิดด้วยอำนาจคอนเฟล็กซ์เข้ามาใช้ในหนังสือประวัติศาสตร์เพศวิถีเล่มที่ 1

อย่างไรก็ตาม เพื่อการเผยให้เห็นการทำงานของอำนาจ/ ความรู้ภายใต้เหตุผลการปกครองเสรีนิยมใหม่ ก่อนอื่นใดในการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์จำเป็นที่จะเข้าใจกระบวนทัศน์ (Paradigm) ว่าเป็นชุดของความเชื่อพื้นฐานที่อยู่บนฐานสำคัญของทั้งทางด้านภววิทยา (ontology) ญาณวิทยา (ontology) และวิธีวิทยา (methodology) กล่าวคือ ทั้งสามประการข้างต้นเป็นการแสดงถึงโลกทัศน์ที่กระบวนทัศน์นั้นมีอยู่ ธรรมชาติของสังคมที่ปัจเจกมีตำแหน่งแห่งที่นั้นอยู่ ตลอดจนขอบเขตของความสัมพันธ์ที่เป็นไปได้เกี่ยวกับโลกและส่วนหนึ่งของโลกนั้น ยกตัวอย่างเช่น ความเชื่อเกี่ยวกับจักรวาลวิทยาและเทววิทยา ซึ่งความเชื่อจะผูกติดกับความศรัทธาซึ่งไม่มีทางว่าพื้นฐานความเชื่อนี้เป็นความจริง เป็นต้น (Guba; & Lincoln.1990: 107) ซึ่ง Guba และ Lincoln ได้ขยายกระบวนทัศน์ที่เคยศึกษาในหนังสือ *Handbook of Qualitative Research* เพียง 4 กระบวนทัศน์ คือ Positivism, Postpositivism, Critical Theory และ Constructivism โดยเพิ่ม Participatory กลายเป็น Paradigm ที่ 5 รวมเอาประเด็นเสียงต่างๆ และการใคร่ครวญตัวเองเข้ามาในการวิจัย (Lincon; & Lincoln.2008: 259) ยกตัวอย่างกระบวนทัศน์หลัก 2 กระบวนทัศน์ คือ กระบวนทัศน์หลังปฏิฐานนิยม (Postpositivism) และกระบวนทัศน์สร้างสรรค์สังคม (Constructivism) ซึ่งทั้งสองกระบวนทัศน์นี้มีความเชื่อพื้นฐานทั้งทางด้านภววิทยา ญาณวิทยา และวิธีวิทยาที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กระบวนทัศน์หลังปฏิฐานนิยมมองความจริงว่ามีอยู่จริงแต่ไม่สมบูรณ์ (critical realism) เนื่องจากมีความบกพร่องในกลไกทางปัญญาของมนุษย์และธรรมชาติของปรากฏการณ์ทางสังคมนั้นควบคุมได้ยาก และการมองความรู้นั้นจะต้องละทิ้งความรู้แบบวัตถุนิยมออกไป แต่วัตถุนิยมนั้นจะต้องมีแนวความคิดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อยู่ ส่วนวิธีวิทยานั้นเป็นการทดสอบผิด (falsifying) มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ถูกต้องที่ใช้ในวิธีวิทยาของกระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยม ดังนั้นเพื่อความเข้าใจผู้ที่เราศึกษาด้วยการอยู่เข้าไปศึกษาในสภาวะธรรมชาติ (national setting) นอกจากนี้ในทางสังคมศาสตร์ การใช้มุมมองของคนใน (emic view) จะช่วยให้ทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ได้ โดยไม่เอาอคติเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาแบบทฤษฎีฐานรากแบบดั้งเดิม หรือการศึกษาแบบการตีความและการหาความหมายเพื่อเข้าใจสัญลักษณ์ของกลุ่มคนหนึ่งๆ เช่น แนว

การศึกษาปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ (Guba; & Lincoln.1990:110) ส่วนกระบวนการทัศน์สร้างสรรค์สังคมเป็นกระบวนการที่ทำหายกระบวนการปฏิฐานนิยมและกระบวนการหลังปฏิฐานนิยมอย่างถอนรากถอนโคน กระบวนการนี้มองว่าความจริงไม่ได้อยู่เพื่อบรรณาการค้นพบ หากแต่เกิดจากการที่ปัจเจกมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันสร้างความรู้และความจริงเกี่ยวกับชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา และฐานคิดในสภาวะความจริงนำไปสู่ความคิดความเชื่อในเรื่องสภาวะความรู้ โดยเฉพาะคำถามเกี่ยวกับว่า เราจะ“รู้” ความจริงได้อย่างไร เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้รู้กับสิ่งที่รู้ ความรู้ที่สร้างขึ้นจากกระบวนการนี้ เป็นความรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบท และผ่านการตีความหรือการให้ความหมายของผู้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ทั้งสองฝ่าย ผู้รู้และสิ่งที่รู้จึงไม่ได้แยกเป็นอิสระออกจากกัน ความรู้จะต้องมาจากการสร้างร่วมกันระหว่างผู้รู้กับสิ่งที่รู้ หรือนักวิจัยกับเจ้าของประสบการณ์ ซึ่งอาจทำให้มีข้อสงสัยเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ติดตัวมาหรืออคติของผู้วิจัยที่อยู่ในฐานะคนนอกที่จะมีผลในกระบวนการสร้างความรู้ โดยเฉพาะการตีความที่มีร่วมกัน ดังนั้น เราไม่อาจปฏิเสธว่ามีสิ่งที่ติดตัวนักวิจัยมาและเราไม่สามารถไต่สวน (bracketing) อย่างที่สำนักปรากฏการณ์วิทยาเชื่อได้ (นภาพรณ หะวานนท์. 2550:10-11) ซึ่งการสร้างตัวตนของงานวิจัยนี้เป็นกระบวนการที่แตกต่างจากข้างต้นที่นำมาขึ้นมาแสดง เพียงแสดงให้เห็นว่าการศึกษาวิจัยจำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการทัศน์ทั้งทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษาการสร้างตัวตนของพ่อแม่ตามกรอบความคิดของ Foucault จึงไม่ได้เป็นกระบวนการของหลังปฏิฐานนิยม และสร้างสรรค์สังคม แต่การวิจัยที่อยู่ภายใต้กระบวนการทัศน์วิพากษ์ (Critical Theory) ผู้วิจัยกับผู้ถูกวิจัยร่วมเล่าประสบการณ์บนการสร้างตัวตนที่อยู่ภายใต้วาทกรรม

3.2 วิธีวิทยาเรื่องเล่าในแนวการศึกษาฟูโกเดียน (Foucauldian Approach to Narrative)

เมื่อทราบฐานความคิดหลักในความจริงและความรู้ถูกสร้างขึ้นมาจากสังคม สิ่งที่เราจะรู้ต่อมาก็คือวิธีการได้มาซึ่งความรู้และความจริงที่เราเรียกว่า “วิธีวิทยา” นั้นย่อมสอดคล้องกันด้วยเช่นกัน สำหรับการวิจัย “การสร้างตัวตนคนเป็นพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้วยปฏิบัติการคอนเฟสชั่น” อันเป็นแนวการศึกษา Foucauldian เป็นวิธีการศึกษาถึงความจริงของการสร้างให้มนุษย์มีเสรีภาพบนการจัดการทำของตัวเอง เรื่องเล่าในเชิงคอนเฟสชั่น (สารภาพ) สร้างมนุษย์จัดกระทำตัวเองออกมาโดย Edward กล่าวว่า “ในการศึกษาที่เป็นการแสดงความสามารถของคนหนึ่ง ๆ การสารภาพกลายเป็นรหัสที่ทำให้เกิดมนุษย์ในฐานะองค์ประธานที่ถูกกระทำให้เป็นผู้มีผลิตภาพและอิสระ (subject as productive and autonomous) แต่มนุษย์ลักษณะนี้กลับถูกปกครองผ่านปฏิบัติการคอนเฟสชั่นเช่นกัน ผ่านการพูดความจริงหรือการเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวเอง ปฏิบัติการคอนเฟสชั่นในการเล่าเรื่องนี้ทำให้มนุษย์อยู่ในตำแหน่งแห่งที่ของการทำงานของอำนาจและความรู้ (Edwards.2008:30) สิ่งสำคัญคือเรื่องเล่าของคนได้แพร่เข้าสู่ชีวิตทางสังคมในปัจจุบัน

การสะท้อนกลับและการผลิตสร้าง “ตัวตน” จึงเป็นการจัดกระทำของความเป็นสมัยใหม่ เรื่องเล่าจึงเข้ามาเปิดเผยให้เห็นชีวิตที่เกินเลยไปกว่าความเป็นปัจเจกชนนั้นออกมา แต่เป็นเรื่องเล่าต่างๆ เกี่ยวกับประสบการณ์ตัวเขาเอง และอัตลักษณ์ของกลุ่ม ชุมชน รวมทั้งชาติด้วย (Riessman. 2008: 7)

สำหรับการศึกษาเรื่องเล่าแบบ Foucauldian มองว่าเรื่องเล่าเป็นโครงสร้างและพลังของวาท-กรรมอันเป็นการทำงานของอำนาจอันเป็นงานที่มุ่งไปสู่ฐานของ Michel Foucault บนความเชื่อพื้นฐานสำคัญที่ว่าความเป็นมนุษย์ (human subject) ได้สร้างตัวตนขึ้นมาผ่านปฏิบัติการของระหว่งการทำงานร่วมกันของความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับความรู้ โดยในการสร้างตัวเองนี้ตามความคิดของ Foucault เห็นจากการพยายามวงศาวิทยาให้เห็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีแห่งตัวตน (Tamboukou.2013: 88-89) Foucault ได้กล่าวถึง อำนาจคอนเฟลชชั่นอันเป็นเทคโนโลยีแห่งอำนาจของตัวตน เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สร้างตัวตนของมนุษย์ขึ้นมาเองผ่านการเปิดเผยต่อผู้มีอำนาจหน้าที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังกล่าวนี การคอนเฟลชจึงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งมนุษย์นำไปผูกติดกับจิตวิญญาณ หรือ...ความรู้สึกล้วนลึกที่สุดในการนำเสนอต่อผู้มีอำนาจหน้าที่นั่นเอง (McGowan.2005.887)

ดังนั้นแล้ว การศึกษาเพื่อเผยให้เห็นตัวตนและอัตลักษณ์ที่มนุษย์ได้สร้างตัวเองและตัวเองถูกสร้างขึ้นมาอย่างไรจึงมุ่งไปที่วิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่า เพราะเมื่อเราเล่าเรื่อง สร้างเรื่องราวและทบทวนตัวเองรวมทั้งเล่าเกี่ยวกับคนอื่นที่มาเกี่ยวข้องกับเรา เมื่อนั้นเราต่างจัดกระทำตัวเองขึ้นมาแล้ว (Aarsand.2014: 70) ผู้วิจัยมองว่าเรื่องเล่าในกรอบการศึกษาแบบ Foucauldian จึงเป็นเรื่องเล่าที่ถูกนำเสนอออกมาให้เห็นว่าตัวตนที่จัดกระทำตัวเอง อยู่ในตำแหน่งแห่งที่ของการทำงานของอำนาจและความรู้ เช่นนั้นแล้วเรื่องเล่าในการศึกษาวิจัยนี้จึงทำให้เห็นการเผยความจริงของความเป็นพ่อแม่เสรีในการเรียนรู้ว่าอยู่ในความสัมพันธ์ของอำนาจแห่งตัวตน อำนาจคอนเฟลชชั่นและความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ด้านการศึกษาและการเรียนรู้อย่างไร

3.3 บทสะท้อนกลับ: ในฐานะตำแหน่งแห่งที่ของผู้วิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ส่วนหนึ่งถูกศึกษาออกมาผ่านการสะท้อนกลับของผู้วิจัยเอง ผู้ตั้งใจไม่นำลูกเข้าสู่ระบบโรงเรียน ผู้วิจัยในฐานะพ่อแม่ที่มีการเรียนรู้ไปพร้อมกับลูกรัก การเรียนรู้เริ่มต้นขึ้นเมื่อเขาเริ่มปฏิสนธิมาในครรภ์ของข้าพเจ้า ณ เวลานั้น สิ่งที่น่าทึ่งคือทำอะไรให้ลูกสมบูรณ์ที่สุดทั้งร่างกายและจิตใจเมื่อคลอดออกมา แน่หนอย่อมหนีไม่พ้นความรู้เกี่ยวกับการสร้างศักยภาพเด็กเล็กตามศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาเด็กอันเป็นวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการศึกษา เช่น การเรียนรู้ แต่เมื่อข้าพเจ้าเริ่มเป็นคุณพ่อแม่เต็มตัว คิดต่อไปว่าทำอย่างไรที่จะทำให้ลูกเรียนรู้ในวิถีชีวิตเพื่อการดำรงอยู่ในโลกนี้ได้ดีที่สุด โดยให้เขาคิดเป็นแก้ปัญหาเป็นปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ การจะทำแบบนั้นได้เขาต้องเรียนในสิ่งเขาถนัดและชอบจึงจะทำให้เขามีความสุขกับการใช้ชีวิตในเส้นทางที่เขาเลือกเอง ข้าพเจ้าจึงพยายามศึกษาหาความรู้จึงตระหนักว่า การให้เขามีความสุขในการเรียนรู้ต้องเริ่มจากพ่อ

แม้ให้ความรักความอบอุ่นเอาใจใส่ในตัวลูก ลูกก็จะพัฒนาทักษะให้เหมาะสมและปรับตัวได้ ผู้วิจัยจึงพาครอบครัวไปสัมผัสกับวิถีชีวิตของเครือข่ายบ้านเรียน จนไปสัมผัสกับพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวในลักษณะต่างๆ รวมทั้งนำมาพัฒนางานวิจัยชิ้นนี้ หลังจากเริ่มเห็นกรอบความคิดอันเป็นไฟฉายส่องนำทางในการทำวิจัยตามกรอบ Foucauldian ผู้วิจัยต้องกลายเป็นผู้พัฒนาตัวเองเกี่ยวกับการศึกษาของลูก ในที่สุดผู้วิจัยก็กลับมาสะท้อนตัวเองว่า ผู้วิจัยได้ตกอยู่ในหลุมพรางแห่งวาทกรรมการเรียนรู้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นเดียวกัน แม้ว่าผู้วิจัยรู้ว่าในที่สุดมนุษย์เราหนีไม่สามารถหลีกเลี่ยงหนีการทำงานของอำนาจและความรู้ได้ แต่ผู้วิจัยรู้เท่าทันว่าความรู้และอำนาจใดกำลังจัดกระทำตัวข้าพเจ้าอยู่ในปฏิบัติการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เมื่อถึงเวลาที่ผู้วิจัยได้เดินสู่เส้นทางการศึกษาโดยครอบครัวอย่างเต็มตัว

3.4 สนามวิจัยและการเข้าสู่สนามการวิจัย วิธีเก็บข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาการสร้างตัวตนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวจะดำเนินไปตามกรอบความคิดของ Foucault ด้วยการปกครองทางการศึกษาแบบใหม่และอำนาจคอนเฟสชั่น จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องศึกษาอำนาจและความรู้ในการสร้างความจริงการสร้างพ่อแม่ที่อำนาจคอนเฟสชั่นและความรู้ด้วยการศึกษาและการเรียนรู้ ทำงานร่วมกันในการสร้างความจริงของการเป็นพ่อแม่เรียนรู้อย่างเสรี เรื่องเล่าอันเป็นความรู้รู้สึกส่วนลึกในจิตใจที่เปิดเผยต่อผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการศึกษา ทั้งเข้ากำกับให้ปฏิบัติตามอย่างเชื่อหรือจัดกระทำให้พ่อแม่ปรับปรุงตัวเอง หลังจากได้กรอบความคิดแล้ว จึงเข้าสู่กระบวนการเก็บข้อมูลเพื่อเข้าสู่สนามการวิจัย วิธีเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สนามวิจัยและการเข้าสู่สนามวิจัย

การสร้างตัวตนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว สนามวิจัยมีความสำคัญเพราะจากการสร้างกรอบการศึกษาเบื้องต้น กรอบความคิดเป็นตัวที่นำไปสู่สนามวิจัยว่า คนหรือกลุ่มคนใดจะเป็นพื้นที่ในการศึกษาปฏิบัติการของวาทกรรมอันนำไปสู่การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตีความและนำเสนอเป็นผลการวิจัยในรูปเอกสารการวิจัย สนามการวิจัยการศึกษาที่จึงมุ่งศึกษา

1) เลือกศึกษาที่“พ่อแม่ที่จดทะเบียนกับเขตพื้นที่การศึกษาในระดับประถมศึกษา” พ่อแม่ผู้จดทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพราะเด็กประถมศึกษาจะเห็นจุดเน้นชัดเจนกว่าปฐมวัยที่กระตุ้นพัฒนาการเท่านั้น พ่อแม่ที่จดทะเบียนกับสำนักงานเขตจะต้องเข้าสู่การเสนอแผนการศึกษาของลูก จัดการศึกษาเองและร่วมประเมินกับสำนักงานเขตด้วย

2) เลือกครอบครัวที่จดทะเบียนกับเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็น “ครอบครัวเดี่ยว” เพราะครอบครัวเดี่ยวแตกต่างกับกลุ่มพ่อแม่ในโรงเรียนทางเลือกและศูนย์การเรียนรู้อื่นๆ เช่น โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก หรือกลุ่มบ้านเรียนที่ได้รับการจดทะเบียนในลักษณะศูนย์การเรียนรู้

เพราะพ่อแม่บ้านเดี่ยวดำเนินการเองทุกอย่าง ในขณะที่โรงเรียนทางเลือดยังคงความเป็นสถาบันหรือสถานศึกษา ส่วนศูนย์การเรียนเป็นการรวมพ่อแม่ที่จัดการศึกษาให้ลูกเองรวมตัวกันเป็นกลุ่มมีหลักสูตรเหมือนกัน พ่อแม่ครอบครัวเดี่ยวจึงมีความเป็นผู้ดำเนินการเองมากกว่า

3) มุ่งศึกษาไปที่พ่อแม่บ้านเดี่ยวที่จดทะเบียนกับเขตในพื้นที่การศึกษาที่จัดทำแผนการสอนไปตาม “กลุ่มประสบการณ์”(กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ) เพราะกลุ่มนี้จะเน้นจัดทำแผนการศึกษารายบุคคลให้สอดคล้องไปกับความแตกต่างในความสามารถเฉพาะของลูกมีความยืดหยุ่นและอิสระในการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการความรู้เข้าด้วยกัน ขณะที่บางครอบครัวจัดทำแผนการศึกษาอาศัยหลักสูตรแกนกลางที่ถูกกำหนดมาแล้ว ทำให้มองไม่เห็นความยืดหยุ่นเข้มข้นเท่ากับกลุ่มประสบการณ์ ทั้งนี้แผนการศึกษาของกลุ่มที่อาศัยหลักสูตรแกนกลางจะนำไปสู่ตัวชี้วัดและการประเมินแผนที่มุ่งเข้าสู่แนวทางของการศึกษาในระบบแล้วเข้าสู่การสอบที่เห็นการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ไม่ชัดเจน ดังนั้น ความอิสระของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน พ่อแม่ในกลุ่มประสบการณ์มีอิสระเสรีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เข้มข้นกว่า

4) มุ่งศึกษาพ่อแม่ที่จัดการศึกษาในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครเป็นสนามการวิจัย เพราะพ่อแม่เป็นผู้จัดการศึกษาในกรุงเทพฯ มากที่สุด โดยมีจำนวนมากจำนวน 39 คน และมีผู้เรียน 45 คน โดยจากทั้งหมด 52 เขตพื้นที่การศึกษา

5) มุ่งศึกษาโดยเลือกพ่อ/พ่อแม่ในครอบครัวที่มีทั้งที่เป็นไทยมุสลิม ไทยคริสต์และไทยพุทธ เพื่อให้เกิดความหลากหลายในวิถีชีวิตของครอบครัว

2. การเข้าสู่สนามวิจัย

จากที่กล่าวมาในบทสะท้อนกลับตำแหน่งแห่งที่ของผู้วิจัย ตัวผู้วิจัยเองไม่ได้แยกตัวเองออกจากพ่อแม่เหล่านั้น ขณะเดียวกันเรื่องเล่าส่วนหนึ่งมาจากผู้วิจัยด้วย นับตั้งแต่ผู้วิจัยสนใจให้ลูกเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานความต้องการของลูกเอง ผู้วิจัยได้อาศัยประสบการณ์การเข้าสู่ระบบโรงเรียนของลูกด้วยอายุวัย 2 ขวบครึ่ง ในศูนย์การเรียนเด็กเป็นจุดเปลี่ยน จากเรื่องของ “ของเล่น” การเรียนรู้ผ่านสิ่งที่ชอบนำความสุขมาให้ทำให้สร้างศักยภาพสูงสุดในการเรียนรู้นั้น นับตั้งแต่จุดเปลี่ยน (turning point) ของครอบครัวเราเกิดขึ้นอันนำพาความคิดของครอบครัวและญาติพี่น้องไปสู่ทิศทางเดียวกันในการให้การเรียนรู้แก่ลูก

เมื่อผู้วิจัยตัดสินใจจะเข้าสู่สนามวิจัยของการศึกษาโดยครอบครัว เริ่มตั้งแต่ฝึกเขียนหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคลกับทีมภาคีเครือข่ายฯ ดังนั้น การเข้าสู่สนามวิจัยไม่ใช่เรื่องยากเพราะความที่เราเป็นคนใน สามารถที่จะเรียนรู้ทุกกระบวนการ ก้าวแรกผู้วิจัยหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเปรียบเทียบการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในครอบครัวแต่ละแนวทาง เพื่อเปรียบเทียบการสร้างความเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งกายและจิตใจของเด็กพร้อมกับการเรียนรู้ของพ่อแม่ที่ได้จากการจัดการศึกษาแนวนี้

ผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมจัดกลุ่มสัมมนาของกลุ่มครอบครัวที่ต่าง ๆ เริ่มนัดเจอกับเพื่อนๆ ที่เริ่มต้นศึกษาด้วยกัน นัดพบปะกัน ได้ร่วมพูดคุย แนะนำตัวกับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์จัดการศึกษามาแล้ว พร้อมมีส่วนร่วมในการวิพากษ์ระเบียบคู่มือการศึกษาโดยครอบครัว หลังจากนั้นผู้วิจัยเข้าร่วมพบปะแลกเปลี่ยนระหว่างครอบครัว รวมทั้งเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างพลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาแนวทางนี้ในการประชุมต่างๆ และที่สำคัญพื้นที่ทางสังคมแบบใหม่ในลักษณะของเครือข่ายทางสังคม ทั้งเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก บล็อก ยังนำไปสู่การเข้าสู่สนามการวิจัยได้ง่ายขึ้น และรวดเร็วขึ้นอีกด้วย และสามารถได้ข้อมูลเชิงลึกขึ้น อันนำไปสู่การนัดพูดคุยกับพ่อแม่ในความถนัดของแต่ละครอบครัว สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อการเรียนรู้การจัดการศึกษาให้ลูก

3. วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้อาศัยการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย โดยจะอาศัยข้อมูลจากการเล่าเรื่อง (storytelling) จากเรื่องเล่าของพ่อแม่ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว (auto/biography) ที่ออกมาเป็นคำพูดหรือเสียง(voice)ซึ่งแสดงออกมาให้เห็นตำแหน่งแห่งที่ของการจัดการกระทำตัวเองจากการทำงานของอำนาจและความรู้ตามกรอบความคิดในบทที่ 2 แล้ว การจะได้มาซึ่งคำพูดหรือเสียง จะผ่านวิธีการสัมภาษณ์ในลักษณะพูดคุย(interview)กับผู้เล่าเรื่องอันเป็นเจ้าของประสบการณ์ทั้งในลักษณะของบุคคล(ideographic)และในกลุ่มพ่อแม่บ้านเรียน(nomothetic)ด้วยซึ่งจะถูกแปลงมาเป็นเอกสารเกี่ยวกับคำพูดที่เล่าออกมา (transcript) Atkinson ได้แยกให้เห็นการศึกษาแบบเรื่องเล่ามี 2 แนวทาง คือ ideographic approach ศึกษาในเชิงบุคคล เช่น autobiography and personals document, 2.nomothetic approach ศึกษาในเชิงกลุ่ม เช่น life history,oral history และ biography ส่วน life story จะแสดงถึงการ ใช้ทั้งสองapproach (Atkinson.2007:238) การเล่าเรื่องไม่ใช่เพียงจะแสดงออกมาเป็นคำพูดเท่านั้น แต่แสดงผ่านการเขียนในลักษณะต่างๆ ของพ่อแม่ (blog และ facebook) เช่น กรณีการศึกษาของ Tamboukou อาศัยจุดหมายของครูในการศึกษาการสร้างตัวตน รวมถึงศึกษาตัวผู้รับจุดหมายของครูนั้นด้วย (Riessman.2008:66) ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เล่าเรื่องในปฏิบัติการบ้านเรียนจะถูกนำมาศึกษาด้วย เพื่อให้เห็นตำแหน่งแห่งที่ของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวชัดเจนขึ้น

การวิจัยนี้จะให้น้ำหนักไปที่เรื่องเล่าของพ่อแม่และครอบครัวด้วยการสัมภาษณ์มากที่สุด เพราะจะทำให้เห็นการสร้างตัวตนผ่านอำนาจคอนเฟอซันของพ่อแม่เผยให้รู้ความจริงเกี่ยวกับตัวตนในกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาและการร่วมประเพณีได้ชัดเจน ตลอดจนปฏิบัติการอื่นๆ ได้ ดังนั้น เมื่อสามารถเตรียมโครงร่างการสัมภาษณ์แล้ว (guideline) แล้วต่อไปเป็นการสัมภาษณ์ตามที่ได้กำหนดไว้ในสนามการวิจัย การจะสัมภาษณ์จึงมีขั้นตอนต่างๆ โดย

1) การเตรียมตัวสัมภาษณ์ (preinterview) ผู้วิจัยเตรียมตัวเอง พร้อมทำความเข้าใจว่าเรื่องเล่าจะนำมาเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ตัวตนของการจัดกระทำของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างไร พร้อมเขียนแนวสอบถาม

2) **ช่วงสัมภาษณ์ (interinterview)** ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง หรือหากมีผู้ช่วยก็ต้องแนะนำวิธีการสัมภาษณ์ผ่านเรื่องเล่าให้เข้าใจว่าเป็นการเผยให้เห็นการอยู่ในตำแหน่งแห่งที่ของตัวตนพ่อแม่ที่ถูกสร้างขึ้นของความรู้และอำนาจ ไม่ใช่ไปในทางสร้างความจริงที่เป็นทางเลือกใหม่ที่สร้างร่วมกันของทั้งนักวิจัยและผู้เล่าเรื่องเจ้าของประสบการณ์ (counter-narrative) พร้อมเก็บข้อมูลในรูปของอัดเสียงและวิดีโอ การสัมภาษณ์พูดคุยนี้จะใช้เวลา 1-2 ชั่วโมง

3) **หลังจากสัมภาษณ์ (postinterview)** ถอดผลการสัมภาษณ์พูดคุยออกมาเป็นคำพูดของเรื่องเล่า โดยทั้งคำถามและข้อวิพากษ์ของผู้วิจัยออกไป เรียงร้อยออกมาเพียงคำพูดของผู้เล่าเรื่องให้เป็นคำพูดของนักวิจัยเอง

นอกจากนั้นแล้ว ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ ผู้วิจัยใช้แนวการศึกษาแบบมีส่วนร่วม เช่น ร่วมฟังการประเมินปลายปีของครอบครัวทั้งกลุ่มภาคีเครือข่ายคนไทยและมุสลิม ร่วมประชุมแก้ไขปัญหาการวางแผนและการประเมินระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับเครือข่ายบ้านเรียนที่ผู้วิจัยมุ่งสัมภาษณ์ เก็บเอกสารจากการสัมมนาการศึกษาทางเลือก เอกสารเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 ฟังสัมมนาของนักวิชาการทางด้านการพัฒนาเด็ก เช่น สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล แล้วนำมาวิเคราะห์และตีความและเสนอเป็นรูปผลการวิจัยที่สมบูรณ์ต่อไปตามที่ Riessman กล่าว “การศึกษาเรื่องเล่าจะผสมผสานกันของข้อมูลหลากหลาย เช่น เอกสารต่าง ๆ สัมภาษณ์ และสังเกต” (Riessman.2008:67)

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์จากเรื่องเล่า (Analysing Narrative Data)

ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจนนำเสนอผลงานการวิจัยออกมา Christine Bold ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูล (analysis) และการตีความข้อมูล (interpretative) ขึ้นของการวิเคราะห์ ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพว่ามีเป้าหมายเพื่อสืบหา (enguire) ความหมายที่ลึกซึ้งในสถานการณ์ต่างๆ และหาความหมายในการทำความเข้าใจของมนุษย์ต่อโลก การศึกษาเพื่อสืบหาความหมายที่ลึกซึ้งนี้จะเกิดขึ้นในคนที่เกี่ยวข้องการวิจัยจำนวนน้อยมาก (small numbers of participants) โดยเฉพาะในบริบท และเป็นการหาความหมายที่มีเป้าหมายเฉพาะซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงการกระทำหรือการปรับปรุงเงื่อนไขของสังคม ไม่ใช่เป็นการศึกษาเพื่อทำให้เป็นการทั่วไป (generalied) แต่การวิจัยแบบนี้เป็นการแบ่งปันประสบการณ์ที่เหมือนๆ กันและเรื่องราวต่างๆ ที่ได้เล่าออกมา มากกว่า Bold.2012:121) นอกจากนี้แล้วการวิจัยแนวนี้จะเป็นการวิจัยที่เก็บข้อมูลที่เป็นจำนวนมาก อันเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ของสังคม เพราะคนเหล่านั้นได้พูดเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวพวกเขาเองในเชิงกลุ่ม (speak for themselves) ดังนั้น ข้อมูลเหล่านี้จึงเป็นที่มาของการนำมาวิเคราะห์ (analysis) และการตีความ (interpretation) ควบคู่กับเอกสารที่เป็นเหตุการณ์ต่างๆ ด้วย การวิเคราะห์เกิดขึ้นอันเป็นกระบวนการที่กระทำซ้ำๆ ในขั้นตอนต่างๆ ไม่ว่า ขั้นตอนการวิเคราะห์ ขั้นตอนการ

รวบรวมข้อมูล ขั้นการสังเคราะห์ และขั้นการนำมาวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) และนอกจากนั้นแล้ว การวิจัยที่เป็นเรื่องเล่าทั้งหมดจะตั้งอยู่บนการตีความด้วย

ส่วนขั้นของการตีความ มีขึ้นเพื่อนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เป็นเรื่องเล่าทั้งของบุคคลและกลุ่มคน อันเป็นการสร้างข้อมูลขึ้นมาใหม่ของนักวิจัยในการวิเคราะห์เรื่องเล่าของมนุษย์ (subjectivity) รวมทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพอื่นๆ ซึ่งจะมีการจัดเรียงเสียใหม่ มีการวิเคราะห์ตีความตัวบทและการสังเคราะห์มาใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจจากการสัมภาษณ์ (Bold.2012: 123) ได้นำเสนอว่า ตัวอย่างของ McCormack ได้ใช้ถ้อยคำที่ถอดออกมาจากการสัมภาษณ์ไปสู่การ “ตีความเรื่องเล่าต่าง ๆ” (interpretative stories) เป็นขั้นตอนดังนี้ **ขั้นแรก** แบ่งปันเรื่องราวกับผู้เล่าเรื่องในหลายๆ ขั้นเพื่อสะท้อนกลับ **ขั้นที่สอง** ผู้วิจัยสะท้อนกลับเรื่องเล่า และ**ขั้นที่สาม** ใช้การตีความเรื่องราวเพื่อที่จะเรียก (call)เรื่องเล่าที่เป็นประสบการณ์ของบุคคลนั้นว่าเป็นเช่นไร

Bold ได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบที่สำคัญในการวิเคราะห์ในการวิจัยแบบเรื่องเล่า มี 2 แบบ คือ การวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง (structural analysis) วิธีนี้เน้นแต่เหตุการณ์ (event) ไม่ได้นำเอาอย่างอื่น เช่น กลอน รูปถ่าย บันทึกเชิงเอกสารเข้ามาด้วย กับการวิเคราะห์เชิงกำหนดแนวคิดหลัก (thematic analysis)

การวิจัยนี้ใช้วิธีที่ 2 กำหนดแนวคิดหลัก ในการวิเคราะห์เรื่องเล่าที่ออกมาเป็นแนวคิดหลักหรือเรื่องๆประกอบด้วย 2 แนวคิดด้วยกัน (Bold.2012:129) คือ 1) นักวิจัยแสวงหาหัวข้อหรือแนวคิด (theme) ในเรื่องเล่าต่างๆและนิยามเรื่องเล่าเหล่านั้นๆ ออกมา 2) นักวิจัยนำประสบการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลกับบริบท และมีการจัดหัวข้อย่อยนี้ทำให้ทั้งบุคคลและประชุมกลุ่มย่อยวิธีการดังกล่าว เป็นลักษณะคล้ายกับ การ coding และ open coding ในการศึกษาทฤษฎีฐานราก (Bold.2012: 130) ข้อมูลที่ code มาแล้วจัด categories ก็มาจากข้อมูลที่เป็นเรื่องเล่าของทั้งบุคคลและกลุ่มบุคคลในการประยุกต์ใช้งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งแนวคิดหลักออกมาและแยกแนวคิดย่อยๆออกมา หลังจากนั้นนำกลับไปเชื่อมโยงแนวคิดหลักทั้งหมดออกมาด้วยกัน เพื่อตอบคำถามวิจัย

วิธีวิทยาเรื่องเล่าแบบพุโกเตียนจากวิธีการศึกษาของ Bold นั้นมีพลังในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าและการสร้างตัวตนบนสนามวาทกรรมของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างเหมาะสม เพราะเรื่องที่เล่ามานั้นเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นนำมาสร้างและกำกับตัวตนของผู้เล่าอันเป็นความจริงแห่งตัวตนของผู้เล่าที่ถูกเล่าออกมาจากเบื้องลึกและความปรารถนาของจิตใจในการเป็นพ่อแม่ที่เรียนรู้อย่างเสรี ผ่านปฏิบัติการประเมินการเรียนรู้ ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติการจัดทำแผนการศึกษาส่วนบุคคล

ดังนั้น การวิจัยนี้ใช้เรื่องเล่าของพ่อแม่ที่ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษาในระบบโรงเรียน จึงกลายเป็นความจริงมาสร้างตัวตนของแต่ละคนภายใต้การจัดการศึกษาโดยครอบครัว ดังนี้

1.คุณพ่ อนันต์ เป็นพ่อของน้องพลอยซึ่งสนใจและถนัดทางด้านวาดภาพเหมือน พ่อณพมีครอบครัวฐานะปานกลางมีกิจการเดิมเป็นโรงทำน้ำแข็งมาก่อน แต่ได้ขายกิจการไปหลังจากที่พ่อ

นพเดินทางไปทำงานต่างประเทศ พ่อพพเข้ามาจัดการศึกษาโดยครอบครัวผ่านการสะท้อนกลับเกี่ยวกับเรื่องเล่าตัวเองที่ว่า เมื่อตอนที่พพพเรียนในมหาวิทยาลัยทางด้านศิลปะ พ่อพพได้เกรด F เนื่องจากอาจารย์กำหนดงานให้ส่งทั้งหมด 4 ครั้งซึ่งแต่ละครั้งให้นักศึกษาทำไอเดียคร่าวๆ เอาไว้แล้วมาส่ง อาจารย์ให้คัดลอกความคิดเดิมมาทำงานชิ้นที่สองอีกครั้ง ซึ่งงานชิ้นแรกพพพสามารถทำได้ แต่งานชิ้นที่สองพพพกลับไม่ได้ทำตามความคิดทางด้านศิลปะแบบเดิมมาส่งอีกต่อไปเช่นที่อาจารย์กำหนด แต่พพพจะทำงานชิ้นที่สองนั้นต่อเนื่องจากงานชิ้นแรก พพพมองว่าวิธีการของอาจารย์แบบนี้เป็นวิธีการที่ล้าสมัย เพราะความคิดของคนเราไม่สามารถนำมาเลียนแบบได้เป็นครั้งที่สอง ทันทที่เราทำกิจกรรมอื่นจะต้องมีความรู้อื่นเข้ามาประกอบทันที พพพจึงต่อต้านวิธีการของอาจารย์ทั้งหมด เพราะพพพเห็นว่าความรู้ทั้งหมดที่ได้เรียนมากลับเอามาใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้เลย ซึ่งตอนนี้พพพไม่ทราบว่าจะแก้ปัญหาที่ตัวเองเจอได้อย่างไร พพพมีความรู้สึกแบบนี้อีกครั้งเมื่อน้องพลอยเข้าไปอยู่ในระบบโรงเรียน พพพมองว่าเหมือนประวัติศาสตร์ซ้ำรอย ครูที่สอนมาในระบบโรงเรียนทุกอย่างกลายเป็นเรื่องอุดมคติ ไม่สามารถเอื้อมถึงและสัมผัสจริงได้ พพพจึงไม่สามารถทนให้ลูกต้องเจอกับเรื่องเดิมๆ เช่นเดียวกับที่เคยเกิดกับพพพในอดีตอีกแน่นอน ดังนั้นพพพจึงปรึกษาครูใหญ่ของโรงเรียนอนุบาลของน้องพลอย พพพจึงได้รับคำแนะนำให้ไปศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาเองให้ลูก วิธีการสอนถูกนำมาเปรียบเทียบเรื่องการเรียนสัมผัสเด็กของครูใหญ่ กล่าวคือ เป็นการเรียนรู้เรื่องเดียวแต่เรียนรอบด้านให้นำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น สัมผัสหนึ่งลูก เราต้องรู้เกี่ยวกับทางด้านวิทยาศาสตร์เรื่องการเติบโตกว่าจะมาเป็น สัมผัสกับความสัมพันธ์ในการนำมาใช้ทางสังคม และสัมผัสเกี่ยวกับด้านต่างๆ ที่เอามาใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างรอบด้าน เป็นต้น

2. คุณโอ สุวรรณ เป็นคุณแม่ของน้องดีแลนด์จัดการศึกษาตามความชอบในกีฬาแบดมินตันให้กับลูก แม่โอมีฐานะทางสังคมระดับดีมาก ถือว่าเป็นชนกน้อยในกรุงเทพมหานครมีฐานะทางครอบครัวร่ำรวย และแม่โอสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนมีชื่อเสียงตั้งแต่อนุบาลจนจบปริญญาโทในต่างประเทศ จบออกมาเป็นอาจารย์ทางด้านการละครในมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศแห่งหนึ่ง แม่โอได้รับประสบการณ์จากการศึกษาในระบบโรงเรียนเรื่องความกลัวครูที่สอนวิชาหนึ่ง ความกลัวนี้ส่งผลให้แม่โอไม่ชอบวิชาที่เรียนตามมาด้วย ความรู้สึกนี้ฝังใจโอจนเมื่อจบการศึกษาปริญญาโทจากต่างประเทศ แต่ปัญหานี้ก็ไม่ได้รับการแก้ไข จนกระทั่งแม่โอแต่งงานกับสามีและมีลูกชายด้วยกัน 2 คน คนโตชื่อน้องดีแลนด์เมื่อโตขึ้นเข้าสู่โรงเรียนจึงได้เข้าเรียนตามระบบปกติ แม่โอเลือกโรงเรียนทางเลือกตามที่แม่โอชอบ จุดเปลี่ยนของแม่โอเกิดขึ้นเมื่อถึงเวลาประเมินทักษะการว่ายน้ำของน้องดีแลนด์ ครูประเมินให้ไม่ผ่านซึ่งไม่ได้รับการอธิบายจากครูทำให้น้องดีแลนด์ต่อต้านการเรียนว่ายน้ำกับครู ปัญหานี้แม่โอปรึกษากับนักจิตวิทยาและเอาหนังสือเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาอ่าน เมื่อได้อ่านจากสิ่งเหล่านี้แม่โอหันมาทบทวนความรู้สึกตัวเองและความรู้สึกของลูกที่จึงนำลูกไปเข้าสู่การจัดการศึกษาโดยครอบครัว จัดการศึกษาตามความชอบกีฬาแบดมินตันของลูก

3. คุณกึก เกรียง แม่กึกนับถือศาสนาคริสต์เป็นคุณแม่ที่มีลูก 3 คน และตั้งใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้กับลูกทั้งหมด แม่กึกจบการศึกษาปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยทางภาคเหนือของไทย เมื่อจบแล้วได้มีประสบการณ์สอนนักเรียนชาวต่างชาติที่เข้าสู่ระบบการศึกษาโดยครอบครัว แม่กึกได้พบกับสามีในกิจกรรมการเข้าค่ายของคริสตจักร คบหาได้ใจกันหลายปีจึงตกลงแต่งงานกัน สามีเป็นนักดนตรีให้กับค่ายเพลงชื่อดัง โดยใช้ประสบการณ์เรียนเกียรตินิยมอันดับหนึ่งในมหาวิทยาลัย แม่กึกออกจากงานมาดูแลลูกเต็มตัว แต่ด้วยวิถีชีวิตของพ่อ ซึ่งพ่อมีเวลาไม่ตรงกับลูก ทำให้แม่กึกสังเกตเห็นถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่แนบแน่นเหมือนเดิม ลูกไม่ได้เล่นและใช้ชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัวอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา ทำให้ทั้งสองมานั่งทบทวนถึงความสุขที่แท้จริงของครอบครัวคืออะไร ประกอบกับการเรียนของลูกในระบบโรงเรียนต้องใช้เวลาในการเดินทางนานมาก เนื่องจากรถติดส่งผลให้แม่กึกกับสามีตัดสินใจนำลูกเข้าสู่วัยการศึกษาโดยครอบครัว เริ่มจากการให้น้องตีแลนต์ค้นหาความถนัดเฉพาะของตัวเอง ผ่านอาชีพผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีและผู้นำนมัสการในโบสถ์ของครอบครัว

4. คุณสร้อย ไตร แม่สร้อยนับถือศาสนาอิสลาม เป็นคุณแม่ของลูก 3 คน นำลูกสาวคนรองและคนเล็กเข้าสู่วัยการศึกษาโดยครอบครัว แม่สร้อยเป็นแม่ที่ไม่ได้จบการศึกษาปริญญาตรี แต่มีความคิดการศึกษาที่ไม่จำกัดเพียงแต่ในกรอบ จึงปรึกษากับสามีหลังจากลูกสาวคนโตเจอปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านร่างกายในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดีพอ ประกอบกับแม่สร้อยได้เห็นผลกระทบทางจิตใจที่อยู่ในระบบโรงเรียนของลูกสาว เนื่องจากทางด้านศาสนา กำหนดการเล่นกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายที่ต้องมีพื้นที่เว้นว่างบางอย่างเอาไว้ แต่ในระบบโรงเรียนมีจุดบกพร่องสิ่งนี้ ส่งผลให้ลูกสาวแสดงออกให้เห็นผ่านภาพวาดที่แสดงถึงความรุนแรง เมื่อแม่สร้อยทราบปัญหานี้ จึงติดต่อประสานกับครูใหญ่และครูประจำชั้น แต่ไม่ได้รับการแก้ไข ในที่สุดแม่สร้อยนำลูกออกมาเรียนแล้วจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้อย่างเต็มรูปแบบ ผ่านการปรึกษากับผู้มีประสบการณ์จัดการศึกษาให้กับลูกมาแล้ว จนสามารถจัดทำหลักสูตรแนวประสบการณ์ตามอาชีพค้าขายของครอบครัว

5. คุณมาลี แดงงาม แม่มาลีเป็นชาวไทยพุทธที่ผ่านการศึกษาในระบบโรงเรียนจนจบปริญญาตรี หลังจากนั้นได้ตัดสินใจเป็นพนักงานประจำกับบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง แม่มาลีทำงานประจำเช่นนี้หลายบริษัทและใช้เวลาหลายปี จนรู้สึกตัวเองไม่มีความสุขที่จะเลือกชีวิตเป็นของตัวเอง จึงลาออกจากการเป็นพนักงานบริษัทแล้วมาทำงานอิสระที่บ้าน แม่มาลีมีที่ดินที่บ้านที่ต่างจังหวัดจำนวนหนึ่ง จึงปรึกษากับสามีเพื่อจะทำการเกษตรแต่ยังไม่ลงตัวว่าจะทำอย่างไร จนเมื่อได้เข้าร่วมสัมมนาที่หนึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับคนเมืองปลูกผักไร้สารพิษ เป็นเรื่องราวของคนในเมืองหลวงที่ไม่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกมากนัก แต่สามารถปลูกผักของตัวเองได้จนกลายเป็นอาชีพสำหรับเลี้ยงชีพของครอบครัวได้ แม่มาลีกับสามีจึงมาคิดแนวทางของตัวเอง ในที่สุดมาลงตัวกับแนวทางเกษตรอินทรีย์ ช่วงแรกๆ ซึ่งไม่ลงตัวมากนักแม่มาลีกับสามีใช้วิธีการรับซื้อผักปลอดสารพิษไปขายให้กับพ่อค้าคนกลางในกรุงเทพก่อน จนเมื่อกิจการอยู่ตัวแล้วจึงหันมาทุ่มเทกับอาชีพ

ใหม่ของตัวเองอย่างเต็มที่ที่ต่างจังหวัด แต่พบว่าแม่มาลากับสามียังไม่มีความสุขมากนัก เพราะลูกชายซึ่งกำลังศึกษาประถมศึกษาปีที่ 3 ไม่มีความสุขกับการศึกษาในระบบโรงเรียน พร้อมกันนั้นแม่มาลาก็ได้อยู่ดูแลลูกอย่างใกล้ชิดด้วยต้องส่งฝักระหว่างกรุงเทพฯ กับต่างจังหวัด ครอบครัวไปคนละทิศละทาง จึงทำให้แม่มาลิตัดสินใจกับเรื่องราวทั้งหมดครั้งใหญ่ นำลูกออกมาจากโรงเรียน แล้วนำลูกเข้าสู่การจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตามวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ของครอบครัว

6. คุณวีริน หมด แม่วีรินเป็นชาวมุสลิม จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านปฐมวัย และเคยเป็นครูในโรงเรียนอนุบาลมาก่อน สามีทำงานบริษัทเกี่ยวกับการขนส่ง แม่วีรินเป็นแม่ของลูก 3 คน คนโตเป็นผู้หญิงได้นำมาจัดการเรียนการสอนให้เอง เนื่องจากแม่วีรินเห็นว่าระบบโรงเรียนโดยเฉพาะทางด้านศาสนา ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของครอบครัวและความชอบความถนัดของลูกได้อย่างเต็มที่ ลูกสาวของแม่วีรินเป็นคนชอบศึกษาทางด้านศาสนา แต่โรงเรียนที่เรียนอยู่นั้นยังไม่สามารถให้การศึกษาที่ลึกซึ้งตามความต้องการของลูกสาวได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นแม่วีรินจึงให้ลูกเลือกเองว่าจะเลือกให้แม่สอนให้หรือเรียนกับโรงเรียน ลูกสาวแม่วีรินเลือกจะเรียนกับแม่วีรินช่วงแรกๆ สามีไม่เห็นด้วยแต่แม่วีรินขอโอกาสให้ลูกเป็นคนเลือกชีวิตของตัวเอง ทั้งๆ ที่แม่วีรินยังกังวลว่าจะสอนลูกในแนวทางใด แต่เมื่อแม่วีรินได้ปรึกษากับพี่ผู้ผ่านประสบการณ์จัดการศึกษาให้กับลูกแล้ว ทำให้แม่วีรินมั่นใจในแนวทางเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านศาสนาของลูกสาว จึงไปจดทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร

7. คุณมณฑา สิริ แม่มณฑาเป็นแม่ของลูกชายคนเดียว สามีแม่มณฑาทำงานเป็นพนักงานประจำเกี่ยวกับการขนส่งทางเรือ ซึ่งเวลาทำงานโดยระบุนัดหยุดที่แน่นอนไม่ได้ ทำให้แม่มณฑามารับดูแลลูกในการไปโรงเรียนด้วยตัวเอง ลูกชายของแม่มณฑาเป็นเด็กที่ไม่ค่อยพูด เมื่ออยู่ในโรงเรียนแล้วพยายามศึกษาสิ่งที่ครูสอนให้เข้าใจก่อนจะเขียนลงในกระดาษ ทำให้ลูกชายถูกมองว่าเป็นเด็กเรียนช้าและเป็นเด็กหลังห้อง ความรู้สึกรุนแรงเช่นนี้สะสมมาเรื่อยๆ จนกระทั่งลูกแม่มณฑาได้ยินครูว่ากล่าวตัวเอง แต่ไปกระทบถึงตัวของพ่อและแม่ ลูกแม่มณฑาจึงไม่พอใจแล้วเก็บเรื่องนี้เอาไว้ แต่เมื่อลูกแม่มณฑาทนไม่ได้จึงบอกกับแม่มณฑา ทำให้แม่มณฑาทนไม่ได้ที่ลูกต้องไปโรงเรียนแบบไม่มีความสุขเช่นนี้ จึงปรึกษากับสามีและหมอมหาวิทยาลัย ในที่สุดแม่มณฑาต้องการเรียนในระบบโรงเรียนไม่เหมาะสมกับลูกของตนเอง จึงนำลูกมาสอนด้วยตัวเอง เนื่องจากลูกชายเป็นคนชอบทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงใช้สิ่งที่ลูกชอบนำทางในการเรียนรู้ รวมทั้งนำธรรมะมาสร้างสมดุลในชีวิตมาบำบัดจิตใจที่ถูกทำร้ายจากระบบโรงเรียน

8. คุณจิรา รัศมี แม่จิราเป็นสาวไทยพุทธ แต่งงานกับสามีผู้เป็นมุสลิมจากภาคใต้ พบรักกันตอนทำกิจกรรมค่ายอาสาในมหาวิทยาลัย จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านคหกรรมศาสตร์ สาขาอาหารและโภชนาการ เมื่อแต่งงานแล้วสามียึดอาชีพด้านสื่อโฆษณา ทำเสื้อผ้าขาย โดยแม่จิราเป็นแม่บ้านเต็มตัวหลังจากมีลูก 4 คนแล้ว ส่วนภูมิหลังของแม่จิราเกิดมาในครอบครัวชนชั้นกลาง พ่อแม่และญาติพี่น้องทำงานเกี่ยวกับการศึกษาในระบบโรงเรียน สมัยเด็กๆ แม่จิราถูกบังคับให้เรียนในสิ่งที่ไม่ชอบ เช่น การเรียนทางด้านวิชาการและไปตีหนังสือทุกเสาร์และอาทิตย์ขณะที่แม่จิราชอบ

ทำกิจกรรม เมื่อแม่จิรามีลูกจึงคิดว่าลูกไม่ควรเรียนในสิ่งที่ตัวเองไม่ชอบ จึงปรึกษากับสามีหลังจากลูกชายคนโตไม่มีความสุขในการเรียนในระบบโรงเรียน ลูกชายคนโตชอบทางด้านฟุตบอล ส่วนลูกชายคนรองชอบเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ สำหรับลูกชายคนรองเข้าโรงเรียนอนุบาลแล้วย้าย 4 ครั้ง แม่จิราสังเกตเห็นลูกไม่มีความสุข เครียดและต้องแบกกระเป๋าหนังสือหนักๆ ไปโรงเรียน แม่จิราสังเกตตัวเองว่าเหมือนตัวเองเอาลูกเข้าโรงเรียนตามคนอื่นๆ คำ หลังจากเห็นว่าลูกไม่มีความสุขแล้วไปไม่ได้จริงๆ เมื่อรู้ว่ามีทางเลือกอื่นจึงไปปรึกษากับพี่ลี จนทำให้มีแนวทางชัดเจนของตัวเอง เลือกจัดการศึกษาให้ลูกในระดับประถมศึกษาเน้นตามความชอบของลูกคือศึกษาชีวิตสัตว์

9. คุณฟาร์ รังสี แม่ฟาร์เป็นชาวมุสลิม จบการศึกษาปริญญาตรีทางด้านภาษาอังกฤษ เคยเป็นครูสอนในระบบโรงเรียนมาก่อน สามีเป็นนักการศาสนาทำงานเต็มตัว และสามีให้แม่ฟาร์ลาออกจากโรงเรียนมาดูแลลูก เนื่องจากระบบโรงเรียนแนวทางด้านศาสนาอิสลามไม่สอดคล้องกับความต้องการของครอบครัว รวมทั้งแม่ฟาร์ไม่มีเวลาให้ลูก ด้วยสาเหตุที่แนวทางของโรงเรียนไม่สอดคล้องกับความต้องการของครอบครัว ประกอบกับลูกต้องตื่นแต่เช้าขึ้นรถโรงเรียน บางครั้งลูกถูกเปิดกระโปรงบ้างจนต้องใส่กางเกงป้องกันไว้ข้างใน เด็กผู้หญิงกับผู้ชายเล่นปะปนกันซึ่งหลักการทางศาสนาห้ามเอาไว้ บ้านแม่ฟาร์นำคัมภีร์อัลกุระอ่านมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เมื่อเป็นเช่นนี้จึงนำลูกสาวออกมาจากระบบโรงเรียน ซึ่งแม่ฟาร์เป็นครูและมีความรู้อยู่แล้วมั่นใจว่าสามารถสอนลูกเองได้ จึงจัดทำหลักสูตรตามความชอบทางด้านวิถีชีวิตมุสลิมและเน้นทางด้านภาษาที่หลากหลาย เช่น อังกฤษ และอาหรับ

10. คุณเสริม ต่อศักดิ์ พ่อเสริมเป็นคุณพ่อลูก 3 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านวิศวกรรมศาสตร์จากมหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่ง พ่อแม่แยกทางกันทำให้พ่อเสริมต้องทำงานเลี้ยงชีพตัวเอง จึงทำให้เป็นคนรู้จักเอาตัวรอดในสังคม พ่อเสริมชอบการเรียนรู้จนในปัจจุบันเรียนจบระดับปริญญาเอกและเป็นเจ้าของกิจการสถาบันสอนการเป็นผู้ประกอบการทั้งแบบเรียนในห้องเรียนและเรียนออนไลน์ พ่อเสริมมีประสบการณ์ในการศึกษาในระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับการเรียนวิศวะที่ไม่สามารถนำสิ่งที่เรียนมาเชื่อมโยงในไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างลึกซึ้ง หากยังคงเรียนรู้แต่ในตำรา แต่เมื่อพ่อเสริมได้ออกมาเรียนรู้ทางด้านตลาดหุ้นและตลาดหลักทรัพย์พ่อเสริมเชื่อมโยงได้ว่า สิ่งที่เราเรียนมาสามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการอธิบายได้หลากหลายกันไป หากเรามีประสบการณ์และรู้จักนำมาใช้ประโยชน์ สิ่งนี้เมื่อพ่อเสริมได้เรียนรู้ทักษะพื้นฐานทั้งหมด ทำให้ตระหนักได้ว่าการเรียนต้องควบคู่กับทักษะการทำงาน การไม่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ในอดีตส่งผลต่อการที่เราไม่สามารถควบคุมชีวิตเราได้ ดังนั้นทั้งหมดที่เราเรียนมามีความผิดพลาด หากเรียนแล้วไม่มีเป้าหมายของชีวิตเท่ากับมีปัญหา เมื่อมาถึงช่วงเวลาของลูกเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ลูกเป็นคนใช้พลังกำลังทางร่างกายมากกว่าเพื่อนคนอื่นๆ เป็นพิเศษ ทำให้รู้สึกว่าเขาใช้ความรุนแรงครูไม่สามารถกำกับให้ลูกเชื่อฟังได้ พ่อเสริมจึงเอาลูกออกมาจากโรงเรียน เมื่อพ่อเสริมสะท้อนกลับตัวเองพบว่าไม่อยากให้ลูกประสบเช่นเดียวกับที่มาตนประสบมา พ่อเสริมจึงรีบเร่งสร้างให้ลูกแสดงศักยภาพของตัวเองให้ชัดเจนให้ได้ ให้ลูกทำในสิ่งที่รัก ดังนั้นพ่อเสริมจึงวางแผนให้ลูกเรียนรู้ทักษะ

ชีวิตผ่านอาชีพผู้ประกอบการของพ่อเสริมเอง เริ่มต้นได้เมื่อไรต้องทำให้ไปสู่ทางจนได้ผลลัพธ์เสียก่อน ทุกสิ่งที่ลูกเรียนรู้ต้องวัดผลได้เสมอ

เรื่องเล่าของพ่อแม่ทั้ง 10 คนแสดงให้เห็นถึงจุดเปลี่ยนของการสะท้อนกลับตัวเองต่อระบบการศึกษาในระบบโรงเรียน ทุกคนได้รับประสบการณ์ในอดีตที่แตกต่างกันไป เมื่อถึงเวลาหนึ่งลูกเข้าสู่ระบบโรงเรียน พ่อแม่เหล่านี้มองเห็นว่าหากลูกสามารถเลือกเรียนตามความชอบและความถนัดของตัวเอง จะนำไปสู่การเรียนรู้ได้ดีกว่า เพราะทำให้ลูกสามารถปรับตัวเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงกับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป หากไม่ปรับตัวเองก็จะเป็นการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขท่ามกลางสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทที่ 4

การศึกษาโดยครอบครัวในบริบทสังคมไทย

บทนี้จะแสดงให้เห็นถึงบริบทของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของสังคมไทย โดย ส่วนแรก วิเคราะห์ให้เห็นถึงวาทกรรมการศึกษาที่เกิดขึ้นในระบบโรงเรียนมีวิกฤติ ผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพในการปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ รัฐสมัยใหม่จึงปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการปกครองเสียใหม่ไปสู่การปกครองเสรีนิยมใหม่ บนนามวาทกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างพลเมืองแบบใหม่ให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง พ่อแม่กลายเป็นผู้รับผิดชอบในการศึกษาของลูก เพื่อให้สามารถสร้างพลเมืองที่ปรับตัวทันต่ออนาคตที่ไม่แน่นอนได้ เริ่มต้นจากรัฐให้อำนาจแก่ชุมชนและครอบครัวจัดการศึกษาเองในการศึกษาทางเลือก ส่วนที่สอง วิเคราะห์ให้เห็นว่าการศึกษาโดยครอบครัว ให้เสรีภาพในการจัดการศึกษาต่อพ่อแม่ อันเกี่ยวกับจุดกำเนิด พัฒนาการและการปฏิสัมพันธ์ของพ่อแม่กับกลไกอำนาจรัฐและการปฏิสัมพันธ์ของพ่อแม่กับความสัมพันธ์ใหม่กับภาคีเครือข่ายการศึกษาทางเลือกและการศึกษาครอบครัวเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของพ่อแม่กับสังคมทั้งในระดับรัฐและกับเครือข่ายพ่อแม่ด้วยกัน รวมทั้งวิเคราะห์ให้เห็นลักษณะสำคัญของการกำหนดหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และประเมินผลที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างหลากหลาย มุ่งไปสู่การจัดการศึกษาที่นำเด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ จะเห็นว่าในทุกกระบวนการจัดการศึกษาพ่อแม่ถูกสร้างให้กลายเป็นผู้เรียนรู้ในตัวเอง พัฒนาตนเองเพื่อสร้างการเรียนรู้ตัวลูกพร้อมกัน ดังนั้น ทั้งพ่อแม่และลูกต่างเรียนรู้ไปพร้อมกัน และส่วนสุดท้าย วิพากษ์และวิเคราะห์ให้เห็นเสรีภาพในการจัดการศึกษาให้ลูกตนเองนั้น แท้จริงแล้วถูกกำกับจากการทำงานของการปกครองเสรีนิยมใหม่

4.1 วาทกรรมการศึกษา: จากระบบโรงเรียนสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

เมื่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปแต่การศึกษาของไทยยังคงใช้กลยุทธ์ในการปกครองแบบเดิมในการจัดการทางด้านการศึกษาที่มีลักษณะของการสั่งการจากบนลงล่าง ทุกกระบวนการของการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาจากอำนาจส่วนกลาง กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกลไกของอำนาจรัฐที่กำกับและสั่งการนโยบายไปสู่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าจะเป็นนักการศึกษาและผู้อำนวยการโรงเรียน ตลอดจนครูในโรงเรียนทั้งหมด

4.1.1 การศึกษาในระบบโรงเรียน

ภาพใหญ่ของการศึกษาในระบบโรงเรียนของไทยยังเป็นแนวการศึกษาแบบดั้งเดิม โดยมีระบบโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่อาศัยวิทยาศาสตร์ทางด้านการศึกษาเข้ามากำกับนักเรียนให้อยู่ภายใต้อำนาจระเบียบวินัย อำนาจการบริหารศึกษาอยู่ที่ส่วนกลาง รัฐเป็นผู้บริหารจัดการศึกษา

ให้กับพลเมือง รัฐคอยให้ความช่วยเหลือและจัดสวัสดิการทางด้านการศึกษาในการพัฒนาตนเองแก่นักเรียน การพัฒนาผู้เรียนจึงเต็มไปด้วยการกำกับจากอำนาจส่วนกลางเป็นสำคัญ ได้แก่ การกำหนดหลักสูตรการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ให้สถานศึกษาในระบบโรงเรียนไปใช้เป็นเพื่อพัฒนาผู้เรียนผ่านผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบในแต่ละระดับชั้น หลักสูตรแกนกลางดังกล่าวถูกแยกสาระการเรียนรู้เป็น 8 สาระวิชาตามระดับชั้นประถมศึกษาไปถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนถูกกำหนดให้เรียนตามพัฒนาการเรียนรู้ตามวัยในแต่ละวัยในแต่ละปฏิทินการศึกษา นอกจากนักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระในการเรียนรู้ของตนเองแล้ว พ่อแม่ยังเป็นเพียงผู้สนับสนุนและคอยดูแลให้ลูกเรียนรู้เป็นไปตามกำหนดของหลักสูตรแกนกลาง ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรเหล่านี้ทั้งสิ้น ในส่วนของการเรียนการสอน ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสาระวิชาของหลักแกนกลาง สื่อและแหล่งเรียนรู้สอดคล้องไปตามที่ครูกำหนด เช่นเดียวกับที่นักเรียนไม่สามารถเลือกได้มากนักตามตารางในแต่ละปฏิทินการศึกษา และสุดท้ายการประเมินผลการเรียน นักเรียนทุกคนถูกประเมินผลการเรียนรู้ด้วยมาตรฐานเดียวกันผ่านข้อสอบที่ถูกออกแบบมาโดยครุฑ มนุษย์มีความแตกต่างกันแต่ถูกวัดด้วยมาตรฐานในการประเมินเดียวกัน ยิ่งกว่านั้นยังทำให้การสอบกลายมาเป็นเครื่องมือหลักในการประเมินนักเรียน ทั้ง ๆ ที่ควรจะเป็นเครื่องมือเบื้องต้นการนำมาประกอบการประเมินผลการเรียนเท่านั้น และที่สำคัญไปกว่านั้นนักเรียนไม่มีโอกาสแสดงความสามารถในการประเมินตัวเองและไม่มีส่วนร่วมในการประเมินดังกล่าว

ระบบการศึกษาที่อยู่ภายใต้กระบวนทัศน์แบบกลไกที่อยู่ภายใต้การควบคุมและสั่งการ แนวคิดจึงเป็นกระบวนทัศน์ที่ผิดพลาด แต่กระบวนทัศน์ที่มีความซับซ้อนและปรับตัวได้คล้ายกับระบบที่มีชีวิต ส่งเสริมการมีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายในแสดงบทบาท ตามบริบทความเชื่อต่างหากที่สามารถสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ได้ดี (โรบินสัน.2559: 7) เพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริงของผู้เรียน โดยนำมาใช้เรียนรู้ในลักษณะของสหวิทยาการปรับเปลี่ยนและประยุกต์สิ่งที่เป็นประโยชน์มาใช้กับตนเองมากกว่าเรียนในวิชาซึ่งเป็นการแยกวิชาต่างๆ ออกจากกันซึ่งกำหนดมาจากครูหรือส่วนกลาง

เมื่อกระบวนทัศน์ที่ถูกนำมาใช้ในระบบโรงเรียนเป็นกระบวนทัศน์ที่มีมาตั้งแต่ยุคแรกของการปฏิวัติอุตสาหกรรมเพื่อนำคนเข้าสู่ระบบโรงงาน เป็นกระบวนทัศน์ที่เข้ามาควบคุมและสั่งการตลอดจนแยกส่วนการเรียนรู้ต่างๆ ออกจากกันในลักษณะของความคิดเชิงกลไก เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปสู่โลกแห่งเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งต้องการคนที่มีความสามารถในการแยกแยะ วิเคราะห์และข้อมูลสังเคราะห์ที่มีมากมายมหาศาลมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมปัจจุบันต้องการคนที่มีความรู้ (knowledge worker) สามารถพัฒนาความคิดและเชื่อมโยงความคิดได้อย่างมีนวัตกรรม เมื่อเด็กถูกสอนมาในลักษณะของการป้อนข้อมูลเบื้องต้นจากครูเพียงฝ่ายเดียวจากตำราที่ล้าสมัย จึงทำให้ไม่อาจเรียนรู้ในการใช้ทักษะเหล่านี้เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนของโลกและสิ่งแวดล้อมรอบตัวต่างๆ ได้ เท่ากับไม่สามารถสร้างผู้

ที่มีคุณภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของรัฐได้ ผลที่ได้จากการศึกษาแบบนี้ ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของตนเองได้ เพราะผลิตเพียงตอบสนองอุตสาหกรรม (มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. 2547: 207; วัลยา 2547: 138) ส่งผลต่อการไม่สามารถปรับตัวต่อการแข่งขันในระดับต่างๆ ได้ เช่น PISA (สำนักงานเลขาธิการสภาพการศึกษ. 2557: 52) และประเทศไทยยังแพ้ประเทศลาวและประเทศกัมพูชา (คุณภาพศึกษาไทยลงคล่อง แพ้ลาว-เขมรทั้งขั้นพื้นฐาน-อุดมศึกษา. 2557: ออนไลน์) รวมทั้งการแข่งขันทางเศรษฐกิจยังถูกลดลำดับลงไปเรื่อยๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557: 52) เพราะไม่สามารถสร้างผู้เรียนที่คิดเป็นและแก้ปัญหาเป็นได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557: 18) เมื่อการลงทุนของรัฐสมัยใหม่ไม่เป็นไปตามเหตุและผลของการลงทุน ที่ต้องได้กำไรกลับคืนมาแล้ว สิ่งที่น่ากังวลคืออาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจตามมาภายหลัง

เมื่อการลงทุนของรัฐไทยทั้งหมดสูญเปล่า ประเทศไทยจึงสะท้อนกลับเหตุผลการปกครองเสียใหม่ เปิดโอกาสให้พ่อแม่เข้ามาลงทุนการศึกษาเอง ให้สอดคล้องกับการศึกษาในกระแสโลกที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาปัจจุบันไม่ได้เป็นการศึกษาในความหมายเดิมอีกต่อไปแล้ว แต่เป็นการให้ความหมายทางการศึกษาในนิยามของ “การเรียนรู้” ที่เน้นกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นภายในตัวมนุษย์ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมกันนั้นมุ่งสู่การมีทักษะชีวิตด้านต่างๆ อันเป็นผลลัพธ์ในเชิงการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนของโลก (Fejes; & Nicoll. 2008: 66) การมีทักษะชีวิตด้านต่างๆ ส่งผลต่อการใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมด้านต่างๆ ตามที่ตนเองถนัด เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของการพึ่งพาตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นห้องเรียนเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอต่อการสร้างการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ทุกที่และทุกเวลาในทุกช่วงวัยของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายที่เรียกว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” พ่อแม่และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเอง พ่อแม่ผู้ตระหนักและกังวลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต เสาะหาทางเลือกในการศึกษาทั้งหลาย ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น โดยอาจได้เห็นการต่อต้านระบบโรงเรียนในช่วงแรกๆ ก่อนที่จะมีการกำหนดให้ประชาชนมีอำนาจในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง

อาจกล่าวได้ว่า สังคมไทยในปัจจุบัน แต่ละปัจเจกบุคคลไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากวาทกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ เพราะทุกชีวิตถูกทำให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในตัวเอง ปัจเจกต่างถูกตอนเข้าสู่กระแสนของการพัฒนาตัวเองตลอดเวลาเพื่อให้ตัวเองอยู่รอดในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นสังคมข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลต่อการขยายมุมมองทางการศึกษาต่างไปจากเดิม อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาในสังคมตะวันตกเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนว่า หากพลเมืองของรัฐไม่พัฒนาตนเองก็จะทนอยู่ท่ามกลางการแข่งขันไม่ได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องปรับตัวให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อาจจะเริ่มต้นเพียงบางกระบวนการของการจัดทำหลักสูตรส่วนบุคคล หรือบางโรงเรียนให้พ่อแม่และนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง และที่เห็นชัดเจนคือการกระตุ้นให้เกิดการสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูมีอาชีพเสียใหม่ ให้นักเรียนมีทักษะและความสามารถที่

ครบถ้วน ดังนั้นแม้ระบบโรงเรียนจะเป็นสถาบันของรัฐ แต่เริ่มปรับตัวสู่การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ได้ถูกกำหนดจากรัฐนั้นๆ อีกต่อไปแล้ว

ระบบโรงเรียนในฐานะที่เป็นสถาบันสาธารณะทางการศึกษาของรัฐได้ถูกกำกับด้วยนโยบายของส่วนกลาง มีมาตรฐานกลางกำหนดในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเข้มงวดมาตลอดนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ซึ่งปัจจุบันได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นสิ่งที่มาผิดทาง เพราะไม่สามารถสร้างการเรียนรู้และการปรับตัวให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในสังคมปัจจุบันได้ จึงปรับเปลี่ยนในสถาบันการศึกษาโดยให้โรงเรียนมีความเป็นอิสระและจัดการด้วยตัวเอง และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม (Gobby.2011: 3) ทุกฝ่ายในระดับล่างเข้ามากำหนดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ครู รวมทั้งผู้บริหารต้องอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือที่เป็นภาคีเครือข่าย ครูหรือผู้บริหารไม่ได้เป็นผู้กำหนดทิศทางการเรียนรู้แต่เพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไปแล้ว แต่นักเรียน ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของทั้งกำหนดหลักสูตร (Sjoberg.2015: 62) มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการประเมิน (Breidenstein.2015: 21) ตลอดจนครูต้องพัฒนาตนเองให้เป็นครูเพื่อศิษย์หรือครูมืออาชีพ พัฒนาตัวเองเพื่อเปลี่ยนแปลงจิตวิญญาณของตัวเองให้เกิดขึ้นโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างจิตวิญญาณให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย (Popkewitz; & Kirchgasler.2015: 36) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดีเมื่อเกิดจากมุมมองของเด็ก (เอสควิท.2554: 46) นอกจากโรงเรียนแล้ว ชุมชนและครอบครัวเริ่มเป็นส่วนหนึ่งที่เคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ให้อำนาจกับชุมชนและครอบครัวในการจัดการศึกษาตามความเหมาะสมในบริบทของตนเอง

4.1.2 การศึกษาทางเลือก: การให้อำนาจแก่ชุมชนและครอบครัว

การเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งถูกนำมาใช้เป็นการศึกษาทางเลือกของสังคมส่วนอื่นๆ ได้แก่ ชุมชนและครอบครัวซึ่งไม่ได้อยู่แต่ในห้องเรียน ทั่วโลกใช้ในความหมายที่แตกต่างกันไปในหลายมุมมอง เช่น มุมมองแนวนโยบายศึกษา มองว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นนโยบายใหม่หนึ่งที่เกิดขึ้นมาใหม่ ทำให้ประเทศต่างๆ นำนโยบายเหล่านี้มาบังคับใช้กับพลเมืองของตน เช่น ประเทศญี่ปุ่นเอามาใช้กับลูกจ้างที่ทำงานให้กับบริษัท เพื่อเพิ่มทักษะและการฝึกฝนที่ชำนาญให้เกิดขึ้นอันเป็นประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต แต่ประเทศไทยการเรียนรู้ตลอดชีวิตถูกนำมาใช้กับผู้ใหญ่ที่ไม่ได้เรียนรู้หรือไม่มีโอกาสศึกษาในการศึกษาในระบบโรงเรียน การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นการสร้างโอกาสให้กับผู้เรียนเป็นครั้งที่สอง พร้อมกันนั้นเป็นการเพิ่มทักษะให้คนที่ไม่มีงานทำให้สามารถทำงานในชุมชนได้ (Nicol.2006: 34) แต่ปัจจุบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้เข้าไปสู่ทุกแง่มุมของความคิดของคนไม่ได้จำกัดในความหมายแบบเดิมอีกต่อไปแต่ครอบคลุมไปทั้ง โรงเรียน การศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัย ที่ทำงาน ครอบครัว สื่อ การป้องกันอาชญากรรม และด้านสุขภาพด้วย (Fejes and Dadlstedt.2013: 19) การมองการศึกษาแนวนี้เป็นมุมมองเชิงวิพากษ์มองว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นเหตุผลในการปกครองแบบใหม่ของรัฐ ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองแบบใหม่ที่เกิดขึ้นมา

โดยอาศัยเหตุผลแบบใหม่ของรัฐ สร้างใหม่มนุษย์แบบนี้มีตัวตนหนึ่งๆ ขึ้นมา ตัวตนแบบนี้เป็นตัวตนที่มีความกระตือรือร้น ยืดหยุ่นและการปรับตัวถูกทำให้เป็นผู้มีทักษะสำคัญของผู้ที่พัฒนาตัวเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในตัวเองและทุกคนในสังคม อันสะท้อนให้เห็นการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกพื้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคม

การศึกษาทางเลือกต่างๆ รวมทั้งการศึกษาโดยครอบครัว ทุกคนถูกทำให้กลายเป็นคนที่ปรับตัวเองได้ต่อความไม่แน่นอนในอนาคตดังนั้นทุกคนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงจะสามารถอยู่รอดในสังคมแบบนี้ได้ พลเมืองของชาติต่างๆ ถูกทำให้มีตัวตนเช่นนี้ เช่น นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาคมยุโรป (Fejes; & Nicoll.2008: 37) ใช้กลไกที่ปรึกษา ในการศึกษาและอาชีพผู้ที่มาปรึกษาถูกสร้างให้เป็นผู้ดำเนินการจัดการทางด้านการศึกษาหรือกำหนดอาชีพของตัวเอง และกลายเป็นผู้เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างไม่รู้จบ คนกลุ่มนี้จึงถูกสร้างให้มีความเป็นพลเมืองที่ยืดหยุ่นและปรับตัวเองได้ดีในสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงของประเทศทั้งหลาย (Fejes and Dahlistedt.2013: 60)รวมทั้งรณรงค์นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ OECD ที่มีประเทศต่างๆ ในยุโรปเป็นภาคีในนั้น และ UNESCO ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้ให้พันธะสัญญาด้วย เหตุผลในการปกครองแบบใหม่ที่เข้ามายุติเกาะพื้นที่ของการเรียนรู้ในทุกวิถีชีวิตของทุกคนในสังคมจึงไม่ยกเว้นพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะ

การขยายตัวขององค์กรระหว่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงความหมายของชาติอย่างเดี่ยวได้อ่อนกำลังลง ในโลกไร้พรมแดนตลาดทุนถ่ายเทได้สะดวกเสรี รวมถึงแนวคิดประชาธิปไตยที่แผ่ปกคลุม ย่อมทำให้ชาติที่เป็นรัฐรวมศูนย์หมดกำลังลง องค์กรระหว่างประเทศและธุรกิจขนาดใหญ่มีอำนาจเหนือรัฐและลดรัฐมากขึ้น พร้อมกับกระแสของขบวนการประชาชนในกระบวนการทัศน์ใหม่ของโลกหลังอุตสาหกรรมเน้นมนุษย์เป็นทุนที่คุ้มค่าที่สุด มนุษย์มีศักดิ์ศรีและมีเสรีที่จะเลือก ความเป็นพลเมืองเปลี่ยนไป ไม่ใช่ภายใต้ความสัมพันธ์ที่รัฐเป็นผู้กำหนดฝ่ายเดียว (วิชุดา จักรพิสุทธิ์. 2548: 21) ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ที่กระจายสู่ชุมชนส่งเสริมต่อการเพิ่มการผลิตของทุนพร้อมกันนั้น กระทบต่อวิถีชุมชนด้วย ภาคประชาชนได้รวมตัวกันเกิดการเรียนรู้ของชุมชนในแบบวิถีทางเลือกในการดำรงชีวิต ตัวอย่างชัดเจน เช่น การเสนอทางเลือกของชุมชน เช่น วิถีคนที่อยู่กับป่าบนพื้นฐานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาตามวาทกรรม “คนอยู่กับป่า” และการเสนอทางเลือกเรื่องสุขภาพตนเองแบบป้องกันดีกว่ารักษา ที่เรียกว่า “การแพทย์ทางเลือก” และแนวทางอาหารเป็นยาเสริมภูมิชีวิตแบบ “ชีวจิต” รวมทั้งเสนอแนวทางเกษตรกรรมแผนใหม่ที่ไม่ใช่สารเคมีที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ที่เรียกว่า “เกษตรยั่งยืน” หรือ “เกษตรอินทรีย์” (วิชุดา จักรพิสุทธิ์.2548: 47) วิถีชีวิตทางเลือกได้กลายมาเป็นการก่อตัวของพัฒนาการศึกษาทางเลือก ซึ่งอาศัยชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้เป็นระบบการศึกษาที่หลากหลายยืนอยู่บนฐานศาสนา ปรัชญาและจิตวิทยาเพื่อให้เด็กพัฒนาเต็มศักยภาพตามธรรมชาติในตัวเด็ก

การศึกษาทางเลือกเป็นทางเลือกใหม่ให้กับผู้ที่มีกระบวนการทัศน์ที่แตกต่างจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งมีกระบวนการได้มาซึ่งความรู้ทั้งจากตะวันตกและตะวันออก ได้แก่ แนวซัมเมอร์ฮิล มอนเตซเซอร์รี วอลดอร์ฟ การเรียนแบบวิถีพุทธ เป็นต้น (ปิยนันท์ เลาหบุตร.ไม่ปรากฏปี

พิมพ์:28) รวมทั้งการศึกษานอกโรงเรียน เช่น การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาทางไกลซึ่งเน้นการศึกษาด้วยตัวเองเป็นการสะท้อนฐานคิดที่ว่าความรู้ไม่ได้อยู่แค่ในโรงเรียน ดังนั้นการศึกษาทางเลือกในมุมกว้างที่เน้นการเรียนรู้ตลอดเวลา อยู่ในโลกที่ไม่ใช่ห้องเรียนจึงก่อเกิดในบริบทชุมชนและครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงการรวมกลุ่มกันของชุมชนในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิทธิต่างๆ คนเริ่มเรียนรู้จากฐานของชุมชน และครอบครัวเรียนรู้บนความแตกต่างของสมาชิกในครอบครัว

การศึกษาโดยครอบครัวเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาทางเลือก เป็นรูปแบบที่ยืดหยุ่นและหลากหลายให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน ยุทธชัย เณลิมชัย แก่นนำเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัว กล่าวถึงการจัดการศึกษาโดยครอบครัวว่า “การศึกษาที่ 1) มุ่งเสนอปรัชญาที่แท้จริงของการศึกษา จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย ใจและจิตวิญญาณ ที่ไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนของระบบการผลิต 2) กระบวนการศึกษาที่เน้นบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม ไม่แยกออกจากความเป็นจริงของชีวิต ความรู้กับผู้เรียนเป็นหนึ่งเดียวกัน มีนายของเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (วิชุดา จักรพิสุทธิ์:2548: 57) ดังนั้น การศึกษาทางเลือกจึงไม่ใช่กรอบของการศึกษาเดิมที่ดำรงอยู่ในสถาบันการศึกษา แต่เป็นการศึกษาในความหมายใหม่ที่ให้นิยามไปถึง “การเรียนรู้” อันเกี่ยวเนื่องกับการสร้างให้ผู้เรียนรู้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ไม่แปลกแยกออกจากวิถีชีวิตจริงบนแนวคิดที่เป็นองค์รวม ดังนั้น การศึกษาทางเลือกจึงกลายเป็นเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการศึกษาโดยครอบครัวเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาทางเลือกที่มีแนวคิดยืดหยุ่นและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว

4.2 การศึกษาโดยครอบครัว: การให้เสรีภาพทางการศึกษา

การศึกษาโดยครอบครัว (homeschool) คือการที่พ่อแม่เป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานของตนเองแทนการส่งเข้าโรงเรียน เป็นอีกมิติหนึ่งของการศึกษาอันหลากหลายที่แตกต่างจากการศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่เน้นความมีอิสระ ยืดหยุ่น ยอมรับความแตกต่างของบุคคลซึ่งการศึกษาโดยครอบครัวนี้กำเนิดมาจากประเทศตะวันตกที่หลากหลายแนวทาง เช่น แนวมอนเตซเซอร์รี่ แนววอลดอร์ฟ แนว unschooling โดยจอห์น โฮลท์หรือแนวชาร์ลอต เมสัน แบบต่างๆ ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแตกต่างกันในวิธีการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก แต่เป้าหมายเดียวกันคือมุ่งจัดการเรียนรู้บนความแตกต่างของเด็กเป็นที่ตั้งให้เด็กได้เรียนรู้ไปตามธรรมชาติของความเป็นเด็ก

กำเนิดและพัฒนาการของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของไทยในรุ่นแรก ได้แก่ ครอบครัวของคุณพิภพและคุณรัชนี ธงไชย ได้รับอิทธิพลทางความคิดจาก เอ. เอส. นีล อันเป็นแรงใจมาบุกเบิกโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ส่วนระยะที่สอง นายแพทย์พร พันโอสถได้รับอิทธิพลความคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจากจอห์น โฮลท์อันมีแหล่งกำเนิดแนวคิดในสหรัฐอเมริกา ส่วนคุณสมพร พึ่งอุดม ได้รับแนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวผ่านการส่งเสริมการให้ความรักในลูกและ

เรียนรู้อย่างธรรมชาติเน้นการทำงานของสมองอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ ในระยะที่สาม ได้แก่ ช่วงรอยต่อของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ แกนนำของเครือข่ายฯ ในปัจจุบัน อันกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของผู้ผลักดันระดับสากลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่เรียกว่า “กฎเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ” ซึ่งได้รับอิทธิพลทางความคิดการศึกษาโดยครอบครัวแนวประสบการณ์นิยม (experience approach) ซึ่งอาจสรุปได้ว่า สำหรับสังคมไทยได้รับอิทธิพลทางความคิดทางปรัชญาการศึกษาโดยครอบครัวที่แตกต่างกัน แต่มีจุดร่วมกัน คือ “วิถีทางของการบรรลุซึ่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์หรือวิถีทางของการศึกษาเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติเดิมแท้ของชีวิตและศักยภาพที่แตกต่างกันของบุคคล ทำให้การศึกษาเรียนรู้เป็นกระบวนการไม่แปลกแยกออกไปจากความเจริญงอกงามของวิถีชีวิตและจิตวิญญาณ ให้คำตอบต่อความหมายของชีวิตและพยายามทำให้ชีวิตของคนเรามีคุณค่าเพิ่มขึ้นในตัวเองอย่างมีเสรีภาพ เท่าทันและสามารถเผชิญหน้ากับทุกปัญหาของชีวิตในโลกแห่งนี้ได้” (ยุทชัช เฉลิเมชย์ และ อุทัยวรรณ เฉลิเมชย์.2543: 39) กล่าวได้ว่าปรัชญาร่วมในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไทยมุ่งไปสู่ความสมดุลของวิถีชีวิตของความเป็นมนุษย์ สะท้อนแนวคิดกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลทั้งกายและจิตใจ ตัวเองและสังคมเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังนั้นพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงมีปฏิสัมพันธ์กับทั้งตัวรัฐเองและต่อตัวของพ่อแม่รวมทั้งกลุ่มพ่อแม่เองด้วย

4.2.1 ความสัมพันธ์ของพ่อแม่กับกฎเกณฑ์ของรัฐ

การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการศึกษาที่ทุกคนต้องมุ่งไปสู่คุณภาพการศึกษาของชาติที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ดังนั้น พ่อแม่ผู้มีสิทธิในการจัดการศึกษาให้ลูกด้วยตนเอง ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการจัดการให้มีความเป็นพลเมืองไทย ผ่านการกำหนดหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการประเมินการเรียนรู้ ที่ถูกกำหนดผ่านกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ,หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และคู่มือการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว อำนาจของรัฐไทยถูกใช้ผ่านกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีหน่วยงานในสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักพัฒนา นวัตกรรมจัดการศึกษามีหน้าที่หลักประสานงานกับสำนักต่าง ๆ ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ตามโครงสร้างเดิม) มอบหมายให้ศึกษานิเทศก์ผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินงานทั้งการติดตามและตรวจสอบ ทั้งกระบวนการจัดทำหลักสูตร จัดการเรียนการสอน และประเมินผลการเรียนรู้ ตลอดจนทำงานร่วมกับพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทุกปฏิบัติการตั้งแต่การกำหนดหลักสูตร จัดการเรียนรู้อันประเมินผลการเรียนรู้ (สำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา.ไม่ปรากฏปีพิมพ์: 7) กระบวนการจัดการศึกษาของการจัด

การศึกษาโดยครอบครัว พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1) กระบวนการกำหนดหลักสูตร พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวทุกระดับไม่ว่าระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จำเป็นต้องกำหนดแผนการศึกษาส่วนบุคคลเป็นเข็มทิศในการจัดการศึกษา แผนการศึกษาดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการให้อิสระแก่พ่อแม่เป็นผู้ออกแบบจัดวางให้เหมาะสมกับพื้นฐานศักยภาพผู้เรียนและบริบทครอบครัวและชุมชน ผ่านการทำงานร่วมกับคณะทำงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวบรรลุเป้าหมายสอดคล้องกับศักยภาพของบุคคล ทั้งนี้เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และสอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (สำนักงานคณะกรรมการจัดการศึกษา. ไม่ปรากฏปีพิมพ์ : 29) ในกรณีศึกษานี้ พ่อแม่จัดทำหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคล ในแนวทางที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ อันกำหนดในมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งพ่อแม่กลุ่มนี้เลือกจัดการศึกษาแบบกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งยืดหยุ่นตามบริบท ความถนัดเฉพาะตามปรัชญาการศึกษาของครอบครัวให้สอดคล้องกับคุณภาพการศึกษาของชาติ

2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ในกระบวนการนี้ในระบบโรงเรียนเรียกว่า “การสอน” กลุ่มพ่อแม่ที่ศึกษานี้เลือกจัดทำแผนการศึกษาส่วนบุคคลแบบกลุ่มประสบการณ์ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงเป็นแนวทางบูรณาการเป็นกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน อันแสดงถึงการเรียนรู้ในวิถีชีวิต เช่น จัดกลุ่มประสบการณ์ชื่อ “โลกกว้างทางไกล” ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในธรรมชาติ ความรู้เกี่ยวกับตนเองและสังคม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของตนเอง จะให้ความสำคัญต่อกลุ่มประสบการณ์ใดมากน้อยไปกว่ากันขึ้นอยู่กับความถนัดและศักยภาพของผู้เรียนบูรณาการให้เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งพ่อแม่อาจจะดูว่าลูกมีจุดเด่นที่พัฒนาได้เร็วกว่าปกติให้เน้นลักษณะนี้พัฒนาให้เต็มศักยภาพ และหากเห็นว่าผู้เรียนมีความไม่ถนัดและต้องการเวลาอาจจะเพิ่มเติมให้สมดุลยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการจัดการศึกษา. ไม่ปรากฏปีพิมพ์ : 31-33) โดยหลักการจัดการเรียนรู้นั้น พ่อแม่ได้รับคำแนะนำในการจัดการเรียนรู้ โดยพ่อแม่จะต้องปฏิบัติให้เหมาะสมตามคู่มือการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

- 1) วิเคราะห์ความแตกต่างของลูกเพื่อนำมาใช้ในการสร้างศักยภาพของเด็ก
- 2) กำหนดเป้าหมายที่ลูกต้องเรียนทั้งความรู้ ทักษะสำคัญ รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 3) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตลอดจนจัดเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม
- 4) พ่อแม่ควรประเมินความก้าวหน้าของลูกด้วยวิธีที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของสิ่งที่เรียนรู้และพัฒนาการของลูก และ
- 5) พ่อแม่ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ตลอดเวลาบนการประเมินผลการเรียนของลูก (สำนักงานคณะกรรมการจัดการศึกษา. ไม่ปรากฏปีพิมพ์: 34-35)

3) กระบวนการประเมินผล ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวัดว่าผลของการที่พ่อแม่จัดการศึกษาให้ลูกนั้นเป็นอย่างไร และครบถ้วนสอดคล้องกับคุณภาพการศึกษาของชาติหรือไม่ โดยพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของลูกเอง 2 แบบ ได้แก่ การประเมินเพื่อพัฒนา พ่อแม่เก็บร่องรอยการเรียนรู้ของลูกระหว่างภาค และการประเมินผลเพื่อตัดสินเลื่อนชั้นไปพร้อมกับศึกษานิเทศก์ การประเมินผลของครอบครัวให้ความสำคัญต่อการประเมินตามสภาพจริงอันสอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคลแต่ละคน การประเมินพ่อแม่จะต้องวัดผลว่าลูกของตนเองเป็นไปตามมาตรฐานของการศึกษาของชาติ โดยเด็กต้องมีคุณสมบัติทั้งด้านความรู้ ทักษะสำคัญและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักนวัตกรรมการจัดการศึกษา, ไม่ปรากฏปีพิมพ์ : 37)

พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ลูกเองทุกกระบวนการ รัฐสมัยใหม่ให้อำนาจพ่อแม่ในการกำหนดหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคล การจัดการกระบวนการเรียนรู้และการประเมินผล ซึ่งทุกกระบวนการพ่อแม่ถูกกำหนดจากกฎเกณฑ์ของรัฐเพื่อให้เข้าสู่วัยการศึกษาของชาติ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไม่แตกต่างจากการศึกษาในระบบโรงเรียน เพียงแต่พ่อแม่มีทางเลือกในวิถีทางของความเป็นลักษณะเฉพาะของลูกและครอบครัว แต่ละครอบครัวจะมีความแตกต่างหลากหลายไปตามวิถีชีวิตของตนเอง

4.2.2 ภาคีเครือข่ายกับระบบความสัมพันธ์แบบใหม่ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ในส่วนของฝ่ายครอบครัวได้ดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานช่วยเหลือและสนับสนุนตลอดจนให้คำปรึกษากับพ่อแม่ผู้จัดการศึกษา ได้แก่ ภาคีเครือข่ายบ้านเรียน 4 ภาค ศูนย์การเรียนรู้และบ้านเรียน เว็บไซต์โฮมสคูลเน็ตเวิร์ค เครือข่ายบ้านเรียนที่จดทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ เป็นต้น รวมทั้งสมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทย ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในช่องทางต่างๆ ได้แก่ การจัดสัมมนา การปรึกษากลุ่ม การทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัวทั้งหมดทุกกระบวนการ จะมาจากผู้ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และเป็นผู้มีประสบการณ์จัดการศึกษาโดยครอบครัวมาแล้วตั้งแต่รุ่นแรกๆ ตั้งแต่ก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมถึงปัจจุบันที่มีกฎเกณฑ์ประกาศใช้ชัดเจนมากขึ้น ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำได้กลายมาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบหนึ่งไปด้วย เพราะก่อนที่จะเข้าไปสู่กระบวนการของการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญของรัฐ พ่อแม่ส่วนใหญ่โดยเฉพาะพ่อแม่ที่จัดทำหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์จะเข้าไปปรึกษาแนวทางการจัดการศึกษาจากพ่อแม่ผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นก่อน พร้อมกันนั้นกลุ่มนี้รวมตัวก่อนในการช่วยเหลือเพื่อให้เข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการอย่างแท้จริงด้วย

ภาคีเครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการร่วมผลักดันกฎกระทรวงที่กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ตลอดจนคู่มือแนวปฏิบัติสำหรับครอบครัวในการจัดการศึกษาให้บุตรหลาน แก่นำคนสำคัญกลายเป็นแก่นำในการผลักดันการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่จดทะเบียนกับสำนักงานเขตฯ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นรองเลขาธิการสภาการศึกษา ทางเลือกไทยอันเป็นองค์กรหนึ่งภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ (เอกการสารประกอบการประชุม : เวที การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย.2559:2) พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่อาศัยแนวคิดกลุ่มประสบการณ์ในการจัดการศึกษาให้กับลูกอันเป็นการนำแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ชีวิตเป็นเครื่องมือสู่การเรียนรู้ในวิถีของครอบครัว ชุมชนและสังคมรอบข้าง

พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ใช้แนวคิดกลุ่มประสบการณ์ จึงปฏิสัมพันธ์ทั้งภาคี เครือข่ายและศึกษานิเทศก์ การปฏิสัมพันธ์กับภาคีเครือข่ายถือเป็นการให้คำปรึกษากับพ่อแม่ทั้งคน ไทยและมุสลิมในลักษณะไม่เป็นทางการ แต่บุคคลที่ให้คำปรึกษาเหล่านี้ผ่านกระบวนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาแล้ว อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันกฎเกณฑ์เชิงนโยบายในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไทยในปัจจุบัน สำหรับพ่อแม่ผู้มีความเชื่อในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทุกคนจะต้องเข้าสู่กระบวนการเป็นทางการผ่านการจดทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แสดงความจำนงค์ในการจัดการศึกษาให้กับลูกเองพร้อมยื่นแผนการศึกษาส่วนบุคคลให้ คณะกรรมการพิจารณาภายใต้การมีส่วนร่วมทั้งพ่อแม่และลูก และศึกษานิเทศก์ หลังจากนั้น 30 วัน ผลการพิจารณาจะถูกแจ้งเป็นหนังสืออย่างเป็นลายลักษณ์อักษรตามภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำงาน เมื่อได้รับอนุมัติในการจัดการศึกษาพ่อแม่จึงสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนหรือจัดการ เรียนรู้ให้กับลูกตนเองได้ ในระหว่างที่จัดการเรียนการสอนนั้น พ่อแม่ต้องเป็นผู้มีความสามารถ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้กับลูกเองได้ว่าให้เกิดการเรียนรู้จนสามารถนำไปพัฒนาตัวเองและใช้ ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและเตรียมตัวสู่อาชีพต่างๆ ต่อไป กระบวนการนี้สำนักงานเขตฯ มี กระบวนการการเยี่ยมบ้านเพื่อประเมินการจัดการเรียนรู้ของพ่อแม่ว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ ใน ระหว่างการจัดการเรียนรู้นี้พ่อแม่ต้องเก็บสะสมแฟ้มผลงาน (portfolio) เพื่อนำไปประกอบการ ประเมินตนเองในปลายปีเพื่อตัดสินเลื่อนขั้นต่อไป (summative assessment) ดังนั้นในกระบวนการ ของการประเมินพ่อแม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินลูกตนเองได้ เนื่องจากเป็นผู้ที่จัดการ เรียนการสอนตามแผนที่ได้เสนอไป พ่อแม่และลูกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาครั้งนี้ใน สัดส่วนการให้คะแนนที่ตกลงกันไว้แล้วในแผนการศึกษาส่วนบุคคล

อย่างไรก็ตาม หากขั้นตอนของกำหนดหลักสูตรส่วนบุคคลไม่มีความชัดเจนในการตกลง สัดส่วนการประเมินระหว่างพ่อแม่กับศึกษานิเทศก์ ได้นำไปสู่สถานการณ์ความไม่เข้าใจใน กระบวนการประเมินตามหลักการการจัดการศึกษาเรียนรู้โดยครอบครัวตามมาภายหลังได้ ปัญหา ดังกล่าวยังเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ทางการศึกษาในแบบการจัดการศึกษา แบบการศึกษาแนวบูรณาการและตามประสบการณ์จริงตามความเชื่อของการจัดการศึกษาโดย

ครอบครัวไทย ไม่ใช่แยกส่วนตามการกำหนดมาแล้วจากการศึกษาระบบโรงเรียนที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน

พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว ในความเป็นจริงแล้วเป็นผู้ที่เรียนรู้ในความเป็นตัวลูกได้อย่างชัดเจนยิ่งกว่าผู้ใด เมื่อความคิดทางการศึกษาแบบครอบครัวได้ถูกกำกับหรือสร้างเอาไว้แล้ว ด้วยการปกครองสมัยใหม่ตามนิยามของ มิเชล ฟูกูต์ ที่เป็นการใช้ศิลปะในการปกครองที่อาศัยเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ สร้างเงื่อนไขต่าง ๆ ให้พ่อแม่คิดและปฏิบัติได้ตามเหตุผลของการปกครองในการศึกษาโดยครอบครัว พ่อแม่เหล่านี้ย่อมกังวลกับกระบวนทัศน์แบบเดิมที่ถูกนำมาใช้ในระบบโรงเรียนและมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของลูก เพราะความคิดเหล่านี้ของพ่อแม่ได้ถูกกำกับเอาไว้ลึกลงไปสู่ระดับจิตใจแล้ว จึงไม่เชื่อในการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เชื่อว่าการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่และตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย พ่อแม่ที่กังวลในตัวเองและการเรียนรู้ของลูกนี้ จึงไม่สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางวิกฤติการศึกษาที่ถูกสร้างขึ้นมาจากเหตุผลใหม่ของรัฐได้ พวกเขาจึงมองว่านี่คือจุดวิกฤติหรือความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตและครอบครัว หากดำรงอยู่ในสายธารการศึกษาแบบเดิมอาจนำไปสู่การไม่สามารถอยู่รอดในสังคมแบบใหม่นี้ได้ การที่พ่อแม่คิดและปฏิบัติตัวเข้าสู่การศึกษาโดยครอบครัว ตัวตนของพ่อแม่แบบนี้จึงถูกสร้างขึ้นบนการทำงานของปกครองทางด้านการศึกษาแบบใหม่ ทั้งปฏิสัมพันธ์กับรัฐ และปฏิสัมพันธ์กับตัวของพ่อแม่เอง พ่อแม่จึงถูกสร้างให้มีสร้างศักยภาพโดยตัวเองที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะนำพาลูกของตนไปสู่ทางรอดในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง สภาพเช่นนี้ พ่อแม่จำเป็นต้องรู้ว่า จะจัดการเรียนรู้ การกำหนดหลักสูตร และการประเมินผลการเรียนรู้ของลูกอย่างไร ดังนั้น การที่พ่อแม่รู้ตระหนักได้แล้วว่าควรทำอย่างไร จึงแสดงให้เห็นการก้าวผ่านกระบวนการสร้างตัวตนที่ผ่านการทำงานของอำนาจแบบใหม่และความรู้สมัยใหม่ โดยที่พ่อแม่เหล่านั้นไม่สามารถหยั่งรู้ชุดปฏิบัติการที่มีอยู่เป็นจำนวนมากได้เลย ความไม่รู้ในการทำงานของการปกครองในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จึงซ่อนเอาการมีเสรีในการเรียนรู้ในตัวพ่อแม่ไว้

4.3 หลุมพรางของเสรีนิยมใหม่กับเสรีภาพทางการศึกษา

ประเด็นเสรีภาพทางการศึกษาในยุคเสรีนิยมใหม่ ได้กลายเป็นการปกครองมนุษย์ให้มีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตทางการศึกษาด้วยตัวของมนุษย์เอง จากความระโยคข้างต้น พังแล้วดูเหมือนจะขัดแย้งกันที่ว่าความมีเสรีภาพไม่ควรมีอำนาจใดมากีดกันหรือปกครองได้ แต่กลับกลายเป็นว่าความมีเสรีภาพเป็นเรื่องของการปกครอง ซึ่งมีนัยของการถูกสร้างให้มนุษย์มีเสรีภาพโดยไม่รู้ตัว เพราะความเข้าใจของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันส่วนใหญ่ เข้าใจว่าความมีเสรีภาพมีความหมายเกี่ยวกับการกระทำใดๆ จากที่ปราศจากการตกเป็นทาสของผู้ใดทั้งสิ้น มนุษย์มีเสรีที่จะทำตามความปรารถนาของใจตัวเอง และปราศจากการขัดขวางจากรัฐด้วย (Rose.2004: 62) ความเข้าใจดังกล่าว ได้กลายมาเป็นประเด็นปัญหาของเรื่องเสรีภาพที่เกิดขึ้นทางด้านการศึกษาใน

ปัจจุบันโดยเฉพาะการศึกษาโดยครอบครัว เพราะแท้จริงแล้วกลับกลายเป็นเรื่องของการปกครองให้มีเสรีภาพนั่นเอง

ความเป็นมาเรื่องประเด็นเสรีภาพทางการศึกษาในปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากสำนักเสรีนิยมใหม่ทางด้านเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 20 โดยนักทฤษฎีการเมืองและนักปรัชญาอันมีความคิดเกี่ยวกับเรื่องของสิทธิ นักคิดคนสำคัญนี้คือ ไฟรตริช วอน ฮายัค (Friedrich Von Hayak) นำเสนอแนวคิดของเสรีนิยมใหม่ ในแง่ที่แสดงให้เห็นว่าสังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งเสรีภาพในการเลือก มนุษย์ในสังคมนี้เป็นผู้ที่ตื่นตัว ความเป็นพลเมืองและเป็นองค์ประธานทำตามใจปรารถนา เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการมีทางเลือกในการบริโภคทางการตลาด แนวคิดนี้ได้เข้ามามีอิทธิพลทางความคิดต่อชีวิตส่วนตัวของมนุษย์มากยิ่งขึ้นโดยไม่รู้ตัว เพราะเป็นแนวคิดที่ว่าด้วยเสรีภาพทางการตลาดเข้ามากำกับความคิดส่วนตัวของมนุษย์ โดยให้มนุษย์ได้มีสิทธิเลือกในการกำหนดชีวิตของตนเองด้านอื่นๆ ด้วย เลือกที่จะกระทำการที่ต้องการอย่างเสรี (freedom as autonomous) ดังนั้นวิธีคิดเกี่ยวกับการเลือกบริโภคที่เกิดขึ้นในบริบทของเศรษฐกิจ ได้ขยายเข้ามาสู่บริบทอื่นๆ ของชีวิตรวมทั้งการศึกษาที่มนุษย์เลือกกำหนดได้ด้วยตนเอง เช่น การศึกษาโดยครอบครัว

การที่บุคคลมีเสรีภาพทางการศึกษา (autonomy) เกี่ยวข้องกับคำว่า “ตัวตน” คือ auto กับคำว่า “ระเบียบกฎเกณฑ์” คือ nomos ไปตามยุคสมัยของความรู้ตั้งแต่กรีกโบราณ ยุคแสงสว่างทางปัญญาจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มเข้าใจเสรีภาพของบุคคลนั้น จากการทำความเข้าใจตามแนวคิดของกรีกโบราณของเพลโต โดยเขาได้นำแนวคิดเรื่องเสรีภาพเข้ามาอธิบายสังคมระดับรัฐที่เป็นอิสระจากการถูกคุกคามจากรัฐอื่นๆ ที่มีอำนาจมากกว่า ต่อมาแนวคิดที่ว่าด้วยเสรีภาพได้เปลี่ยนจากที่เคยใช้กับรัฐมาสู่ใช้กับตัวมนุษย์ในยุคแสงสว่างทางปัญญา กลายเป็นเรื่องของเสรีภาพของบุคคล (personal autonomous) ซึ่งเกิดจากแนวคิดของ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) และฌอง ชาร์ค รุสโซ (Jean Jacques Rousseau) คำว่าเสรีภาพหรือ autonomous อันมี ตัวตน (auto = self) และกฎเกณฑ์ (nomos=law) มีความหมายมนุษย์มีอิสระเสรีแท้จริง (Marshall.1996: 89) โดยกฎที่กำหนดมนุษย์เป็นกฎมาจากเจตจำนงของมนุษย์เองอันแสดงถึงมนุษย์มีเสรีภาพเต็มที่บนความต้องการของตัวเอง (independent) ตามความคิด “ฉันคิด ดังนั้นจึงมีฉันอยู่” (I think ,therefore I am)

ดังนั้น พิจารณาได้ว่าแนวคิดที่ว่าด้วยเสรีภาพทางการศึกษาในกระแสหลักปัจจุบัน เป็นการแสดงให้เห็นถึงคนมีเสรีภาพปราศจากการกำกับผู้ใดมากำหนด ความมีเสรีภาพทางการศึกษาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลมีเสรี ในแง่ของการที่มนุษย์สามารถกระทำการต่างๆ ด้วยความต้องการที่มีเสรีของตัวเองอันมาจากจิตใจเบื้องต้นของตัวเอง (agency) อันได้รับความคิดมาจากแนวคิดของคานท์และรุสโซ แต่หากมองในมุมของฟูโกต์แล้ว มนุษย์มีอิสระการจัดการศึกษาด้วยตัวเองได้นั้น แท้จริงเกิดจากการสร้างขึ้นมาจากการกระทำที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมที่เอื้อให้การกระทำนั้นเป็นไปได้ อันเกี่ยวข้องกับความรู้และอำนาจเสมอ ดังนั้น มนุษย์ตามนิยามข้างต้นของฟูโกต์จึงกลายเป็นมนุษย์ที่ถูกกำกับโดยกฎเกณฑ์หนึ่งๆ เสมอซึ่งเป็นการปกครองในโลก

สมัยใหม่ (Marshall.1996: 89) เช่นนั้นแล้ว การมีเสรีภาพทางการศึกษาจึงเป็นการทำงานของ
ปกครองให้เรายู่ภายใต้กฎเกณฑ์หนึ่งๆ ที่เรียกว่าวาทกรรมอันปรับเปลี่ยนตัวเองเสียใหม่ของการ
ปกครองแนวเสรีนิยมใหม่

บทที่ 5

กระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

บทนี้จะเผยแพร่การสร้างตัวตนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ผ่านการทำงานของอำนาจ 2 แบบที่สัมพันธ์กันของเทคโนโลยีแห่งอำนาจเหนือและเทคโนโลยีแห่งอำนาจแห่งตัวตน ที่เรียกว่า อำนาจคอนเฟล็กซ์ ในปฏิบัติการต่างๆ ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในลำดับแรก มีเป้าหมายหลักในการตอบคำถามวิจัยการสร้างตัวตนของพ่อแม่ ด้วยการเผยให้เห็นปฏิบัติการคอนเฟล็กซ์ในปฏิบัติการต่างๆ ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ ปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคล และลำดับถัดไปจะสรุปวิเคราะห์ให้เห็นการสร้างตัวตนในแต่ละปฏิบัติการอย่างชัดเจนถึงการสร้างตัวตนที่เรียนรู้เสรีของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

5.1 การสร้างตัวตนผ่านการประเมินผลการเรียนรู้ของลูก

ในบริบทของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตัวตนเกิดขึ้นในการสอบหรือประเมินผลการเรียนรู้ เนื่องจากการเป็นการทำงานที่สัมพันธ์กันของอำนาจเหนือและอำนาจแห่งตัวตนคอนเฟล็กซ์ ดังนั้นตัวตนของพ่อแม่จึงถูกสร้างขึ้นภายใต้การสอบหรือประเมินศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ลูกแล้ว อำนาจทั้งสองที่ทำงานกับความรู้ว่าด้วยการประเมินศักยภาพของผู้เรียน ตัวตนของพ่อแม่ได้ถูกสร้างขึ้นทั้งเป็นผู้ถูกกระทำผ่านปฏิบัติการประเมินผลและเป็นผู้เรียนรู้ในการประเมินของลูกในเวลาเดียวกัน

ตัวตนของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวจะถูกสร้างขึ้นผ่านการประเมินผลการเรียนรู้ 2 ปฏิบัติการสำคัญ ได้แก่ 1) การเขียนผลงานของลูก (portfolio assessment practices) ซึ่งเป็นกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนา (formative assessment) ที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้ และ 2) การประเมินผลตนเองของลูก (self-evaluation practices) ซึ่งพ่อแม่พูดประเมินผลการเรียนรู้ของลูก ปฏิบัติการนี้เกิดขึ้นช่วงปลายปีเพื่อตัดสินไปสู่ระดับชั้นที่สูงขึ้น (summative assessment) (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.2555: 37-38) โดยพ่อแม่ทั้ง 10 ท่านต้องปฏิบัติตามการประเมินเหล่านี้ การประเมินทั้งสองนี้จึงเต็มไปด้วยความเป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ยอมรับได้และมีความชอบธรรม เพราะอาศัยทั้งผลงานของลูกและการพูดคุยกับลูกของศึกษานิเทศก์ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดว่า“ให้ผลการประเมินมีความเที่ยงตรง (valid) สอดคล้องกับศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนซึ่งอาจจะดำเนินได้โดยการสังเกตพฤติกรรมขณะทำงาน สนทนา ตั้งคำถาม ตรวจสอบผลงาน นอกจากนี้ยังสามารถประเมินความสามารถผู้เรียนในมิติการพัฒนาอีกด้วย โดยอาศัยแฟ้มสะสมผลงาน” (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.2555: 37-38)

5.1.1 การสร้างตัวตนผ่านร่องรอยการเรียนรู้ของลูก

การประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระหว่างเรียนในการศึกษาทุกระบบการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อต้องการประเมินความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ก่อนจะผ่านไปเรียนในระดับสูงขึ้นไป หากผู้เรียนแสดงศักยภาพเทียบเท่ามาตรฐานการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้ เท่ากับผู้เรียนมีความสามารถตามมาตรฐานดังกล่าว ได้แก่ ระบบการให้เกรดในระดับต่างๆ เช่น ระบบร้อยละ(49%-100%) ระบบตัวเลข(4-0) ระบบตัวอักษร (A-F) จะเห็นได้ว่าการให้เกรดได้นำเอามาตรวัดทางคณิตศาสตร์รวมถึงในการคำนวณค่าเฉลี่ยในระดับต่างๆจากอำนาจรัฐเอาไว้แล้ว เกณฑ์การประเมินถูกกำหนดเอาไว้ในคู่มือวัดและประเมินผลของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุม 8 กลุ่มสาระวิชา ตามมาตรา 23 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.2542) การให้เกรดจึงกลายเป็นการกระทำที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เพื่อเปรียบเทียบผู้เรียน ดังนั้นผู้เรียนจึงกลายเป็นผู้ที่ถูกกระทำในการจัดลำดับความสามารถออกมาเป็นเกรดผ่านการเปรียบเทียบ 1) เปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนกับมาตรฐานในระดับต่างๆ 2) เปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนกับผู้เรียนคนอื่น ๆ 3) เปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนเองระหว่างปัจจุบันกับอดีต สำหรับการสอบเป็นหนึ่งในประเมินผลที่เกิดขึ้นในระบบโรงเรียน เป็นสิ่งที่อำนาจกฎเกณฑ์เข้ามากำกับให้ผู้เรียนทุกคนเข้าสู่ปฏิบัติการนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และผู้เรียนในระดับปัจเจกถูกจัดลำดับและเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่วางไว้ เปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ และเปรียบเทียบกับผลงานในอดีตของตนเอง ผู้เรียนเหล่านี้ถูกผลักดันให้เข้าไปสู่ความเป็นปกติของสังคม คนที่ไม่เรียนรู้ถูกแบ่งแยกออกไปให้เป็นผู้ไร้ความสามารถในระดับการศึกษานั้นๆ

อย่างไรก็ตาม การสอบที่ถูกนำมาใช้ในระบบโรงเรียนไทย ได้อาศัยวิธีการและกฎเกณฑ์ตามหลักการคณิตศาสตร์ ที่มีระดับการประเมินที่แตกต่างออกไปจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เนื่องจากการเรียนรู้ในแบบครอบครัวเป็นการเรียนรู้ไม่เน้นชั่วโมงเรียนตามโครงสร้างเวลาเรียนตามระบบโรงเรียน แต่ผู้เรียนเรียนรู้ตลอดเวลา นับตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงหลับ เรียนรู้ไปตามสถานการณ์และวิถีชีวิต พ่อแม่สามารถเลือกระบบเกรดตามสภาพจริงหรือการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) เครื่องมือสำคัญที่ใช้สำหรับการประเมินตามสภาพจริงคือผลงานของลูก (portfolio) เป็นการรวบรวมผลงานของผู้เรียนและเป็นการสะท้อนกลับเกี่ยวกับผลงานผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยส่วนแรกคือข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียนและครอบครัว และส่วนที่สองเป็นชิ้นงานที่ผู้เรียนผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์การเรียนรู้อย่างละเอียด เกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน เวลาในการเรียนรู้ ผลของการเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่.2542:16-18) ผลงานของลูกที่เป็นเอกสาร ภาพถ่าย วิดีโอ ชิ้นงานเกี่ยวกับผลสะท้อนความก้าวหน้าและความสำเร็จของลูกซึ่งมีพ่อแม่มีพ่อแม่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น การประเมินผ่านผลงานลูกนี้ จึงกลายเป็นการปกครองตามความหมายของ “การนำแห่งการนำ” ซึ่งตัวตนหนึ่งพ่อแม่ไม่เพียงแต่เป็นผู้ถูกจัดกระทำผ่านการจัดลำดับ เปรียบเทียบและแยกผู้ที่สามารถนำเสนอผลงานของลูกได้ดีออกจากผู้ที่ผู้ที่ไม่นำเสนอผลงานของลูกไม่ได้ออกจากกัน

เพื่อให้กลายเป็นคนปกติตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติทั้งในระดับปัจเจกและระดับกลุ่มเท่านั้น แล้ว แต่อีกตัวคนหนึ่งยังเป็นผู้จัดกระทำตัวเองหรือปรับปรุงตัวเองทั้งในระดับปัจเจกและระดับกลุ่ม พ่อแม่เป็นผู้เรียนรู้ว่าจะประเมินผลลูกในแบบใดอีกด้วย

1) ผู้ถูกกระทำเป็นเพียงส่วนหนึ่งของมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ตัวตนของพ่อแม่ผู้ประเมินการเรียนรู้ของลูกถูกสร้างขึ้นผ่านปฏิบัติการเขียนนำเสนอผลงานของลูก พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของลูก ปฏิบัติการนี้เกิดขึ้นมาเมื่อพ่อแม่ผ่านปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนแล้ว ซึ่งเป็นปฏิบัติการที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้หรือพูดได้แย่งสิ่งใดได้ ในปฏิบัติการเขียนผลงานของลูกนี้ ตัวตนแรกของพ่อแม่ในแบบผู้ถูกกระทำเกิดขึ้น ผ่านการทำงานของอำนาจเหนือแบบระเบียบกฎเกณฑ์เข้ามากำกับให้พ่อแม่ทุกคนต้องปฏิบัติตามความรู้ว่าด้วยการประเมินผล ที่ปรากฏอยู่ในคู่มือแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของไทย ที่ถูกเขียนโดยผู้เชี่ยวชาญหรือศึกษานิเทศก์ เป็นสิ่งที่ทุกคนทั้งปัจเจกและกลุ่มพ่อแม่ต้องปฏิบัติ ได้แก่ **คุณสมบัติด้านความรู้พื้นฐานของลูก** อันครอบคลุมถึงความรู้ เจตคติ ทักษะการปฏิบัติ การอ่านการคิดวิเคราะห์และการเขียน **คุณสมบัติด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของลูก** อันครอบคลุมถึงลักษณะทางจริยธรรมและคุณธรรม ได้แก่ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซื่อสัตย์ เป็นต้น และ **คุณสมบัติด้านสมรรถนะเฉพาะด้านของลูก** อันครอบคลุมถึงด้านความสามารถและความสนใจเฉพาะ เช่น กีฬา ศิลปะ หุ่นยนต์ เกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ดังปรากฏในมิติการประเมินกลุ่มเป้าหมายเฉพาะของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาระบุว่า “ผู้เรียนควรได้รับการประเมินและตัดสินผล ครอบคลุมทั้งในด้านวิชาการ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามเกณฑ์ที่ผู้จัดการศึกษากำหนด (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.2555: 26)

กฎเกณฑ์การประเมินเหล่านี้พ่อแม่ทุกคนต้องเขียนประเมินผลงานเพื่อใช้ประกอบในปฏิบัติการประเมินตนเองของลูกในผลงานบนกฎเกณฑ์ทั้ง 3 ประการนี้ให้ศึกษานิเทศก์ทุกคนก่อนประเมินปลายปี ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามระเบียบที่กำหนดในคู่มือการจัดการศึกษาโดยครอบครัวกำหนด และเขียนให้เรียบร้อยก่อนส่งสำนักงานเขต ฯ พ่อแม่ทุกคนต้องเขียนทันทีเมื่อมีการเรียนรู้ของลูกแล้วผ่านกระบวนการคัดกรองให้สอดคล้องตามแผนการศึกษาส่วนบุคคล “สอนไปเก็บไป แพ้ของใครของมัน ตอนปลายปีมาเลือก” (คุณฟาร์ รังสี. 2559:สัมภาษณ์) พ่อแม่ผู้มีความสามารถเขียนนำเสนอผลงานของลูกได้ดีจะถูกนำไปเปรียบเทียบกับปทัสถานของมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ในมาตรา 23 อันครอบคลุมถึง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถจำแนกเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

การประเมินด้านความรู้พื้นฐาน พ่อแม่ทุกคนประเมินบนความจริงที่ได้ศึกษาแนวทางจากคู่มือการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แม่ก็รู้เล่าให้ฟังถึงสิ่งที่ต้องเขียนลงไปในผลงานของลูกว่าตามที่ได้เสนอในแผนการศึกษาส่วนบุคคลของลูกว่าต้อง “ประเมินตามสภาพจริงแบบที่อยู่ในกรอบที่เราเขียนไป อะไรที่เพิ่มเติมก็เขียนไป เช่น การอ่านภาษาไทยเก่งขึ้นจากที่ ป.1 ได้แค่ ก.กา ผสมคำแบบง่าย แต่พอ ป.2 ก็อ่านเป็นเรื่องได้” (คุณก๊ก เกรียง.2559:สัมภาษณ์) ส่วนแม่สร้อยเล่าว่า “ผลงานหรือชิ้นงานที่ได้เก็บสะสมเอาไว้ตั้งแต่แรกๆ มีมากมายหลายสิ่ง เพราะประการที่หนึ่งเขตพื้นที่การศึกษาบอกว่ามาเยี่ยม ประการที่สองเราจะต้องเก็บรวบรวมเอาไปส่งสำนักงานเขตเอาไปเป็นหลักฐานส่งให้ทางสำนักงานเขตเห็นที่สำคัญๆ เช่น รูปถ่ายที่เค้าได้ไปทำกิจกรรมที่ต่างๆ หนังสือที่เค้าได้อ่านว่าได้อะไรบ้าง จากการพูดคุยกับเด็ก” (คุณสร้อย ไตร.2559:สัมภาษณ์) สิ่งที่พ่อแม่เหล่านี้ได้เขียนลงไปในพื้นที่สะสมผลงานก่อนเสนอเขียนในการประเมินปลายปี ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ครอบคลุมด้านความรู้และการคิดวิเคราะห์อันเป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อแสดงให้เห็นว่าการประเมินการเรียนของลูกเที่ยงตรงและเป็นที่ยอมรับได้ พ่อแม่แบบนี้จึงเป็นผู้ถูกกระทำว่าด้วยการประเมินในแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่ต้องแสดงหลักฐานการเรียนรู้ของลูกตามข้อบังคับข้างต้น

การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พ่อแม่ต้องประเมินตามที่ถูกกำหนดเรื่องจริยธรรมของลูก เช่น พ่อณพเขียนประเมินลูกตนเองบนฐานความจริงทางด้านจริยธรรมในการเข้ากับสังคมและการเคารพความเสมอภาคซึ่งเป็นตัวตนของพ่อแม่ที่แสดงออกมาตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับของรัฐไทยและกระทรวงศึกษาธิการ “พ่อแม่ดันลูกเป็นดาราที่มีพื้นที่ระดับสูงเป็นการสร้างตัวตนที่สูงมากและชัดเจน แต่น้องพลอยเค้าไม่รู้ว่าจะเค้าดังระดับไหน แต่เค้ารู้ตัวเองว่าเค้าสำคัญ เค้าเข้ากับใครได้หมด เวลาเข้าสังคมเค้าไม่เกียจจะว่าคนนั้นจน คนนั้นรวย แต่เค้าเข้าได้หมด เค้าปฏิบัติกับคนจนและคนรวยอย่างเท่าเทียมกัน เล่นกับน้องได้เล่นกับเพื่อนได้โดยไม่เคอะเขิน” (คุณณพ อนันต์.2559:สัมภาษณ์) สอดคล้องกับแม่จิรา พูดถึงสิ่งที่ต้องประเมินเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรมของลูกในพื้นที่สะสมผลงาน “เราไม่ได้หวังว่าลูกจะไม่ผ่านลักษณะที่พึงประสงค์ แต่เอาตัวลูกจริงๆ ลูกเราผ่านมัย ลูกทำอะไรได้บ้าง มีอะไรต้องปรับเพิ่มเติม” (คุณจิรา รัตน์.2559:สัมภาษณ์) กฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ต้องเขียนออกมาแสดงให้เห็นทัศนคติที่ว่าลูกได้เรียนรู้ด้านจริยธรรมก็เป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้ ตัวตนของพ่อแม่ที่แสดงออกมาผ่านการเขียนตามกฎเกณฑ์นี้จึงกลายเป็นผู้ถูกกำกับให้การประเมินตามสภาพจริงของครอบครัว

การประเมินความสามารถเฉพาะด้าน พ่อแม่ทุกคนมีความแตกต่างกันไปตามความถนัดของลูกเห็นจากพ่อแม่แต่ละคนมีลักษณะของใช้รูปภาพแสดงและผลงานที่เป็นโครงการแต่ละเรื่องเขียนตามความถนัดเฉพาะของลูกเห็นจากแม่มนตาใช้รูปกับโครงการที่ได้ทำเกี่ยวกับหุ่นยนต์ “มีรูปมีชิ้นงาน จริงๆอยากไปเขียนโปรแกรมให้เค้าเลย แต่ไม่ได้ทำสักอย่างตอนนั้น” (คุณมนตา สิริ.2559:

สัมภาษณ์) ส่วนแม่โอเน้นให้ลูกเป็นนักกีฬาแบดมินตันเอาผลการแข่งขันไปแสดงให้เห็น “เอารูปถ่ายการแข่งขัน เอาคอมเมนต์จากครูไปให้” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์)

อำนาจเหนือที่เกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์เข้ามากำกับให้พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาปฏิบัติตามความรู้ว่าด้วยการประเมินตามสภาพจริงให้พ่อแม่เขียนแสดงถึงกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการประเมินทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้พื้นฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และความถนัดเฉพาะด้านของเด็ก ในด้านหนึ่งพ่อแม่จึงมีตัวตนเป็นผู้ถูกจัดกระทำ คนที่ปฏิบัติตามกลายเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเป็นพ่อแม่ ผู้จัดการศึกษาให้ลูกเอง ส่วนคนที่ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นี้ได้กลายเป็นผู้ไม่มีความสามารถ ดังนั้น พ่อแม่จึงถูกนำมาเปรียบเทียบกับกันจากศึกษานิเทศก์ถึงการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ถูกต้องว่าด้วยการประเมินเพื่อสร้างพลเมืองที่เป็นที่ปรารถนาของสังคมไทย ปฏิบัติการแบ่งแยกพ่อแม่คนที่มีความสามารถกับคนที่ไม่มีความสามารถจึงเกิดขึ้นในปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้หรือประเมินศักยภาพของผู้เรียนผ่านอำนาจเหนือ เท่ากับว่าพ่อแม่นำตัวเองเอาไปเปรียบเทียบกับปทัสถานของสังคมไทยที่ดำรงอยู่ด้วย

2) การกระทำตัวเองโดยรู้วิธีการประเมินของลูก

การเขียนผลงานของลูกนี้ พ่อแม่มักถูกกระตุ้นให้เขียนเปิดเผยความจริงของตนเอง อันเป็นความคิดเกี่ยวกับความสามารถที่จะประเมินลูกตัวเองว่าจะดำเนินไปในทิศทางใด พร้อมกันนั้นการที่พ่อแม่เผยถึงถึงผลการเรียนรู้ของลูก ในร่องรอยการเรียนรู้จะเต็มไปด้วยวิถีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้ของลูก รวมถึงการปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้กับกลุ่มเพื่อนอื่นๆ อยู่在那ด้วย ผลงานจึงกลายเป็นเทคนิคทางด้านการศึกษาที่เข้ามากำหนดทั้งตัวพ่อแม่และลูกว่าจะรับผิดชอบตัวเองในการเรียนรู้ด้านหนึ่งๆ อย่างไร ผลงานของลูกเท่ากับเป็นการเผยให้เห็นตัวตนของพ่อแม่ ให้พ่อแม่พูดหรือเขียนความจริงเกี่ยวกับตัวเองให้กับศึกษานิเทศก์ได้รู้ตัวตน ว่าพ่อแม่เป็นใคร โดยเฉพาะเกี่ยวกับเผยให้เห็นว่าพ่อแม่เป็นผู้รู้ถึงหลักการประเมินของลูกอย่างไรตามแนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัว อันเป็นการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นและเรียนรู้ตลอดเวลาของลูก ตั้งแต่ตื่นจนถึงเวลาหลับ แตกต่างจากการประเมินตามระบบโรงเรียนที่นับจำนวนชั่วโมง และการสอบวัดระดับความรู้ระหว่างภาคเรียนในห้องเรียน แต่พ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเผยให้เห็นว่าตนมีความรู้ว่าจะประเมินลูกแบบไหน การเผยให้ศึกษานิเทศก์รู้ตัวตนของตัวเองถึงแนวทางการประเมินเท่ากับเป็นการสร้างตัวตนแบบใหม่ขึ้นมา

ตัวตนถูกสร้างขึ้นจากอำนาจคอนเฟลชชันกับความรู้ว่าด้วยการประเมินตามสภาพจริงอันเป็นความรู้ที่เน้นการประเมินการเรียนรู้ที่เป็นผลจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง สัมผัสได้ และพิสูจน์เชิงประจักษ์ได้ อำนาจคอนเฟลชชันเป็นอำนาจที่เข้ามากำกับตัวตนของพ่อแม่สร้างตัวเองหรือพัฒนาตัวเองขึ้นมา ผ่านการเปิดช่องทางให้อำนาจเข้าไปล่วงรู้ความจริงของจิตสำนึกหรือความปรารถนาในการประเมินแบบหนึ่งใดที่เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ของลูกเชิงประจักษ์ด้วยวิธีการการเขียนเมื่อใดที่พ่อแม่เขียนออกมาในวิธีการประเมินแบบหนึ่งๆ เท่ากับเผยให้เห็นตัวตนของพ่อแม่ในแบบ

นั้นเกิดขึ้น ผ่านการตีความของศึกษานิเทศก์ สิ่งที่ศึกษานิเทศก์ได้อ่านนั้นทำให้พ่อแม่ นักภูมิทัศน์ การประเมินแบบใดแบบหนึ่งที่พ่อแม่ได้เลือกมาใช้เหล่านี้กลับมาทำกับตัวเองในวิธีการประเมินการเรียนรู้ของลูก ดังนั้นความรู้ของศึกษานิเทศก์จึงเข้ามาทำกับวิธีการประเมินของพ่อแม่โดยไม่รู้ตัว ซึ่งพ่อแม่ให้ความสำคัญไปเองโดยไม่รู้ตัวว่าเป็นการตระหนักได้และตระหนักรู้ของพ่อแม่เองว่าเกิดจากความสามารถประเมินลูกตนเองอย่างเสรี กระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ผ่านการทำงานของอำนาจคอนเฟอชัสนี้และความรู้ด้วยการตามสภาพจริง ในวิธีการประเมินในแบบต่างๆ จึงซับซ้อน ดังนี้

การประเมินจากแนวโน้มศักยภาพลูกในอนาคต (performance potential)

ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในปัจจุบัน การประเมินผลงานของลูก ได้ทำให้พ่อแม่ กลายเป็นผู้เรียนรู้ว่าจะประเมินผลการเรียนรู้ของลูกในทิศทางใด เพราะแสดงให้เห็นถึงความเที่ยงตรงของการประเมินผลที่สอดคล้องกับศักยภาพที่แท้จริงของลูก การปกครองตนเองของพ่อแม่ จึงเป็นการทำงานของอำนาจแห่งตัวตน ที่เรียกว่าอำนาจคอนเฟอชัสนี้ ใช้เทคนิคการเขียนแบบ ประเมินแนวโน้มศักยภาพในอนาคตของลูก เมื่อพ่อแม่เขียนลงไปในเอกสารเท่ากับเป็นการเปิดทางให้อำนาจได้ล่วงรู้จิตสำนึกภายในของตัวพ่อแม่เองเกี่ยวกับว่ามีตัวตนในการรู้ว่าจะประเมินลูกให้ น่าเชื่อถือด้วยเกณฑ์ใด ศึกษานิเทศก์เข้ามาตีความวิธีการประเมินแบบนั้น ๆ แล้วกลับมาทำกับให้ พ่อแม่ประเมินลูกในทิศทางหนึ่งๆ หรือเกณฑ์หนึ่งๆ ดังนั้น ตัวตนของพ่อแม่จึงถูกสร้างขึ้นมาผ่านการเขียนผลงานการเรียนรู้ของลูก

การสร้างตัวตนแบบนี้ออกมาให้เห็นของแม่โอ ผู้เน้นจัดการเรียนรู้ให้ลูกด้านกีฬาแบดมินตัน แม่โอจึงรู้ว่าประเมินลูกสามารถทำได้ในอนาคต ประเมินถึงความพร้อมของร่างกายและความมีวินัยในการฝึกซ้อมแบดมินตัน “พีไม่ได้กำหนดว่าปีหนึ่งจะต้องมีกี่แมท แต่เน้นร่างกายแข็งแรง มีความพยายาม มีความอดทน ควบคุมตัวเองในการซ้อม” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์) ตัวอย่างของแม่โอทำให้เห็นว่าสิ่งสำคัญในการประเมินการเรียนรู้ของลูกนั้น เนื่องจากน้องดีแลนด์ยังแสดงศักยภาพในปัจจุบันไม่ดีพอ แม่โอจึงประเมินการแสดงศักยภาพซึ่งเกิดขึ้นในปัจจุบัน กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลต่อความเป็นไปได้ในการพัฒนาศักยภาพในอนาคต ดังคำเน้นย้ำอีกครั้งว่า “เราไม่ได้เน้นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ เราเน้นกระบวนการเรียนรู้ จุดเริ่มต้นจนถึงวันสุดท้าย มีอะไรกระตุ้นหรือถดถอย ส่วนใหญ่เราคุยกันเรื่องพัฒนาการมากกว่า เพื่อไม่ให้หลงทางและให้กำลังใจ” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์) ตัวตนของแม่แบบนี้แสดงให้เห็นการเผยให้เห็นตัวตนของตัวเองว่ารู้ว่าจะต้องประเมินลูกบนแนวโน้มของปัจจุบันที่จะพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ในอนาคตได้ แม่โอรู้ว่าโดยรวมแล้วผลการเรียนรู้ของลูกในปัจจุบันนั้นยังขาดความสมบูรณ์ แต่เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ายังสามารถที่จะมีแนวโน้มในการพัฒนาตัวเองได้ในอนาคต ดังนั้น การเผยให้เห็นตัวตนผ่านเทคนิคอำนาจนี้ ส่งผลต่อการสร้างตัวตนของแม่โอโดยเกณฑ์การประเมินความสามารถลูกในปัจจุบันซึ่งอาจผิดพลาดหรือไม่ดีพอ แต่หากแม่โอให้อาสาลูกในการพัฒนา

ตัวเอง ส่งผลให้ลูกสามารถสร้างศักยภาพการพัฒนาของลูกได้ในอนาคตแน่นอน “ลูกให้ความสำคัญกับแบดมินตัน อันดับสองเป็นเรื่องของดนตรี คนเรานัดได้หลายอย่าง ดังนั้นแม่เราไม่ได้เล่นแบด เรา ก็เรียนเปียโน ส่วนการประเมิมนั้นพี่ประเมินดูที่ทักษะการเล่นแบดมินตัน และประเมินความพร้อม ของร่างกาย และสามประเมินสภาพจิตใจ” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์) จะเห็นว่าตัวตนของแม่ โอในปฏิบัติการนี้ถูกสร้างขึ้นมาผ่านวิธีการประเมินจากสภาพการณ์การใช้ทักษะทางด้านกีฬา แบดมินตัน พร้อมกันนั้นนำเอาองค์ประกอบทางด้านความแข็งแรงของร่างกายและความมั่นคงของ จิตใจในการเป็นนักกีฬาแบดมินตันในแบบมาตรฐานของสังคมมาวัด

ตัวตนที่เผยออกมาแบบนี้ทำให้ศึกษานิเทศก์มองเห็นผ่านผลงานของลูก แม้ศึกษานิเทศก์จะ ใช้ข้อสอบมาทดสอบเบื้องต้นแต่แม่โอก็ยอมรับกับการนำข้อสอบมาใช้วัดลูก “คราวที่แล้วอยู่ช่วง ประถม ตัวศึกษานิเทศก์ ประเมินเราเค้ายังใช้ความเชี่ยวชาญส่วนบุคคล เช่น อาจารย์อ้อยมีความรู้ ในระดับเด็ก ป.3 มั้ย อย่างคณิตศาสตร์ เค้าขอให้ลูกทำแบบทดสอบ สุ่มมาให้ทำว่าเข้าใจมั้ย มีวิธี คิดมั้ย พี่ดูแล้วเห็นว่าข้อสอบโอเค แม้จะไม่ถูกต้องเหมาะสม แต่เรายอมรับได้ ไม่ตรงแผนการเรียนรู้ แต่ไม่ห่างไกลมากนัก ส่วนพี่เองประเมินโดยการดูแผนการเรียนรู้ว่ามีอะไรต้องปรับเปลี่ยนมั้ย ต้อง เห็นผล เช่น ทำความสะอาดหัวจรดเท้า ทำความสะอาดบ้าน ถ้าทำได้ต่อเนื่องอย่างนาฬิกาชีวิต เรา ควรดูแลตัวเอง มีเจอบัญหาเช่นนอนเล่นเกมส์ทั้งวันต้องมาคุยกันแล้ว” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์) วิเคราะห์ได้ว่าแม่โอรู้ว่าจะประเมินผลการเรียนของลูกผ่านความสามารถในการแสดงผล งานทางด้านกีฬาแบดมินตันในปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าลูกจะพัฒนาในอนาคตเมื่อเปรียบเทียบกับ มาตรฐานนักแบดมินตันคนอื่น ๆ แต่สุดท้ายแม่โอเห็นว่าวิธีการประเมินทั้งหมดถูกกำหนดโดย ศึกษานิเทศก์ ผ่านการให้ทำข้อสอบซึ่งแม่โอก็ยอมรับวิธีการทำข้อสอบเข้ามาวัดผลงานการเล่น แบดมินตันของลูก ศึกษานิเทศก์ไม่ได้สนใจความสามารถด้านอื่นที่ลูกแม่โอแสดง “เรื่องไวโอลิน สาธิตให้เค้าดู เค้าก็ถามเด็กก็ถาม แล้วจับประเด็นตัวศึกษานิเทศก์ มีความเป็นตำราเยอะ ถ้าตอบ แนวตำราได้ก็ผ่าน อีกอย่างศึกษานิเทศก์ไม่ได้สนใจในเรื่องที่ลูกเราสนใจ” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์) วิเคราะห์ได้ว่าแม่โอรู้ว่าจะประเมินลูกในวิธีการประเมินดูการแสดงความสามารถของลูก ปัจจุบัน แล้วส่งผลต่อการแสดงศักยภาพในอนาคตได้ดี แต่เมื่อมาพูดประเมินช่วงปลายปี แม่โอ ยอมรับวิธีการประเมินตามแบบการใช้ข้อสอบมาวัดความสามารถของลูกในวันประเมินตอนนั้น เพราะเห็นว่าไม่ได้ห่างไกลจากแผนการเรียนรู้มากนัก สุดท้ายแม้ว่าแม่โอจะรู้ว่าจะประเมินลูกใน วิธีการดูแนวโน้มการพัฒนาด้านแบดมินตันและอื่นๆ ของลูกในอนาคต แต่ตัวตนหนึ่งแม่โอก็ยอมรับ การประเมินที่ถูกตัดสินจากศึกษานิเทศก์เอาไว้แล้วดังจะเห็นว่าตัวตนของแม่โอ ถูกจัดกระทำเป็น เพียงเรื่องเกร็ดที่ถูกจัดประเภทไว้ในกระดาด

การประเมินจากความเป็นเหตุและผลในอดีต (rationality)

ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นมาจากอำนาจคอนเฟล็กซ์ด้วยเทคนิคการเขียน ออกมาให้ ศึกษานิเทศก์รู้ว่าจะประเมินลูกในลักษณะของการแสดงความเป็นเหตุเป็นผลในอดีตและปัจจุบันมี

แนวโน้มในที่แสดงถึงความสามารถในการเรียนรู้ของลูกที่น่าเชื่อถือ พ่อแม่เหล่านี้แสดงให้เห็นศึกษานิเทศก์เห็นว่ารู้วิธีการใช้เทคนิคการประเมินแบบดูเหตุที่เกิดขึ้นมาในอดีตและแสดงผลในปัจจุบัน อำนาจคอนเฟสชันสร้างตัวตนพ่อแม่แบบนี้ขึ้นมาผ่านการเขียน การเขียนเป็นช่องทางให้อ่านเข้าไปจัดกระทำในจิตใจของพ่อแม่ทั้งหลายให้ศึกษานิเทศก์รับรู้ จะเห็นว่าในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พ่อแม่ประเมินลูกผ่านสะสมผลงานในสัดส่วนของพ่อแม่ร้อยละ 70 ทำให้ศึกษานิเทศก์ยอมรับวิธีการประเมินดังกล่าวโดยดูผลงานของการเรียนรู้ของเด็กที่ผ่านมาระหว่างปีเมื่อรวมกับอีกร้อยละ 30 ของศึกษานิเทศก์แล้ว ผลพิจารณาผ่านการประเมิน แม้จะเห็นว่าในสัดส่วนร้อยละ 30 นี้ศึกษานิเทศก์ใช้ความรู้การประเมินในระบบโรงเรียนคือการสอบแบบถามตอบก็ตาม แต่พ่อแม่แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของตนเองจะใช้วิธีการประเมินผลงานที่สะสมมา ตามเรื่องเล่าของแม่วีริน

“ใช้สัดส่วนร้อยละ 70 เป็นของครอบครัวและอีกร้อยละ 30 เป็นของศึกษานิเทศก์ แต่ว่าอันนั้นคราวก่อนเคยยอมรับได้ ไม่เข้าใจเหมือนกัน ตอนแรกมีให้มาทำแบบสอบถาม มีอะไรที่บ้านเรียน พุทธเจ้าพูดกัน ที่นี้ก็มีมาเหมือนกันแต่เราไม่กรอก แต่เค้าก็ไม่ได้ทำอะไรนะ เรากียืนยันอย่างเดียวว่าเราไม่ตอบคำถามที่ให้กรอก แต่เราก็ใช้วิธีสัมภาษณ์เด็กแต่ละบ้านแต่ละคน แล้วสำนักงานเขตก็กลับ หลังจากนั้นก็ส่งผลการประเมินมาให้แต่ละบ้านว่าผ่าน” (คุณวีริน หมัด.2559:สัมภาษณ์)

ในสัดส่วนร้อยละ 70 ของพ่อแม่แสดงออกมาจากผลงานระหว่างเรียนตลอดปีของลูก หลังจากได้เข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้แล้ว พ่อแม่มีตัวตนอีกแบบหนึ่งผ่านการสร้างให้เห็นในผลงานของลูก แต่ตัวตนนี้เป็นตัวตนเฉพาะที่เรียกว่า พ่อแม่รู้ว่าประเมินลูกตามความเป็นเหตุและผลของสิ่งที่เรียนรู้ในอดีต อันส่งผลต่อผลการเรียนรู้ของลูกในปัจจุบัน ตรงนี้แม่จะให้ความสำคัญกับผลงานหรือโครงการต่างๆ ต่อตัวชีวิตความสำเร็จของลูก

แม่ที่มีตัวตนรู้ว่าประเมินการพัฒนาการเรียนรู้ของลูกตามความเป็นเหตุเป็นผลเป็นผลในปัจจุบัน ในเรื่องความถนัดเฉพาะ 1) ส่วนแม่ก็ให้ความสำคัญกับผลงานลูก ตัวตนของแม่ก็ก็สร้างขึ้นจากการเผยให้เห็นว่ารู้ว่าจะประเมินลูกอย่างไร แม่ก็จัดการเรียนรู้ตามความถนัดเฉพาะของลูกด้านดนตรีและร้องเพลง รู้ว่าจะประเมินลูกตามความเป็นเหตุเป็นผลที่ผ่านมามีในอดีต “รู้ว่าต้องประเมินเขาและประเมินเรา การทำกิจกรรม การสังเกต การตั้งคำถาม การทดลองจริงและประเมินผลตลอดทุกกิจกรรม เช่น การมอบหมายให้เขียนแผนผังความคิด ตอนไปพื้ยาต้องเขียนออกมาให้รู้ว่าเรียนรู้อะไรบ้าง บอกเค้าว่าต้องมีร่องรอยการเรียนรู้ ทรูปนี้มีผลกระทบอะไรกับการใช้ชีวิตของน้องแทนบ้าง” (คุณกุก เกรียง.2559:สัมภาษณ์) แม่ก็รู้ว่าประเมินลูกตามผลงานที่ลูกเรียนรู้ในอดีต เช่น การไปเที่ยวแม่ก็รวบรวมผลงานการเขียนแผนที่ของพื้ยาและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตการเรียนรู้�้อย่าเป็นเหตุเป็นผล 2) แม่มั่นใจการเรียนรู้ว่าจะประเมินลูก การเรียนรู้ของลูกบนหลักการเหตุและผลที่ผ่านในอดีตเช่นกัน แม่มั่นใจดูจาก “ชิ้นงานมันคือตัวช่วยให้ประเมินง่ายขึ้น คุณไม่เคยเจอลูกฉันเลย แล้วจะมาประเมินลูกเราได้ยังไง ในเมื่อเพิ่งมาเจอกันไม่ถึงวันด้วยซ้ำ เจอกันแค่ 2 ชม.ด้วยซ้ำ แต่สุดท้ายก็ให้เราผ่าน” จะเห็นได้ว่าตัวตนของผู้จัดการศึกษาแบบนี้ สร้าง

ขึ้นมาจากการเผยให้เห็นว่าใช้เทคนิคการประเมินแบบเหตุในอดีตและผลในปัจจุบันของลูก ตัวตนของแม่แบบนี้สร้างขึ้นผ่านการรู้ว่าจะใช้ผลงานที่ผ่านมา เป็นตัวชี้วัดสำคัญตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทั้งสองฝ่ายในสัดส่วนของพ่อแม่ที่จะประเมินลูก ร้อยละ 70 จากผลงาน อย่างไรก็ตาม แม่ศึกษานิเทศก์จะมีอัตราส่วนประเมินปลายปีเพียงร้อยละ 30 สุดท้ายศึกษานิเทศก์สามารถที่จะเป็นผู้กำหนดเองว่าผ่านหรือไม่ผ่านเท่านั้น แม่พ่อแม่จะมีทางเลือกกว่าจะประเมินลูกของตนตามเหตุและผลการเรียนรู้ของลูกในอดีต สุดท้ายแล้วผู้ที่กำหนดลงไปว่าผ่านหรือไม่คือศึกษานิเทศก์เท่านั้น เพราะผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้เป็นตัวแทนของความรู้ว่าด้วยการประเมิน

การประเมินจากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (hour of the truth)

พ่อแม่ตัวตนแบบนี้ถูกสร้างขึ้นบนอำนาจคอนเฟลชชั่นที่พ่อแม่เผยให้ศึกษานิเทศก์รู้ว่าพ่อแม่แบบนี้ประเมินลูกด้วยวิธีแบบใด ตัวตนแบบนี้ไม่ได้อาศัยความบกพร่องถึงการแสดงศักยภาพในปัจจุบันที่มีแนวโน้มจะพัฒนาศักยภาพในอนาคตของลูก และไม่ได้ประเมินบนความเป็นเหตุเป็นผลในอดีตจะกำหนดปัจจุบัน แต่แม่ตัวตนแบบนี้รู้ว่าจะต้องประเมินลูกบนความจริงที่อยู่เป็นในปัจจุบัน ถึงการเรียนรู้ของลูก ประเมินตามสิ่งที่เกิดขึ้นจริงปัจจุบันที่กำลังเกิดขึ้นขณะที่เขียนออกมา ดังนั้นผลงานในอดีต ไม่ได้สำคัญเท่ากับที่กำลังเผยให้เห็นถึงความสามารถของลูกในปัจจุบัน ดังตัวตนของแม่มาลีที่ ตระหนักรู้ในตัวเองว่าผิดพลาดและบกพร่องการสังเกตการเรียนรู้ของลูกในอดีตอย่างละเอียด จึงไม่ได้เขียนแสดงให้เห็นในบันทึกร่องรอยของผลงานที่แสดงออกมาของลูก ดังนั้นสิ่งที่เผยให้เห็นต่อหน้าศึกษานิเทศก์เท่านั้น จึงเป็นวิธีการประเมินที่เหมาะสมของแม่มาลีที่จะรู้ว่าประเมินลูกอย่างไรให้แสดงถึงศักยภาพที่แท้จริง ดังแม่มาลีเล่า “ตอนที่มาเขียนแฟ้มสะสมผลงาน พี่บกพร่องในเรื่องของการสังเกต ทำให้เราต้องใส่ใจในการมองลูกมากขึ้น ปกติเรานั่งมองเค้าไม่ได้ วิเคราะห์ เค้าเจอเพื่อนเล่นกับเพื่อน แต่ถ้าเรามาบันทึกส่งเค้า เราต้องมองอะไรให้ลึกซึ้งมากขึ้น เราต้องละเอียดขึ้น เพราะมีความสำคัญในการนำมาพัฒนาตัวลูกมาก” (คุณมาลี แดงงาม.2559: สัมภาษณ์)

ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างผ่านอำนาจคอนเฟลชชั่นด้วยวิธีการเขียน โดยใช้เทคนิคย่อยของอำนาจคอนเฟลชชั่น ทั้ง 3 แบบ เข้ามาทำงานร่วมกับความรู้ว่าด้วยการประเมินมีความชอบธรรมและเป็นเหตุเป็นผลสามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานการศึกษา 8 กลุ่มสาระวิชาของการศึกษาแกนกลาง ดังนั้นตัวตนของพ่อแม่ได้ถูกสร้างขึ้นบนการนำความจริงเกี่ยวกับตัวตนว่ารู้ตัวเองว่าต้องประเมินให้ลูกในแนวทางใด มาจัดกระทำให้พ่อแม่เป็นตัวตนในลักษณะแตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม พ่อแม่แม่จะมีทางเลือกกว่าจะประเมินลูกในแนวทางหนึ่งๆ แล้ว แต่ไม่สามารถหนีการกำหนดให้เกรดเอาไว้แล้วของศึกษานิเทศก์ได้ ดังนั้น พ่อแม่ในปฏิบัติการนี้จึงมีตัวตนทั้งถูกกระทำจากกฎเกณฑ์การประเมินของกระทรวงศึกษาธิการ โดยถูกนำไปเปรียบเทียบกับปทัสถานการศึกษาของสังคมไทยในภาพใหญ่ เปรียบเทียบกับการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้วการประเมินใน

แนวทางนี้สามารถนำไปเทียบมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครอบคลุม 8 สารการเรียนรู้ อย่างครบถ้วนเช่นกัน ดังเรื่องเล่าของแม่มาลี

“เวลาประเมินเราประเมินตามที่เราเขียนแผนที่เราจัดตามกลุ่มประสบการณ์ เราก็ทำตามที่เราเขียนแผน เพราะเราคิดว่าเขตต้องประเมินตามที่เราเขียนไป เช่นเกษตรอินทรีย์ไปเยี่ยมฟาร์ม เป็นยังไงบ้าง เล่าให้ฟังหน่อย เราคิดว่าเค้าจะประเมินลูกเราอย่างนั้น เราก็เขียนแบบนั้น การทำน้ำหมักเป็นอย่างไรแล้วเค้าจะประเมินแบบนั้น พี่จึงเขียนไปแบบนั้น แต่ถึงเวลาการประเมินมันไม่ใช่เลย มันคนละอย่างที่เราคิดไว้ คือเวลาที่เราประเมินผล เค้ามาประเมินทางวิชาการกับลูกเราไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรารู้ เค้าไม่ได้ถามสิ่งที่เราเรียนมาและประสบการณ์เรียนรู้ของลูกสักอย่างเลย เหมือนกับข้อสอบผิด” (คุณมาลี แดงงาม.2559:สัมภาษณ์)

วิเคราะห์ได้ว่าพ่อแม่เขียนเผยให้เห็นว่าจะประเมินผลการเรียนรู้ในอดีตของลูกทางด้านเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมเยี่ยมฟาร์มและการเรียนรู้การทำน้ำหมักให้ต้นไม้ ตัวตนของพ่อแม่เผยออกมาเกี่ยวกับศึกษานิเทศก์ในสัดส่วนร้อยละ 70 แต่ผลการประเมินปลายปีซึ่งเป็นสัดส่วนของศึกษานิเทศก์ ร้อยละ 30 กลับใช้วิธีการประเมินไม่สอดคล้องกับความเป็นเหตุเป็นผลในการศึกษา โดยครอบครัวยังเรียนมาซึ่งเกี่ยวกับทักษะชีวิตและประสบการณ์จริงในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แต่ศึกษานิเทศก์ใช้วิธีการประเมินตามหลักการวิชาการที่คุ้นเคยในระบบโรงเรียน เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อแม่มาลีเล่าว่าแท้จริงเป็นการประเมินที่ใช้หลักเหตุผลและผลคนละชุดความรู้ในเรื่องการประเมิน “เป็นการประเมินแบบ 8 กลุ่มสาระ ประเมินทางวิชาการ คือประเมินคนละอย่างกับสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ ไม่ถามอะไรเกี่ยวกับแผนสักอย่าง ส่งบันทึกการเรียนรู้ไปให้เค้าอ่านว่าลูกเราไปทำขนม ลูกเราไปทำน้ำตาลอ้อย ทำน้ำหมัก ทำน้ำยาล้างจาน ทำน้ำยาสระผม ไม่ได้ถามอะไรกับลูกเราเลยสักอย่าง เข้าใจว่ามันเป็นความรู้รอบตัว แต่พี่ว่ามันไม่ใช่ความรู้รอบตัวของลูกเราเวลานั้น มันรอบตัวกว้างไปหน่อย” (คุณมาลี แดงงาม.2559:สัมภาษณ์)

เรื่องเล่าของแม่มาลีแสดงให้เห็นชัดเจนว่าศึกษานิเทศก์ใช้ชุดความรู้ว่าด้วยการประเมินคนละชุดกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นคนละชุดกันจึงทำให้แนวทางในการประเมินผลการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกัน “เค้าไม่รู้จริงๆ แล้วโฮมสคูลมันทำแล้วเป็นยังไง เค้าไม่เปิดความคิดของตัวเองเพื่อรับรู้เลย ถ้าคุณใส่ใจกับสิ่งที่เราส่งเราเขียนไป คุณจะรู้ว่าการเรียนรู้ที่เติบโตมานั่งงัดถามมาก อยากจะเห็นคำถามที่ว่าคุณไปทำแบบนี้มาเลยหรือ จริงมั๊ย สนุกมั๊ย ตัวเค้าเองเค้าปิดการเรียนรู้ เค้าจะมองแต่ว่าเค้าตั้งมาในระบบดีแล้ว ถูกคิดแผนการศึกษามาดีแล้ว ยอดเยี่ยมแล้ว ที่คุณคิดแผนกันเองคุณเป็นใคร คุณไม่ได้จบครูไม่ได้จบหลักสูตรมานะ คุณจะเขียนยังไงถึงคุณมีความรู้ในการที่จะสอนเด็ก แต่คุณไม่ได้ดีหรือเก่งกว่ากระทรวง” (คุณมาลี แดงงาม.2559:สัมภาษณ์) วิเคราะห์ให้เห็นว่าแม้ตัวตนของพ่อแม่จะถูกสร้างให้คิดและเรียนรู้วิธีการปฏิบัติการประเมินตามความเหมาะสมของลูกในตัวตนแบบต่างๆ แต่ตัวตนพ่อแม่ย่อมถูกกระทำให้อยู่ภายใต้การเป็นเกรดหนึ่งๆ ตามชุดความรู้ของศึกษานิเทศก์ตามระบบโรงเรียนเท่านั้น การประเมินตามสภาพจริงในสัดส่วนร้อยละ 70 ของพ่อแม่ผ่านบันทึกร่องรอยการเรียนรู้ของลูก ไม่ได้ถูกนำมา

พิจารณาในการประเมินปลายภาคในสัดส่วนร้อยละ 30 ของศึกษานิเทศก์ ดังจะวิเคราะห์ให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นในปฏิบัติการประเมินผลตนเองของลูก (self-evaluation)

5.1.2 การสร้างตัวตนผ่านประเมินผลตนเองของลูก

วิธีการให้เกรดที่แตกต่างจากระบบโรงเรียนอันเป็นการให้ผู้เรียนประเมินผลตัวเองได้นั้น ได้เข้ามาสร้างตัวตนให้ผู้เรียนเป็นผู้จัดกระทำตัวเอง ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเช่นกัน การให้เกรดของลูกนำตำแหน่งแห่งที่ให้พ่อแม่กลายเป็นเพียงการจัดลำดับชั้นสู่ความเป็นเกรดเท่านั้น อันเป็นตัวตนของพ่อแม่ที่ถูกจัดกระทำโดยอำนาจกฎเกณฑ์ของรัฐ โดยเปรียบเทียบให้พ่อแม่เป็นผู้มีศักยภาพสูงและต่ำในการประเมินลูก แต่ในอีกตัวตนหนึ่งพ่อแม่จะจัดกระทำตัวเองผ่านอำนาจคอนเฟสชั่น ด้วยเทคนิคการพูด (confessional speech) ตัวตนของมนุษย์จึงถูกสร้างขึ้นมาพร้อมกันในปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ตนเอง ตามแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ สำหรับการประยุกต์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พ่อแม่ทั้งเป็นผู้ถูกจัดลำดับชั้นให้เป็นเพียงเกรดเท่านั้น ในการศึกษาโดยครอบครัวที่ศึกษาผู้เรียนระดับประถมศึกษา ปลายปีต้องเข้าสู่ปฏิบัติการตัดเกรดเพื่อเลื่อนระดับชั้น ดังนั้น พ่อแม่และลูกจึงถูกจัดกระทำให้เป็นเพียงเกรดผ่านสัดส่วนร้อยละ 30 จากศึกษานิเทศก์ดังกล่าวกระบวนการสร้างตัวตนจากเรื่องเล่าของแม่แต่ละท่าน

1) การถูกจัดลำดับชั้นของพ่อแม่ผ่านการให้เกรดของลูก

นอกจากตัวตนของพ่อแม่ถูกทำให้กลายเป็นผู้ถูกกระทำในปฏิบัติบันที่รื้อร่อยการเรียนรู้อย่างลูกหรือผลงานลูกแล้ว ตัวตนของพ่อแม่ยังถูกทำให้กลายเป็นผู้ถูกกระทำในปฏิบัติการประเมินปลายปีที่ให้ลูกประเมินตัวเอง พ่อแม่กลายเป็นผู้ถูกจัดลำดับชั้นว่าด้วยเรื่องเกรด อาศัยอำนาจแห่งกฎเกณฑ์ว่าด้วยการประเมินตามกระทรวงศึกษาธิการที่ระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นความจริงที่พ่อแม่ทุกคนต้องทำ ได้เข้าไปจัดกระทำให้พ่อแม่เข้าสู่ปฏิบัติการตัดสินเกรดลูก พ่อแม่มีส่วนร่วมประเมินการเรียนของลูกย่อมถูกจัดกระทำให้กลายเป็นคนปกติของสังคมหรือเป็นคนที่มีความสามารถ ซึ่งแยกพ่อแม่ของลูกที่ไม่ผ่านการประเมินให้กลายเป็นคนผิดปกติหรือไม่มีความสามารถผ่านการให้เกรดเอาไว้แล้วโดยผู้เชี่ยวชาญ (Fejes.2015:4) ดังนั้น ในท้ายที่สุดศึกษานิเทศก์จะเป็นผู้กำหนดเอาไว้แล้วว่าเด็กจะเป็นผู้ได้รับเกรดแบบใด พ่อแม่ซึ่งอยู่ในตำแหน่งแห่งที่เดียวกับลูกก็เหมือนถูกให้เกรดผ่านศึกษานิเทศก์แล้วเช่นกัน ปฏิบัติการประเมินนี้พ่อแม่ถูกกำหนดให้เลือกกระบบคะแนนแบบระบบร้อยละตามที่ได้กำหนดเอาไว้ในคู่มือการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยตัวตนพ่อแม่ระดับที่ 1 พ่อแม่ผู้ประเมินผลให้ลูกร้อยละ 80 ขึ้นไปลูกได้ผลการเรียนระดับดีเยี่ยม ตัวตนพ่อแม่ระดับที่ 2 พ่อแม่ผู้เลือกประเมินผลให้ลูกร้อยละ 65-79 ลูกได้ผลการเรียนระดับดี ตัวตนพ่อแม่ระดับที่ 3 พ่อแม่ที่เลือกประเมินผลให้ลูกร้อยละ 50-64 ลูกได้ผลการเรียนระดับผ่าน และ ตัวตนพ่อแม่ระดับ 4 พ่อแม่ที่เลือกประเมินผลให้ลูกต่ำกว่าร้อยละ 50 ลูกได้รับผลการเรียนระดับปรับปรุง (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.2555:41) ดังนั้น การผ่าน

ปฏิบัติการเพื่อตัดสินเลื่อนชั้นต้องประกอบไปด้วยประเมินคุณสมบัติด้านความรู้พื้นฐาน ประเมินคุณสมบัติด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณสมบัติด้านความถนัดเฉพาะด้านของเด็ก ในแง่นี้ศึกษานิเทศก์จะเป็นผู้ชักถามให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตัวเอง

ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นจากการให้เกรดของเด็กเอาไว้แล้วโดยศึกษานิเทศก์ ซึ่งการปฏิบัติการกำหนดเอาไว้จากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ทำให้พ่อแม่ไม่สามารถพูดหรือแสดงการโต้แย้งออกมาได้ ดังแสดงให้เห็นจากเรื่องเล่าของแม่วิริน “...ตอนแรกเค้ามีให้มาทำแบบสอบถาม มีอะไรที่ครอบครัวพูดคุยนอกๆ ที่นี้ก็มีเหมือนกันแต่เราไม่กรอก แต่เค้าก็ไม่ได้ทำอะไรนะ เรากียืนยันอย่างเดียวว่าเราไม่ตอบคำถามที่ให้กรอก แต่เราก็ใช้วิธีการให้สัมภาษณ์เด็กแต่ละบ้านแต่ละคน แล้วทางสำนักงานเขตก็กลับ หลังจากนั้นก็ส่งผลการประเมินมาให้แต่ละบ้านว่าผ่าน” (คุณวิริน หมัด.2559: สัมภาษณ์)

ในทางเดียวกันเกรดของลูกศึกษานิเทศก์เป็นผู้กำหนดเกรดของเด็กเอาไว้ว่าผ่านหรือไม่ผ่าน ดังแม่กุกผู้จัดการศึกษาให้ลูกเน้นดนตรีและคริสตศาสนา เพื่อรับการประเมินตัดสินปลายปีจากประถมศึกษาปีที่ 2 เลื่อนไปประถมศึกษาปีที่ 3 โดยเล่าว่า “ศึกษานิเทศก์แจ้งมาว่าผ่านแล้ว ขึ้น ป.3 แล้ว” (คุณกุก เกรียง.2559: สัมภาษณ์) ระดับเกรดของลูกในระดับผ่าน พ่อแม่ก็ย่อมมีตัวตนในทางเดียวกับลูกเช่นกัน เท่ากับว่าผลการประเมินการสอนลูกของพ่อแม่ผ่านหรือในระดับดีตามความรู้ว่าด้วยการประเมินของศึกษานิเทศก์ผู้กุมความรู้เอาไว้ พ่อแม่ผู้สามารถสอนให้ลูกเรียนรู้และผ่านการประเมินได้ เท่ากับพ่อแม่มีความสามารถเช่นเดียวกับลูก พ่อแม่ถูกจัดลำดับให้เป็นพ่อแม่ระดับที่ 1 มีความหมายดีเยี่ยม และระดับสุดท้าย ระดับที่ 4 มีความหมายต้องปรับปรุง ซึ่งไม่แตกต่างจากตัวลูกเพราะอยู่ในตำแหน่งแห่งที่เดียวกัน พ่อแม่เหล่านี้ถูกนำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานดังนี้ 1) พ่อแม่ถูกเปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติตามมาตรา 23 เพื่อให้ครอบคลุม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) พ่อแม่ถูกเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ 3) พ่อแม่ถูกเปรียบเทียบผลการประเมินในปัจจุบันกับในอดีต

ตัวตนที่ถูกเปรียบเทียบกับมาตรฐานฐานการศึกษาแห่งชาติในหลักสูตรแกนกลางซึ่งเป็นชุดความรู้ว่าด้วยการประเมินในระบบโรงเรียน ไม่สอดคล้องกับการประเมินตามสภาพจริงที่อาศัยร่องรอยการเรียนรู้หรือผลงานของลูก ดังเรื่องเล่าของแม่มาลี “เค้าไม่ได้ให้ความสำคัญกับแผนที่เราเขียน เค้าไม่ได้ให้ความสำคัญกับการที่เราส่งบันทึกร่องรอยการเรียนรู้ไปให้เค้าเลย ไม่ได้สนใจถึงว่าคุณทำอะไรมา คุณจะทำอะไรมาก็เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ สุดท้ายถูกประเมินผลด้วย 8 สาระที่ชั้นกำหนดขึ้นมา ต่างคนต่างทำกลายเป็นว่าหน่วยงานกับผู้จัดการเรียนต่างคนต่างทำ” (คุณมาลี แดงงาม.2559: สัมภาษณ์) และแสดงให้เห็นชัดเจนอีกว่าถูกประเมินผ่านมาตรฐานของการศึกษาแห่งชาติที่ไม่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว “ที่ผ่านมาเมษายนหรือปลายเดือนมีนาคม พี่ประเมินด้วยการไปที่เขต เค้ายื่นเอกสารการประเมิน 8 สาระเข้ามาให้เรากรอก 8 กลุ่ม” (คุณมาลี แดงงาม.2559: สัมภาษณ์) ตัวตนของพ่อแม่ผู้ถูกจัดกระทำเกิดขึ้นเปรียบเทียบกับความสามารถของพ่อแม่กับมาตรฐานการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 แต่ตัวตนของแม่มาลีในฐานะของผู้

จัดกระทำตัวเองในปฏิบัติการร่วมประเมินการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียนไม่เกิดขึ้นในปฏิบัติการนี้ สอดคล้องกับแม่มีนตาสอนลูกให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหุ่นยนต์ถูกทำให้กลายเป็นเกรตเท่านั้นดัง คำพูด “มีรูป มีชิ้นงาน จริงๆอยากไปเขียนโปรแกรมให้เค้าเลย แต่ไม่ได้ทำสักอย่างน่าเบื่อมาก” (คุณมีนตา สิริ.2559: สัมภาษณ์) สถานการณ์ของการประเมินเดี่ยวของกลุ่มไทยพุทธไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง พ่อแม่ถูกวัดมาตรฐานไปสู่ 8 กลุ่มสาระ และการออกข้อสอบ

การใช้หลักเกณฑ์ในการประเมินของศึกษานิเทศก์ที่ไม่สอดคล้องกับพ่อแม่ผู้จัดการศึกษา โดยครอบครัว สะท้อนให้เห็นว่าในการประเมินซึ่งการประเมินแบบกลุ่มเกิดปัญหาตกลงไม่ได้ถึง สัดส่วนการประเมินในวันที่ 29 เมษายน 2559 ดังเรื่องเล่าของแม่ฟาร์ “เค้าบอกว่าจะให้โฮมสคูล ประเมินในสัดส่วน 100 % และศึกษานิเทศก์ทั้ง 5 คนประเมินคนละ 100% แล้วมาหารกัน เท่ากับว่า พ่อแม่ได้สัดส่วนการประเมินเพียง 1 ใน 6 ของการประเมินทั้งหมด เรบอกว่าไม่ได้ ขอใช้สัดส่วน พ่อแม่ 70% ผ่านร่องรอยการเรียนรู้ ส่วนศึกษานิเทศก์ประเมิน 30%ในการประเมินตัดสิน พี่ก็ขอ ตามนั้นนะ ส่วนข้อสอบจะมาออกให้ลูกทำไม่ได้ คงต้องเป็นการสัมภาษณ์เด็ก แต่ศึกษานิเทศก์จะวัด ลูก ผู้อำนวยการจะวัดลูก ครูด้วย ทางเราเลยไม่ได้ประเมินเลยไปคุยกันอีกรอบเพื่อประเมินอีกรอบ หนึ่ง” (คุณฟาร์ รังสี.2559: สัมภาษณ์) ปัญหาการประเมินเกิดขึ้นเพราะไม่มีความเข้าใจในความรู้ เกี่ยวกับการประเมินของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จึงตกลงการประเมินตัดสินเลื่อนชั้นไม่ได้ ตามเรื่องเล่าของแม่สร้อย “ศึกษานิเทศก์ถามพินิจ อยู่บ้านทำอะไรบ้าง จริงๆ เค้าต้องมาเยี่ยมบ้าน บ้าง การที่จะประเมินใครต้องให้กำลังใจเค้าด้วยจึงสอนเด็กแบบนี้ เกิดปัญหาว่าทางเราไม่ให้ ประเมินเพราะเรายังตกลงกันไม่ได้เกี่ยวกับสัดส่วน ปีที่แล้วเอาเด็กมานั่งรวมกันแล้วถามเด็ก ภาษาอังกฤษ แล้วก็มีผู้ใหญ่กระซิบบอก จริงๆ แล้วไม่ควรเรียกว่าการประเมิน” (คุณสร้อย ไตร. 2559: สัมภาษณ์) สรุปได้ว่าการประเมินยังไม่ได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาของการสัมภาษณ์สำหรับการ ประเมินกลุ่มมุสลิม “แต่ในวันที่ 29 เมษายน 2559 เป็นการประเมินที่ตกลงกันไม่ได้ เพราะครั้งก่อน สัดส่วน 70(ครอบครัว) : 30 (ศึกษานิเทศก์) มาครั้งนี้เค้าไม่ยอมจะใช้สัดส่วน 50 : 50” (คุณวีริน หมด.2559: สัมภาษณ์) โดยพ่อแม่มองว่าการจะประเมินผู้จัดการศึกษาในฐานะสอนลูกเอง จึงต้องมีสัดส่วนมากกว่าสัดส่วนของศึกษานิเทศก์ซึ่งมาประเมินเพื่อตัดสินเลื่อนชั้นปีละครั้งเท่านั้น เมื่อตกลงไม่ได้การประเมินจึงไม่ได้เกิดขึ้น เมื่อชุดความรู้เกี่ยวกับการประเมินไม่ตรงกัน จึงทำให้เกิดปัญหาการต่อต้านกฎเกณฑ์ที่กระทรวงกำหนด “ตอนที่ประชุมกับ สพฐ. เราย่างงายเข้าไปที่ สพฐ. ก็รับทราบแล้ว สิ่งที่ทำมากที่สุดคือการปะทะกับเจ้าหน้าที่ เมื่อก่อนใช้ใบที่แบ่งเป็น 8 สาระ วิชาเค้าให้เซ็นต์ชื่อรับไว้ก่อนว่าจะได้ผลการประเมินแบบนี้ พี่เลยบอกว่าทำไม่ได้เพราะแผนของเรา ไม่ได้เป็นแบบนี้ พี่เลยทำเรื่องไป สพฐ. เลยเกิดการจัดประชุมขึ้นระหว่างสองฝ่ายเกี่ยวกับใบรับรอง ผลการศึกษาในแบบกลุ่มประสบการณ์ของผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว” (คุณโอ สุวรรณ. 2559: สัมภาษณ์) เท่ากับว่าปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ ส่วนใหญ่พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดการประเมินให้ลูกตนเอง จนทำให้เกิดปัญหาการประเมินและการถูกวัด มาตรฐานไปสู่กลุ่ม 8 สาระวิชา ส่วนบางรายมีปัญหาตั้งแต่จัดการศึกษาให้ลูกมาในระดับประถม 1

จนลูกเรียนไประดับ ประถม 3 แล้วก็ยังไม่ได้รับการประเมินตัดสินเลื่อนชั้นเนื่องจากชุดความรู้ต่างกัน

2) การจัดการทำตัวเองโดยรู้วิธีการประเมินตามความเหมาะสมของลูก

อำนาจคอนเฟสชั่นเข้ามาจัดการทำให้พ่อแม่สร้างตัวตนของตนเอง ในเทคนิคการพูดประเมินตนเองของลูกในสัดส่วนคะแนนร้อยละ 30 สำหรับในการประเมินนี้ ตัวตนพ่อแม่เป็นผู้จัดการทำตัวเองของแม่บางคนได้เกิดขึ้น ตามเรื่องเล่าของแม่ก็ถึงการประเมินที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แม่ก็รู้ว่าจะอาศัยวิธีการประเมินลูกของแม่ก็ทำตามความจริงในเวลานั้น (hour of truth) แม่ก็เผยให้เห็นว่าการวัดจากการทดสอบทักษะการอ่านในเวลานั้นของลูกเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับลูกที่สุด เท่ากับว่าตัวตนของแม่ก็ก็ได้ถูกสร้างขึ้นมาด้วยการยอมรับในวิธีการประเมินในห้วงเวลานั้นให้เห็นผลตรงหน้าว่าน้องแทนมีความสามารถในการเรียนรู้ แม่ก็เล่าว่า “นำเสนอผล ตาม คุยกับลูกด้วยว่าอยากให้ครูเห็นลูกตรงไหนบ้าง แทนบอกว่า จะอ่านให้ครูฟัง เอาหนังสือครูมาให้อ่านบ้าง เราไม่กลัวเพราะถ้าเด็กได้เอาเครื่องมืออะไรมาวัดก็ได้” (คุณกุก เกรียง.2559: สัมภาษณ์) ปฏิบัติการนี้เห็นได้ว่าแม่ก็เผยตัวตนให้ศึกษานิเทศก์รู้ถึงวิธีการวัดผลในแบบเหตุการณ์ตรงหน้า เมื่อแม่ก็เผยออกมาแล้ว แม่ก็ยอมรับวิธีการประเมินแบบนี้ของศึกษานิเทศก์ที่มาร่วมกันประเมินการเรียนรู้ของลูกเพื่อตัดสินการเลื่อนชั้น แต่ในที่สุดแม่ก็เรียนรู้ด้วยตัวเองว่าจะประเมินแบบนี้ แต่สุดท้ายก็เกรงจะถูกกำหนดจากศึกษานิเทศก์ผู้กุมความรู้ไว้ทั้งหมด “เค้าบอกว่าผ่านแล้ว ชั้น ป.3 ได้” (คุณกุก เกรียง.2559: สัมภาษณ์) วิเคราะห์ได้ว่าแม้ว่าตัวตนของพ่อแม่ส่วนใหญ่ในปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ตนเองของลูก ถูกสร้างขึ้นให้กลายเป็นผู้ถูกจัดลำดับชั้นผ่านเกรด แต่ยังมีตัวตนของพ่อแม่ที่สร้างตัวเองขึ้นมาผ่านเทคนิคอำนาจคอนเฟสชั่น ตัวอย่างของแม่ก็อาศัยเทคนิควิธีรู้ประเมินตามสภาพจริงในเวลานั้น เท่ากับว่าการยอมรับวิธีการประเมินนี้แม่ก็เผยให้ศึกษานิเทศก์รู้ว่าแม่ก็เรียนรู้ว่าสามารถประเมินผลของลูกแนวทางนี้ได้

สรุปการวิเคราะห์ส่วนนี้ได้ว่าตัวตนของพ่อแม่ในปฏิบัติการประเมินร่องรอยการเรียนรู้หรือผลงานของลูกพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นมา 2 ตัวตนคือตัวตนที่ถูกกระทำผ่านปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ่อแม่ประเมินตามคุณสมบัติของลูกทั้งความรู้พื้นฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความถนัดเฉพาะด้าน ใครที่สามารถประเมินผลการเรียนรู้ในคุณสมบัติเหล่านี้ของลูกได้ตามที่รัฐกำหนดกลายเป็นคนมีความสามารถ แต่หากใครไม่สามารถทำได้กลายเป็นคนไม่มีความสามารถพร้อมกันนั้นพ่อแม่รู้ว่าจะต้องประเมินทั้งสามคุณสมบัตินี้อย่างไร พ่อแม่เลือกได้ว่าทั้งสามคุณสมบัติข้างต้นเหมาะกับลูกแบบใด พ่อแม่จึงเป็นผู้สร้างตัวเองขึ้นมาหรือปรับปรุงตัวตนของตนเองผ่านผลงานของลูก รู้วิธีการประเมินแนวโน้มการแสดงผลงานลูกในอนาคต รู้วิธีประเมินตามผลงานในอดีตที่เป็นเหตุเป็นผลกัน และรู้วิธีการประเมินวินาทีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่สุดท้ายในการประเมินตัดสินเลื่อนชั้นเพื่อให้ลูกประเมินผลตัวเอง พ่อแม่บางส่วนไม่ยอมรับชุดความรู้ของศึกษานิเทศก์ จึง

เกิดการต่อต้านในกลุ่มของมุสลิม ส่วนกลุ่มคนไทยพ่อแม่ถูกจัดกระทำให้กลายเป็นเกรดหนึ่งๆ เท่านั้น และถูกเปรียบเทียบกับสู่มาตรฐานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตามกลุ่ม 8 สารวิชา วิชา ดังนั้นพ่อแม่จึงถูกจัดกระทำและสร้างตัวตนตัวเองขึ้นมาพร้อมๆ กันดังที่เผยให้เห็นข้างต้น

5.2 การสร้างตัวตนผ่านการจัดการเรียนรู้

ในอดีตที่ผ่านมาระบบโรงเรียนถูกความรู้ว่าด้วยวิทยาศาสตร์ด้านการศึกษาจิตวิทยา พัฒนาการกำกับไว้อย่างเหนียวแน่น นักเรียนจึงถูกกำกับภายใต้อำนาจระเบียบวินัยด้วยความรู้ จิตวิทยาพัฒนาการ นักเรียนถูกทำจับจ้อง เผ้าสังเกต และจัดประเภท อันสร้างให้กลายเป็น ผู้ถูกกระทำจากความรู้จิตวิทยาพัฒนาการเพื่อให้คนที่มีความสามารถและปกติในสังคม (Marshall.1996: 157) แต่ปัจจุบันนี้การศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงโรงเรียนอีกต่อไป ดังนั้นอำนาจ ระเบียบวินัยและความรู้จิตวิทยาพัฒนาการแบบเดิมจึงไม่สามารถกำกับให้คนเป็นผู้ถูกกระทำจาก ความรู้ดังกล่าวเพื่อให้กลายเป็นคนที่พัฒนาการศึกษาของตัวเองภายใต้กรอบโรงเรียนอีกต่อไป การศึกษาถูกเปลี่ยนมาเป็นการเรียนรู้ ซึ่งครูหรือผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำเป็นต้องเข้าใจ ถึงแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เป็นการอาศัยการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง (ชาติรี สำราญ. 2544: 23) ความคิดของนักปรัชญาทางด้านการศึกษาของตะวันตก เช่น จอห์น ดิวอี้ มีความสำคัญ ต่อแนวคิดการเรียนรู้เข้ามาสู่การกำกับความคิดครูให้เปลี่ยนไปสู่การ “สร้างให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยนำความรู้ที่มีมาก่อนเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่เพื่อทำให้เกิดความหมายขึ้น ผ่านการนำ ประสบการณ์จริงเข้ามาเพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต” (ชาติรี สำราญ.2544: 33) ดังนั้น การศึกษาโดยครอบครัวที่เป็นสนามวาทกรรมของการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่ได้นำ ศาสตร์แห่งการเรียนรู้มากำกับนั้น พ่อแม่ถูกสร้างให้กลายเป็นตัวตนของผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ที่เป็นเลิศของลูกอันมีทักษะต่างๆ (teacher as excellence teacher) และจิตวิญญาณความเป็นครูที่ เอื้ออำนวยแก่ลูกที่ใช้จิตวิทยามาช่วย (teacher as coach or mediator) ผ่านความรู้ของทฤษฎีการ เรียนรู้ ทฤษฎีดังกล่าวเข้าไปสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อให้เข้าไปสร้างจิตวิญญาณในตัวเด็ก ให้เป็นคนที่ดีเป็นและแก้ปัญหาเป็น (Popkewitz; & Kirchgaser.2015: 35)

ในปฏิบัติการของการจัดการเรียนรู้ (การสอน) ถือเป็นการปกครองแบบใหม่ที่เกิดขึ้นใน การศึกษาปัจจุบัน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพราะปฏิบัติการดังกล่าวนี้เป็นสนาม ของอำนาจที่มีจุดตัดของอำนาจกฎเกณฑ์ซึ่งเป็นเทคโนโลยีของอำนาจเหนือ กับอำนาจแห่งตัวตน โดยเฉพาะอำนาจคอนเฟล็กซ์ ตัวตนของพ่อแม่จึงถูกสร้างขึ้นมาใน 2 ตัวตนในแต่ละปฏิบัติการ คือ “ตัวตนที่เป็นครูที่มีทักษะการสอน” ซึ่งถูกสร้างให้เป็นครูแบบที่ถูกกระทำให้เป็นผู้ทำตาม มาตรฐานการสอนของชาติไทยในส่วนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวตามคู่มือที่ได้รับซึ่ง ถูกสร้างให้เป็นผู้ถูกกระทำจากความรู้ว่าด้วยการเรียนรู้ผ่านอำนาจกฎเกณฑ์ของรัฐ (Popkewitz and Kirchgaser.2015: (37) และแบบที่สองของครูที่มีทักษะนั้น จะมี “ตัวตนแบบเป็นครูชั้นเลิศ ของลูก” ถูกสร้างขึ้นจากอำนาจคอนเฟล็กซ์เทคนิคสะท้อนกลับกับกฎเกณฑ์ในการจัดการเรียนรู้

แบบใหม่ (Popkewitz and Kirchgasler.2015:40) ตัวตนของพ่อแม่ที่สะท้อนกลับตัวเองต่อมาตรฐานการสอนนั้น นำเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ลูกมาใช้ ผ่านการสะท้อนกลับการสอนที่ไม่ถูกต้องในอดีตของตัวเอง เมื่อสะท้อนกลับตัวเองส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการสอนของพ่อแม่จนกลายเป็นตัวตนแบบใหม่รู้ว่าจะสอนลูกตามความแตกต่างและความต้องการของลูก แต่ตัวตนที่เป็นครูชั้นเลิศของลูกไม่เพียงพอต่อการสร้างการเรียนรู้ของลูก ดังนั้นพ่อแม่จึงสร้างตัวตนด้วยตัวเองมาใหม่ เรียกว่า “ตัวตนผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้” ผ่านการทำงานของอำนาจคอนเฟสชันที่เรียกว่า “mediator of confession” ร่วมกับจิตวิทยาอันเป็นวิธีการทางอ้อม ในการสร้างแรงจูงใจด้วยการใช้ข้อมูลเชิงเหตุผลหนึ่งๆ สร้างจิตวิญญาณในการคิดและแก้ปัญหาเป็นให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เพื่อให้เด็กนำศักยภาพเหล่านั้นของเด็กไปใช้ในอนาคต (Popkewitz; & Kirchgasler.2015: 40)

5.2.1 พ่อแม่ในฐานะครูที่มีทักษะการสอน

การจัดการเรียนรู้หรือสอนของครูเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากที่สุดและอยู่ในการศึกษาทุกระบบ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ครูออกแบบการเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่เด็กมีทั้งความรู้พื้นฐาน คุณธรรมจริยธรรมในสังคมนั้นๆ รวมทั้งทักษะเฉพาะหรือความสามารถเฉพาะด้าน แต่ปรากฏว่าในระบบการศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่ โดยเฉพาะสังคมไทยครูอาศัยวิธีการถ่ายทอดความรู้หรือข้อมูลเบื้องต้นในทางเดียว โดยนักเรียนเป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้มาใช้ พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว มองว่าวิธีการออกแบบการสอนดังกล่าวของครูในระบบโรงเรียน ไม่สามารถนำมาใช้ในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ พ่อแม่จึงนำลูกมาจัดการศึกษาด้วยตนเองหรือบริหารจัดการศึกษาเอง พ่อแม่เหล่านี้นำเอาความรู้ว่าด้วยการเรียนรู้ที่มีให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงที่หลากหลาย ผ่านการกำกับจากเทคโนโลยีแห่งอำนาจเหนือ โดยเฉพาะกฎเกณฑ์การสอนของการศึกษาในระบบโรงเรียน ทำให้พ่อแม่กลายเป็นผู้ถูกจัดกระทำจากกฎเกณฑ์การสอน แต่เมื่อพ่อแม่นำมาใช้แล้วไม่ได้สะท้อนให้เกิดการเรียนรู้ของลูก พ่อแม่จึงสะท้อนกลับต่อกฎเกณฑ์เหล่านั้นตามความต้องการของลูกเป็นตัวตั้ง ตัวตนของพ่อแม่จึงกลายเป็นผู้เป็นครูผู้เป็นเลิศของลูก ผ่านการทำงานของอำนาจคอนเฟสชันการสะท้อนกลับกฎเกณฑ์การสอนของในแบบการจัดการศึกษาของครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้บนความแตกต่างของบุคคลและผ่านประสบการณ์จริง ดังนั้น กระบวนการสร้างตัวตนทั้งสองจึงเกิดขึ้นอย่างแบบยลดังวิเคราะห์ดังนี้

1) ผู้ถูกกระทำให้เป็นครูที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการสอนของชาติ

จากการศึกษาการสร้างครูในสหรัฐอเมริกาให้มีทักษะของความเป็นครู ครูแบบนั้นกลายเป็นผู้ที่ถูกกำกับจากกฎเกณฑ์เรื่องการสอนทั้งหมด 6 ประการ (Popkewitz; & Kirchgasler.2015: 37) ซึ่งเมื่อนำประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของไทย ถูกกำหนดเอาไว้กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการสอนลูกในคู่มือการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่ถูกแจกจ่ายให้กับพ่อแม่ผู้ลงทะเบียนกับ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ซึ่งเป็นความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญได้เขียนออกมาเป็นคู่มือ เพื่อให้เกิดการบริหารทางวิชาการเกี่ยวกับการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์ ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของ ผู้เรียน 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการ ที่เป็น ความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3) ออกแบบการ เรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเพื่อนำ ผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย 4) จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการ เรียนรู้ 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่ เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วย วิธีการที่หลากหลายเหมาะกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน 7) วิเคราะห์ผลการ ประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.ไม่ปรากฏปีพิมพ์: 34-35) จะเห็นว่าข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้หรือการสอนทั้งหมดของการจัดการศึกษาครอบครัวไทย กลายเป็นกฎเกณฑ์ให้พ่อแม่ ปฏิบัติตามโดยพ่อแม่ทุกคนต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความแตกต่างของลูกและความ ถนัดของลูก

อย่างไรก็ตาม พ่อแม่ถูกกำกับให้จัดการศึกษานำข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนเหล่านี้มาใช้จาก การสัมภาษณ์ทั้ง 10 ท่านพ่อแม่ผู้จัดการศึกษานำข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนที่ถูกกำหนดเอาไว้ใน คู่มือมาใช้ เช่น ข้อปฏิบัติที่ 1 การสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล เช่น ตั้งเป้าหมาย เอาไว้เป็นนักเบดมินตันที่เก่ง แม่โอจึงสอนผ่านความชอบเบดมินตัน “หลังจากได้รับจดหมายให้จัด การศึกษาได้ หลังจากนั้นก็จัดการเรียนรู้ แต่ละหมวดให้ทำทุกวัน สัปดาห์ละกี่วัน มีเป้าหมายคร่าว ๆ อย่างตอนนี้ใช้ตารางเบดมินตันเป็นหลัก ผึกซ้อมเบดมินตันเยอะกว่ากิจกรรมอื่นๆ วันพุธไม่สะดวก เพราะเรียนหลายอย่าง เช่น เปียโน ภาษาจีน เบดมินตัน” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์) พ่อแม่ ตั้งเป้าหมายใหญ่เอาไว้บนความแตกต่างและสนใจเฉพาะของลูก พ่อแม่ในเชิงปัจเจกปฏิบัติการสอน ให้ลูกในส่วนที่เป็นความถนัดสนใจหลักของลูกอย่างเคร่งครัด ส่วนสามีแม่จิราเล่าว่า “พ่อแม่คือครู คนแรกของลูก เราตั้งเป้าว่าจะจัดการเรียนการสอนให้ลูกอ่านออกเขียนได้ ชัดเกล่าจิตใจซึ่งเป็นแผน ที่วางไว้ช่วงแรกไม่เยอะ เราก็ดูตามนั้น” (อภิชาติ รัตมี.2559: สัมภาษณ์) ตามเป้าหมายเดิมที่เคย แบบเดิมสอนเพียงเพื่อให้เด็กอ่านออกเขียนได้และมีคุณธรรมในการอยู่ในสังคม ซึ่งครอบครัวแม่จิรา มุ่งเน้นด้านการสอนในแบบเดิมที่ถูกกำหนดให้เป็นไปตามมาตรฐานการสอนของชาติ

ข้อปฏิบัติที่ 2 พ่อแม่สอนกำหนดการสอนอย่างมีเป้าหมาย ทั้งความรู้พื้นฐาน คุณลักษณะ สำคัญ และความสามารถเฉพาะด้านหรือทักษะ พ่อแม่ที่เข้ามาสอนลูกใหม่ปฏิบัติไปตามกฎเกณฑ์ โดยยังไม่ได้เชื่อมโยงให้กลายเป็นหนึ่งเดียวกัน เช่นดังเรื่องเล่าของแม่วิริน สอนลูกแบบแยกส่วนใน การเรียนรู้ “ฟีกี่ไม่ได้มันใจหรอกนะตอนนั้น เพิ่งทำใหม่ ๆ เราจะกังวลเพราะเราไปยึดติดกับโรงเรียน

ว่า คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ไม่ได้ทำอะไรที่เจาะจงแบบนั้น แต่จริงๆ มันหลากหลาย พอเราทำไปเรื่อย ๆ เราก็เรียนไปทุกวันแต่เราไม่ได้มานั่งจดนั่งจำ เหมือนเริ่มเข้าไปเรื่อย ๆ” (คุณวีริน หมัด.2559: สัมภาษณ์) พ่อแม่ผู้จัดการศึกษายังคงปฏิบัติตามแนวทางการสอนที่เป็นแบบวิธีเดิมๆ คือ เรียนแบบในระบบโรงเรียนในช่วงแรกๆ เพราะเข้าใจว่าการสอนลูกเองเป็นเหมือนกับการสอนในโรงเรียน ไม่ได้เชื่อมโยงเข้าสู่ความเป็นลักษณะเฉพาะของลูก พ่อแม่ทุกคนในช่วงแรกๆ จะเป็นแบบนี้

ข้อปฏิบัติที่ 3 พ่อแม่ลงทุนในลูก โดยพ่อแม่ที่เข้าสู่ระบบการศึกษาโดยครอบครัวใหม่ๆ จะปฏิบัติตามข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนเรื่องการลงทุนในลูกที่คล้ายคลึงกับระบบโรงเรียน ยกตัวอย่างการใช้กระดานดำสอนให้ลูกนั่งเป็นเวลาหนึ่งๆ เหมือนในโรงเรียน “ตอนแรกก็ไม่ว่าอะไรเลย เราเป็นแค่ครูเอาบอร์ดมาตั้ง ตั้งเก้าอี้ นั่งเรียนเป็นตารางเวลาเลย แต่พอไปสัมภาษณ์ปรากฏว่าไม่ใช่เลย แนวคิดไม่ต้องอิงกับเวลา การที่เด็กเรียนในระบบเป็นคาบๆ ไปเสร็จแล้วก็เก็บหนังสือใส่กระเป๋า กลับบ้านจบกันไป แต่โฮมสคูลไม่ใช่จะเรียนต่อเนื่องไป” (คุณฟาร์ รังสี.2559: สัมภาษณ์) พ่อผู้จัดการศึกษาให้กับลูกในช่วงแรกนำกฎเกณฑ์เหล่านี้มากำกับตัวเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินไปตามครรลองของการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งเมื่อไปปรึกษาหรือสะท้อนกลับตัวเองแล้วว่าไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จึงกลับไปสู่วิธีการของครอบครัว

ข้อปฏิบัติที่ 4 การสอนโดยจัดการทั้งครู สื่อและแหล่งเรียนรู้ ที่แปลกแยกออกจากความต้องการของลูกและครอบครัว ช่วงแรกพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แปลกแยกกับชีวิตจริงเพราะยังติดอยู่กับวิธีการสอนของภาพใหญ่ของการศึกษาไทย “ส่วนวิธีการสอนนั้นใช้ตารางเวลาชีวิต เราจะลองทำตามเวลาที่แน่นอน เรามีทั้งหมดแค่ 4 วิชา คือ ดนตรี กีฬา ทำกับข้าว และชีวิตประจำวัน คือ พออาบน้ำเสร็จ แปรงฟัน อ่านพระคัมภีร์แล้วเริ่มที่จะเรียน บวกเลข 1 หลัก ช่วงแรกเราทำได้ แต่พอวิถีชีวิตเปลี่ยนไป เราต้องมีการกิจแทรกเข้ามา เช่น มีประชุม มีงานด่วนเลยทำไม่ได้ เลยปรับเป็นแบบ unschooling คือ ลูกอยากทำอะไรลองทำ ลองนำลูกเลยให้เสรีเต็มที่ เช่น เรียนการจมและการลอยตัวในน้ำ” จะเห็นว่าพ่อแม่ช่วงแรกของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ยังไม่ได้ดำเนินตามวิถีของครอบครัว ยังคงติดกรอบวิธีการสอนตามระบบโรงเรียนที่ต้องใช้เวลาการเรียนแน่นอน การนับบวกเลขแบบตามตารางที่แม่กำหนด แต่เมื่อทำไม่ได้จึงเปลี่ยนแปลงเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับครอบครัวและลูก

จะเห็นว่าตัวอย่างที่ยกมานั้น พ่อแม่นำกฎเกณฑ์วิธีปฏิบัติการสอนในแบบเดิมตามกรอบของการศึกษาในภาพใหญ่ของชาติ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์กำหนดให้ผู้จัดการศึกษาดำเนินตามข้อปฏิบัติของรัฐ ผู้ที่สามารถทำตัวกฎเกณฑ์การสอนเช่นนี้ได้ถือว่าอยู่ภายใต้ผู้มีมาตรฐานในการสอนของการศึกษาแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม เมื่อพ่อแม่นำมาสอนแล้วพบว่าไม่ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของลูก พ่อแม่เหล่านี้ได้สะท้อนกลับกฎเกณฑ์การสอนเสียใหม่ การสะท้อนกลับทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีปฏิบัติทางการสอนแบบใหม่เกิดขึ้นด้วย ดังนั้นตัวตนแบบใหม่จึงเกิดขึ้น เป็นตัวตนที่รู้ว่าเป็นครูที่เป็นเลิศของลูกนั้นต้องสอนหรือออกแบบการเรียนรู้อย่างไร

2) พ่อแม่ในฐานะเป็นครูชั้นเลิศของลูก

ในการวิเคราะห์การสร้างตัวตนของพ่อแม่ผู้เป็นครูที่เป็นเลิศของลูก จึงสร้างตัวตนบนการสะท้อนกลับข้อปฏิบัติต่างๆ เหล่านี้ เทคโนโลยีคอนเฟลชชั่นแบบข้อปฏิบัติ (technology of rubric) เป็นข้อปฏิบัติที่ชุดของโครงข่ายข้อปฏิบัติย่อยๆ (grids of practices) อย่างเป็นเหตุเป็นผลกันและมีหลักการต่างๆ เป็นถ้อยคำและระดับคุณค่าต่างๆ บรรจุในเอกสาร (Popkewitz and Kirchgaser.2015:36-37)ซึ่งอยู่ในคู่มือปฏิบัติของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ข้อปฏิบัติเหล่านี้เพื่อประเมินพ่อแม่ผู้เป็นครูของลูกถึงมาตรฐานในการบริหารวิชาการและการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาตัวเองเป็นครูที่เป็นเลิศของลูก พ่อแม่ได้สะท้อนกลับข้อปฏิบัติเหล่านี้ออกมา โดย “สะท้อนกลับสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ลูก แล้วนำสิ่งที่ใคร่ครวญนั้นมากำกับตัวเองให้กลายเป็นครูที่เป็นเลิศของลูก”

1.พ่อแม่ที่วางเป้าหมายตามความต้องการของลูก นิยามของเป้าหมายใหญ่เป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ของลูกที่พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาตั้งเอาไว้ เพื่อให้สามารถมีทิศทางชัดเจนในการสอนให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ของการศึกษาไทยเพื่อผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพทั้งความรู้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และความถนัดเฉพาะด้าน มุ่งศึกษาวิเคราะห์ความต้องการและความถนัดเฉพาะของลูกเป็นศูนย์กลางพร้อมนำคุณสมบัติต่างๆ มาสอนให้ครบถ้วนของความเป็นพลเมืองที่มีความรู้ ทักษะชีวิตและคุณธรรม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตัวตนของพ่อแม่แบบนี้ถูกสร้างขึ้นมาพร้อมกับสะท้อนเป้าหมายใหญ่ที่ตั้งเอาไว้ ดังนั้น พ่อแม่แบบนี้จึงใคร่ครวญตัวเองในอดีตถึงวิธีการสอนของตนเอง แล้วนำมาปรับปรุงในแนวทางที่ถูกต้องโดยมุ่งไปสู่เป้าหมายใหญ่ของการสอนบนพื้นฐานความต้องการและความถนัดของลูก

พ่อนักศิลปินผู้เป็นครูของนักศิลปิน ตามเรื่องเล่าของพ่อนพซึ่งต้องการจะปั้นให้น้องพลอยกลายเป็นศิลปินวาดภาพเหมือนที่มีชื่อเสียง พ่อนพจึงสะท้อนสิ่งที่ตัวเองจัดการเรียนรู้ว่า “แน่นอน เราตั้งเป้าว่าเราจะเป็นศิลปิน แล้วเราเห็นเค้าชอบตั้งแต่เล็ก และคนเป็นพ่อตั้งเป้าว่าเค้าจะต้องเป็นศิลปินที่โด่งดัง อันนั้นตอนเล็กๆ แต่ตอนนี้ผมไม่ได้คิดแบบนั้นแล้ว ผมว่าการเป็นศิลปินใหญ่หรือไม่เป็น เค้าเลือกเอง เค้าจะต้องดำเนินชีวิตด้วยตัวเค้าเองได้ จะโด่งดังหรือไม่กลายเป็นเรื่องเล็กสำหรับเค้าไปแล้ว” (คุณนพ อนันต์.2559: สัมภาษณ์) เป้าหมายใหญ่ที่พ่อนพสะท้อนกลับตัวเอง จากที่พ่อนพเอาความต้องการตัวเองเป็นที่ตั้งโดยให้น้องพลอยเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงโด่งดัง พ่อนพสะท้อนกลับตัวเองในเป้าหมายใหญ่ โดยเอาตัวลูกเป็นผู้กำหนดเองว่าจะต้องการเดินทางในเส้นทางใด จิตวิญญาณความเป็นครูที่ดีเลิศในแบบมองเป้าหมายใหญ่โดยให้ลูกคิดและแก้ปัญหาเป็น ความเป็นศิลปินที่ยิ่งใหญ่จะเข้ามาภายหลังเองบนความต้องการของลูก พ่อที่มีตัวตนเช่นนี้ได้สะท้อนสิ่งที่ถูกต้องในปัจจุบัน โดยย้อนกลับไปมองในอดีตของตนเองในการสอนให้ลูกเป็นไปตาม

ความต้องการของตนเอง แต่เมื่อสะท้อนกลับได้แล้วพอนพกลับได้แนวทางที่ถูกต้องการเรียนรู้ที่ดี และถูกต้องต้องบนพื้นฐานของลูกเป็นหลัก

แม่หักเหเป็นผู้เป็นครูของหักแบดมินตัน แม่โอเป็นอาจารย์สอนทางด้านละครในมหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่งในกรุงเทพมาก่อน ส่วนตัวไม่ชอบในการใช้ร่างกายปะทะกับสิ่งใด ดังนั้นด้านกีฬาจึงไม่ได้อยู่ในความสนใจของแม่โอ แต่เมื่อแม่โอสะท้อนกลับตัวเองว่า สิ่งที่ทำให้ลูกมีความสุขและเรียนรู้ได้ดีที่สุดต้องไม่ใช่เอาสิ่งที่พ่อแม่เป็นเป็นที่ตั้ง แต่ต้องมองถึงความต้องการของลูก คือ กีฬาแบดมินตัน ดังแม่โอเล่าให้ฟังว่า “พี่ไม่ชอบกีฬาเลย เล่นอยู่สองอย่างคือโยคะกับเต้นบัลเล่ต์ จะเห็นว่าไม่ปะทะ ไม่มีการแข่งขัน เคยเอาลูกไปเรียนแชร์บอลด้วยการสอนแบบออกแบบท่าเต้นให้ลูกด้วย ให้ลูกเป็นหนูทดลองก่อนพี่จะไปสอนคนอื่น ๆ แต่พี่มาดูลูกเรารู้ว่าเค้ามีความคิดสร้างสรรค์ และเรื่องกีฬาเค้าเด็กชอบทางด้านร่างกายอยู่แล้ว จากการที่เพื่อนเล่นด้วยกัน เค้าขอเรียนจึงให้ไปเรียนแล้วแข่งขัน” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์) ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการสอนลูกบนความต้องการตัวเอง เข้ามาสู่จิตใจของแม่โอ แม่โอสะท้อนกลับเป้าหมายใหญ่ของลูก แทนเป้าหมายใหญ่จะเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง ในที่สุดแม่โอได้นำสิ่งที่สะท้อนกลับในใจนั้น มาทำกับการจัดการเรียนรู้ให้ลูกเรียนในสิ่งที่ชอบโดยเรียนกับโค้ชที่เป็นนักกีฬาระดับชาติซึ่งมีความสามารถสูง ดังแม่โอสะท้อนกลับตัวเองถึงความรู้สึกกลัวครุที่เกิดขึ้นในอดีตตอนประถม ทำให้ไม่ชอบวิชานั้นๆ ความรู้สึกกลัวครุของตนเองเมื่อครั้งเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นผลให้ไม่ชอบวิชาดังกล่าวเพราะไม่ชอบครุ แต่เมื่อมาถึงเวลาที่ลูกของตัวเองต้องเรียน ได้สะท้อนตัวเองกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต พยายามนำสิ่งที่สะท้อนกลับนั้นมาทำกับตัวเอง ให้จัดการเรียนการสอนให้ลูกชอบครุเป็นเบื้องต้น หากต้องการประสบความสำเร็จในกีฬาแบดมินตัน แม่โอสะท้อนตัวเอง สิ่งแม่โอได้สะท้อนตัวเองได้กลับมาใช้กับลูกเวลาต่อมา ดังความเห็นที่ว่า“ตัวเราเป็นเครื่องมือในการสำรวจไปหาลูก ถึงจะวางความกลัวลงได้ อย่างโค้ชแบดมินตันของดีแลนด์มีหลายคน ตอนแรกลูกปฏิเสธเพราะครุพูดคำหยาบ พี่จึงใช้การอธิบายเพื่อให้ลูกเห็นความตั้งใจของครุมากกว่าคำพูดที่แสดงออกมา” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์) ตัวตนของการเป็นครุที่เป็นเลิศผ่านการวางเป้าหมายใหญ่บนความต้องการของลูกได้กลายมาเป็นสิ่งที่กำกับให้แม่โอเป็นแม่ที่ดีเลิศของลูกตามข้อปฏิบัติ

แม่ผู้เป็นครูของหักการศาสนา (มุสลิม) แม่วีรินเป็นมุสลิมและเป็นครุในโรงเรียนประถมมาก่อน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบถ่ายทอดจากครุไปสู่นักเรียน รวมทั้งเรียนวิชาต่างๆ แยกแต่ละวิชาตามการกำหนดเป็นตารางมาจากครุเป็นสำคัญ แต่เมื่อมาสอนลูกด้วยตัวเอง เป้าหมายใหญ่ของการสอนให้ลูกนำมาใช้ในชีวิตจริงได้บนวิถีมุสลิมเมื่อสอนลูกเองแม่วีรินจึงสะท้อนกลับตัวเองที่ผ่านมาในการสอนนักเรียนในระบบโรงเรียน โดยบทเรียนจะถูกกำหนดเอาไว้แล้วและแยกเป็นสาขาวิชาต่างๆ เมื่อมาสอนลูกต้องให้ลูกเกิดการเรียนรู้ผ่านการได้เลือกเองอย่างเป็นธรรมชาติ และเอามาใช้ในชีวิตจริงได้ตามศาสตร์ว่าด้วยการเรียนรู้ สิ่งที่ดีออกมาจากความรู้ว่าด้วยการ

เรียนรู้นี้มากำกับพฤติกรรมการสอนของแม่วีรินให้เป็นให้ลูกคิดเอง ทำเองตามความชอบเป็นหลัก ผ่านการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ดังที่แม่วีรินสอนลูกเองใหม่ๆ เล่าว่า “พี่ไม่ได้มั่นใจหรือกระตือรือร้น เพึ่งทำใหม่ ๆ เราจะกังวลเพราะเราไปยึดติดกับโรงเรียนว่า คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ แต่พอสอนลูกไม่ได้เรียนอะไรที่มันเจาะจงแบบนั้นเลย มันหลากหลาย พอเราทำมาเรื่อย ๆ เราก็เรียนไปทุกวันแต่ว่าเราไม่ต้องมานั่งจดนั่งจำ เหมือนเริ่มเข้าใจไปเรื่อย ๆ พอเรากลับไปเห็นเด็กเค้าเรียนอะไรกันวัน ๆ เค้าได้ทำอะไรมากมาย เราไม่ได้ทำอะไรเลยบางวัน ไม่เอาอะไรเลย นั่งอ่านหนังสืออย่างเดียว แต่พอนึกเค้าก็ได้ความรู้แล้วไง เค้าไม่ต้องไปเรียนวิชานั้นวิชานี้ เค้าเรียนผ่านการใช้ชีวิตของเค้า การละหมาดถึงการฝึกศพ” (คุณวีริน หมด.2559:สัมภาษณ์) ดังนั้นตัวตนของแม่วีรินถูกสร้างขึ้นมาจากการสะท้อนกลับสิ่งที่เป็นอดีตของแม่วีรินเอง ทำให้แม่วีรินเปลี่ยนตัวเองด้วยการเป็นครูของลูกในแบบที่มองเป้าหมายใหญ่ของลูก คิดเป็นทำเป็นผ่านการบูรณาการนำมาใช้ชีวิตของการเป็นนักการศาสนาของลูก

พ่อนักธุรกิจผู้เป็นครูของนักธุรกิจตัวน้อย พ่อเสริมเป็นคนที่ยืนเก่งมาก แต่ชีวิตการเรียนซ้ำชั้นทำให้มองเห็นว่าชีวิตแบบนี้ที่ได้ทำให้มองเห็นโลกและเข้าใจโลกความเป็นจริงด้วยการที่ออกมาสัมผัสกับความเหนื่อยยากของชีวิต เมื่อมาสอนลูกเองพ่อเสริมสะท้อนตัวเองในสิ่งที่เป็นอดีตนั้น มองเป้าหมายใหญ่ของลูกด้วยการให้ออกมาเรียนรู้ทักษะชีวิตนอกเหนือจากชีวิตของการเรียนในตำราเพื่อเอาเกรดเพราะทำให้ทันโลกแห่งความเป็นจริง “เป็นความรู้สึกที่คิดว่าต่อให้ลูกไม่ได้เรียนโฮมสคูลก็ต้องมอบให้เค้าอยู่แล้ว เป้าหมายลึก ๆ คือ ลูกเราไม่ได้เรียนเอาเกรด แต่จะเรียนเอาทักษะความรู้..เพื่อให้เค้ารู้โลกความเป็นจริง แล้วมันมาใช้ไม่ได้ในตำราที่เค้าเรียนกัน เพราะในที่สุดลูกผมต้องออกมาใช้ชีวิตข้างนอก 1 ปี นี่คือกฎเกณฑ์ของบ้าน ไม่งั้นมันจะไม่สัมพันธ์กับความเหนื่อยเป็นอย่างไร ผมเรียนซ้ำชั้นเพราะเห็นเรียน เห็นว่าการเรียนซ้ำชั้นยอดเยี่ยม...ต้องขอบคุณแม่ผมมากเลยแม่ให้ใช้ชีวิตการศึกษาดีมาก ถูกเหยียดหยาม ถูกว่าเกเร เด็กก๊วย แต่นั่นเป็นการทดสอบชีวิตทำให้เห็นเส้นทางผมต้องเรียน อันนี้เป็นสมบัติที่ผมได้บทเรียนมา ผมคิดว่าบทเรียนนี้ต้องส่งมอบให้ลูก ๆ ของผมเช่นกัน” (คุณเสริม ต่อศักดิ์.2559:สัมภาษณ์) ตัวตนของพ่อเสริมถูกสร้างขึ้นบนการสะท้อนกลับการเรียนในอดีตของตนเอง สิ่งสะท้อนกลับและใคร่ครวญมานั้น นำมากำกับให้พ่อเสริมเข้ามาสอนหรือจัดการเรียนรู้ให้กับลูก เพื่อเป้าหมายใหญ่ที่ต้องเรียนรู้ในทักษะชีวิตมากกว่าให้ความสำคัญกับตำรา

แม่ค้าครูให้ลูกคิดเอง แม่สร้อยเป็นแม่ที่ออกมาค้าขายกับสามี พร้อมกันนั้นได้สอนทางศาสนาแก่เด็ก ๆ ผู้สนใจเป็นงานอดิเรก สิ่งที่แม่สร้อยเอามาสอนลูกนั้น แม่สร้อยอาศัยการสะท้อนกลับถึงประสบการณ์ของการเป็นครูสอนเด็กมุสลิมในโรงเรียน เด็กเหล่านั้นไม่สามารถคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบได้ เมื่อมาสอนลูกเองประสบการณ์ที่แม่สร้อยเจอนั้น เอามาสะท้อนกลับกับการสอนลูกว่าเด็กต้องสอนให้คิดเอง ทำเองได้ผ่าน “เด็กที่พี่สอน ป.6 กับ ม.1 บอกให้เค้าสรุปจาก

แผนที่ความคิด (mind map) สรุปรูปจากความเข้าใจของตัวเอง ตั้งหัวข้อที่ฟุ้งแล้วให้แยกเป็นสาระย่อยๆ ฟุ้งจนแบบนี้แล้วให้เค้าคิดเอง เด็กเค้าบอกว่าสิ่งที่เค้าเรียนในโรงเรียนไม่ได้ให้คิดเองหรอกนะ พี่ว่าสิ่งที่ทำไม่ผิดแต่พยายามให้เค้าที่จะคิด....เด็กมีคำว่า “ไม่” เยอะเหลือเกิน แต่เด็กโสมสกุ ลอย่างลูกพี่จะถูกหรือไม่ถูกก็พูดออกมาก่อนแล้ว จะถูกหรือไม่ก็มีไกด์อีกที ทำให้พี่ชัดเจนตรงนี้ พี่จึงมั่นใจเอาลูกออกมาพี่ใช้ใจทั้งหมด” (คุณสร้อย ไตร.2559: สัมภาษณ์) ดังนั้น สิ่งที่เป็นอาชีพค้าขาย ตอนนี้องแม่สร้อยจึงกลายเป็นอาชีพที่แม่สร้อยมาสะท้อนกลับในการสอนลูกเช่นกัน คือ ต้องการให้ชีวิตการค้าขายซึ่งเป็นชีวิตของแม่สร้อยและครอบครัวจริงๆ กลายเป็นเครื่องมือในการสร้างให้ลูกคิดเป็นและเลือกใช้ประโยชน์เป็น เพื่อต่อยอดไปสู่ความชอบในด้านอื่นๆ ต่อไป “มันเป็นชีวิตพี่ it's my life ได้ทำจริงๆ ชีวิตจริงๆ เวลาวางแผนซื้อของ จะจดรายการเอาไว้ว่านมก็กระป๋อง ชา กาแฟ ราคา สินค้าให้เคคิดราคาที่ได้บิลมา ของทุกวันจะไม่เท่ากันจะให้เค้าคิดตามตัวเลขนี้แหละ หากเรามีเงินไม่พอ แล้วให้ดูของไหนที่จำเป็นที่สุด อะไรที่ตัดออกไปได้ ทำให้เค้าคิดและแก้ปัญหาให้มันผ่านไป” (สร้อย ไตร.2559: สัมภาษณ์) ตัวตนของแม่สร้อยถูกสร้างขึ้นจากการสะท้อนความคิดเกี่ยวกับเป้าหมายใหญ่ของลูกคือให้เกิดการคิดเป็นและแก้ปัญหาเป็นบนอาชีพค้าขาย สิ่งที่แม่สร้อยคิดนี้ นำมาทำกับให้แม่สร้อยสอนหรือจัดการเรียนรู้ของลูกที่มีเป้าหมายหลักนี้ทุกประสบการณ์จริงของลูก เมื่อลูกคิดเองเป็นแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือสิ่งที่ลูกทำตามความคิดและความต้องการของตัวเอง อย่างมีความสุข

แม่บ้านครูจริยธรรมให้แก่มั่นเป็นแม่ของลูกชายที่ถูกรังแกจากในระบบโรงเรียน
ถูกตราหน้าว่าเป็นเด็กหลังห้อง ปัญหาทางจิตใจกระทบต่อการเรียนของลูกทำให้ลูกไม่สามารถเรียนในระบบโรงเรียนได้ เมื่อแม่มั่นตามาสอนลูกด้วยตัวเอง จิตวิญญาณความเป็นแม่ที่เป็นครูของลูกได้เกิดขึ้นผ่านการสะท้อนกลับกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับลูกในอดีต ดังนั้น เมื่อสอนหรือจัดการเรียนรู้ให้แก่มั่น แม่มีใจวางเป้าหมายใหญ่ไปสู่เรื่องจริยธรรมมากกว่าวิชาการ ดังแม่มั่นตาเล่า “เริ่มต้นไม่ต้องสอนอะไรเลย พักเลยครึ่งปี เราดูที่ตัวตนของเค้า มาแนว 8 สาระวิชาเลย ตัวลูกยังมีหนังสือเรียน เราพักจิตใจเค้าก่อน ...อยากทำให้เค้าสบายๆ ลึกๆ แล้วเค้าชอบต่อเลโก้ ทำหุ่นยนต์ ชอบมองและสังเกตแล้วคุยให้ฟังแต่ไม่ได้ตั้งเป้านะ เป้าหมายหลักคือคุณธรรมและจริยธรรม” สิ่งที่เป็นกฎเกณฑ์ เป้าหมายหลักของการให้ลูกเป็นคนดีสอนทางจริยธรรมสำคัญกว่าวิชาการความรู้ เข้ามาทำกับให้แม่มีสอนลูกแนวทางนั้น อันมาจากการใคร่ครวญสิ่งที่เกิดขึ้นกับลูกในระบบโรงเรียน ดังนั้นตัวตนของแม่มั่นตาจึงเกิดขึ้นบนการสะท้อนกลับกฎเกณฑ์ตั้งเป้าหมายใหญ่ด้านจริยธรรม ซึ่งเมื่อมีสิ่งนี้แล้ว เด็กจะมีความเก่งหรือชอบสิ่งใดย่อมไม่เป็นภัยต่อสังคม

แม่นักเกษตรอินทรีย์สอนลูกให้สร้างทางเลือกในชีวิตเพื่อความสุขตัวตนของแม่แนวนั้น
ตั้งเป้าหมายใหญ่เพื่อให้ลูกเป็นผู้ที่สามารถมีทางเลือกได้หลากหลาย การสอนของแม่มาลีเช่นนี้ สะท้อนกลับมาจากชีวิตการเป็นพนักงานประจำ ติดกรอบและกฎเกณฑ์ในอดีตจนไม่มีความอิสระ และทางเลือกให้กับชีวิตมากนัก แม่เมื่อมาสอนลูกแม่มาลีสะท้อนอดีตของตนเองมาสู่การกำกับใน

การสอนลูก ผ่านการให้ลูกได้มีทางเลือกมากมายและไม่จำเป็นต้องติดในกรอบเสมอไป ดังเรื่องเล่า “สิ่งที่เน้นคือเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ คุยกับเค้าเสมอว่าต้องทำงานอะไร แต่ให้เห็นปัจจุบันว่ามีงานหลากหลายที่สามารถทำได้ คือไม่ยากให้ลูกทำงานในระบบ เพราะพี่ทำงานในระบบมาหลากหลายแล้วไม่ชอบกรอบ ลูกก็ไม่น่าจะชอบเพราะเค้าไม่ชอบกฎเกณฑ์เช่นกัน ก็พยายามวางเป้าหมายตรงนี้ สังคมมีอะไรหลากหลายเยอะ ไม่ได้หมายความว่าให้ลูกแหกคอก ลูกก็ต้องรู้ว่าก็มีกฎเกณฑ์ที่ต้องเคารพก็ต้องเค้า แต่ชีวิตของเราเลือกได้ ทำให้มีความสุข” (คุณมาลี แดงงาม.2559: สัมภาษณ์) แม้ที่สร้างตัวตนบนการสะท้อนกลับบนกฎเกณฑ์วางเป้าหมายใหญ่ ทำให้สอนหรือจัดการเรียนรู้อย่างลูกในแนวทางให้ลูกได้เลือกกับสิ่งต่างๆ ในชีวิตอันนำมาสู่ความสุขของลูกเอง

พ่อแม่ที่คิดแบบนี้ได้จึงเป็นการทำงานของอำนาจคอนเฟล็กซ์ สะท้อนข้อปฏิบัติเรื่องการวางเป้าหมายใหญ่เพื่อลูกสำคัญ สิ่งที่คิดสะท้อนกลับได้นามากำกับให้พ่อแม่แบบนี้เป็นมีจิตวิญญาณความเป็นครูที่ดีเลิศของลูก บนการสะท้อนกลับการวางเป้าหมายใหญ่มุ่งเน้นลูกเป็นสำคัญ แม่คนเดิมที่เคยเป็นและเคยมีจึงเปลี่ยนแปลงไปสู่คนใหม่ตามการทำงานของอำนาจคอนเฟล็กซ์ สะท้อนกลับข้อบังคับในการสอนลูกแบบการศึกษาโดยครอบครัว

2.พ่อแม่ที่วางแผนอย่างมีเป้าหมาย คือ มุ่งวางเป้าหมายพัฒนาลูกที่มีความแตกต่างส่วนบุคคลไปสู่ทั้งด้านความรู้พื้นฐาน ทักษะสำคัญ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

พ่อแม่ที่สะท้อนข้อปฏิบัติการวางแผนอย่างมีเป้าหมายนั้นจะต้องจัดวางแผนย่อยๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่างสอดคล้องลงตัว เพื่อไปสู่เป้าหมายใหญ่ที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นในการสร้างตัวตนของพ่อแม่ผ่านการสะท้อนกลับข้อปฏิบัตินี้อาจจะไม่ได้สร้างตัวตนเห็นชัดเจนทุกคน ในการวิเคราะห์นี้จะทำให้เห็นการสร้างตัวตนของพ่อแม่ผ่านการสะท้อนกลับกฎเกณฑ์ พ่อแม่เหล่านี้ได้นำเอากฎเกณฑ์เหล่านี้มากำกับตัวเอง ซึ่งเป็นการทำงานของการปกครองแบบใหม่ให้มนุษย์เองปกครองตัวเองผ่านการนำกฎเกณฑ์ความรู้ด้วยการศึกษาโดยครอบครัวมากำกับให้เป็นพ่อแม่ที่เป็นครูที่เป็นเลิศของลูก

ในการสร้างตัวตนของพ่อแม่ตามการสะท้อนกลับของการวางแผนอย่างมีเป้าหมายนั้น พ่อแม่จะสอนให้เห็นถึงการเชื่อมโยงของทั้ง 3 ข้อปฏิบัติย่อยไว้ด้วยกัน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายใหญ่ ตามเรื่องเล่าของแม่มาลี มุ่งเป้าหมายสอนให้ลูกเป็นผู้รู้จักเลือกทางเลือกในชีวิต ผ่านเกษตรอินทรีย์ โดยสอนให้เข้าใจคณิตศาสตร์อันเป็นทักษะพื้นฐาน ทักษะสำคัญเรื่องเกษตรอินทรีย์ในการทำปุ๋ยหมัก และนำไปสู่การรู้คุณค่าของการพึ่งตัวเองได้ ดังเล่าว่า “ในเกษตรอินทรีย์ พี่เอาคณิตศาสตร์มาเชื่อมโยงแล้วก็เชื่อมโยงได้ทุกอย่าง เหมือนทำปุ๋ยหมัก เวลาหมักปุ๋ยใช้ เอาข้าวครึ่งหนึ่งส่วน ใบไม้หนึ่งส่วน ให้เค้าเรียนรู้ว่าอะไรคือหนึ่งส่วน ให้เค้าทำน้ำหมักเอง เวลาทำต้องใช้ผลไม้รสเปรี้ยว 3 กิโลกรัม น้ำตาล 1 กิโลกรัม น้ำ 10 ลิตร เค้าจะได้รู้จักกิโลลิตร อันไหนคือน้ำตาล 1 กิโล ถ้าคนเราไม่รู้จักกิโลก็ไม่ว่าอะไรคือ 1 กิโลกรัม เมื่อซื้อมาแล้วราคาก็บาท เอาใบเสร็จมาเรียนรู้มูลค่าบาท ...ให้เลือกว่าถ้าเราซื้อใบเสร็จมาราคาก็บาท เราทำขึ้นมาใช้เองราคาก็บาท อันไหนคุ้มค่ากว่า เค้าจะได้รู้เรื่องคณิตศาสตร์

ผ่านเกษตรอินทรีย์ เป็นการรู้จักทำแล้วพึ่งตนเองได้สร้างความปลอดภัย” (คุณมาลี แดงงาม.2559: สัมภาษณ์) ตัวตนของแม่มาลีถูกสร้างขึ้นบนการสะท้อนกลับในความรู้พื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ และทักษะสำคัญการเลือกซื้อสินค้ามาใช้ในเกษตรอินทรีย์ และรู้คุณค่าของเงินและการพึ่งตัวเองซึ่งเป็นจริยธรรมที่พึงประสงค์ ทั้งหมดนี้สะท้อนเอามาทำกับตัวเอง ทำให้แม่มาลีเอามาสอนลูกแนวบูรณาการเพื่อไปสู่เป้าหมายใหญ่คือ การรู้จักเลือกในชีวิตปัจจุบันเพื่อให้มีความสุข ดังที่แม่มาลีสะท้อนให้เห็นอีกว่า “บางทีพอเราเลือก ไม่แน่ใจว่าจะเลือกผิดมั๊ย แต่พื่อว่าเราได้เลือกอะไรหลายอย่างให้กับชีวิตเรามาแล้ว จนวันนี้รู้ว่ามันไม่ใช่ รู้สึกว่าเกษตรอินทรีย์ การพึ่งตนเองในการใช้ชีวิตไปสู่วิถีง่าย ๆ เรา รู้สึกว่ามีความสุข เราผ่านการทำงานประจำในระบบมาหลายอย่าง ชีวิตเราไม่มีความสุข แล้วพอเรามาใช้ชีวิตง่าย ๆ เรา รู้สึกว่าชีวิตเรามีความสุข เราอยากให้ลูกเรามีความสุข” (คุณมาลี แดงงาม.2559: สัมภาษณ์) แม่มาลีสร้างตัวเองบนการสะท้อนกลับกฎเกณฑ์การวางแผนอย่างมีเป้าหมายด้วยการเชื่อมโยงกฎเกณฑ์ย่อยๆ เหล่านี้สู่การมุ่งเป้าใหญ่คือ ชีวิตที่เลือกได้แล้วมีความสุข

เช่นเดียวกันการสร้างตัวตนของพ่อพในการปั้นลูกให้เป็นตามใจต้องการลูก ผ่านงานศิลปะด้วยการเอาชีวิตความเป็นศิลปินทั้งชีวิตของพ่อพในวัยเรียน เกี่ยวกับการมองงานศิลปะที่ล้ำสมัยกว่าความคิดของครูซึ่งครูให้พ่อพเรียนตามลำดับขั้น หากไม่ผ่านขั้นตอนหนึ่งไม่สามารถไปสู่ขั้นตอนต่อไปได้ ซึ่งความคิดของพ่อพไม่ได้เป็นเช่นนั้น ทำให้เขาไม่วิชาหนึ่งในมหาวิทยาลัย พ่อพนำสิ่งนี้มาสะท้อนกลับวางแผนเป้าหมายย่อยๆ เชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายใหญ่อย่างบูรณาการเนื้อเดียวกันหมด โดยไม่แยกส่วนสิ่งที่ลูกสนใจ “ทุกวันนี้ไม่ได้แยกส่วน เพราะจริงๆ แล้วชีวิตประจำวันเค้า เค้าถามหมดแหละ เวลาเค้าอยากแชทไลน์ ต้องพิมพ์ภาษาไทย เค้าจะถามว่าสะกดยังไง ทำให้เค้ารู้ภาษาไทยมันยุ่งยากนะ มีข้างบนข้างล่าง ข้างหน้าข้างหลัง แต่ยังไงความถูกต้องเป็นเรื่องที่พ่อแม่ต้องสอนอยู่แล้ว เช่นคำว่า “คะ” กับ “กะ” ถ้าเป็นคำถามของเราต้องหาคำตอบ ภาษาอังกฤษวิทยาศาสตร์ในหนึ่งสัปดาห์มันมีครบกับคำถามเพียงแต่เราจะเลือกให้ความร่วมมือจะตอบเค้ามั๊ย” (คุณพ อนันต์.2559: สัมภาษณ์) การสะท้อนกลับสิ่งที่เป็นอดีตของพ่อพทำให้พ่อพนำสิ่งที่ถูกต้องเอามาใช้กับการสอนลูก โดยการวางแผนการสอนของลูกอย่างมีเป้าหมายที่บูรณาการศาสตร์ต่างๆ เอาไว้ด้วยกันภายใต้ศิลปะที่ลูกชอบ สิ่งนี้จึงนำมาทำกับให้พ่อพกลายเป็นพ่อที่เป็นเลิศของลูกในขั้นนี้

แม่ฟาร์ เป็นแม่ที่สอนทางด้านศาสนาให้แก่ลูกผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวันของมุสลิมได้แก่การละหมาด แม่ฟาร์สะท้อนตัวเองถึงการเป็นครูที่ดีของลูกต้องเป็นสิ่งที่สัมผัสเองได้จริงและเป็นชีวิตจริงผ่านหลักคำสอนของศาสนาของตนเอง ดังนั้นการสอนของแม่ฟาร์จึงมีการเชื่อมโยงทั้งความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ ทักษะต่างๆ เช่น การมีวินัย รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการเห็นอกเห็นใจคนอื่น ๆ แม่ฟาร์สามารถเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกันในการสอนลูก ดังเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม “ละหมาดเชื่อมโยงได้ทุกอย่างเลย การแพทย์ เช่น ให้ปอดแข็งแรง ลูกขึ้นมาละหมาดตอนเช้าช่วงตีสาม ให้ร่างกายแข็งแรง การก้มหน้าทำให้เลือดไปเลี้ยงสมองอย่างเต็มที่ มี

คลื่นความร้อน คลื่นไฟฟ้าขึ้น จิตสงบ มีสติขึ้นมา การออกกำลังกายเหมือนโยคะเลย รวมทั้งศีลอดกินก่อนอาทิตย์ขึ้น ให้ได้รู้สึกถึงความหิวและคนยากจน สงสารคนไม่มีกิน....ได้ทั้งบุญและสุขภาพตามหลักศาสนา” (คุณฟาร์ รังสี.2559:สัมภาษณ์) ตัวตนของแม่ฟาร์ถูกสร้างขึ้นบนการสะท้อนกลับอดีตของชีวิตมุสลิม เมื่อสะท้อนกลับออกมา สิ่งที่เกิดขึ้นคือการสอนที่ถูกต้องที่เชื่อมโยงการของทั้งความรู้พื้นฐาน ทักษะและจริยธรรมอันเป็นลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมไทย

ส่วนแม่สร้อยเจอสังคมมาหลายรูปแบบและศาสนา เมื่อต้องมาสอนลูกเอง ได้สะท้อนกลับตัวเองถึงการมีโอกาสดูให้คนได้แสดงตัวเองหลายแง่มุมไม่ตัดสินคนแค่มุมเดียว “ได้เจอคนในแบบต่างๆ ถ้าเราเจอคนที่นี่ตรงนี้เราจะเจอแค่มุมเดียว คนเราไม่ใช่มีมุมเดียว เราต้องเห็นในหลายแง่มุมของเขา อาจจะไม่ใช่ทุกมุมของเขา แต่ต้องหาโอกาสให้เห็นในหลายแง่มุม ให้ได้พยายามไม่ให้ลูกตัดสินใคร เขาไม่ดีตรงนี้นะแต่อาจมีเหตุผลของเขา ที่เราไม่รู้ มุมอื่นๆ ก็อาจเป็นคนดีก็ได้ และพยายามจะบอกกับลูกด้านนี้ด้วย” (คุณสร้อย ไตร.2559: สัมภาษณ์) แม่สร้อยได้วางแผนอย่างมีเป้าหมาย ทางด้านความรู้พื้นฐานด้านสังคม และทักษะการปรับตัวกับคน ตลอดจนคุณลักษณะที่ไม่ตัดสินคนใดคนหนึ่งเพียงคิดไม่ศึกษาให้รอบด้าน สิ่งนี้นำไปสู่การจัดวางเป้าหมายย่อยๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายใหญ่ๆ ของแม่สร้อยในการสอนลูกให้รู้จักเลือกและคิดนำมาใช้ในสิ่งที่ประโยชน์กับตัวเอง สิ่งที่แม่สร้อยคิดสะท้อนกลับนี้ ได้กลับมาทำกับให้แม่สร้อยสอนลูกโดยวางแผนอย่างเชื่อมโยงกันอย่างมีเป้าหมาย สอดคล้องกับแม่วีริน สอนลูกผ่านสิ่งที่ดำรงชีวิตประจำวันเชื่อมโยงในข้อปฏิบัติย่อยๆ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานด้านภาษาไทย ถูกนำมาเชื่อมโยงกับทักษะการเอาตัวรอดและจริยธรรมจิตใจใฝ่ความดีงามทางด้านศาสนาและหน้าที่ของมุสลิม ตามเรื่องเล่าของแม่วีริน “สมมติด้านภาษาไทย เราเอามาตั้งเอาไว้ แต่เวลาสอนเราก็เอาความรู้ด้านต่างๆ มาเชื่อมโยงด้วยกันตลอด เราต้องตั้งสิ่งหนึ่งเป็นหลักเพื่อให้รู้ว่าเราเรียนภาษาไทย แต่ใส่สิ่งอื่นไปด้วย สิ่งที่เรามอบหมายต่อจากนั้นเป็นงานบ้านอย่างอื่นๆ กิจกรรมของตนเอง ตลอดจนตอนเย็นไปเรียนรู้หน้าที่ความเป็นมุสลิม” (คุณวีริน หมด.2559: สัมภาษณ์)

พ่อแม่ผู้สะท้อนกลับกฎข้อบังคับของการศึกษาโดยครอบครัว จะอาศัยประสบการณ์ในอดีตของตัวเองส่วนใหญ่มากมาจากการทำงานและวัยเรียน สิ่งที่สะท้อนออกมาไม่ถูกต้องในอดีต ได้นำกลับมาสะท้อนให้ถูกต้องในการสอนลูกบนหลักการของการวางแผนอย่างมีเป้าหมายเชื่อมโยงกันอย่างดีซึ่งประกอบด้วย ความรู้พื้นฐาน เช่น ภาษา สังคม วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เป็นต้น เชื่อมโยงกับทักษะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อให้เด็กคิดเป็นและใช้ชีวิตเป็น เช่น การสื่อสาร การปรับตัว การอยู่ในสังคม พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมความดีงามที่อยู่ร่วมกับคนอื่นและความดีที่ควรจะมี เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายใหญ่ของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายและจิต และมีความสุขใช้ชีวิตในสังคมที่ไม่แน่นอนได้อย่างราบรื่นและปรับตัวได้ หลักการทั้งหมดที่พ่อแม่นำมาใช้เอามาปรับปรุงตัวเองในการสอนลูกเพื่อให้กลายเป็นพ่อแม่ที่เป็นครูที่ดีของลูก อันเป็นการกำกับตัวเองพัฒนาตัวเองด้วยคอนเฟอชันแบบสะท้อนข้อปฏิบัติของครอบครัวในการสอนลูก อันทำงานร่วมกับความรู้ว่าด้วยการเรียนรู้ที่เด็กต้องลงมือจริง

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ พ่อแม่ที่มีตัวตนเช่นนี้เป็นพ่อแม่ที่สร้างตัวเองขึ้นมาภายใต้การสะท้อนกฎเกณฑ์ดังกล่าว ซึ่งกฎเกณฑ์ต่อไปพ่อแม่บางคนอาจจะเห็นตัวตนชัด หรือบางคนอาจจะไม่ชัด ดังจะวิเคราะห์ต่อไป

3.พ่อแม่ที่ลงทุนในลูกคือ จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อต่างๆ ให้เหมาะสม รวมทั้งจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของลูก

พ่อแม่ตัวตนแบบนี้สะท้อนกลับตัวเอง ถึงความจำเป็นในการลงทุนในการสร้างบรรยากาศต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ รวมทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์และสื่อต่างๆ ให้กับลูกสอดคล้องกับความต้องการของลูก พ่อแม่ผู้สะท้อนตัวเองในแนวทางในการหาสื่อและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นพ่อแม่ที่รู้ตัวเองว่าจะต้องทำให้กลายเป็นพ่อแม่ที่เป็นครูชั้นเลิศของลูก ดังเรื่องเล่าของแม่โอที่สะท้อนประสบการณ์ของการกลัวครู นำไปสู่การเกลียดในวิชานั้น ดังนั้นเวลาจะสร้างการเรียนรู้ของลูกต้องอยู่บนพื้นฐานความชอบในตัวครูอันเป็นสิ่งแวดล้อมที่แม่โอจัดให้กับลูก ที่ว่า “เราเห็นจากประสบการณ์เรา แล้วมาดูลูก ลูกกลัวครู เราเองก็กลัว เกลียดบางวิชา หลายๆ อย่างที่ผ่านมารู้สึกว่าการเลือกคนที่เหมาะสมดีที่สุด” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์) แม่โอสะท้อนตัวเองในอดีตที่กลัวครูทำให้เกลียดบางวิชา เมื่อมาสอนลูกแม่โอเลือกลงทุนจ้างครูที่ลูกชอบ อันทำให้การเรียนรู้เป็นไปด้วยดีและมีความสุข นอกจากนั้นการได้ออกไปสัมผัสโลกกว้างตามความชอบของแม่โอ ยังทำให้แม่โอสะท้อนตัวเองว่าลูกก็อาจจะเรียนรู้ได้กับสิ่งแวดล้อมที่ได้สัมผัสจริง “ตัวพี่ชอบเที่ยวเป็นพลังของเรา เดินทางหมื่นลี้ดีกว่าหนังสือหมื่นเล่ม ไปเที่ยวได้ทุกอย่างเน้นท่องเที่ยว เพราะหนังสือแค่ให้ข้อมูลเบื้องต้น เวลาเดินทางใช้ประมาณและเวลาไปกับคนอื่นใช้เยอะขึ้นไปอีก” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์) การลงทุนใช้จ่ายเพิ่มขึ้นของแม่โอทำให้แม่โอมองว่าจะสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ได้ดีกว่าสัมผัสเพียงตำรา เพราะตำราเพียงให้ข้อมูลต้น ๆ แต่การได้สัมผัสจริงเป็นสิ่งที่ทำให้ลูกของแม่โอนำเอามาใช้กับชีวิตจริงได้โดยตรงและปรับตัวได้อย่างดีขึ้น สิ่งที่แม่โอสะท้อนสิ่งที่เป็นอดีตของตัวเอง แล้วได้สิ่งที่ถูกต้องในการสอนลูกนั้น ทำให้สิ่งนั้นเข้ามากำกับตัวแม่โอเองให้เลือกที่จะลงทุนในการเรียนรู้ของลูกและสร้างบรรยากาศให้น่าเรียนรู้ ผ่านการจ้างครูที่ลูกใจลูกและไปในสถานที่ที่แปลกใหม่

ตัวตนของพ่อแม่ที่สะท้อนกลับเกี่ยวกับการลงทุนในลูกนั้น ยังแสดงให้เห็นในเรื่องเล่าของพ่อเสริม พ่อเสริมเป็นที่เรียนเก่งมาก เรียนด้านวิศวกรรมศาสตร์จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง แต่สิ่งที่ได้เรียนมาระยะหลังจากจบปริญญาตรีมา ไม่ได้ตอบโจทย์ชีวิตของการทำมาหากิน ดังนั้นปริญญาที่ได้มาไม่มีประโยชน์ พ่อเสริมเป็นเด็กตั้งใจเรียนมาก จึงไม่ได้ทดลองในการใช้ชีวิตที่หลากหลายทางเลือก เมื่อมาถึงเวลาต้องสอนลูกด้วยตัวเอง พ่อส่งนำความผิดพลาดที่เกิดขึ้นสมัยเรียนเอาความรู้ในมหาวิทยาลัย มาสะท้อนกลับตัวเองแล้วมาสอนลูกบนการให้ลูกมีทางเลือกที่หลากหลายเป็นเป้าหมายหลักของชีวิต ดังนั้น ต้องลงทุนในการเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับลูก ดังที่เล่า “ต้องไปให้ถึงพอจะตอบโจทย์ได้พ่อแล้ว ต้องได้วัตถุนั้นแล้ว ค่า

จะต้องทำต่อ ถ้าไม่ใช่เหยียบขี่ไก่ไม่ฟ่อ ถ้าจะทำได้เค้าเป็นคนมีสิทธิเลือก ไม่ใช่พ่อจับยัดใส่มือแล้วทำตามพ่อ แสดงว่าเค้ามีสิทธิส่วนตัวเลือก มีอำนาจในตัวเองให้บทเรียนตรงนี้ไป ตอนนั้นก็ให้เค้าเลือกไปเรียนแล้ว เรียนลูกคิด เล่นกีฬานักเรียนด้วยเรียงแถว ถ้าเค้าชนะได้เหรียญต้องซื้ออุปกรณ์นี้ให้เป็นการตอรอง เพราะชีวิตจริงเงื่อนไขนี้ก็ต้อง ถ้าเค้าสามารถจริงเค้ายอมตอรองได้” (คุณเสริม ต่อศักดิ์.2559: สัมภาษณ์) พ่อเสริมสะท้อนกลับสิ่งที่เป็นอดีตของตนเองว่ามาผิดทางเพราะไม่ได้เลือก เมื่อมาสอนลูกเองพ่อเสริมนำอดีตนี้สะท้อนกลับมองหาสิ่งที่ถูกต้อง ลงทุนในลูกเพื่อให้ลูกได้รับทางเลือกที่หลากหลายมากกว่าตนเอง ซึ่งการสร้างตัวตนแบบนี้ขึ้นมามบนการสะท้อนกลับกฎเกณฑ์การลงทุนในลูกนั้น เอาสิ่งที่พ่อเสริมคิดมากำกับให้เป็นพ่อแม่เป็นเลิศของลูก

การที่แม่ต้องมาเปลี่ยนตัวเองลงทุนซื้ออุปกรณ์ ครู แอร์ ห้องเรียนดนตรีดีๆ เพื่อให้ลูกเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นจากที่แม่คิดเอง แต่แม่แบบนี้สะท้อนกลับกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเองต้องฝึกซ้ำๆ ดังนั้นการจะให้ลูกได้เรียนรู้ต้องเตรียมความพร้อมให้เกิดขึ้น สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เรื่องเล่าของแม่โอว่า “การเรียนอะไรก็แล้วแต่เป็นทักษะส่วนใหญ่ ใช้ตัวเราเท่านั้นทำบ่อยๆ จนเกิดความชำนาญ และการจัดการศึกษาให้ลูกเองนั้นก็โอเค เพราะเปิดโอกาสให้เราเรียนรู้ซ้ำๆ เช่นเล่นเปียโนเราต้องการเวลาโอกาสทอง 5 นาที เค้าต้องการความเจียบ ต้องการด้านอากาศ ด้านแสง เราก็ต้องจัดเตรียมให้เค้า ดังนั้น การเรียนโดยไม่ลงมือทำไม่มีประโยชน์...” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์)

ส่วนแม่มนตาเป็นแม่ผู้ซึ่งได้รับรู้ความเสียหายจะเหตุการณ์สีนามิ คนล้มตายจำนวนมาก จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ตัวเองชอบหุ่นยนต์พร้อมกระตุ้นการเรียนรู้ของลูกผ่านการชอบหุ่นยนต์ช่วยชีวิตคนด้วย อย่างไรก็ตาม ความชอบของลูกไม่สามารถบังคับได้ ความชอบของลูกสืบเนื่องมาจากชอบเทคโนโลยีในโรงเรียน ดังนั้นแม่มีพยายามสะท้อนตัวเองเกี่ยวกับทางเลือกต่างๆ ให้ลูกได้รู้จักตัวเองชัดเจน พร้อมทั้งจะลงทุนในตัวลูกหลังจากลูกออกมาจากระบบโรงเรียน “ของพี่เพิ่งออกมาจากระบบเค้าเด่นด้านเทคโนโลยี แต่เราจะปูพื้นฐานทางด้านศาสนาให้ หุ่นยนต์อันนี้เค้าชอบ พี่เลยใส่ลงไปแต่จริงๆ การค้นหาซึ่งไม่รู้ว่าจะไปเกิดชอบศิลปะก็เป็นได้ สรุปลแล้วไม่ชอบศิลปะและดนตรีระหว่างค้นหาพอลบจากบวชเค้าชอบทำความเข้าใจภายในมากกว่าวิทยาศาสตร์” (คุณมนตา สิริ. 2559: สัมภาษณ์) ความชอบในด้านการทำความเข้าใจภายในของลูกชายแม่มนตา แสดงให้เห็นชัดเจนผ่านการเข้าบวชเรียนในสถานปฏิบัติธรรม การที่แม่มนตาคิดลงทุนในการเรียนรู้เพื่อค้นหาตัวเองให้เจอนั้น สะท้อนกลับมาจากความทุกข์เกี่ยวกับภัยพิบัติต่างๆ ของตนเองที่เกิดขึ้นในอดีตซึ่งไม่อยากจะเกิดขึ้นกับลูก สิ่งที่ได้ดีที่สุดในชีวิตคือการสะท้อนกลับนั้นเข้ามาหาวิธีการให้ลูกได้มีความชัดเจนในตัวเอง จึงลงทุนการเรียนรู้ของลูกทั้งศิลปะ ดนตรี หุ่นยนต์ ปฏิบัติธรรมที่สถานปฏิบัติธรรม เป็นต้น แม่มนตากลายเป็นครูที่เป็นเลิศของลูกผ่านการลงทุนในตัวลูกเอง แม่มนตาในปัจจุบันคือแม่ที่พยายามพัฒนาปรับปรุงตัวเองเป็นคนใหม่เมื่อมาจัดการศึกษาให้ลูกเอง

4.พ่อแม่ที่บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพคือประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของลูกด้วยวิธีการที่หลากหลายให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของลูก

ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นการศึกษาที่ความรับผิดชอบและชีวิตการเรียนรู้ของลูกมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของพ่อแม่ในการบริหารจัดการสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของลูกด้วย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นวิถีชีวิตที่อยู่ในบ้านและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนภายนอก บริหารจัดการเรื่องสื่อและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนครูที่เหมาะสมกับลูก การบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดอย่างได้อย่างสมดุลถือเป็นความสามารถของพ่อแม่อันมาจากการสะท้อนกลับของตัวเองถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของลูกด้วยวิธีการสังเกตติดตามและใส่ใจพัฒนาการเรียนรู้ของลูกอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้พ่อแม่จึงถูกสร้างให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพจากการที่พ่อแม่สะท้อนกลับตัวเองเพื่อให้เป็นครูชั้นเลิศของลูกในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

4.1 การบริหารจัดการเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้ภายในและภายนอกบ้าน

ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นจากการสะท้อนกลับตัวเองในการบริหารจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ภายในบ้านและนอกบ้าน ทำให้พ่อแม่กลายเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจะรู้ว่ากิจกรรมภายในบ้านใดเหมาะสมกับความสนใจของลูก กิจกรรมภายนอกบ้านใดเหมาะสมกับความสนใจของลูกในช่วงพัฒนาการเรียนรู้หนึ่งๆ ของลูก พ่อแม่แบบนี้จะสะท้อนกลับตัวเองว่าการเรียนรู้เพียงด้านใดด้านเดียวไม่เพียงพอต่อพัฒนาการเรียนรู้ของลูก เพราะพ่อแม่เชื่อว่าการเรียนรู้ที่เกิดจากการสัมผัสสิ่งที่น่าสนใจอย่างหลากหลายจะนำมาซึ่งการบูรณาการและการต่อยอดความคิดของลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ผู้ต้องการให้ลูกปรับตัวกับโลกนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถจัดสมดุลการเรียนรู้ของลูกได้ ผ่านกิจกรรมทั้งนอกและในบ้าน เช่นอาหารการกินและเรื่องส่วนตัวลูกผู้หญิง แม่วีรินสะท้อนกลับการบริหารกิจกรรมภายในและภายนอกว่าต้องสามารถเรียนรู้ได้ “อย่างเรื่องอาหาร ส่วนใหญ่เรียนทำอาหารนอกบ้านเวลาทำกิจกรรมกลุ่ม และในบ้านเกี่ยวกับเรื่องเสื้อผ้าดูแลตัวเอง เรื่องการในบ้านไม่เน้นนะ ให้ช่วยเหลือนิดหน่อย เน้นให้ดูแลเครื่องใช้ส่วนตัวของตัวเองในบ้าน พับผ้าเองตากผ้าเอง แม่เค้าจะเป็นชายหรือหญิงก็ตามต่อไปเค้าก็ต้องทำ” (คุณวีริน หมด.2559:สัมภาษณ์) พ่อแม่ที่รู้ตัวตัวเองว่าระดับการเรียนรู้ของลูกเวลาไหนเหมาะกับการเรียนรู้แบบไหน ไม่ได้เกิดขึ้นเองจากความคิดของพวกเขา แต่มีการสะท้อนกลับต่อการเรียนรู้ที่ลูกสนใจแต่ละโอกาสและเวลา แม่แบบนี้จึงบริหารจัดการการเรียนรู้ของลูกทั้งภายในและภายนอก “กิจกรรมข้างนอกก็ไปรวมกลุ่มทำนา กลุ่มปลูกผักที่เป็นเกษตรอินทรีย์ด้วยกัน ทางด้านด้านภาษาพี่จัดการเอง การสอนลูกก็ครั้งต่อครั้งกับพ่อ นอกจากนั้นเดินทางไปยังค่ายต่างๆ เช่น เรื่องเกษตรอินทรีย์นั้นแหละ เกษตรพึ่งตนเอง การปลูกป่า ฝึกรอดทน ต้องตากฝนได้ เพราะชีวิตเราไม่ได้อยู่กับความสบายตลอด” (คุณมาลี แดงงาม.2559:สัมภาษณ์) พ่อแม่แบบนี้มีความสามารถในการบริหารจัดการการเรียนรู้ของลูกผ่านการสะท้อนกลับความสมดุลในการเรียนรู้ของลูกภายนอก ด้วยกฎเกณฑ์การ

บริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเข้ามาทำกับความคิดของพ่อแม่เอง ทำให้พ่อแม่ปฏิบัติตามจัดการเรียนรู้ของลูกอันเป็นไปตามโอกาสและความสนใจของลูกแต่ละกิจกรรม

4.2 การบริหารจัดการเรื่องสื่อและแหล่งเรียนรู้

อำนาจคอนเฟลชัน สะท้อนกลับกฎเกณฑ์การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้เข้ามาสร้างตัวตนให้พ่อแม่มีความสามารถในการบริหารจัดการสื่อและแหล่งเรียนรู้ผ่านการสะท้อนกลับตัวเองว่าสื่อที่เหมาะสมกับความเชื่อของครอบครัวและวัยของเด็กมีความสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ต่อลูกมาก ดังนั้นพ่อแม่แบบนี้จึงไม่ละเลยที่จะพัฒนาตัวเองให้กลายเป็นครูชั้นเลิศของลูก “สื่อการสอนมีความสำคัญมาก เราต้องทำมาให้เหมาะสมกับลูกของเรา ยิ่งมุสลิมสื่อมีน้อย เราเลยมีทักษะด้านนี้ ตอนนี้เรามี 4-5 ชั้น มีบันไดงูชีวะประวัติ มีเดือนแบบมุสลิม มีภาษาอาหรับ มีทองภาษาไทยในวัฒนธรรมมุสลิม ภาษาอังกฤษและเรื่องเล่า” (คุณจิรา รัตมี.2559: สัมภาษณ์) ความสามารถในการสังเกตทักษะของลูกผ่านการทำกิจกรรมและทดสอบลูกบ่อยครั้งส่งผลให้พ่อแม่กลับมาคิดถึงแนวทางที่ถูกต้องในการส่งเสริมการเรียนรู้ลูก พ่อแม่สะท้อนกลับถึงหนังสือที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ที่แท้จริงตามความชอบและสนุกสนานเพลิดเพลินของลูก การสะท้อนกลับไปถึงการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับเรื่องสื่อหนังสือทำให้พ่อแม่กลายเป็นผู้มีความสามารถในการเลือกหนังสือที่สอดคล้องกับลูก สิ่งที่พ่อแม่เลือกหนังสือได้นี้จึงมาจากการถูกกำกับผ่านการสะท้อนต่อกฎเกณฑ์ด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เช่น ลูกบอกว่าชอบอ่านมาก แต่ต้องอ่านหนังสือในสิ่งที่ชอบจะทำให้ลูกคล่องแคล่วในการออกเสียง ดังนั้นแม่ก็จึงจัดการบริหารด้านนี้ “ลูกชอบอ่านมากกว่าเขียน เช่น กำแพงเมืองจีน คุกกี้รันท่องรอบโลก เป็นต้นเคยเรียกมาอ่านให้ฟังหน่อย แต่อ่านไม่รู้เรื่องโดยให้อ่านเรื่อง “ไบบิก ไบบัว” ลูกเราอยากอ่านโดเรมอน ซึ่งเราคิดว่าพอฝัน ไม่มีอะไรเลยมีความขี้เกียจ แต่เราไปคุยกับพ่อแม่คนอื่น มันมีอะไรที่เรียนรู้ได้เยอะ เช่น ความเป็นนักประดิษฐ์ เพราะไม่จำกัดความฝันของลูก” (คุณกุกี เกรียง.2559: สัมภาษณ์) ตัวตนของแม่กุกีได้ถูกสร้างขึ้นผ่านการสะท้อนกลับเกี่ยวกับหนังสือที่ลูกชอบ ด้วยการที่แม่กุกีนำข้อปฏิบัติการเป็นครูที่ดีของลูกต้องบริหารจัดการตามความชอบและรักในการเรียนรู้ของลูกจึงทำให้แม่กุกีเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารจัดการจัดหาหนังสือตามสิ่งที่เด็กชอบและเรียนรู้ได้เร็ว ตัวตนแบบนี้ถูกสร้างขึ้นผ่านการสะท้อนกลับข้อปฏิบัติว่าด้วยการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

4.3 การบริหารจัดการเรื่องครู

พ่อแม่แบบนี้รู้ตัวเองว่าจะบริหารจัดการเรื่องครูตามที่ลูกสนใจอย่างไร เพราะการที่พ่อแม่แบบนี้จะเลือกครูให้กับลูกได้สักคนนั้น พ่อแม่จะต้องสะท้อนตัวตนของตัวเองว่าในความสนใจของลูกนั้นๆ ตนเองจะสามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับลูกได้แค่ไหน และครูที่จะมาสอนให้ลูกนั้นจะสร้างการเรียนรู้ตามระดับความสนใจและพัฒนาการเรียนรู้ของลูกแค่ไหน การสะท้อนกลับเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การบริหารอย่างมีประสิทธิภาพด้านการจัดการเรื่องครูจึงแสดงให้เห็นถึงความเป็นครูที่

เป็นเลิศของลูก สิ่งที่พ่อแม่สะท้อนกลับตัวเองตามกฎเกณฑ์ข้อนี้ทำให้พ่อนำมาทำกับในการจัดการเรื่องตัวครูที่เหมาะสมกับลูกได้เป็นอย่างดี “คืออย่างอ่านภาษาอังกฤษเราสามารถสอนลูกได้ แต่การสนทนาเราไม่กล้าที่จะสนทนาตรงนั้น แค่อะไรๆ เราก็ถูกสอนมาผิดๆ เน้นเรื่องไวยากรณ์กับประโยคทำให้เราไม่กล้าที่จะพูด เวลาจะพูดกับลูกก็ยิ่งกลัวว่าจะถูกม๊าย ไปให้ครูเค้าดูตรงนี้เพื่อลูกเราจะได้ แทนที่จะปล่อยให้เราสอนกันเอง บางคนนี้อาจจะไม่ได้เรียนสามัญเรียนแต่ศาสนาภาษาอังกฤษของเค้าอาจจะอ่อน ถ้าแบบนั้นเรารวมกลุ่มกันไปเรียนดีกว่า เรียนเป็นคอร์สต่างๆ” (คุณวีริน หมด.2559:สัมภาษณ์) การที่แม่วีรินสะท้อนตัวเองถึงความสามารถในการสอนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะทักษะในการพูดไม่ดีพอ จึงสะท้อนตัวเองบริหารจัดการผ่านการให้ครูภายนอกผู้เชี่ยวชาญและการรวมกลุ่มกับกลุ่มเพื่อนจัดการเรียนรู้ให้ลูกอย่างเหมาะสม

พ่อแม่สะท้อนตัวเองถึงความรู้ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญจึงบริหารจัดการให้ลูกได้เรียนในสิ่งที่พ่อแม่ไม่สามารถสอนให้ได้ แม่สร้อยเน้นสอนให้ลูกเรียนรู้ทางด้านศาสนาอิสลามควบคู่กับทำอาหาร จึงสะท้อนตัวเองว่าไม่สามารถให้ความรู้ลูกด้านนี้ได้ จึงจัดครูศาสนาการสอน “ส่วนมากพี่สอนเองทั้งหมดนะ เรื่องศาสนาก็ให้ไปเรียน เพราะเรื่องทำนองพี่สอนไม่ได้ให้อ่านแบบถูกและชัดก็ให้ไปโรงเรียนสอนศาสนา แต่ก็ให้เรียนตอนเย็นไม่นานเฉพาะวันที่ครูมาไม่แน่ว่าวันไหนบ้างอีก ครูคนนั้นก็เพื่อนพี่เองและไว้ใจได้” (คุณสร้อย ไตร.2559:สัมภาษณ์) เช่นเดียวกับแม่ฟาร์สอนภาษาอาหรับให้ลูกแต่หากไม่มีความเชี่ยวชาญด้านใดก็จะให้สามีซึ่งเป็นนักศาสนาเป็นครูเองและครูภายนอกเป็นผู้ให้ความรู้ “แบ่งให้แฟน แต่บางทีแฟนไม่ถนัดด้วยเช่นภาษาอาหรับขั้นสูง ยากอยู่นะ ช่วงแรกๆแต่เราได้เรียนรู้ พอหลังจากนั้นเค้าจับจุดได้เราก็ก็น่าไม่ต้องสอนอะไรมาก เพราะพี่พูดอาหรับไม่ได้ ไวยากรณ์ไม่ได้เลยต้องหาคนสอน” (คุณฟาร์ รังสี.2559:สัมภาษณ์) พ่อแม่ผู้สะท้อนกลับตัวเองในกฎเกณฑ์การบริหารจัดการที่ตัวเองมีความเชี่ยวชาญนิดด้านใด เมื่อสะท้อนว่าตัวเองทำไม่ได้ จึงจัดการให้คนอื่นมาทำแทนโดยดูความสนใจและเหมาะสมของลูก เช่น แม่โอนักรละคร ไม่มีความรู้ด้านภาษาจีนจึงให้ครูภายนอกมาสอน แต่การสอนต้องดูความเหมาะสมกับลูกและหลักการในการสอนของครูด้วย “เรารู้ตัวเองว่าทำไม่ได้หรือทำได้ไม่ดีพอ อย่างภาษาจีนเราใช้เหล่าซือที่เป็นคนจีนจริงๆ บริบทก็พูดเป็นภาษาจีน ความสัมพันธ์เป็นแบบ 1 ต่อ 1 ไว้ใจได้สนุก พี่นั่งฟังอยู่ด้วย เหล่าซือก็สอนไปเล่นไป การเลือกครูเราไม่ได้เลือกที่เก่ง แต่ต้องรู้ว่าคนแบบไหนจะเหมาะสมกับลูกเรา เราดูที่ทัศนคติเค้า” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์) จะเห็นว่าพ่อแม่มีความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับครูผู้มาสอนอย่างมีประสิทธิภาพ พ่อแม่สร้างตัวตนขึ้นมาผ่านการสะท้อนกลับตัวเองเกี่ยวกับความรู้ของตัวเองในระดับต่างๆ ต่อพัฒนาการเรียนรู้ของลูก ดังนั้นกฎเกณฑ์การบริหารจัดการจึงเข้ามาทำกับให้พ่อแม่เหล่านี้สร้างตัวเองและคิดเองได้ตามสิ่งที่สะท้อนกลับให้กลายเป็นครูที่เป็นเลิศในการเลือกครูที่เหมาะสมและสร้างการเรียนรู้ให้ลูกได้ดีที่สุด

5) ตัวตนพ่อแม่ที่พัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องและทำงานหนัก วิเคราะห์ผลการพัฒนาการเรียนรู้ของลูก เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนของพ่อแม่เองอย่างต่อเนื่อง

พ่อแม่ที่สร้างตัวตนบนการสะท้อนกลับตัวเองผ่านการทำความเข้าใจตัวเองและธรรมชาติของการเรียนรู้ของลูก พ่อแม่แบบนี้ต้องทำงานหนักหลายเท่าตัว เพราะต้องเรียนรู้ทั้งธรรมชาติของตัวพ่อแม่เองในแบบการศึกษาแบบครอบครัวและธรรมชาติของลูกเองในแบบการศึกษาโดยครอบครัว พ่อแม่ต้องเข้าใจตัวเองเกี่ยวกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กผ่านการเล่น จึงจะสามารถค้นหาตัวตนของลูกได้ ดังพจนพซึ่งเคยทุกข์ใจกับความไร้ระเบียบของลูกซึ่งพจนพติดกรอบความมีระเบียบวินัยของระบบโรงเรียน เมื่อนำลูกเข้าสู่การศึกษาที่จัดเองจึงเกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นในใจ แต่ด้วยความพยายามสะท้อนกลับในสิ่งที่เป็นตัวพจนพและธรรมชาติของการเรียนรู้ของลูกจึงสามารถสนับสนุนสิ่งที่ลูกชอบได้จนเป็นนักศิลปะในทุกวัน “ในปีแรกเกิดปัญหานิดหน่อย เราเห็นว่าเด็กไร้ระเบียบ เราติดค่านิยมมากเพราะเราคาดหวัง แต่เราไม่รู้หรือการไร้ระเบียบเป็นการพัฒนาชีวิตอย่างหนึ่ง การได้อยู่กับเรื่องไร้สาระ การอยู่สิ่งที่ขวางขวางตามันมีเสน่ห์ในการใช้ชีวิตไปตามวัยเค้า เราก็เริ่มเรียนรู้จากลูกเป็น เราก็เริ่มเห็น เวลาที่เรามีสติที่มันดีเวลาเค้าเล่นซน ถ้าเรามองเป็นความรู้นั้นก็จะเป็นความรู้ เพราะมันนำมาสู่สิ่งที่เราเลือก ถ้าเรามองออกการที่เด็กซัดๆ เขียนๆ อ้อเค้าเริ่มเลือกที่จะเล่นสิ่งนี้ เห็นต่อไปเรื่อย ๆ สนับสนุนเค้าต่อไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้เค้ามาเป็นวันนี้” พจนพต้องทำความเข้าใจภายในจิตใจของตัวเองอย่างมากต่อสิ่งที่ลูกเป็น การสะท้อนกลับตัวเองถึงการเรียนรู้และธรรมชาติของการเรียนรู้ของลูก ต้องใช้ความพยายามแรมปีในการพัฒนาตัวเองเพื่อให้เป็นพ่อที่สนับสนุนสิ่งที่ลูกสนใจ เมื่อสะท้อนกลับสิ่งนี้ทำให้พจนพนำมาทำกับตัวเอง วิธีคิดของการเข้าใจธรรมชาติของลูกทำให้กลายเป็นครูที่เป็นเลิศของลูกเพราะเข้าใจธรรมชาติของลูกและสนับสนุนความชอบในการวาดรูปของลูกจนทุกวันนี้

การสะท้อนกลับตัวเองในเรื่องต้องทำงานหนัก โดยการปฏิบัติให้ลูกได้เห็นมากกว่าการพูดนั้น จะทำให้ลูกเรียนรู้ได้ดี พ่อแม่ที่คิดแบบนี้จะเชื่อในเรื่องการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงให้ลูกได้สัมผัสจริง มากกว่าให้จินตนาการสิ่งที่พูดที่ไม่สามารถสัมผัสได้ พ่อแม่ที่สะท้อนถึงการทำอะไรให้ลูกสามารถได้เรียนรู้ได้จริง ด้วยการกลับไปคิดถึงการทำงานหนักในการเรียนรู้เพื่อลูกมีความสำคัญในการเข้ามาสร้างตัวตนแม่แบบนี้ เห็นได้จากแม่สร้อยพยายามสะท้อนประสบการณ์ตัวเองผ่านสิ่งที่เป็นตัวแบบที่ดีจากพ่อแม่ สิ่งนี้การคิดถึงข้อปฏิบัติการทำงานหนักในการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องทำให้แม่สร้อยสร้างตัวเองขึ้นมาผ่านการเอาข้อสะท้อนกลับนี้มาทำกับตัวเองด้วย “พีคิดเหมือนกับแฟนพีนะ การที่เราสอนลูกเราใช้ปากสอนมันไม่ได้ มันจะได้คุณภาพด้อยกว่าการที่เราปฏิบัติให้ลูกเห็น เราไม่รู้ว่าเราจะสำเร็จแน่นอนมัยเวลาเราสอนลูก แต่เวลาเราคุยกับลูกสอนลูกเราใช้วิธีการสังเกต ใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาระหว่างตัวพีเองกับพ่อแม่ของพีเองมาเป็นตัวอย่าง ที่เอามาใช้กับลูก ถ้าสิ่งที่เราทำตามเป็นไอดอลของเรา เราจะตามที่พฤติกรรมของเค้าไ่มั้ย ดังนั้นสำคัญมากที่พีต้องปฏิบัติให้ลูกเห็น” (คุณสร้อย ไตร.2559: สัมภาษณ์) สิ่งที่ทำให้แม่สร้อยกลายเป็นครูที่เป็นเลิศของลูกได้ มาจากการสะท้อนกลับตัวเองถึงการเรียนรู้ต้องผ่านการปฏิบัติให้เห็นจริงผ่านผู้

เป็นแบบอย่างที่ดีของลูก การสะท้อนกลับสิ่งที่เป็นอดีตดีๆ เอาเข้ามามากำกับให้พ่อแม่แบบนี้ กลายเป็นผู้สร้างการเรียนรู้ให้ลูกได้อย่างแท้จริง สิ่งที่จะสะท้อนกลับในการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง และทำงานหนักนั้นสำคัญต่อการสร้างตัวตนความเป็นครูที่เป็นเลิศของลูกมาก

นอกจากสะท้อนกลับถึงการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องเข้าใจตัวเอง เข้าใจลูก และให้ลูก ปฏิบัติได้ผ่านการทำให้เป็นตัวอย่างของพ่อแม่แล้ว พ่อแม่ยังต้องพัฒนาตัวเองผ่านการสะท้อนกลับ ถึงการปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกและเก็บเกี่ยวประสบการณ์ของคนอื่นๆ เช่น สัมมนา อ่านหนังสือ พ่อแม่ที่สร้างตัวตนแบบนี้ผ่านการสะท้อนกลับตัวเองด้วยการเรียนรู้วิธีการสอนและจัดการเรียนรู้ใน แบบที่เหมาะสมกับลูกแบบนี้เมื่อเริ่มต้นในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวใหม่ๆ ย่อมไม่ใช่เรื่องง่าย ในการที่จะให้เข้าใจวิธีการสอนที่สามารถให้ลูกเรียนรู้ได้ จึงต้องพัฒนาตัวเอง เช่น การสัมมนาแม่กูก เล่าว่า “พอหาข้อมูลเรื่อง ก้าวแรกก้าวใหม่ ก้าวอย่างไรในบ้านเรียน ฟังประสบการณ์ของแต่ละคน เด็กแต่ละคนในวันนั้น มีความสามารถพิเศษ อัจฉริยะในด้านใดด้านหนึ่ง เรามองว่าถ้าเรารู้จักตัวเอง แล้ว สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการสอนให้ลูกมีอาชีพได้” (คุณกูก เกรียง.2559: สัมภาษณ์) สิ่งแม่ กูกสะท้อนตัวเอง คือความกังวลใจในทิศทางการสอนของลูกว่าจะเดินไปในด้านไหน แต่สิ่งที่แม่กูก สะท้อนกลับด้วยประสบการณ์ของการสอนเด็กที่ผ่านการเรียนโฮมสคูลมาก่อนหลังจากจบการศึกษา ปริญญาตรีของแม่กูกใหม่ๆ เมื่อมาเทียบกับการต้องสอนลูกด้วยตัวเอง ทำให้แม่กูกไม่มั่นใจสิ่งนั้น แม่กูกจึงหาความรู้เพิ่มเพื่อนำความรู้นั้นมาพัฒนาการสอนและจัดการเรียนรู้ของลูกผ่านการที่ตัวแม่ กูกต้องรู้จักตัวเองก่อน พร้อมกันนั้นแม่กูกยังค้นคว้าเพิ่มเติมในหนังสือเกี่ยวกับการสอนให้มี ประสิทธิภาพในปัจจุบัน เนื่องจากไม่ถนัดทางด้านวิทยาศาสตร์ “ตอนนั้นมองว่ายากมาก เพราะพ่อ แม่ไม่ใช่แนววิทย์เลย ดังนั้นเลยไปค้นหาหนังสือเพื่อหาแนวทาง ตอนนั้นใช้หนังสือ Brain Base Learning เลยคิดว่าอะไรก็ได้ในธรรมชาติรอบตัวเราง่าย ๆ ประยุกต์เอง เช่น เสื้อผ้าทำด้วยอะไร วัตถุดิบเรียกว่าอะไร แยกแยะออกมัย แค่วิเคราะห์ได้ ส่วนประกอบต้นไม่มีอะไรบ้าง เติบโตได้อย่างไร หน้าที่ของดวงอาทิตย์มีอะไรบ้าง” (คุณกูก เกรียง.2559: สัมภาษณ์) การสะท้อนกลับตัวเองผ่าน การศึกษาพัฒนาปรับปรุงตัวเองในการสอนทำให้แม่กูกสามารถพัฒนาการเรียนรู้ในการจัดการ เรียนรู้ในแนวทางทางที่ถูกต้องได้ สิ่งที่จะสะท้อนกลับได้กลับมากำกับให้แม่กูกพัฒนาตัวแม่กูกเอง

การสอบถามครูที่มีความรู้จริงที่จะมาสอนลูกจากกลุ่มเพื่อน สะท้อนให้เห็นถึงว่าหากแม่ผู้ ที่ไม่มีความชำนาญในสิ่งที่ลูกชอบ พยายามพัฒนาปรับปรุงตัวเองโดยการศึกษาและค้นหาครูที่ดีและ เหมาะสมกับลูก เมื่อแม่แบบนี้พัฒนาตัวเองถึงวิธีการที่ถูกต้องของครูที่จะมาสอนลูก ทำให้ลูก สามารถเรียนรู้ได้ดี ดังเรื่องเล่าของแม่โอว่า “ศิลปินดนตรีมีครูสอน คือ อ.วีรพันธ์ ศิลปินแห่งชาติ คน สอนเปียโนเก่งมาก ฟังสนใจวิธีสอนเด็ก คำสอนวิธีการจัดการซ่อมของเด็กด้วย เช่น ในเพลงหนึ่งๆ แทนที่จะมาอ่านโน้ต ให้ดูว่าทิศทางโน้ตเป็นอย่างไรก่อน ถ้ามันสูงขึ้นไปทางขวา และการมองคอร์ ทก่อน 1 คอร์ทมี3 โน้ต อันนี้เกิดจากการแนะนำมาจากนักดนตรีในสังกัดสังกัดปีนเกล้า” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์) แม่โอสะท้อนกลับตัวเองว่าไม่มีความสามารถทางด้านดนตรี หาแนวทาง ที่ถูกต้องด้วยการเรียนรู้เสาะหาคนที่สอนดนตรีที่ถูกต้องต้องเป็นคนเช่นไร ดังนั้น สิ่งแม่โอพัฒนา

ตัวเองเป็นแบบนี้ได้นั้น มาจากการสะท้อนกฎเกณฑ์พัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องที่เขียนในคู่มือ เอามากำกับตัวเองให้พัฒนาตัวเองด้านการหาผู้ที่เหมาะสมที่สุดเพื่อให้ลูกเรียนรู้ได้ดีที่สุด

ดังนั้นพ่อแม่ที่สะท้อนกลับข้อปฏิบัติดังกล่าวได้มากเพียงใดจะกลายเป็นพ่อแม่ที่มีความสามารถในการเป็นครูชั้นเลิศของลูก ซึ่งถูกเปรียบเทียบกับพ่อแม่ผู้สะท้อนกลับข้อปฏิบัติเหล่านี้ได้น้อยกว่ามีความสามารถเป็นครูที่เป็นเลิศของลูกในระดับต่ำ ซึ่งการเปรียบเทียบพ่อแม่ผ่านการประเมินจากผู้อื่นนั้น ทำให้พ่อแม่พัฒนาตัวเองผ่านการเข้ามำกกับของผู้มีความรู้ด้านการศึกษาโดยครอบครัวอีกครั้ง พ่อแม่ที่ถูกจัดลำดับจึงกลายเป็นวัตถุทางการศึกษาไปพร้อมกัน

นอกจากพ่อแม่สร้างตัวตนของตัวเองบนการสะท้อนกลับข้อปฏิบัติของการศึกษาโดยครอบครัวตามข้อปฏิบัติข้างต้นแล้วตัวตนของพ่อแม่ยังถูกสร้างขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือข้อปฏิบัติที่ถูกกำหนดจากกฎหมายหรือคู่มือว่าด้วยการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ให้พ่อแม่ต้องปฏิบัติตามโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้หรือพูดไม่ได้ กฎเกณฑ์เหล่านี้อันได้แก่ 1) การวางเป้าหมายใหญ่ คือ มุ่งศึกษาวิเคราะห์ความต้องการและความถนัดเฉพาะของลูก 2) วางแผนอย่างมีเป้าหมาย คือ มุ่งวางเป้าหมายพัฒนาลูกที่มีความแตกต่างส่วนบุคคลไปสู่ทั้งด้านความรู้พื้นฐาน ทักษะสำคัญ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3) การลงทุนในเด็ก คือ จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อต่าง ๆ ให้เหมาะสม รวมทั้งจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของลูก 4) จัดการอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ประเมินตัวความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของลูกด้วยวิธีการที่หลากหลายให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของลูก 5) พัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่องและทำงานหนัก คือ วิเคราะห์ผลการพัฒนาการเรียนรู้ของลูก เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนของพ่อแม่เองอย่างต่อเนื่องพ่อแม่ที่สามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนกลายเป็นคนที่มีความสามารถ และปฏิบัติได้ในระดับต่ำกลายเป็นคนที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้ลูกในระดับต่ำ ดังนั้น พ่อแม่ถูกจัดลำดับสูงต่ำและถูกแบ่งแยกจากอำนาจรัฐไทยสมัยใหม่โดยศึกษานิเทศก์ผ่านการเยี่ยมบ้าน ดังพจนพเล่าว่า “สำหรับบ้านผมไม่ยุ่งวุ่นวายเลย สมส.มาเมื่อ 3-4 เดือนที่แล้ว มาเห็นการเรียนรู้ของน้องพลอยว่าทำยังงัยบ้าง” (คุณพ. อนุพันธ์.2559: สัมภาษณ์) ตามกำหนดในการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.ไม่ปรากฏปีพิมพ์ :38) พ่อแม่จะถูกแบ่งแยกและจัดลำดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ลูกให้มีเกณฑ์ตามมาตรฐานข้อปฏิบัติดังกล่าว กลายเป็นคนมีความสามารถ และไม่ครบถ้วนตามเกณฑ์กลายเป็นคนมีความสามารถต่ำ ดังนั้น จะเห็นว่า พ่อแม่ทั้งปกครองตัวเองให้เป็นผู้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนหรือให้การเรียนรู้ลูกได้สูงก็จะเป็นผู้ที่เรียกว่าผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (parent as coach) ผ่านการสะท้อนกลับตัวเองต่อข้อปฏิบัติหรือมาตรฐาน การสะท้อนกลับตัวเองนั้นอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีตแล้วสะท้อนกลับสิ่งที่ถูกต้องนั้น เอามำกกับตัวเองให้กลายเป็นแม่ที่จัดการเรียนรู้ให้ลูกอยู่ในระดับสูง พร้อมกันนั้นตัวตนของพ่อแม่ถูกกำกับจากอำนาจกฎเกณฑ์ของรัฐไทยอันสะท้อนออกมาจากมาตรฐานทั้งห้าประการเหล่านี้

5.2.2 พ่อแม่กระทำตัวเองให้เป็นครูผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ของลูก

ผลของอำนาจกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เข้ามาจัดลำดับพ่อแม่ให้ปรากฏขึ้นในเอกสารของรัฐอันมีศึกษานิเทศก์เป็นตัวแทนของความรู้ว่าด้วยการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้ **พ่อแม่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนในระดับต้น** คือ พ่อแม่ที่เป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้เรียนเท่านั้น **พ่อแม่ผู้มีความสามารถจัดการเรียนการสอนในระดับกลาง** คือ พ่อแม่เป็นเพียงแบ่งปันความรู้และสร้างทักษะให้แก่นักเรียน **พ่อแม่ที่มีความสามารถจัดการเรียนการสอนในระดับสูง** คือ พ่อแม่ที่มีอิทธิพลต่อความคิดของลูกชักนำในทางจิตวิทยาให้ลูกมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมทั้งจัดหาสิ่งต่างๆ เพื่อการลงทุนในลูก และสนับสนุนเด็กในการเรียนรู้มีประสบการณ์จริง ตลอดจนสอนเด็กให้มีทักษะต่างๆ ด้วยตัวเอง ผ่านการสอนที่มีจังหวะเสียงสูงต่ำ เว้นระยะในการพูด กำหนดความดังและเบาของเสียง รวมทั้งสอนภาษากายให้เด็กสนใจ (Popkewitz; & Kirchgaser.2015: 39) จะเห็นว่าตัวตนแบบใหม่พ่อแม่ที่สอนทักษะต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับลูกและสร้างแรงบันดาลใจให้ลูกประสบความสำเร็จ หรือพ่อแม่ที่มีตัวตนผู้เป็นครูผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ของลูก (teacher as coach) (Popkewitz; & Kirchgaser.2015: 40) ถูกสร้างขึ้นในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งตัวตนของพ่อแม่แบบแรกจะสะท้อนให้เห็นในครูในแบบถ่ายทอดทางเดียวด้วยการให้ข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น จึงน่าสนใจที่ว่าตัวตนแบบที่สามนี้ถูกสร้างขึ้นมาได้อย่างไร

จะเห็นว่านอกจากพ่อแม่ในระดับกลุ่มหรือประชากรและปัจเจกจะสร้างตัวตนผ่านอำนาจคอนเฟสชันแบบรูปิค (ข้อปฏิบัติ) ให้พ่อแม่ทุกคนมีทักษะ ตามข้อปฏิบัติทั้ง 5 ประการด้วยการสะท้อนกลับตัวเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามมาตรฐานการสอนของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแล้ว แต่พ่อแม่ในระดับปัจเจกยังสร้างตัวเองให้กลายเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ของลูก ผ่านการทำงานของอำนาจคอนเฟสชันที่เรียกว่า“mediator of confession”ร่วมกับจิตวิทยาอันเป็นวิธีการทางอ้อม ในการสร้างแรงจูงใจด้วยการใช้ข้อมูลเชิงเหตุผลหนึ่งๆ สร้างจิตวิญญาณในการคิดและแก้ปัญหาเป็นให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เพื่อให้เด็กนำศักยภาพเหล่านั้นของเด็กไปใช้ในอนาคต (Popkewitz and Kirchgaser.2015:40)กระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่แบบนี้เกิดขึ้นผ่านการสะท้อนกลับต่อข้อปฏิบัติทั้ง 5 ประการพร้อมใช้วิธีการทางจิตวิทยาเข้ามาช่วยในการสอนลูกเพื่อให้เกิดจิตวิญญาณในการนำทักษะที่ได้ไปใช้ในอนาคต

กระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่แบบอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ให้ลูก เสมือนกับที่โค้ชฝึกนักฟุตบอล นอกจากครูยังใช้ทักษะต่างๆ อันเป็นวิธีการทางตรงแล้ว ยังใช้วิธีการทางจิตวิทยาเข้ามาช่วยเป็นวิธีการทางอ้อม ดังนั้นพ่อแม่ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ต้องผสมระหว่างทักษะหรือข้อปฏิบัติต่างๆ เข้ากับจิตวิทยาในการจูงใจให้ลูกเกิดจิตวิญญาณในการคิดได้ คิดเป็นและทำได้มาใช้แก้ปัญหาได้ด้วยพ่อแม่ที่มีตัวตนเป็นครูที่ผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในลูกนั้น สะท้อนให้จากคุณภาพในการสอน เพราะครูแบบนี้เป็นครูที่สร้างแรงบันดาลใจให้ลูกอยากรู้อยากเห็นซึ่งเรียกกันง่ายๆ ว่าพ่อแม่ที่สอนอย่างมีศิลปะที่ว่าช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อ

ต่อการเรียนรู้ในตัวเด็กโดยเน้นให้เด็กค้นพบตัวเองด้วยประสบการณ์จริง (โรบินสัน.2559: 173-174) เช่นนั้นแล้วพ่อแม่ที่เป็นครูที่ดีเลิศของลูกไม่เพียงพอ แต่ต้องเป็นครูที่สามารถจูงใจให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในตัวเองได้อีกด้วย ตัวตนแบบนี้ของพ่อแม่จึงถูกสร้างขึ้นมาจากคอนเฟสชันแบบเอื้ออำนวย(ใช้แรงจูงใจ)กับความรู้ตามกฎเกณฑ์ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

1) การใช้แรงจูงใจให้ไปสู่เป้าหมายใหญ่ตามความสนใจของลูก

ตัวตนของพ่อแม่แบบนี้ถูกสร้างขึ้นมาจากกระบวนการของการที่พ่อแม่ใช้สะท้อนกลับตัวเองต่อเป้าหมายหลักของลูก แล้วใช้เหตุผลบางอย่างหรือแรงจูงใจบางอย่างเพื่อให้เกิดการสร้างการเรียนรู้เกิดขึ้นในจิตใจของลูก ตามเรื่องเล่าของพอนพ ตั้งเป้าให้ลูกเป็นศิลปินที่โด่งดัง แต่การทำเช่นนั้นแม้จะเป็นความต้องการของลูก กลับทำให้ลูกกดดันมากกว่า อาจจะไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แล้วมุ่งเป้าไปยังเป้าหมายใหญ่ของตนเองได้ ดังนั้น พอนพจึงใช้วิธีการสะท้อนกลับด้วยหาแรงจูงใจอื่นผ่านการให้เค้าเลือกดำเนินชีวิตของเขาเอง“เราตั้งเป้าจะเป็นศิลปิน แล้วเราเห็นว่าเค้าชอบตั้งแต่เล็ก และคนเป็นพ่อตั้งเป้าไว้จะต้องเป็นศิลปินที่โด่งดัง อันนั้นตอนเล็กๆ แต่ตอนนี้ผมไม่ได้คิดเช่นนั้นแล้ว ผมว่าการเป็นศิลปินใหญ่หรือไม่ เค้าเลือกเอง จะต้องดำเนินชีวิตด้วยตัวเค้าเอง จะโด่งดังหรือไม่กลายเป็นเรื่องเล็กสำหรับเค้าไปแล้ว” (คุณนพ อนันต์.2559: สัมภาษณ์) การสะท้อนกลับของพอนพต่อเป้าหมายการเป็นศิลปินใหญ่ของลูกนั้น ไม่ได้อาศัยวิธีการโดยตรง แต่พอนพใช้แรงจูงใจให้เห็นว่าเรื่องของการประสบความสำเร็จเป็นแบบไหนต้องให้ลูกเป็นผู้เลือกเอง เมื่อพอนพใช้วิธีการแบบนี้ในการไปสู่เป้าหมายใหญ่ของลูก ทำให้ลูกเกิดการเรียนรู้มากกว่าเพราะเกิดจากความต้องการภายในของลูกเอง

แม่ของนักกีฬาแบดมินตันเช่นกัน ตัวตนถูกสร้างขึ้นมาบนการใช้แรงจูงใจให้ลูกเห็นเป้าหมายใหญ่ โดยการสะท้อนกลับของตัวแม่เอง ว่าการจะได้เป็นนักกีฬาแบดมินตันที่ดีต้องผ่านสิ่งที่เป็นเรื่องใกล้ตัวมาก่อน ดังนั้นแม่โอบีจึงจัดสิ่งแวดล้อมที่นำไปสู่การสร้างจิตวิญญาณของการเป็นนักแบดมินตันที่ดีของลูก “พอเราเห็นความสนใจ พอได้ลอง खेल แบด เราเลยเข้าใจว่าบางครั้งต้องเตรียมตัวกับการเปลี่ยนแปลงของลูก จะทำอย่างไรให้ความสนใจเป็นความถนัด เราไม่ได้จ้างคนงานเลยคิดว่าหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวก่อนจะเป็นพลเมืองดี ต้องทำงานบ้าน ต้องจัดสรรเวลาสามารถจัดการได้ทุกเรื่องในอนาคตและเชื่อในประสบการณ์ตรงกับสิ่งต่างๆ เดินทาง ทำให้เด็กได้รู้จักปรับตัวในสภาพอื่นๆ กับคนอื่น ๆ เช่น ต้องทนร้อน ไม่มีแอร์ นี่คือกลุ่มทักษะชีวิตที่พีเสริมขึ้นมา” (คุณโอบี สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์) การสะท้อนกลับของแม่โอบีต่อเป้าหมายหลักด้วยการสร้างแรงจูงใจด้วยการเอื้ออำนวยให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่สร้างจิตวิญญาณลูกให้เป็นนักแบดมินตัน เกิดจากการสะท้อนกลับในกฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติดังกล่าวพร้อมใช้จิตวิทยาอื่นๆ มาสร้างพลังในตัวลูก

การสร้างตัวตนของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ของลูกนั้น ถูกสร้างขึ้นมาจากกระบวนการสะท้อนกลับเป้าหมายใหญ่ของลูก โดยสร้างแรงจูงใจหรือเอื้ออำนวยสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ประกอบขึ้นมาสู่เป้าหมายใหญ่ให้ลูกเกิดการเรียนรู้ สร้างจิตวิญญาณ

การคิดเป็นและแก้ปัญหาเป็นแก้มูก พ่อแม่แบบนี้จึงเป็นพ่อแม่ที่ถูกอำนาจคอนเฟสชันแบบเอื้ออำนวกกับข้อปฏิบัติในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากำกับทั้งสิน

2) การใช้แรงจูงใจในการวางแผนการสอนมีเป้าหมาย ทั้งความรู้พื้นฐาน ทักษะสำคัญ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ในการสร้างตัวตนความเป็นพ่อแม่ที่เอื้ออำนวกในการเรียนรู้ของลูก พ่อแม่แบบนี้ถูกทำให้คิดเองและปฏิบัติเองในการวางแผนการสอนลูกอย่างมีเป้าหมาย ทั้งความรู้พื้นฐาน ทักษะสำคัญและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อำนาจที่ทำให้พ่อแม่คิดเองและปฏิบัติได้แบบนี้ อาศัยอำนาจคอนเฟสชันแบบสะท้อนตัวเองให้เป็นสื่อกลางการเรียนรู้ของลูก (mediator as confession)ต้องจูงใจให้ลูกเกิดการเรียนรู้ในตัวเองผ่านการสะท้อนหลายด้านต่อไปนี้

2.1 การใช้แรงจูงใจด้านความรู้พื้นฐาน พ่อแม่แบบนี้สะท้อนตัวเองให้สอนลูกบนความรู้พื้นฐาน เช่น ภาษา วิทยาศาสตร์ สังคม ศิลปะ คณิตศาสตร์ ให้ลูกเรียนรู้บนการปฏิบัติจริง เรื่องเล่าแม่สร้อยเกี่ยวกับวิธีการสอนคณิตศาสตร์บนวิถีชีวิตการค้าขายของพ่อแม่ แทนที่จะสอนคณิตศาสตร์ผ่านการทำแบบฝึกหัดแบบเดิม เพราะแม่สร้อยมองว่าไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และนำไปใช้จริง “เลขจะมีหนังสือคณิตศาสตร์เป็นโจทย์มาให้ แต่เด็กไม่ทำจึงไม่บังคับ จึงใช้วิธีอื่นๆ เวลาไปที่ร้านก็ให้ทอนเงิน แล้วให้ไปซื้อของที่จำเป็น จ่ายค่าโดยสารเองหรือเข้าร้านอาหารเองแล้ว สังเกตการอยู่ข้างนอก ให้จ่ายเงินเองดูเงินทอน และหากเราต้องซื้ออีกอย่างราคาเท่านี้ให้จ่ายเงินเท่าใด” (คุณสร้อย ไตร.2559:สัมภาษณ์วิธีการเอื้ออำนวกให้ลูกได้เรียนรู้สอดคล้องกับแม่วิรินสะท้อนกลับตัวเองในอดีตต่อการนำความรู้พื้นฐานมาใช้ เมื่อมาใช้กับลูกเอาสิ่งที่สะท้อนกลับนี้มากำกับตัวเองให้สอนลูกแบบเอื้อโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ผ่านวิถีชีวิต “จากประสบการณ์ที่เราได้เรียนมาว่า อะไรที่เราไม่จำเป็นต้องเรียนบ้าง เราก็จะมาเน้นพวกบวก ลบ คูณ หาร อย่างอื่นไม่รู้จะเอามาทำไม เลขในชีวิตประจำวัน ให้รู้การซื้อของรู้จักการทอนเงิน พยายามสอนว่าเวลาแม่ค้าเค้าทอนให้คิดตาม เราต้องคิดตามไปด้วย” (คุณวิริน หมัด.2559: สัมภาษณ์) แม่ที่คิดและสอนแบบนี้เป็นแม่ที่ถูกสร้างขึ้นจากการสะท้อนกฎเกณฑ์ของการเรียนการสอนการจัดการศึกษาครอบครัวเอาไว้แล้ว เพียงแต่พ่อแม่เหล่านี้กลับมาสะท้อนผ่านการใช้แรงจูงใจให้เกิดขึ้นในตัวลูก อีกประการหนึ่งเรื่องเล่าของแม่โอมองว่าการทำให้เป็นวิชาเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ แม่เหล่านี้สะท้อนตัวเองเพราะมันแยกส่วนกับชีวิตจริง ดังนั้นแม่โเป็นตัวอย่างหนึ่งในการนำภาษาเข้ามาใช้บนบริบทของชีวิตครอบครัวและการปฏิสัมพันธ์กับลูกในเรื่อง “ภาษาจะใช้ได้ คือความคล่อง ถ้าเราทำให้เป็นวิชาก็ไม่น่าเรียน เราจึงทำให้เป็นโอกาสในการที่จะใช้ชีวิตเลย คือพูดกับลูกและต้องสม่ำเสมอ พอชินเค้าก็จะไม่เขินอายในการพูด การฟังง่ายกว่าเพราะมีจากหลายแหล่ง การอ่านคือให้อ่านหนังสือ เขียนไม่ค่อยมีแต่เริ่มจัดคลาสภาษาอังกฤษในหัวข้อที่เค้าชอบ เช่น my favorite is ...ทำซ้ำๆ” (คุณโ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์) การสะท้อนกลับของตัวเองผ่านการใช้แรงจูงใจไปสู่การเรียนรู้ความรู้พื้นฐานนั้น หากพ่อแม่ทั้งสอง

ช่วยกันตามความถนัด พ่อแม่ทั้งคู่ถูกสร้างตัวตนขึ้นมาให้กลายเป็นคนที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ แม่สะท้อนความความชอบในภาษาแม้จะเรียนวิทย์และคณิตมา แม่ผู้นี้กลายเป็นผู้คอยดูแลเพื่อให้ลูกเกิดการเรียนรู้ ด้วยใช้แรงจูงใจเรื่องเกมและการแข่งขันตามความชอบของลูก “พีจิววิทย์คณิต แต่ชอบทางด้านภาษา ถือว่าแบ่งกันสอนใครถนัดด้านไหนก็สอนลูก ใครรู้อะไรก็สอน คุณพ่อกับลูกก็เรียนภาษาอังกฤษด้วยนะ ผลัดกันตรวจใครแพ้ต้องโดยเชกหัวเขา ลูกก็จะเชกพ่อให้ได้ทำให้มันสนุก ทำให้เป็นเกมเค้าก็จะรู้สึกว่ายากศัพท์และเขียนศัพท์เป็นเรื่องสนุก” (คุณมาลี แดงงาม.2559: สัมภาษณ์) การคิดและสอนแบบเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้แบบนี้ เป็นตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นมาแล้ว อำนาจคอนเฟอเรนซ์สะท้อนกลับแนวทางการสอนวิชาพื้นฐาน ด้วยสร้างแรงจูงใจหรือจิตวิทยาให้เกิดการเรียนรู้ในตัวลูก ผ่านความสนุกและเกมตัวตนแบบนี้จึงกลายเป็นพ่อแม่ผู้เอื้ออำนวยในการเรียนรู้

2.2. การใช้แรงจูงใจด้านทักษะสำคัญ ในความเป็นจริงแล้วการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการสอนแบบบูรณาการศาสตร์ทั้งหลายเอาไว้ด้วยกันทั้งหมด เช่น การจะสร้างนักศิลปนิพนธ์ภาพสักคนหนึ่งไม่สามารถแยกส่วนต่างๆ ในการนำไปใช้ได้ กล่าวคือ คณิตศาสตร์ถูกนำมาใช้ในการวาดมิติ เงามและแสง หรือแม้ส่วนประกอบของกระดาษที่นำมาใช้ผ่านการใช้สารเคมีทางวิทยาศาสตร์แบบใดบ้าง แม้กระทั่งการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารกับลูกคำชาวต่างประเทศที่สนใจภาพวาด (คุณนพ อนันต์.2559: สัมภาษณ์) ดังนั้น การเรียนรู้แบบวิถีชีวิตครอบครัว พ่อแม่จึงเป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเอาทักษะวาดภาพไปใช้จริงได้ ผ่านการเรียนรู้ความรู้พื้นฐาน ในส่วนของทักษะสำคัญซึ่งเป็นความถนัดหรือความสนใจเฉพาะของเด็กนั้น พ่อแม่จะสะท้อนกลับตัวเองกับทักษะสำคัญเหล่านี้ ให้ลูกเกิดแรงจูงใจในการนำไปใช้ได้จริง สิ่งสะท้อนกลับมานั้นทำให้พ่อนำมาสอนหรือจัดการเรียนรู้ลูกในแบบเฉพาะของตนเองตามความถนัดหรือทักษะสำคัญของลูก เช่น แม่มาลีสะท้อนกลับชีวิตตัวเองปัจจุบันจึงสอนลูกในแบบเฉพาะตามวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ “ก็ปกติจะดูว่าที่ผ่านมาพีจิดำเนินชีวิตยังไง เราใช้ชีวิตยังไงกันบ้าง ทำอะไรที่ผ่านมาในอดีต แต่คำหาว่าสิ่งที่เราทำมันมีอะไรที่สามารถสอดแทรกความรู้ได้บ้าง...พีก็ใช้ชีวิตเรียนรู้กับการเป็นเกษตรกรปลูกผักชีวิตแบบเกษตรอินทรีย์ ใช้ชีวิตธรรมชาติให้อยู่รอด ” (คุณมาลี แดงงาม.2559: สัมภาษณ์) พ่อแม่ที่สะท้อนตัวเองในการจัดการทางด้านทักษะสำคัญเฉพาะให้กับลูก สร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับสิ่งที่เรียน จึงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การคิดและสอนแบบถึงจึงเป็นตัวตนของการทำงานของอำนาจแบบใหม่ สะท้อนกลับกับกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดเอาไว้แล้วพร้อมนำความรู้จิตวิทยาเข้ามามีบทบาท ทำให้พ่อแม่เป็นครูแบบเอื้ออำนวยให้ลูกเรียนแล้วได้เอาไปใช้ได้จริงในอนาคต

2.3 การใช้แรงจูงใจด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อันเป็นสิ่งที่เป็นเรื่องคุณค่าของตัวเอง ในการดำรงอยู่ในสังคม และจริยธรรมในความเป็นพลเมืองของไทย เช่น ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จริยธรรมต่างๆ สอดแทรกอยู่ในความรู้พื้นฐานและทักษะสำคัญเสมอ พ่อแม่แบบนี้รู้ว่าจะต้องนำเอามาสอนเพื่อให้เกิดการสำนึกในตัวเองถึงคุณค่าบางอย่าง เช่น ความรู้ด้านสังคมและ

วัฒนธรรม “ทำให้รู้สึกว่าคุณมีหน้าที่ของความเป็นสมาชิกในบ้านและนี่ก็คือหน้าที่ของความเป็นพลเมืองดี การเดินทางขึ้นชมธรรมชาติทำให้เห็นว่าเรียนไม่ได้ต้องจำ แต่เรียนเพื่อให้เห็นว่ามีคนอื่นแตกต่างจากเรา เราควรอยู่ร่วมกับคนอื่นด้วยความแตกต่าง เพราะมีขึ้นมาเพื่อให้เกิดสันติภาพของโลก” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์) การคิดและสอนเช่นนี้ของแม่โอ ทำให้เห็นได้ว่าแม่โอสะท้อนกลับตัวเองถึงกฎเกณฑ์ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แต่เอาความรู้ทางจิตวิทยาเข้ามาสร้างแรงจูงใจให้ลูกเกิดการเรียนรู้ทางด้านจริยธรรมพื้นฐานของความเป็นพลเมืองไทย การสะท้อนกลับเช่นนี้ จึงทำให้แม่นำความคิดเหล่านี้มากำกับตัวเองในการสอนเอื้ออำนวยให้ลูกเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองผ่านประสบการณ์จริง

3) การใช้แรงจูงใจในการลงทุนในลูก

ตัวตนของพ่อแม่แบบนี้ถูกสร้างขึ้นมาจากการสะท้อนกลับตัวเองว่าจะต้องลงทุนในการเรียนรู้ของลูกด้วยตัวเอง เช่น ลงทุนหนังสือ ลงทุนครู ลงทุนจัดกิจกรรมภายนอกภายนอก เป็นต้น แต่การลงทุนในการเรียนรู้ให้กับลูกนี้ พ่อแม่ไม่ได้ทำบนความต้องการของตัวเอง แต่เป็นการใช้จิตวิทยาในการลงทุนในการเรียนรู้ในตัวลูก หนังสือแต่ละเล่มที่จะซื้อจะต้องผ่านการใช้แรงจูงใจให้เกิดขึ้นในตัวลูกด้วย “พี่รู้ว่าเค้าชอบหนังสือ เวลาไปร้านหนังสือลูกจะขอซื้อหนังสือ เค้าจะเลือกหนังสือ แต่ตอนแรกๆ เราจะดูให้เค้าจะซื้อหนังสือประเภทไหน แต่เมื่อรู้แล้วว่าเค้าชอบแบบไหน ให้เค้าเลือกเอง” (คุณวีริน หมัด.2559: สัมภาษณ์) ตัวตนของแม่ที่คิดเลือกและซื้อหนังสือให้ลูกนั้นผ่านการสร้างแรงกระตุ้นไปร้านหนังสือที่ลูกชอบ แล้วให้ลูกเลือกหนังสือที่ลูกชอบนั้น เกิดการสะท้อนกลับตัวแม่วีรินเองที่สังเกตความชอบของลูก แล้วนำไปสู่การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการอยากอ่านเข้าร้านหนังสือที่ชอบเลือกหนังสือที่ชอบ ตัวตนแบบนี้ถูกสร้างขึ้นมาโดยแม่วีรินไม่รู้ตัว หรือการลงทุนให้ลูกได้เรียนภาษาอังกฤษใช้หนังสือที่เกี่ยวข้องด้านใดที่เป็นประโยชน์ที่สุด แต่แม่ผู้นี้สะท้อนตัวเองในวัยเด็กถึงการได้เรียนภาษาอังกฤษ หากต้องลงทุนเรียนต้องเรียนที่ไม่ใช่แกรมม่ากับครูแบบดั้งเดิม แต่เรียนกับแม่ที่ใช้ทักษะออกเสียง(phonics)จะเป็นประโยชน์มากกว่า “ถามตัวเราก่อนว่าสิ่งที่เรียนมาทั้งหมดอะไรเป็นประโยชน์ที่สุด ให้ตัวเราเป็นบรรทัดฐาน เช่น หลักภาษา โครงสร้างแกรมม่าใช้งานไม่ได้หรือเป็นภาระกันแน่ ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดคือ ถ้าเราเรียนการออกเสียงทำให้อ่านได้ ในขณะที่แกรมม่าเราเห็นว่าไม่จำเป็น เพราะต่อไปจะรู้เอง หากอ่านได้ก็จะทำให้เขียนได้” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์)

จะเห็นว่าตัวตนของพ่อแม่แบบนี้จะถูกสร้างขึ้นมาผ่านการสะท้อนกลับตัวเองต่อการลงทุนในการศึกษาของลูก โดยอาศัยแรงจูงใจทางจิตวิทยาเข้ามาใช้ให้เห็นว่าการลงทุนที่ถูกทางต้องให้เด็กได้เรียนรู้กับสื่อการเรียนรู้แล้ว ได้นำไปเรียนรู้ได้จริง แม่เช่นนี้จะเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริงต่อการเรียนรู้ของลูก

4) การใช้แรงจูงใจในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

พ่อแม่จัดการด้านกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และครู พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว นอกจากจะสร้างตัวตนขึ้นมาบนการทบทวนตัวเองในเรื่องสร้างแรงจูงใจให้เด็กกับเด็กด้านเป้าหมายใหญ่ การวางแผนอย่างมีเป้าหมายและการลงทุนในลูกแล้ว ตัวตนยังถูกสร้างขึ้นจากการสะท้อนกลับในการใช้แรงจูงใจหรือกลไกทางจิตวิทยาในตัวพ่อแม่ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ลูกด้วย พ่อแม่เหล่านี้คิดว่าจะต้องทำอย่างไรให้ลูกเรียนรู้ ดังนั้นกลไกทางจิตวิทยาว่าด้วยการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและครูจึงเข้ามาอยู่ในความคิดของพ่อแม่ เมื่อคิดเช่นนั้นทำให้พ่อแม่ปฏิบัติตนเอง กลายเป็นคนที่ต้องคำนึงถึงการจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้แก่ลูกตลอดเวลา

1. การทบทวนตัวเองในการใช้จิตวิทยาด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวตนของพ่อแม่ได้ถูกสร้างขึ้นจากการสะท้อนกลับตัวเองในการใช้จิตวิทยากิจกรรมการเรียนรู้ โดยพ่อแม่จะตระหนักเสมอว่าการจัดการเรียนรู้ให้กับลูกต้องให้ลูกสามารถนำไปคิดและแก้ปัญหาในการใช้ชีวิตได้ ดังนั้น สิ่งที่พ่อแม่จัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงเป็นการลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมการเรียนรู้ภายในบ้านและนอกบ้าน สำหรับภายในบ้านแม่มาลีเรื่องให้ลูกเรียนรู้กิจกรรมเกษตรอินทรีย์เบื้องต้นผ่านการหมักปุ๋ย “พี่ให้เค้าเริ่มหมักปุ๋ย การหมักปุ๋ยคอกใช้เองมันปลอดภัย รดน้ำยังไฉ่ ดูเต๋ ดูลม สอนให้รู้ทิศ ดูดาว ไหนตะวันตกและตะวันออก การสร้างบ้านควรหันไปทางไหน” (คุณมาลี แดงงาม.2559:สัมภาษณ์) แทนที่แม่มาลีจะใช้หนังสือเป็นหลักในการสอนลูก แต่แม่มาลีใช้การลงมือจริงในพื้นที่ในสวนหลังบ้าน ส่วนกิจกรรมนอกบ้านนั้นแม่มาลีใช้จิตวิทยาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สะท้อนตัวเองผ่านการเรียนรู้ที่ลูกได้เรียนรู้ในสำคัญของเมล็ดพันธุ์และการตัดต่อพันธุกรรมหรือจีเอ็มโอ ด้วยการพาลูกไปเดินชวอนกับคู่เคลื่อนไหวทางด้านการเกษตรด้วย “พูดให้ฟังว่าอะไรคือจีเอ็มโอ กิจกรรมที่เค้าไปปรณรงค์เดินชวอนต่อต้านจีเอ็มโอก็พาเค้าไป ทำให้เค้าเห็นคุณค่าความรักในเมล็ดพันธุ์ ทำให้เค้ารู้หลักความเป็นจริงของโลก” (คุณมาลี แดงงาม.2559: สัมภาษณ์) การสะท้อนกลับตัวเองด้วยการใช้จิตวิทยาในการสอนกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในบ้านและนอกบ้านของแม่มาลี ไม่ได้เกิดขึ้นจากตัวแม่มาลีเอง แต่มาจากการคิดสะท้อนกลับแล้วนำสิ่งนั้นมาทำกับตัวเอง ให้สอนลูกในแนวทางสร้างการเรียนรู้อย่างแท้จริงบนประสบการณ์จริง

แม่โอต้องการปั้นลูกให้เป็นนักแบดมินตันมีชื่อ สิ่งสำคัญที่ให้ความกังวลเรื่องสุขภาพร่างกายเป็นหลักและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นสิ่งที่แม่โอมาใช้สอนลูกนั้นผ่านการสะท้อนกลับในการใช้จิตวิทยาหรือแรงจูงใจให้เกิดในตัวลูกซึ่งเป็นกิจกรรมในบ้าน “นึกถึงการสร้างสุขภาวะ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่ใช่แค่การออกกำลังกาย แต่ต้องดูแลตัวเอง ดูแลบ้านพักอาศัย จัดนาฬิกาชีวิต การที่พี่เรียนที่ธรรมศาสตร์ทำให้ทำอะไรเพื่อสังคมอยู่แล้ว การศึกษาความเป็นมนุษย์ทำให้ได้สิ่งเหล่านี้ด้วย” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์) การใช้การสะท้อนกลับตัวเองในอดีตถึงกิจกรรมการเรียนรู้ของแม่โอทำให้แม่โอใช้จิตวิทยาในการสอนลูกในกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่บ้านทั้งดูแลตัวเองและคนใน

บ้านรวมทุกคนในสังคม เพราะสิ่งนี้จะทำให้ลูกเกิดการเรียนรู้ในการนำมาใช้กับการดูแลร่างกาย อันมีสิ่งแวดล้อมๆ ในการแข่งขันแบบมีต้นทุนด้วย พร้อมกันนั้นกิจกรรมที่เป็นเรื่องนอกบ้านซึ่งต้องแข่งขันหนักแต่แม่เฝ้าพยายามหาแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับลูกด้วยการพาไปเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างๆ พร้อมใช้คำพูดให้ลูกได้ตระหนักถึงการสร้างการเรียนรู้ด้วยตัวเอง “ด้านจิตใจเราก็ให้เค้าทำในสิ่งที่ชอบอยู่แล้ว วันหนึ่งแพ้แล้วก็มีน้ำตา แต่ก่อนแข่งก็พาไปทุ่งแสงหลวง อยากให้เรียนรู้ธรรมชาติ พอถึงวันซ้อมต้องตื่นเช้ามากระโดดเชือกและมารวี่ แต่เค้าก็อ้างว่าไม่ทำ เพราะมีเพื่อนไม่ทำ พี่ก็โกรธในใจเลยบอกเค้าว่าเป็นนักกีฬาถ้าคิดว่าซ้อมหนักแล้ว แต่คนอื่นๆ ก็ซ้อมหนักเหมือนกัน ทั้งที่ได้อยู่แล้ว เค้าเลยทำ” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์) ตัวตนของแม่ที่สะท้อนกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในบ้านและนอกบ้านผ่านการใช้จิตวิทยาให้ลูกได้เรียนรู้ เมื่อคิดเช่นนั้นแม่เฝ้าจึงสอนให้ลูกสามารถที่จะนำตัวเองไปสู่การเรียนรู้บนความตระหนักในตัวเอง ให้ลูกมีจิตวิญญาณของการคิดแก้ไขปัญหาเองได้เมื่อเจออุปสรรค

2. การทบทวนตัวเองในการใช้จิตวิทยาด้านสื่อการเรียนรู้

ตัวตนของแม่ที่สร้างตัวเองขึ้นผ่านการสะท้อนกลับการใช้จิตวิทยาชักนำให้ลูกสนใจในสื่อการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว เมื่อคิดเช่นนั้นแม่ก็ทำขึ้นมาผ่านกิจกรรมที่สนุก “ด้านศิลปะส่วนใหญ่จะหาอุปกรณ์ให้เค้าคิดประดิษฐ์ด้วยตัวเค้าเอง แล้วลงมือทำให้เค้าดูด้วย ทุกอย่างต้องมีแม่ร่วมด้วย หากไม่ร่วมด้วย เหมือนไม่มีความสุข แต่เมื่อแม่ร่วมด้วยต่างต่างทำของตัวเอง เค้ามีความสุขมากกว่า เหมือนที่ครูสั่งให้ทำ ถ้าไม่ได้ทำร่วมกันพี่สังเกตว่าเค้าจะมีความสุขและอยากทำให้เสร็จและดี” (คุณวีริน หมัด.2559:สัมภาษณ์) การใช้สื่อการเรียนการสอนที่คิดขึ้นมาเอง พร้อมกับทำร่วมกันกับแม่ทำให้ลูกสร้างการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น แม่ที่คิดแบบนี้สะท้อนตัวเองถึงสิ่งที่เป็นอดีตเมื่อตอนที่ลูกเรียนกับครูแล้วสั่งให้ทำไม่มีประโยชน์ในการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับลูก

แม่ที่เลือกใช้สื่อที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของลูกได้จริงนั้น จะสะท้อนกลับตัวเองผ่านสิ่งที่เป็นสื่อการเรียนในอดีตของตนเอง แม่แบบนี้สร้างตัวเองพัฒนาตัวเองในการเป็นแม่ที่เฝ้าอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ของเขาด้วยการเอาความคิดนั้นมากำกับตัวเอง เช่น แม่เฝ้านำหนังสือมาเป็นสื่อการสอนที่สร้างการเรียนรู้ได้อย่างน่าทึ่ง “อีกสิ่งหนึ่งคือหนังสือ มาจากเพราะเราเป็นเด็กละครด้วย เคยคิดว่าเด็กจำจากเรื่องราวต่างๆ ใช้หนังสือเป็นตัวสร้างการเรียนรู้ให้ลูกเรื่องเสื้อผ้า เทคโนโลยี ภาษา หนังสือเป็นศิลปะแขนงที่ 7 ที่ต้องดูด้วยว่าเหมาะสมกับเด็กมั๊ย อย่างลูกพี่ดูละครวอร์ ลูกเค้าชอบหาจากยูทูบ” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์) จะเห็นว่าพ่อแม่ที่เลือกสื่อสร้างการเรียนรู้ของตัวเอง ต่างสะท้อนกลับสิ่งที่เป็นอดีตในการใช้ชีวิตเป็นนักเรียนด้านใดด้านหนึ่ง แม่สะท้อนกลับกับหลักการเลือกสื่อโดยหาวิธีการสร้างจิตวิทยาในการจูงใจให้เกิดขึ้นกับเด็กในเรื่องสื่อ สิ่งแม่คิดและตระหนักผ่านการสะท้อนกลับนี้ได้เข้ามากำกับให้พ่อแม่แบบนี้หาสื่อที่สร้างการเรียนรู้ที่ดี มีประโยชน์ต่อลูกอย่างแท้จริง พ่อแม่จึงสร้างตัวตนขึ้นมาภายใต้เอาความคิดตนเองในการสะท้อนด้านสื่อมากำกับพฤติกรรมของตนเอง

3. การทบทวนตัวเองในการใช้จิตวิทยาด้านตัวครู ทั้งสอนเองและจ้างครูสอน

พ่อแม่ที่สร้างตัวตนขึ้นมาจากการสะท้อนตัวเองด้วยการใช้จิตวิทยาในการเลือกครูที่เหมาะสมกับลูก พ่อแม่สะท้อนสิ่งที่เป็นความจริงในอดีตในเรียนรู้รับการเขียนก่อน เช่น การคัดลายมือ ไม่สามารถเรียนรู้ได้ดีผ่านการเล่น แม่ที่คิดเช่นนี้สะท้อนกลับสิ่งที่เป็นอดีตเคยประสบมาจึงใช้วิธีการต่างๆ จัดหาครูที่ใช้จิตวิทยาในการเล่นแล้วได้เรียนรู้ เช่น การเรียนภาษาจีนของลูกมุกกุก “อย่างเหล้าซื้อนี่ประกันเป็นปี ทุกวันนี้ก็ไม่เข้าใจ อยากให้เค้าพูดได้ก่อน ฟังเยอะๆ แต่เขาเร่งรัดให้คัดเขียนจีนได้ ในขณะที่คนก่อนหน้านี้ ให้เล่นเกมสตัลลอส เล่นสตัลลอส จนเรารู้สึกว่าจได้เงินมัย ได้คำศัพท์มัย จนเหล้าซื้อปัจจุบันถามว่าเรียนที่ไหนมาก่อนหรือเปล่าเพราะรู้คำศัพท์เยอะ เรียนผ่านเล่นเกมสตัลลอสจะเก็บได้ดีกว่า” (คุณกุก เกรียง.2559:สัมภาษณ์) แม่ก็เลือกใช้ครูที่สอนผ่านการเล่น เพราะทำให้ลูกเรียนรู้ได้ดีกว่า การที่ได้รับประสบการณ์ในการสอนของครูแบบคัดลายมือจีนมันทำให้ลูกไม่ได้เรียนรู้ที่ดีพอ เมื่อเป็นเช่นนี้แม่แบบนี้จะใช้การสะท้อนกลับของตัวเอง เพื่อจัดหาครูที่ดีกว่าเพราะใช้จิตวิทยาในการสอนดีกว่าผ่านการเล่น

5) การใช้แรงจูงใจในการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องและทำงานหนัก

สุดยอดของครูที่สอนมีคุณภาพนั้นต้องดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมาแสดงให้มากที่สุด นั่นคือครูต้องจูงใจให้เด็กมีส่วนร่วมแล้วสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กพัฒนาตัวเองให้มากที่สุด(เคน โรบินสัน.2559:178) พ่อแม่ซึ่งเป็นครูที่เอื้ออำนวยการเรียนรู้ของลูกก็เช่นกันถูกสร้างให้คิดและทำแบบนี้มาแล้วผ่านการทำงานของอำนาจคอนเฟลชชั่นแบบเอื้ออำนวย ทำให้ครูสะท้อนกลับตัวเองถึงจิตวิทยาที่จะใช้ในการพัฒนาตัวเองให้ดีที่สุดของลูก พ่อแม่แบบนี้จะเรียนรู้ในการจะสอนลูกให้ดีที่สุดตลอดเวลา พ่อแม่อยากให้ลูกขยันและกระหายในการเรียนรู้ พ่อแม่ก็ต้องขยันและกระหายในการเรียนรู้ที่สุดเท่าที่ลูกเคยเห็นมาเช่นกัน (เคน โรบินสัน.2559: 171)พ่อแม่ที่ปฏิบัติเช่นนี้ยอมสะท้อนกลับตัวเองในการพัฒนาวิธีการสอนของลูกในแบบที่หลากหลาย ว่าการจะดึงศักยภาพของการเรียนรู้ของลูกออกมานั้น ต้องใช้โอกาส สถานที่และวิธีการที่หลากหลาย ดังนั้น การที่แม่สร้อยสะท้อนกลับว่าการจะให้ลูกเกิดการเรียนรู้ได้ดีแม่สร้อยต้องใช้หลักการสอนที่เป็นธรรมชาติไม่ได้ยึดตำราเหมือนครูในระบบโรงเรียน แต่สอนตามความสนใจของลูก นั่นคือการสะท้อนกลับการใช้จิตวิทยาหรือแรงจูงใจในการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ลูกเรียนรู้ “ตอนแรกก็คิดนะว่าจะหาคู่มือมาสอน แล้วพี่ก็ไปได้คู่มือมือสองมา เอามาเปิดดู แล้วเราคิดว่าเราจะมานั่งอ่านทำไม เราไม่ได้ต้องการเป็นครูในโรงเรียน นั่นเป็นคู่มือของครูที่ใช้กับเด็กในโรงเรียนเอาวิชาต่างๆ เป็นตัวตั้ง เด็กไม่ได้เรียนตามความสนใจเค้า หนังสือนั้นก็เลยลงถึงขยะ กว่าจะมาถึงทุกวันนี้การสอนของพี่กระต่อนกระแท่นมาโดยตลอด เรามั่นใจกับตัวเรา แต่เวลาถ่ายทอดเรารู้ว่าลูกจะได้มัย ลูกจะเหมือนเรามัย ลูกจะเข้าใจมัย แต่สุดท้ายนี้ลูกได้เรียนรู้แต่ลูกไม่ชอบแสดงออก มันนานนะต้องสิ่งทุกอย่างในการสอนพี่ต้องใช้เวลา” (คุณสร้อย ไตร.2559: สัมภาษณ์) พ่อแม่ที่คิดสะท้อนกลับถึง

วิธีการสอนของตัวเองบนความต้องการและความสนใจของลูก จะเป็นพ่อแม่ที่พัฒนาตัวเองโดยที่เค้าไม่รู้ตัวว่าสิ่งที่ตนเองคิดได้นำกลับมาทำกับให้พ่อแม่ปฏิบัติตนเองให้เป็นคนทำงานหนักเพื่อให้ลูกได้เรียนรู้

เช่นเดียวกับการสะท้อนกลับการพัฒนาตัวเองของแม่โอในวิธีการสอนของลูกที่เคยเปรียบเทียบวิธีการสอนลูกตนเองกับลูกคนอื่น ๆ จนทำให้วันหนึ่งได้สะท้อนสิ่งที่ทำลงไปผ่านการพยายามหาคำตอบให้กับวิธีการสอนที่เหมาะสมกับลูกด้วยการนำลูกไปสู่สิ่งแวดล้อมที่ทำให้เค้าเกิดการเรียนรู้เท่านั้น สิ่งที่สะท้อนกลับในวิธีการสอนแบบนี้ทำให้แม่โอนำมาทำกับตัวเองในการสอนเอื้ออำนวยการเรียนรู้ของลูกสร้างสิ่งแวดล้อมเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ รวมทั้งคณิตศาสตร์“ฟิสิกส์ หนังสือการแสดง มีเรื่องเกี่ยวกับทาลันท์ เค้าไม่ได้บอกว่าคนเราที่มีทาลันท์คือคนที่เก่งเรื่องนี้ แต่คนที่มีทาลันท์คือคนที่มีความสามารถรับเรื่องอื่นได้เร็วกว่าคนอื่น ดังนั้นใครๆก็มีทาลันท์ที่ได้ ดังนั้นเรารู้สึกเกี่ยวกับวิชาเลขขึ้นมาใหม่ พี่เคยคิดคาดหวังเหมือนผู้ปกครองทั่วไปคืออยากให้ลูกอ่านได้ แต่เรารู้สึกว่าเหนื่อย อารมณ์เสีย ดังนั้นเด็กไม่ต้องการการชี้แนะจากผู้ใหญ่เลย แค้นเอาเค้าไปสู่สิ่งแวดล้อมนั้นๆแล้วเค้าจะเปิดใจหรือไม่เปิดใจเอง ดังนั้นการท่องโลกสำคัญมากเพียงแต่ไม่ใช่วิชาที่ผู้ใหญ่คิดไว้มาใช้กับลูก” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์)

การสะท้อนกลับในการใช้จิตวิทยาในการพัฒนาตัวเองของพ่อแม่ทำให้เขานำสิ่งที่ได้คิดนี้เข้ามาทำกับตัวเอง เช่น การสอนกับลูกต้องสอนตามความสนใจไม่ได้ยึดตามตำราของครูในระบบโรงเรียน หรือสอนลูกต้องสอนด้วยการเอื้ออำนวยให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่นำเค้าไปสู่การเรียนรู้ สิ่งที่พ่อแม่คิดและทำเช่นนี้ผ่านการคิดสะท้อนกลับในการพัฒนาตัวเองโดยนำจิตวิทยาเข้ามาใช้ร่วมด้วย จึงทำให้พ่อแม่แบบนี้เกิดตัวตนผู้อำนวยการเรียนรู้ ด้วยการสะท้อนกลับตัวเองผ่านการต้องพัฒนาตัวเองตลอดเวลาและทำงานหนัก

ทั้งหมดนี้จะเห็นว่าการสร้างตัวตนของพ่อแม่ทั้งพ่อแม่ที่เป็นเลิศของลูกสะท้อนกลับกฎเกณฑ์ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวทำให้พ่อแม่มีทักษะที่ดีเลิศในการจัดการศึกษา พร้อมกันนั้นตัวตนของพ่อแม่ผู้อำนวยการเรียนรู้ก็ต้องมีด้วยเพราะเป็นผู้ที่สอนผ่านการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ นำเด็กในโอกาสและสถานที่ต่างๆ ให้เด็กนำศักยภาพตัวเองออกมาให้มากที่สุด การสะท้อนกลับการใช้จิตวิทยาควบคู่ไปกับกฎเกณฑ์จึงสร้างครูให้มีตัวตนในแบบเอื้ออำนวยการเรียนรู้ ดังนั้น ตัวตนของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาให้ลูกในปฏิบัติการจัดการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนนั้น มี 2 ตัวตน คือ ตัวตนพ่อแม่ที่เลิศซึ่งมีทักษะต่างๆ และตัวตนของผู้อำนวยการเรียนรู้ใช้จิตวิทยาสอนลูกตามความสนใจแต่ละเวลาและโอกาส ทั้งหมดนี้ตัวตนที่วิเคราะห้ออกมานั้นผ่านการสร้างขึ้นมามากจากการทำกับตัวเองบนการสะท้อนกลับต่อกฎเกณฑ์ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวทั้งสิ้น นอกจากปฏิบัติการเรียนการสอนแล้ว ตัวตนของพ่อแม่ยังถูกสร้างขึ้นมามาบนปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรส่วนบุคคลอีกด้วย

5.3 การสร้างตัวตนผ่านการจัดทำหลักสูตรส่วนบุคคล

ในปัจจุบันการปกครองแบบใหม่ได้เข้ามาสู่วิถีชีวิตของคนแบบไม่รู้ตัว การปกครองแบบนี้เข้ามาจัดการกระทำทำให้เรารู้สึกว่าเรามีเสรีในการดำเนินการสิ่งต่างๆ ด้วยตัวของเราเอง เช่น การจัดการศึกษาโดยครอบครัวถูกการปกครองแบบใหม่เข้ามาจัดการกระทำโดยที่เราไม่รู้ว่าการกระทำหรือปฏิบัติการต่างๆ ที่เราแสดงออกมานั้น เราถูกปกครองโดยรัฐและเราปกครองตัวเราเอง สิ่งที่น่าสนใจในการวิจัยนี้คือ การที่เราปกครองตัวเราเองผ่านการแสดงออกเป็นคำพูดหรือเขียนออกมาให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษารับรู้ ทำให้สิ่งที่เราแสดงออกด้วยวิธีการต่างๆ นั้นนำกลับมาปกครองตัวเราเอง การเปิดเผยความปรารถนาของเราทำให้นานาสั่งที่พูดหรือเขียนออกไปนั้นซึ่งผ่านการตีความของศึกษานิเทศก์แล้วมามากกับตัวเรา นำมาพัฒนาตัวเองหรือปรับปรุงตัวเราเอง ให้เราเป็นคนใหม่หรือเป็นพ่อแม่แบบใหม่และทำให้เรารู้สึกถึงควมมีเสรีที่จะเลือกทำในสิ่งที่ต้องการอำนาจที่เข้ามาสร้างตัวตนของเราแบบนี้ให้เกิดขึ้น เรียกว่าอำนาจคอนเฟลชชั่น เป็นอำนาจแห่งตัวตนของมนุษย์ให้มนุษย์ใช้วิธีการต่างๆ ของตัวเองเพื่อเปลี่ยนแปลงตัวเองหรือพัฒนาตัวเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของรัฐ (Foucault.2004: 109) อำนาจคอนเฟลชชั่นเกิดขึ้นในยุคกลางของยุโรป คนบาปมาพูดถึงบาปที่ได้ทำไปต่อหน้าพระ เมื่อพูดออกมาให้พระฟังบาปนั้นได้หายไป กลายเป็นคนบริสุทธิ์ แต่เมื่อมายุคแห่งวิทยาศาสตร์อำนาจนี้ได้ผันตัวเองเสียใหม่ ให้มนุษย์ที่เชื่อในความรู้วิทยาศาสตร์หนึ่งๆ พูดและเขียนความจริงเกี่ยวกับตัวตนต่อหน้าผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิทยาศาสตร์ในแขนงต่างๆ เมื่อแสดงมาแล้วผ่านการตีความของผู้เชี่ยวชาญ ตัวตนแบบใหม่หรือตัวตนที่ปรับปรุงตัวเองถูกสร้างขึ้น (Fejes.2015: 13) เช่น นักการศึกษาทำให้ผู้พูดนำสิ่งที่ได้พูดนี้มากกับตัวเองและปรับปรุงตัวเองตามคำแนะนำของนักการศึกษาดังกล่าว สิ่งที่เกิดขึ้นคือเราคิดว่าเราคิดได้เองแต่แท้จริงแล้วเป็นการถูกกำกับจากความรู้โดยอาศัยช่องทางของการพูดหรือเขียนเข้าไปจัดการกระทำในระดับจิตสำนึกของเรา ให้เราปฏิบัติตามโดยที่เราไม่รู้ตัว

ในการจัดทำหลักสูตรส่วนบุคคล (Individual Education Plan Practices) ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนี้ จึงเป็นสนามของการทำงานของอำนาจคอนเฟลชชั่นและความรู้ว่าด้วยหลักสูตรโดยมีศึกษานิเทศก์เป็นตัวแทนแห่งความรู้ เพราะเป็นปฏิบัติการที่ให้ครอบครัว (พ่อแม่และลูก) และศึกษานิเทศก์มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรส่วนบุคคลแสดงในกฎกระทรวง ข้อ 2 วรรค 7 ระบุว่า แผนการจัดการศึกษาที่ครอบครัวและสำนักงานร่วมกันกำหนดความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ(กฎกระทรวง.2547: 17) เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ลูกและครูในการกำหนดหลักสูตรส่วนบุคคลในโรงเรียนของสวีเดน (Sjoberg.2015:63) ในแผนการศึกษาส่วนบุคคลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไทย มองว่าแผนการศึกษาส่วนบุคคลเหมือนเป็นเข็มทิศนำทางหรือเป็นแนวทางหรือข้อตกลงของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนอันช่วยให้นำไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตนเองอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัด

การศึกษา.ไม่ปรากฏปีพิมพ์: 29) เมื่อพ่อแม่ตระหนักว่าการเรียนรู้ของลูกย่อมเป็นไปตามวัยและพัฒนาการของลูก พ่อแม่แบบนี้ย่อมตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อให้ตอบสนองตามความต้องการของบุคคล ยิ่งเมื่อลูกเติบโตมากขึ้นเพียงใด ลูกย่อมมุ่งมั่นใจเรียนรู้ไปสู่สิ่งที่เฉพาะเจาะจงบางด้านมากกว่าด้านอื่นๆ เพราะลูกสนใจเรียนรู้ที่ลึกซึ้งมากขึ้น

การปกครองพ่อแม่ทางด้านการศึกษาถูกปกครองโดยรัฐ ให้กลายเป็นผู้ถูกกระทำจากกฎเกณฑ์ของรัฐต้องปฏิบัติตามความรู้ว่าด้วยหลักสูตรที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษารายบุคคล หลักสูตรจะมีหลักการ 3 ประการ คือมีความหลากหลาย มีความลึกและมีความเป็นพลวัตร (โรบินสัน.2559:245) สำหรับหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคลของครอบครัว 1) **หลักสูตรต้องมีความหลากหลาย** มีความรอบด้านในการเรียนรู้อันสะท้อนจากพ่อแม่ต้องบรรจุความรู้พื้นฐานที่หลากหลายตามมาตรา 23 วรรค 2 ถึง 5 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่ ให้มีความรู้และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ,ให้มีความรู้ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ,ให้มีความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และภาษา และให้มีความรู้และทักษะการประกอบวิชาชีพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.2542) 2) **หลักสูตรต้องให้ความสำคัญเฉพาะเจาะจง** พ่อแม่ต้องรู้ว่าจะต้องบรรจุความถนัดเฉพาะของลูกตามความแตกต่างส่วนบุคคล ตามที่ระบุในมาตรา 24 วรรค 3 ที่ว่า “จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.2542) และ3) **หลักสูตรต้องมีความเป็นพลวัตร** ให้ปฏิสัมพันธ์และให้มีความร่วมมือกับคนอื่นๆ ภายนอก ดังสะท้อนในมาตรา 23 วรรค 1 “มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและปฏิสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม...” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.2542) อำนาจแห่งกฎเกณฑ์เหล่านี้กำหนดให้พ่อแม่ต้องมีหลักการของหลักสูตรที่ต้องมีความหลากหลายในความรู้สำคัญ มีความลึกเจาะจงในความถนัดเฉพาะของเด็กและต้องมีพลวัตรให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน สังคม ระดับประเทศและโลกผ่านการต้องมีจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม อำนาจระเบียบกฎเกณฑ์เหล่านี้จัดกระทำให้พ่อแม่ต้องทำตามความรู้ของหลักสูตร ผู้ที่ปฏิบัติตามจะกลายเป็นผู้ที่มีความเป็นพลเมืองไทย กลายเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย เป็นคนปกติและมีความสามารถหรือศักยภาพในการสร้างเด็กให้มีคุณภาพตามคุณภาพการศึกษาแห่งชาติ แต่ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามจะกลายเป็นบุคคลที่ไม่มีความสามารถผิดปกติ ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นพลเมืองไทยที่ดี อำนาจนี้พ่อแม่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ต้องปฏิบัติตามทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับกลุ่มพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว

อย่างไรก็ตาม แม้ตัวตนด้านหนึ่งจะเป็นผู้ถูกจัดกระทำจากหลักสูตร แต่อีกด้านหนึ่งพ่อแม่สามารถเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ตามความสามารถของลูกตัวเองได้ อำนาจคอนเฟลชันและความรู้ว่าด้วยหลักสูตรผ่านคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ เข้ามาสร้างตัวตนให้พ่อแม่เป็นผู้ปรับปรุงตัวเองหรือว่าจะจัดหลักสูตรของลูกอย่างไร ดังนั้นพ่อแม่ผู้จัดทำแผนการศึกษาส่วนบุคคลซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนการศึกษาของลูกซึ่งคำนึงถึงศักยภาพ

เฉพาะบุคคลของลูกนั้น ตัวตนของพวกเขาถูกสร้างขึ้นมาโดยไม่รู้ตัวผ่านปฏิบัติการปรึกษาหารือ และให้คำแนะนำของศึกษานิเทศก์กรอบการวิเคราะห์นี้ประยุกต์ใช้ในปฏิบัติการจัดทำแผนการศึกษาส่วนบุคคลของลูก ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นมา 2 แบบ ได้แก่ 1) ตัวตนที่รู้แนวทางจัดทำแผนส่วนบุคคลตามเป้าหมายในอุดมคติของลูก (Idealness) อันเป็นตัวตนของพ่อแม่ที่รู้ว่าจะแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายใหญ่ของลูกในอนาคต พร้อมรู้ว่าจะต้องวางแผนย่อยๆ เชื่อมโยงกันไปสู่เป้าหมายเชิงอุดมการณ์ของลูก 2) ตัวตนที่รู้แนวทางจัดทำแผนส่วนบุคคลของลูกบนความบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ในการแสดงความสามารถของลูก (weakness) โดยรู้ว่าจะต้องเขียนแผนส่วนที่มาเติมเต็มเพื่อให้ลูกมีความสามารถที่สมบูรณ์มากที่สุด (Sjoberg.2015:74)

5.3.1 การรู้แนวทางจัดทำแผนส่วนบุคคลตามเป้าหมายในอุดมคติของลูก

ในโลกสมัยใหม่นี้ต้องยอมรับว่าการปกครองที่มีประสิทธิภาพที่สุดย่อมเป็นการปกครองที่ผู้นั้นไม่รู้ตัวเองว่ากำลังถูกปกครองอยู่ เพราะไม่มีโอกาสรับรู้ถึงทิศทางของอำนาจที่สังเกตเห็นได้ชัดเจน เช่นเดียวกับอำนาจกฎเกณฑ์ของการกำหนดหลักสูตรการศึกษา การปกครองที่มนุษย์ไม่รู้ตัวว่าถูกปกครองและยังทำให้มนุษย์รู้สึกในจิตใจว่ามีเสรีในการจัดการศึกษานั้น เป็นอำนาจที่แยบยลที่สุด เพราะเป็นการใช้อำนาจผ่านการที่ให้ผู้เรียนนั้นสร้างความสามารถของตัวเองขึ้นมาด้วยการเผยให้เห็นถึงความรู้สึกและความปรารถนาภายใน ด้วยวิธีการพูดและเขียนหรือที่เรียกว่าอำนาจคอนเฟลชัน เป็นช่องทางให้อำนาจเข้าไปล่วงรู้ถึงจิตสำนึกเบื้องลึกภายในของเราเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องหลักสูตรที่เน้นความแตกต่างเฉพาะบุคคล สร้างให้ผู้เรียนมีตัวตนที่สร้างตัวเองขึ้นมาใหม่หรือปรับปรุงตัวเองให้เป็นผู้เรียนรู้ด้วยตัวเองตลอดเวลาว่าสามารถที่จะวางแผนตามลักษณะเฉพาะของลูกได้ กระบวนการทำงานของอำนาจจึงแยบยลยิ่งนักเมื่อมาทำงานร่วมกับความรู้ว่าด้วยหลักสูตรผ่านผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ดังนั้น การจะเห็นตัวตนของมนุษย์สร้างตัวเองขึ้นมาอย่างไรวินั้น ต้องวิเคราะห์ผ่านปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคลนั่นเอง

การสร้างตัวตนของพ่อแม่ที่วางเป้าหมายเชิงอุดมการณ์ให้ลูกมีกระบวนการสร้างตัวตนจากปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรส่วนที่เกี่ยวกับการวางแผนเป้าหมายและกิจกรรมการเรียนรู้ย่อยตัวตนของพ่อแม่แบบนี้รู้ตนเองว่ามีความสามารถในการจัดทำแผนการศึกษาส่วนบุคคลให้ลูก และรู้ตัวเองว่าลูกมีพรสวรรค์ในตัวเองอยู่แล้ว จึงเผยให้เห็นถึงการวางแผนหลักสูตรเพิ่มศักยภาพให้สูงขึ้นที่เรียกว่า “เป้าหมายเชิงอุดมการณ์” ด้วยการเชื่อมโยงแผนย่อยไปสู่จุดมุ่งหมายนั้น

1) การรู้ในการวางแผนเป้าหมายของนักวาดภาพเรื่องเล่าของฟอนฟเป็นนักศึกษาที่ผิดหวังในการเรียนศิลปะของมหาวิทยาลัยชื่อดังของประเทศมาก่อน “งานของคนเรานั้นย่อมเปลี่ยนไปตามวันเวลาที่เดินไปเรื่อยๆ ไม่สามารถคัดลอกงานของตัวเองได้ ผมต่อสู้ตรงนี้แต่แค่ให้ผมตก บาตแผลครั้งนั้นตอนเรียนมหาวิทยาลัยทำให้ผมไม่มีความสุขเอามาใช้ประโยชน์ไม่ได้เลย” (คุณนพ อนันต์. 2559:สัมภาษณ์) เมื่อมาถึงช่วงเวลาที่ถูกเข้าระบบโรงเรียนจึงสะท้อนกลับตัวเองต่อเป้าหมายระบบการศึกษาที่ดำรงอยู่ เมื่อเป็นเช่นนี้ฟอนฟได้นำลูกออกมาจากระบบโรงเรียนเข้าสู่การจัดการศึกษา

โดยครอบครัว โดยไม่ต้องการให้ลูกได้เรียนรู้กับเป้าหมายเชิงคุณภาพที่ตัวพ่อนพประสบมา พ่อนพเริ่มมองเห็นความถนัดและความชอบของลูกทางด้านศิลปะโดยปล่อยให้ลูกขีดเขียนให้เป็นไปตามวัยที่เหมาะสม แต่เมื่อเข้าสู่วัยที่โตขึ้นพ่อนพสังเกตเห็นความชอบและความถนัดของลูกชัดเจนขึ้นพร้อมสิ่งที่เป็นพรสวรรค์ในหลายๆ ด้าน แต่ยังหาแนวทางไม่เจอ จนเมื่อพ่อนพได้ปรึกษากับครูใหญ่ของโรงเรียนตอนเรียนอนุบาลของน้องพลอย ทำให้พ่อนพเห็นแสงสว่างว่ามีแนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตัวตนของพ่อนพจึงถูกสร้างขึ้นมานบนปฏิบัติการวางแผนการศึกษาส่วนบุคคลของลูก พ่อนพมองว่าหากลูกโดดเด่นจะมีที่ยืนในสังคม ซึ่งตรงข้ามกับพ่อนพที่เป็นเพียงลูกน้องของคนอื่นมาโดยตลอด พร้อมกับการได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับเด็กของคุณแม่ทำให้พ่อนพตัดสินใจเด็กขาดวาระบบไม่ใช่คำตอบของลูก “คุณแม่ชอบอ่านหนังสือจิตวิทยา แล้วไปหาหมอเด็กตอนหลังทำให้ผมได้ข้อมูลมาระดับหนึ่ง พอได้รับการกระตุ้นจากครูใหญ่ก็ทำให้ผมตัดสินใจได้ว่าในระบบมันไม่ใช่แล้ว” (คุณนพ อนันต์.2559:สัมภาษณ์) ตัวตนของพ่อนพถูกสร้างขึ้นจากการอ่านหนังสือของภรรยาและพูดคุยกัน ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเด็กเข้ามาเขียนลงบนตัวพ่อนพแล้ว พร้อมกับการได้รับคำยืนยันจากครูใหญ่เกี่ยวกับระบบการศึกษาที่มีหลักสูตรส่วนบุคคลของการศึกษาโดยครอบครัว จึงทำให้พ่อนพนำสิ่งที่พูดกับครูใหญ่มากับตัวเอง จัดการศึกษาให้กับลูกบนความเป็นนักวาดภาพ พ่อนพรู้ว่าลูกจะต้องไปในแนวทางศิลปะิน ดูจากความเป็นตัวของตัวเองของลูกปฏิเสธในสิ่งที่ตัวเองไม่รักไม่ชอบ แล้วทำในสิ่งที่ตัวเองรักชอบคือการแนวทางการเข้าสู่ความเป็นศิลปินในสายตาของพ่อนพ

ตัวตนของพ่อนพยิ่งชัดเจนขึ้นเมื่อน้องพลอยบอกว่าจะเลือกเป็นศิลปินตอนอายุ 6 ขวบ พ่อนพได้ชีวิตใหม่ผ่านการเป็นศิลปินของลูก ภายในของพ่อนพเติบโตรู้สึกมีความสุขที่ได้เป็นผู้ให้ความรู้เดิมในระบบโรงเรียนถูกดันออก พ่อนพเข้าใจว่าความรู้ใหม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวกลายเป็นความรู้ของพ่อนพเอง เพราะพ่อนพสามารถจัดการศึกษาให้ลูกเองได้ผ่านความคิดของตัวเอง “เราดีใจกับลูก ถามว่าเราได้อะไรเราได้ชีวิตใหม่ เราได้เห็นที่เราเป็นผู้ให้ไม่มีข้อแม้มันเหมือนกับเติบโตภายใน พอเติบโตภายในความรู้ที่ถูกใส่เข้ามาถูกดันออก มันกลายเป็นความรู้ของเราเป็นข้อมูลของเราเอง” (คุณนพ อนันต์.2559:สัมภาษณ์) ตัวตนของพ่อนพในความเป็นพ่อที่จัดการศึกษาให้ลูกตามความชอบศิลปะของลูกชัดเจน ผ่านการไปปรึกษาการจัดทำแผนการศึกษาของน้องพลอยที่สำนักงานเขตฯ ให้คู่มือการเขียนแผนการศึกษาส่วนบุคคลมาให้พ่อนพ “การจัดทำแผนไม่เคยรู้มาก่อน ก็ไปที่เขตนั่นแหละเค้าก็มีคู่มือมา ตอนแรกก็ไปเขียนใบเจตจำนงว่าเราจะเลี้ยงด้วยโฮมสคูลเค้าก็ให้คู่มือเล่มเดียวหนาๆ มา” (คุณนพ อนันต์.2559:สัมภาษณ์) พ่อนพเชื่อในความรู้ของผู้เชี่ยวชาญจึงไปปรึกษากับศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตฯ สิ่งที่ได้รับคำแนะนำในการเขียนแผนและหนังสือคู่มือซึ่งเป็นตัวแทนความรู้ของผู้เชี่ยวชาญได้เข้ามาทำกับหรือเขียนลงบนตัวของพ่อนพเรียบร้อยแล้ว ช่วงแรกในการเขียนแผนช่วง ป.1-3 ให้น้องพลอยเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงโด่งดัง เอาคู่มือมาอ่านรวมทั้งปรึกษาพี่น้อยซึ่งเป็นผู้นำเครือข่ายการศึกษาโดยครอบครัว พ่อนพรู้ว่าจะวางแผนให้ลูกไปสู่เส้นทางศิลปิน โดยวิเคราะห์จาก 1) ความรู้พื้นฐานสำคัญ ซึ่งต้องเป็นไปตาม

กฎเกณฑ์ของการศึกษาแห่งชาติ แต่พ่อนพมีทางเลือกเพื่อให้ลูกได้เรียนรู้ พ่อพบว่าวางแผนไปถึง ศิลปินนั้นได้อย่างไร เช่น ความรู้ทางด้านภาษาไทย “ทุกวันนี้ไม่ได้แยกส่วน เพราะจริง ๆ เป็น ชีวิตประจำวันเค้า เค้าอยากจะคุยไลน์ต้องพิมพ์ภาษาไทยอย่างไร สะกดอย่างไรทำให้รู้ว่าภาษาไทย มีบนและล่าง หน้าและหลัง” (คุณนพ อนันต์.2559: สัมภาษณ์) พ่อพบว่า การจะได้เป็นศิลปินชื่อดัง ต้องมีความรู้พื้นฐานสำคัญทางด้านภาษาสำคัญต่อการที่จะนำมาใช้ในชีวิตการเป็นศิลปิน 2) **ทักษะ สำคัญหรือความถนัด** พ่อพบว่าเป้าหมายของลูกการเป็นศิลปินจะต้องวางแผนให้ฝึกทักษะด้าน การวาดภาพบ่อยๆ โดยออกไปเรียนรู้วาดสิ่งที่อยู่ในสังคมรอบนอก การเป็นศิลปินของน้องพันธ์พ่อ นพพว่า จะต้องผ่านการฝึกประสบการณ์จริง ให้นำรูปภาพไปจัดนิทรรศการในทุกปี เพราะการเป็น ศิลปินต้องเพิ่มทักษะเดิมที่มีอยู่ให้มีสูงขึ้นผ่านการลงสนามจริงจัดภาพในนิทรรศการ “ทุกวันนี้น้อง พลอยเหมือนทำงานแล้ว จะมีอย่างเดียวที่ห่วงคือทำกิจกรรมข้างนอกมาก บางทีงานไม่ได้ต้องจัด นิทรรศการปีละ 1 ครั้ง” (คุณนพ อนันต์.2559: สัมภาษณ์) พ่อพว่าต้องวางแผนให้ลูกทำกิจกรรม เพิ่มทักษะด้วยการเรียนรู้ประสบการณ์จริงให้เหมือนการทำงานหาเงินเช่นเดียวกับศิลปินมืออาชีพ ตัวตนของพ่อนพยังถูกสร้างผ่านการที่พ่อนพวางแผนให้ลูกสัมผัสกับคนในสังคมหลายแบบได้มี โอกาสวาดรูปคนที่แตกต่างจากคนทั่วไปในสังคมปลูกฝังด้านจริยธรรมให้เกิดขึ้น 3) **คุณลักษณะที่ พึงประสงค์** พ่อพวางแผนให้ลูกจัดกิจกรรมกับศิลปินระดับชาติและระดับเอเชียเกี่ยวกับ ประเด็นปัญหาสังคม เช่น วาดรูปคนไร้บ้าน พ่อพพว่า การให้ลูกเรียนรู้ทางจริยธรรมสามารถเลือก สอนลูกได้ผ่านกิจกรรมความเป็นศิลปินของลูก ให้สัมผัสกับความแตกต่าง ความสกปรก และ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งพ่อนพพว่าเลือกสอนแนวทางแบบนี้ทำให้ลูกไปสู่ความเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียง ได้ในแนวทางของความชอบของลูกและการจัดการเรื่องอำนวยสิ่งแวดล้อมให้ลูกเรียนรู้ ตัวตนของพ่อนพถูกสร้างขึ้นให้กลายเป็นคนที่มีความสามารถในการจัดการศึกษาให้ลูกได้ผ่านเป้าหมายเชิง อุดมการณ์ในการเป็นศิลปินมีชื่อเสียงของลูก

2) **การรู้ในแนวทางการวางแผนเป้าหมายนักการศาสนา** ตัวตนของแม่วีรินถูกสร้างขึ้นมานบน ปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรส่วนบุคคล ผ่านปฏิบัติการย่อยต่างๆ แม่วีรินรู้ว่าลูกสนใจทางด้านศาสนา อย่างแรงกล้าตั้งแต่เด็ก บนวิถีชีวิตของครอบครัวที่เป็นมุสลิม แม่วีรินเชื่อว่าเด็กถูกเลี้ยงมาจากต่าง ครอบครัวกันเข้ามาอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ครูก็มีพื้นฐานคนละแบบทำให้เรื่องศาสนามีพื้นฐานคนละ แบบเช่นกัน จึงทำให้แม่วีรินมองว่าโรงเรียนจึงไม่ใช่คำตอบของลูกพร้อมกับความชอบของลูกที่ อยากเรียนรู้กับครอบครัว ทำให้แม่วีรินเชื่อในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันโดยเฉพาะเรื่องศาสนาที่ลูก ชอบ เมื่อแนวทางชัดเจนในการเรียนรู้ของลูก แม่วีรินเริ่มไปปรึกษากับพี่ลีดด้วยที่เป็นมุสลิมที่ผ่าน การศึกษาแนวนี้มาเหมือนกัน เมื่อแม่วีรินเชื่อในแนวทางนี้แม่วีรินจึงไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ แม่วีรินนำมาจัดแผนการศึกษาของลูกที่เน้นถึงการส่งเสริมในแนวทางศาสนาเพิ่มเติมความรู้และ ทักษะต่างๆ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตัวตนของแม่วีรินถูกสร้างขึ้นบนปฏิบัติการ 1) **ปฏิบัติการกำหนด แนวทางเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานสำคัญ** แม่วีรินมีประสบการณ์ในการเขียนแผนมาก่อนเพราะเป็น

ครูประถมศึกษามาก่อนซึ่งเคยสอนนักเรียนกลุ่มประสบการณ์สอนแบบบูรณาการซึ่งเมื่อถึงเวลาจัดให้ลูกเองแม่วีรินปรึกษาพี่สาวเน้นไปในแนวทางของความชอบของลูกอย่างไร สิ่งที่ได้รับคำปรึกษาจากพี่สาวให้เน้นทางด้านศาสนาเป็นหลักตามความชอบของลูก รู้ว่าต้องเริ่มจากชีวิตประจำวันของการเป็นมุสลิม ความรู้พื้นฐานเอามาบูรณาการทั้งหมดในกิจกรรมหนึ่งๆ “พีธีเริ่มจากกิจกรรมทำขนมก็จะใช้ภาษาอะไรบ้าง พี่สอดแทรกไปในนั้นเลย มันบูรณาการได้ทั้งหมดทั้งคณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ เราไม่ได้เน้นอะไรเป็นหลัก” (คุณวีริน หมัด.2559: สัมภาษณ์) ความรู้พื้นฐานถึงนำมาบูรณาการเรียนรู้เพื่อเสริมไปสู่การใช้ชีวิตทางด้านนักการศาสนาทั้งหมด นอกจากนั้นตัวตนของแม่วีรินถูกสร้างผ่าน 2) ในปฏิบัติการวางกิจกรรมด้านทักษะและความถนัดส่วนบุคคลแม่วีรินรู้ว่ามีทักษะของศาสนาในวิถีชีวิตครอบครัวที่บ้านอยู่แล้ว แม่วีรินรู้ว่าจะต้องวางแผนทางด้านศาสนาผ่านเรียนรู้ภาษามาลายูกับกลุ่มเพื่อนด้วย จึงวางกิจกรรมเรียนรู้ทางด้านภาษามาลายูเพื่อวางแผนไปทางด้านศาสนาของลูก “พีธีจะอาศัยกิจกรรมกลุ่มที่ทำร่วมกัน เหมือนก็ได้ในตัวแล้ว โดยที่เราไม่ได้มานั่งจัด แต่เราให้เค้าเริ่มทำก่อนว่าส่วนประกอบขนมและอาหารที่ต้องทำมีอะไรบ้าง เราให้หาคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ...แล้วแต่จะคิดกิจกรรมใดได้ไม่ได้เน้นอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนมากให้เค้าอ่านเองเค้าชอบภาษามาลายูให้ค้นหาหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต” (คุณวีริน หมัด.2559: สัมภาษณ์) และที่สำคัญกิจกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ตัวตนของแม่วีรินได้ถูกสร้างขึ้นผ่านการเพิ่มเติมสิ่งที่ลูกมีทางด้านศาสนาอยู่แล้วใน 3) ปฏิบัติการวางแผนกิจกรรมที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์แม่วีรินรู้ทางด้านศาสนาถูกเรียนรู้ได้ด้อยอยู่แล้วแต่ต้องการให้ลูกนำไปใช้ขั้นสูงจึงวางแผนให้ลูกเรียนกับโรงเรียนสอนศาสนาเพื่ออ่านหนังสือระดับลึกซึ่งมีครูในวิชาศาสนานั้นๆ มาสอนซึ่งแม่วีรินรู้ว่าไม่สามารถทำได้ “ศาสนกิจไม่ได้จัด เหมือนอยู่ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว เรื่องหลักการต่างๆ เราก็วางแผนให้โรงเรียนสอนศาสนา อ่านหนังสือระดับลึกกับครูในวิชาศาสนานั้นๆ มันลึกกว่า” (คุณวีริน หมัด.2559: สัมภาษณ์) จะเห็นว่าตัวตนของแม่วีรินถูกสร้างผ่านปฏิบัติการกำหนดกิจกรรมย่อยเพื่อเพิ่มเติมทักษะเดิมที่ลูกมีอยู่แล้วให้สูงขึ้น ตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นมานี้ผ่านสิ่งที่แม่วีรินปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ เช่น พี่ซึ่งผ่านการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในวิถีมุสลิมมาก่อน สิ่งที่แม่วีรินเผยให้กับพี่ระยะแรกเต็มไปด้วยความคลุมเครือและสับสนด้วยความที่ผ่านในระบบโรงเรียนมาก่อน เมื่อพูดปรึกษาแล้วแม่วีรินนำสิ่งที่พูดนั้นมาปฏิบัติตามความรู้ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคลโดยมุ่งไปยังเพิ่มเติมทักษะเดิมให้มีความเชี่ยวชาญสูงขึ้น

3) การรู้ในแนวทางการวางแผนเป้าหมายนักผลิตหุ่นยนต์ แม่มีนตาเป็นแม่ผู้ได้รับความทุกข์จากที่ถูกลูกให้ฉายาในฐานะของเด็กหลังห้อง เพราะวิธีการที่ลูกเรียนรู้แตกต่างไปจากเพื่อนโดยจะจดสิ่งที่ลูกเข้าใจก่อนเท่านั้น ทำให้การทำกิจกรรมในห้องเรียนถูกมองว่าช้าหรือไม่ทันเพื่อน ความทุกข์ที่ได้รับนี้ทำให้แม่มีนตานำลูกออกมาสู่การศึกษาโดยครอบครัว แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในใจยังคงเป็นความสับสนกับแนวทางในวิถีใหม่เนื่องจากติดกับความคิดในการเรียนรู้เป็นตารางเวลาและแยกสาระวิชาต่างๆ ออกจากกัน และสนใจแนวคิดที่สอดคล้องกับการศึกษาออกโรงเรียนหรือเรียน

ทางไกล อย่างไรก็ตามเมื่อแม่มนตาได้ปรึกษากับพี่น้องทำให้แม่มนตามั่นใจในแนวทางของตัวเอง พร้อมจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความถนัดของลูก “ความคิดเปลี่ยนไป ไม่เสียใจที่ทำโฮมสคูล เราตระหนักความเป็นมนุษย์เรามีความเป็นเอกลักษณ์จะมาเอาข้อสอบชุดเดียวกันมาวัดไม่ได้ น้องพลอยยังสร้างได้ถึงแบบนี้ เราต้องให้คนรอบข้างมองว่าเราใช้ได้เหมือนกัน” (คุณมนตา สิริ.2559: สัมภาษณ์) แม่มนตาตั้งใจปูพื้นฐานทางด้านศาสนาหรือจริยธรรมให้ แต่เมื่อปรึกษาพี่น้องแล้ว แม่มนตาลกลับมามองและปฏิบัติสิ่งที่พูดกับพี่น้องให้ดูความถนัดและความสนใจของเค้าเป็นหลักโดยเค้าสนใจเทคโนโลยี “ของพี่เพิ่งออกจากระบบเค้าชอบด้านเทคโนโลยี แต่เราอยากจะทำพื้นฐานให้ด้านศาสนา เทคโนโลยีนี้หุ่นยนต์เค้าชอบพี่เลยวางแผนลงไป” (คุณมนตา สิริ.2559: สัมภาษณ์) เพื่อเพิ่มทักษะของลูกด้านหุ่นยนต์ ตัวตนของแม่มนตาถูกสร้างขึ้น 1) การรู้ว่าจะกำหนดทักษะและความถนัดให้ลูกแม่มนตาจะต้องวางแผนสร้างบรรยากาศให้มีวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้นให้สอดคล้องกับที่ลูกเคยสนใจตอนอยู่โรงเรียน “อยากให้อยู่ในบรรยากาศแบบวิทยาศาสตร์ อาจจะเป็นเพราะว่าตอนที่เรียนมันก็เป็นแบบนี้” (คุณมนตา สิริ.2559: สัมภาษณ์) เช่น จัดกิจกรรมไปพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ เข้าค่ายวิทยาศาสตร์ เพิ่มเพิ่มทักษะของลูกที่มีอยู่เดิม รวมทั้งเล่นเกมสตามความชอบของเขา ซึ่งทักษะหรือความถนัดทางด้านหุ่นยนต์แม่มนตามองว่าเป็นแนวทักษะพื้นฐานที่รัฐกำหนดเอาไว้แล้ว ว่าทุกคนต้องมีและเรียนรู้ เพียงแต่ลูกชายเน้นเฉพาะลงไปด้านหุ่นยนต์เท่านั้นเอง นอกจากนั้นแล้ว ตัวตนของแม่มนตาถูกสร้างขึ้นผ่านปฏิบัติการ 2) วางแผนทางด้านจริยธรรมคุณธรรมหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งแม่มนตาปรึกษากับพี่น้อง ผลกระทบจากการให้นายาในระบบโรงเรียนทำให้ลูกชายมีปัญหาจิตใจบางอย่าง แม่มนตาจึงต้องให้ลูกเสริมทักษะทางด้านจริยธรรมนี้เพิ่มเติม ซึ่งจริงๆ แล้วแม่มนตามองว่าลูกไม่ได้เป็นปัญหาใดก็ตาม เพียงแต่ให้ลูกสามารถจัดการกับปัญหานี้ได้ดียิ่งขึ้น เช่น การวางแผนเข้าค่ายธรรมะหรือสถานปฏิบัติธรรม จะเห็นว่าตัวตนของแม่มนตาถูกสร้างขึ้นผ่านการเอาความรู้ของผู้เชี่ยวชาญมากำกับความคิดตนเองให้คิดวางแผนจัดการเรียนแนวเน้นทางด้านหุ่นยนต์และธรรมะไปพร้อมกัน เพื่อเสริมสิ่งที่ลูกสนใจอยู่แล้วให้มีทักษะมากยิ่งขึ้น

4) การรู้ในแนวทางการวางแผนเป้าหมายด้านชีวิตสัตว์ เรื่องเล่าของแม่จิราเกี่ยวกับการนำลูกจากระบบโรงเรียนเข้ามาสู่การศึกษาโดยครอบครัวนั้น ผ่านการสะท้อนกลับของตัวเองว่าเข้าโรงเรียนตามคนอื่นในครอบครัวไม่ได้เลือกในสิ่งที่ตัวเองอยากจะเรียน เน้นทางด้านวิชาการมากเกินไป ทั้งๆ ที่ชอบด้านกิจกรรมสันทนาการหรือเพื่อสังคม เมื่อถึงเวลาที่ลูกชายได้รับผลกระทบทางการเรียนรู้จากโรงเรียน ไม่ได้เรียนสิ่งที่ชอบทำให้แม่จิรามองว่าไม่ยากให้เกิดแบบนี้กับลูกอีก เพราะมันคือความทุกข์ที่เกิดขึ้นเกือบทั้งชีวิต เริ่มต้นจากความคิดให้ลูกเรียนตามที่ชอบเข้ามาสู่ความคิด ทำให้ไปปรึกษากับเพื่อนและพี่ลี ทันทีแม่จิราไปพูดปรึกษากับพี่ลีนั้น ทำให้แม่จิรารับเอาความรู้ของผู้เชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์มาก่อนเข้ามากำกับกับการวางแผนของตัวแม่จิราเอง “ผมทิ้งพี่ลีมาก เพื่อนเราเป็น ดร.แล้วไปปรึกษาพี่ลี พี่ลีเค้าเป็นคนดูแลโรงเรียนเพื่อเราที่จะทำโฮมสคูล ไปปรึกษาเค้าเลยได้แนวคิดอะไรมาหลายอย่างน่าสนใจ เลยกลายเป็นที่ปรึกษาเราเลย แต่เขตเรารู้จักที่

หลัง” (จิราและภูมิ รัชมี.2559:สัมภาษณ์) ดังนั้นตัวตนของแม่จิราจึงถูกสร้างขึ้นบนปฏิบัติการย่อย ดังนี้ 1) ปฏิบัติการวางแผนความรู้พื้นฐาน โดยแม่จิราสังเกตเห็นลูกชอบชีวิตสัตว์ทุกชนิดจึงวางแผนให้ลูกฝึกเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์ที่เกี่ยวข้องในความชอบของลูก นำความรู้วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสัตว์สมกับการเดินทางไปดูชีวิตจริงของสัตว์ต่างๆ “ส่วนมากเรียนรู้ร่วมกันมากกว่าได้ประสบการณ์เยอะ ชีวิตินยาต้องทำไบบ้างผ่านเรื่องสัตว์ที่ลูกชอบ” (คุณจิรา รัชมี.2559:สัมภาษณ์) จะเห็นว่าแม่จิราสามารถนำเอาความรู้พื้นฐานต่างๆ เข้ามาผสมกับความและถนัดของลูก ทำให้สามารถบูรณาการทุกความรู้เข้ามาสู่ความถนัดของลูกได้เป็นอย่างดี ส่วนเรื่อง 2) คุณธรรมจริยธรรม ให้ศึกษาชีวิตสัตว์ที่พระเจ้าทรงโปรด คือ แพะ ถ้าให้เล่นก็พากันเป็นกีฬาที่ศาสนาอิสลามอนุญาต วายน้ำ เล่นธนู เป็นต้น เมื่อแม่จิราปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญทำให้ตัวตนของแม่จิราถูกสร้างขึ้นใหม่ผ่านปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรของลูก เน้นทางด้านชีวิตสัตว์ที่สอดคล้องและบูรณาการทั้งหมดไว้ด้วยกัน ซึ่งไปในแนวทางเพิ่มทักษะเดิมที่มีอยู่แล้วให้มีทักษะสูงขึ้น

5) การรู้ในแนวทางการวางแผนเป้าหมายหลักแปลหลายภาษาแม่ฟาร์เป็นครูสอนภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ไม่พอใจในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาของระบบโรงเรียน จึงนำลูกออกมาเพื่อให้เรียนรู้ทางศาสนาซึ่งได้ไปปรึกษากับพี่ผู้มีประสบการณ์มาก่อน ทำให้หลังจากนั้นแม่ฟาร์เริ่มนำความคิดที่ได้จากการปรึกษาพี่มาจัดการศึกษาของลูกเองผ่านศาสนาเป็นหลัก ดังนั้นกระบวนการสร้างตัวตนของแม่ฟาร์ได้เกิดขึ้นผ่านปฏิบัติการกำหนดแผนการศึกษาส่วนบุคคล ใน ปฏิบัติการกำหนดความรู้พื้นฐานความถนัดและคุณธรรมจริยธรรมวางแผนอยากให้เค้าคิดเองและมีศักยภาพในการใช้ชีวิต ทำให้แม่ฟาร์อาศัยศาสนาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความรู้พื้นฐานต่างๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส อาหรับ ภาษาไทย มลายู แม่ฟาร์เห็นลูกชอบทางภาษาจึงวางแผนให้ลูกเรียนศาสนาได้ใช้ภาษาต่างๆ แปลคำสอนออกมาในภาษาต่างๆ รวมทั้งใช้สื่อตามวัยที่เค้าสนใจ “เค้าอยากเป็นครูเด่นเรื่องภาษา ตอนนี้เค้าไปเรียนภาษาแล้วเค้าอยากเป็นครูสอนศาสนา จึงวางแผนให้เค้าแปลคำสอนแล้ว การ์ตูนด้วย เห็นเค้ามีความตั้งใจหลายอย่าง” (คุณฟาร์ รัชมี.2559: สัมภาษณ์) ตัวตนของแม่ฟาร์แสดงออกมาให้เห็นผ่านปฏิบัติการกำหนดการวางแผนความรู้พื้นฐานให้กับลูก ส่งเสริมความถนัดของลูกให้ไปในทางที่มีทักษะสูงขึ้นแล้วมีศักยภาพในการนำมาใช้ในชีวิตต่อไป นอกจากนั้นแล้วกระบวนการสร้างตัวตนยังเกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่ากระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่แบบนี้ผ่านการแสดงออกในความปรารถนาจะให้ลูกเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะที่มีอยู่แล้วในตัวเอง ให้สูงขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นเมื่อปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญหรือศึกษานิเทศก์ ทำให้เห็นกระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวในปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคล ในแต่ละปฏิบัติการย่อยต่างๆ ดังได้วิเคราะห์มาแล้ว

5.3.2 การรู้ในแนวทางจัดทำแผนส่วนบุคคลบนความสามารถที่ไม่สมบูรณ์ของลูก

ตัวตนของพ่อแม่แบบนี้รู้ว่าตัวเองสามารถวางแผนการศึกษาส่วนบุคคลของลูกตนเองได้ รู้ว่าศักยภาพของลูกยังไม่เพียงพอ จึงเผยให้เห็นสิ่งที่ต้องเติมเต็มให้ลูกพัฒนาให้ลูกมีศักยภาพที่มีความสมบูรณ์ที่สุดแต่ตัวตนแบบนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากสิ่งที่เป็นการต้องการภายในของตัวเอง แต่เป็นการทำงานของอำนาจคอนเฟล็กซ์ทั้งวิธีการพูดและเขียนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา เช่น ศึกษานิเทศก์ผู้ได้รับมอบหมายจากสำนักงานเขตฯ หรือพ่อแม่ผู้สถาปนาตัวเองเป็นผู้เชี่ยวชาญเนื่องจากมีประสบการณ์จัดการศึกษาโดยครอบครัวมาแล้วซึ่งให้คำแนะนำพ่อแม่ก่อนเข้าสู่การพิจารณาของสำนักงานเขตฯ เช่น พี่น้อยและพี่ลี ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญจึงเป็นเสมือนทางผ่านของความรู้ว่าด้วยหลักสูตร พ่อแม่ที่สร้างตัวตนผ่านการทำงานของอำนาจคอนเฟล็กซ์กับความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ จึงถูกสร้างขึ้นมากับกระบวนการต่อไปนี้

1) การรู้ในแนวทางการเติมเต็มความเป็นนักกีฬาอาชีพของลูกแม่โอเป็นผู้ที่กังวลต่อการใช้ชีวิตของลูกในระบบโรงเรียน แม้จะเป็นโรงเรียนทางเลือกที่แม่โอมองเห็นว่าแตกต่างจากระบบโรงเรียนทั่วไปของรัฐ เมื่อแม่โอเห็นว่าลูกชายได้รับความทุกข์จากการตัดสินใจหรือประเมินจากครูเพียงฝ่ายเดียว และตัดสินใจให้ลูกชายไม่มีความสามารถในสายตาของครูและเพื่อนนักเรียน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่จัดขึ้นมาในห้องเรียน แม่โอจึงตัดสินใจเข้าสู่การศึกษาโดยครอบครัว สิ่งที่แม่โอรู้ในตัวลูกนั้นคือ การแสดงศักยภาพของลูกทางด้านใดด้านหนึ่งยังไม่ชัดเจน แม่โอจึงเผยให้เห็นถึงแนวทางในการจัดทำแผนการศึกษาส่วนบุคคลต่อพี่น้อย ผู้ผ่านการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาแล้วและเป็นหนึ่งในแกนนำเครือข่ายการศึกษาทางเลือกและโฮมสคูล “เคามีฟอร์มมาให้เลยในคู่มือ พี่น้อยก็ให้รายละเอียด ทำให้เรามีไกด์ไลน์ พอช่วงนี้เรากลับมาถามตัวเองว่าอยากได้อะไร แล้วพี่น้อยก็จัดเข้าหมวดหมู่ให้ ได้แก่มหมวดทักษะชีวิต อ่านออกเขียนได้ และค้นหาศักยภาพของตัวเอง ทำให้แคบเข้าไว้ เพื่อจะได้ดำเนินตามได้จริงๆ เราคิดว่าทักษะอะไรในชีวิตประจำวันที่ต้องเสริมเข้าไปด้วย” (คุณโอ สุวรรณ.2559: สัมภาษณ์) ในการวางแผนหมวดหมู่หลักในหลักสูตรส่วนบุคคลของแม่โอ แม่โอรู้ว่าลูกขาดความชัดเจนในเป้าหมายของการเรียนรู้ แม่โอจึงปรึกษากับพี่น้อย ซึ่งสิ่งที่ปรึกษานั้น ทำให้พี่น้อยรู้ว่าตัวตนของแม่โอเป็นอย่างไร เมื่อพูดปรึกษาออกมาแล้วนั้น สิ่งที่แม่โอได้รับจากคำแนะนำของพี่น้อย ทำให้แม่โอนำเข้ามาจัดหลักสูตรด้วยการค้นหาศักยภาพของลูก จึงนำทักษะในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับลูกและคนในครอบครัวเข้ามาเสริมทักษะพื้นฐานที่ขาดหายไปของลูก เพื่อให้ลูกไปสู่ความชัดเจนในกีฬาแบดมินตันและดนตรี

เมื่อนำสิ่งที่ปรึกษานั้นมาทบทวนกับความคิดของตัวเองจากการอ่านหนังสือของผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและอดีตที่ผ่านการเรียนละครมา ทำให้แม่โอทำความเข้าใจตัวเองและตระหนักถึงวิธีการจัดทำแผนของตัวเองว่าต้องเพิ่มเติมสิ่งที่ลูกขาดหายไปให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น “ส่วนใหญ่อ่านหนังสือของอาจารย์วิศิษฐ์ วงวิญญู หรือแม่ส้ม จนกระทั่งเราจับจุดความสมดุล มีสติรู้ทัน ไม่ก้าวไปอย่างที่เรากลัว แล้วเราต้องมีความหวัง กลับมาถามตัวเองว่าเราเรียนละครได้อะไร ช่วงนั้นรู้สึกวางแผนมันเขียนไม่ยาก...เราเลยรู้ว่าความเป็นมนุษย์คืออะไร เรา

ค้นหาลูกตอนที่ยังไม่มีอะไรชัดเจนเลย เช่น การเต้น การแอ็คตติ้งตัดออก เราเลยเลือกกีฬาและดนตรี” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์) ทั้งหนังสือเรียนรู้กับลูกรักด้วยวิธีโฮมสคูลของแม่ส้มแนวทางแนะนำการศึกษาที่สร้างดุลยภาพให้กับชีวิตที่แท้จริงผ่านโฮมสคูล (สมพร พึ่งอุดม.2544:3) พร้อมกับทบทวนตัวเองในอดีตที่ผ่านมา

สิ่งที่แม่โอปรึกษาและเขียนออกมาทำให้เห็นตัวตนของแม่โอถึงแนวทางการจัดการศึกษาของลูกบนความไม่สมบูรณ์ในศักยภาพ จึงจำเป็นต้องเติมเต็มให้มีความสมบูรณ์ด้วยหมวดหมู่สามประการที่พี่น้องแนะนำ แน่แน่นอนว่าตัวตนด้านหนึ่งของแม่โอต้องจัดทำหลักสูตรตามอำนาจกฎเกณฑ์ทั้งมีทั้งความรู้พื้นฐาน ทักษะสำคัญและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แต่วิธีการที่จะได้มาซึ่งคุณภาพแห่งการศึกษาของชาติเหล่านี้ แม่โอมีทางเลือกวิธีต่างๆ ให้ได้ไปสู่คุณภาพการศึกษาแห่งชาตินั้นได้แก่ 1) **ความรู้พื้นฐาน**เช่น ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ แม่โอได้แสดงให้เห็นว่าวิธีการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเหมือนในระบบโรงเรียนที่ต้องการให้คำนวณได้ แต่แม่โอมองว่าต้องการให้ลูกเป็นคนที่มีความสมดุลเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ลูกขาดหายไป “ตอนแรกแค่อยากให้ลูกคำนวณ ทอนเงินนับเงินได้พอ แต่พอมาคูกับโฮมสคูล เจอข้อมูลใหม่คือเราไม่ได้เรียนคณิตศาสตร์เพื่อเป็นนักคำนวณ แต่เพื่อการเป็นคนมีเหตุผล ตรวจสอบวิเคราะห์ความคิดของตัวเองมาเป็นรูปธรรม เลียบอกลูกว่าการคิดกับการทำมันสมดุลกันมัยเลยเข้าไปอยู่ในเรื่องนาฬิกาชีวิตของเรา เลยมาเขียนแผน” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์) แม่โอได้อาศัยหลักการสำคัญของการที่ลูกขาดสมดุลและขาดความชัดเจนในเป้าหมายเผยตัวตนให้ผู้มีประสบการณ์โฮมสคูลรู้ถึงเป้าหมายในการสร้างอนาคตของลูก เมื่อแม่โอได้รับคำปรึกษาเช่นนี้แม่โอนำสิ่งนี้มาปฏิบัติในแผนของลูกในเรื่องนาฬิกาชีวิตให้ลูกรู้จักเหตุผลและคิดวิเคราะห์สร้างสมดุลในชีวิต2) **ทักษะสำคัญหรือความถนัด**เช่น กีฬาแบดมินตัน แม่โอมองว่าลูกยังไม่มีความเข้มแข็งทางด้านร่างกายเพียงพอในการจะฝึกหนักๆ แม่โอจึงเสริมด้วยกีฬาอื่นๆ เพื่อช่วยให้ทักษะร่างกายและการเคลื่อนไหวมีประโยชน์กับแบดมินตัน “แบดมินตันเริ่มเรียนสัปดาห์ละ 2 วัน พอเริ่มจริงจัง โค้ชบอกต้องเรียนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 4 ครั้งถามแล้วลูกโอเคทั้งกลุ่มและเดี่ยว พี่รู้สึกว่าจะต้องมีเรื่องความแข็งแรง อดทนและว่องไวเลยพาไปเรียนกรีฑาด้วย เพื่อประโยชน์ในการเรียนแบดมินตัน เอาความรู้มาจากการสอนเต้นมาประยุกต์กับการเล่นแบด เช่นให้ตีมนมและซิท็อฟ” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์)ความรู้ที่เกี่ยวกับการดูแลร่างกายในการเป็นนักกีฬาเข้ามากำกับในความคิดให้แม่โอจัดแผนการเรียนรู้ของลูกเพิ่มเติมสิ่งที่ร่างกายขาดหายไปอันมุ่งไปสู่การเป็นนักแบดมินตัน และ 3) **คุณลักษณะที่พึงประสงค์**เมื่อแม่โอนำคำปรึกษาของผู้เชี่ยวชาญเข้ามากำกับตัวเอง ทำให้แผนการเรียนรู้ของที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตกับคนอื่นถูกนำมาในแผนของลูกด้วย “เน้นเป็นสมาชิกคนหนึ่งในบ้าน แบ่งเบาภาระอะไรได้บ้าง เป้าหมายคือเป็นคนที่มีมิติสัมพันธ์กับคนรอบข้างได้อย่างสมดุล และไม่สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง กิจกรรมเริ่มต้นที่บ้านเก็บของ ทำความสะอาด แล้วก็เรียนรู้นอกบ้านทำในสิ่งที่ถนัดแม้แต่แบดมินตันเอง ให้จับมือกับคู่แข่ง คู่แข่งไม่น่ากลัวเท่าตัวเราเอง” (คุณโอ สุวรรณ.2559:สัมภาษณ์)

จะเห็นว่าตัวตนของแม่โอบุสสร้างขึ้นผ่านกระบวนการทำงานของอำนาจคอนเฟล็กซ์ทั้ง การพูดปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และอ่านจากหนังสืออันนำเอาความรู้ขึ้นมาเขียนลงบน ตัวเอง ให้ตัวของแม่โอบุสจัดแผนการศึกษาผ่านการเติมเต็มสิ่งที่ลูกขาดหายไป แม่โอบุสจึงรู้ว่าเขียน แผนให้ลูกบนความไม่สามารถที่ไม่สมบูรณ์ของลูก เพื่อเติมเต็มให้มีความสมดุลของชีวิตอย่างไร แผนที่แม่โอบุสจัดทำนั้นจึงเผยให้เห็นตัวตนของแม่โอบุสว่าแม่โอบุสจะต้องเขียนแผนให้ลูกไปสู่เป้าหมาย ของการเป็นนักแบดมินตันมืออาชีพได้อย่างไร แม่โอบุสจึงรู้สึกว่แม่โอบุสมีเสรีในการวางแผนหลักสูตร ส่วนบุคคลของลูกเอง

2) การรู้ในการเติมเต็มทักษะทางสังคมของลูกผ่านคำขาย เรื่องเล่าของแม่สร้อย นำเสนอใจที่ว่ามิลูกสาว 2 คน คนหนึ่งคนโตกับคนรองเข้ามาจดทะเบียนจัดการศึกษาโดยครอบครัว กับสำนักงานเขตฯ คนที่แม่สร้อยจัดแผนการศึกษาคนนี้แม่สร้อยมองว่าลูกสาวคนโตน้องนุร จะถูก กระทำจากระบบโรงเรียน แล้วแสดงออกผ่านการวาดภาพเอาดินสอขีดทับกาะกะบาดเด็กผู้ชายใน ภาพที่นอนติดกับน้องนุร แม่สร้อยได้รับคำปรึกษาการวางแผนจากผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการ จัด การศึกษาให้ลูกมาแล้ว ซึ่งเป็นมุสลิมชื่อฟีลี เดิมทีแม่สร้อยได้รับคำแนะนำให้จัดทำแผนการศึกษา ของลูกแบบกลุ่ม 8 สารวิชา แต่ต่อมาภายหลังได้รับคำแนะนำจากฟีลี จึงได้ติดต่อเปลี่ยนแผนกับ สำนักงานเขตฯ เป็นกลุ่มประสบการณ์ซึ่งไม่ได้แยกเป็นสารวิชาต่างๆ เช่นในระบบโรงเรียน จัดทำ แผนเน้นการขายของเพื่อให้ลูกมีทักษะทางสังคมอื่นๆ อันไปใช้แยกแยะและคิดวิเคราะห์ แม่สร้อย เห็นว่าน้องนุรขาดทักษะตรงนี้จะอ้าย “การค้าขายนำมาใช้ พี่หวังมากกว่าการขายของ คือพี่มองว่า การขายของเป็นเรื่องพื้นฐานให้เค้าคิดเป็น คืออยากจะใส่ให้ลูกคืออยากจะจัดการตัวพี่เองในเรื่อง กระบวนการคิดของลูก สอนให้เค้าคิดเองและสอนให้เค้าเลือก เราลองให้เค้าทำดูว่าสิ่งที่เค้าเลือก มาแล้วมันดีมั๊ย เหมือนอยากให้เค้าแยกแยะได้ก่อน” (คุณสร้อย ไตร.2559:สัมภาษณ์) ตาม คำแนะนำของฟีลีให้จัดทำแผนแบบกลุ่มประสบการณ์ “พี่ไม่ทราบนะ แต่พี่มารู้ตอนที่ฟีลีมาคุยกับ บ้านอิสลาม จริงๆแล้วควรจะเป็นแบบนั้นเพราะวิถีชีวิตของโฮมสกูลดำเนินไปตามวิถีธรรมชาติ” (คุณสร้อย ไตร.2559: สัมภาษณ์) แม่สร้อยเอาความกังวลใจเกี่ยวกับรูปแบบของแผนว่าจะเป็นแบบ ใด แต่เมื่อได้ปรึกษาแล้วแม่สร้อยได้นำมาจัดทำแผนแบบกลุ่มประสบการณ์บูรณาการทักษะชีวิตมา ไว้ด้วยกัน เมื่อแม่สร้อยเปิดเผยความรู้สึกของตนเองออกไป ย่อมได้รับการตีความและคำแนะนำจาก ผู้เชี่ยวชาญ สิ่งที่พูดออกมาและตีความออกมานั้น ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติได้ เข้ามาทำกับแม่สร้อยให้แม่สร้อยนำกลับมาทำกับแผนการเรียนรู้ย่อยๆ ของแผน แม่สร้อยเชื่อใน ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญเช่นฟีลีไปเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น สิ่งที่นำมาเป็นแผนย่อยๆ เชื่อมโยงกันไปสู่ เป้าหมายใหม่จึงออกมาทิศทางเดียวกัน เพิ่มเติมทักษะที่ลูกขาดหายไปอันเป็นทักษะทางสังคมด้วย การใช้อาชีพค้าขายเป็นเครื่องมือ แม่สร้อยได้รับความคิดจากฟีลีในการนำโครงการเป็นตัวตั้งในการ เรียนรู้ (Project Base Learning-PBL) ในการปรึกษาจากฟีลี “ฟีลีมาก่อนว่าต้องเขียนแผนเพราะพี่คุย กับฟีลี ฟีลีบอกว่าพี่ต้องทำอะไรบ้าง แผนประมาณไหนจึงจะได้ แล้วฟีลีก็ถามว่าจะสอนลูกแบบไหน

ให้เขียนแบบนั้น พี่เค้าเอาตัวอย่างจากหนังสือโครงการเรื่อง “การทำขยะรีไซเคิล” แรกๆ กระจายมากแผนตอนหลังพี่ลีดให้ปรับให้ชัดขึ้น” (คุณสร้อย ไตร.2559: สัมภาษณ์) ความคิดเหล่านี้เข้ามาทำกับให้แม่สร้อยรู้ว่าจะทำแผนย่อยๆ ให้ลูกอย่างไร ดังนี้ 1) **ความรู้พื้นฐาน**แม่สร้อยรู้ว่าจะต้องวางแผนส่วนนี้ให้ลูกใช้กระบวนการคิดและเลือกใช้อย่างมีประโยชน์ แสดงให้เห็นในความรู้ด้านสุขภาพ วางแผนให้ลูกรู้จักเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของตนเองและลูกค้า “พี่จะมองว่าอะไรที่มันเสี่ยง ถ้าเลือกได้ให้เราเลือกดีกว่า เช่นน้ำมันมะพร้าวราคา 199 กับน้ำมันปาล์ม 39 บาท กินไปแล้วเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง หัวใจ แล้วเราไปหาหมอต่ละครั้งราคา 500 บาท แล้วถ้าเราเลือกของแพงมีประโยชน์จะดีกว่ามั้ย” (คุณสร้อย ไตร.2559: สัมภาษณ์) แม่สร้อยรู้ว่าลูกขาดทักษะในการคิดและเลือกใช้ชีวิตในสังคมแผนย่อยๆ ที่แม่สร้อยวางออกมาแสดงให้เห็นตัวตนของแม่สร้อยว่านำความคิดของผู้เชี่ยวชาญมาทำกับการเรียนรู้ของลูก 2) **ทักษะสำคัญหรือความถนัด**การทำขนมเป็นทักษะหรือความถนัดที่แม่สร้อยจัดการเรียนรู้ให้ลูก แม่สร้อยรู้ว่าแม่สร้อยจะวางแผนด้านนี้ให้ลูกผ่านทำขนมขายให้รู้จักเลือกใช้ส่วนประกอบของอาหารที่มีประโยชน์ “พี่รู้ว่าพี่จะให้ลูกยึดหลักที่ว่าขนมที่ทำมันมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด เช่น คอนเฟิร์ดต้องมีประโยชน์ต่อลูกเราและลูกค้า แพคเกจต้องทำจากผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย” (คุณสร้อย ไตร.2559: สัมภาษณ์) ด้วยทักษะที่ลูกขาดทางสังคมและกระบวนการคิดที่รอบคอบแม่สร้อยจึงวางแผนผ่านการให้ลูกเรียนรู้ในอาชีพของแม่สร้อยเอง ตัวตนของแม่สร้อยจึงออกมาถึงการที่เผยให้รู้ว่าตัวเองเข้าใจในความไม่สมบูรณ์ในความสามารถทางสังคมของลูกผ่านวางแผนกิจกรรมย่อยด้านความถนัด 3) **คุณลักษณะที่พึงประสงค์**แม่สร้อยเผยให้เห็นว่าลูกมีทักษะสำคัญจากพ่อแม่แล้วแต่ยังขาดทักษะจากสังคมรอบข้างให้เข้ามาช่วยสร้างสิ่งที่ขาดหายไปของลูก ดังนั้นวางแผนกิจกรรมแม่สร้อยรู้ว่าต้องให้ลูกทำกิจกรรมกลุ่ม “มีการทำรวมกลุ่มเป้าหมายนี้คือเด็กทำเป็นอยู่แล้ว เพียงแต่ร่วมกิจกรรมเพื่อให้แลกเปลี่ยนกับคนอื่น ๆ ให้เรียนรู้การอยู่กับสังคมอื่นๆ” (คุณสร้อย ไตร.2559: สัมภาษณ์) จะเห็นว่าตัวตนของแม่แบบนี้ถูกสร้างขึ้นผ่านการเผยให้เห็นความจริงของตัวตนของตนเองกับผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เช่น พี่ลี พี่น้อย ผู้ผ่านประสบการณ์ด้านนี้มาแล้ว เมื่อแม่สร้อยเข้าไปพบปรึกษาเท่ากับแม่สร้อยยอมรับอำนาจของความรู้ที่อยู่ในตัวของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อเผยให้เห็นความปรารถนาของตัวเองต่อการจัดการศึกษาของลูกผ่านการขาดทักษะด้านสังคมของลูก ทำให้แม่สร้อยนำสิ่งที่ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญนั้นมาทำกับการวางแผนการศึกษาส่วนบุคคลของลูก สะท้อนให้เห็นในการวางแผนกิจกรรมย่อยๆ ที่เชื่อมโยงกันไปสู่เป้าหมายใหญ่คือให้ลูกสามารถมีทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้น

3) การรู้แนวทางในการเติมเต็มทักษะการช่วยเหลือตัวเองและสังคมผ่านนักดนตรี
 เรื่องเล่าของแม่กุก เป็นแม่ของลูก 3 คน คนโตมีความใฝ่ฝันจะเป็นนักดนตรีเหมือนกับพ่อ แม่กุกเป็นแม่ที่ผ่านการสอนผู้เรียนในแบบการศึกษาโดยครอบครัวมาก่อน จึงเข้าใจการจัดการศึกษาแนวนี้ในระดับหนึ่ง แต่ตัวตนของแม่กุกถูกสร้างขึ้นอย่างชัดเจนในปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรการศึกษา

ส่วนบุคคลของลูกคนโต จะเห็นตัวตนของแม่กุกผ่านปฏิบัติการวางแผนดังนี้ 1) **ความรู้พื้นฐานสำคัญ** ความรู้ภาษา ได้ไปปรึกษากับพี่น้อยช่วงแรกสับสนมากหลังจากปรึกษาพี่น้อย จึงไปหาหนังสือคู่มือมาอ่าน ทำให้แม่กุกรู้ว่าต้องกำหนดเป้าหมายอย่างไร แม่กุกรู้ว่าจะต้องวางแผนเกี่ยวกับชีวิตของการรับใช้พระเจ้าทำให้ภาษาในการร้องเพลงทั้งภาษาไทยและอังกฤษมาสู่การเรียนรู้ของลูก ผ่านทำนองเพลงสรรเสริญพระเจ้า 2) **ทักษะและความกดดัน** ด้วยที่เป้าหมายของลูกยังไม่ชัดเจนนัก ส่วนนี้ได้ปรึกษากับศึกษานิเทศก์ให้เขียนแผนมาอย่างเสรีก่อนส่วนหนึ่งเอามาเขียนโดยวิเคราะห์จากการใช้ชีวิตนำสิ่งที่ได้รับคำปรึกษามาเขียนเกี่ยวกับวิถีชีวิตตัวเองนำพาลูกไปสู่เป้าหมายของการช่วยเหลือตัวเอง เพื่อพระเจ้าและสังคม และเส้นทางสู่การเป็นนักดนตรี แม่กุกปรึกษากับพี่น้อยแล้วรู้ว่าสามารถนำดนตรีกับกีฬาเข้ามาใช้ร่วมกันด้วยการฝึกฝน ทำให้แม่กุกนำคำแนะนำนั้นมาวางแผนสิ่งที่ลูกขาดทักษะในดนตรี เพิ่มเติมด้วยใช้กีฬามาช่วยผ่านการคิดทบทวนชีวิตของพ่อแม่ในการอยู่ในโบสถ์นมัสการพระเจ้า ส่วนปฏิบัติการย่อย 3) **ลักษณะที่พึงประสงค์** คุณธรรมของลูกผ่านการบูชาพระเจ้าซึ่งแม่กุกวางแผนอย่างรอบด้านเพื่อเสริมทักษะการช่วยเหลือตัวเองและอยู่ในสังคม “ง่ายมาก ไปโบสถ์อยู่แล้วเพราะตนเองเป็นครูอาสาที่โรงเรียนวันอาทิตย์มีเรื่องคุณธรรม จริยธรรมเราใส่วิถีชีวิตเราด้วยวางแผนในแนวทางพระเจ้านำชีวิตเพื่อพระเจ้าและผู้อื่น” (คุณกุก เกรียง.2559:สัมภาษณ์) จะเห็นว่าตัวตนของแม่กุกถูกสร้างขึ้นผ่านปฏิบัติการย่อยของการวางแผนหลักสูตร แม่กุกรู้ว่าสามารถเลือกวางแผนให้ลูกด้วยการเติมเต็มสิ่งที่ลูกขาดได้ อันนำไปสู่เป้าหมายของการเป็นนักดนตรีต่อไป

4) **การรู้ในแนวทางการเติมเต็มทักษะพึ่งตนเอง ผ่านนักเกษตรอินทรีย์** แม่มาลีเป็นแม่ที่มีประสบการณ์ในการทำงานประจำหรือบริษัทมาก่อนเป็นเวลานานมาก สะท้อนกลับตัวเองถึงการไม่มีทางเลือกให้กับชีวิตจึงเลือกชีวิตที่เรียบง่าย ด้วยการเป็นเกษตรกรแนวเกษตรอินทรีย์เพาะปลูกพืชผลที่ปลอดภัยต่อตนเอง ครอบครัวและผู้บริโภครวมทั้งใส่ใจโลก เมื่อพบว่าลูกที่อยู่ในระบบโรงเรียนในระดับ ป.3 ไม่มีความสุขในการศึกษาประกอบกับวิถีชีวิตของลูกไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ของครอบครัว ความลงตัวในการตัดสินใจเกิดขึ้นเพราะแม่มาลีกับสามีต้องการดูแลให้การศึกษากับลูกเองพร้อมวิถีชีวิตที่ต้องเดินทางไปมาระหว่างกรุงเทพกับชัยภูมิ เมื่อแม่มาลีได้พบกับพี่น้อย ซึ่งทำงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในงานสัมมนาทำให้แม่มาลีเล็งถึงความคลุมเครือและความสับสนในแนวทางการจัดการศึกษาของลูกที่เหมาะสม เมื่อปรึกษาพูดคุยแล้วทำให้แม่มาลีรู้ว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไม่จำเป็นต้องมีความรู้สูงๆ เพียงแต่เข้าใจลูกก็สอนได้ “พี่ได้พบกับพี่น้อยส่วนตัวอีกครั้งหนึ่ง ตอนนั้นรู้คร่าวๆ แอโฮมสคูลคืออะไร เรียนเองโดยเราสอนเอง ตอนแรกคิดว่าสอนเองหรือเราก็ดูไม่ได้มีความรู้อะไร ซึ่งจริงๆ แล้วโฮมสคูลไม่ใช่ว่าพ่อแม่ต้องเก่งเราพาไปเที่ยวที่ต่างๆ ที่เราไปเราก็สอนแล้ว ผ่านชีวิตจริงๆ ทำให้เรารู้ว่ามันมีการเรียนนอกห้องเรียนได้ด้วย” (คุณมาลี แดงงาม.2559: สัมภาษณ์)

ตัวตนของแม่มาลีถูกสร้างขึ้นหลังจากปรึกษากับพี่น้องแล้ว ผ่านปฏิบัติการกำหนดกิจกรรมย่อย 1) **ความรู้พื้นฐานสำคัญ** แม่มาลีเริ่มรู้ว่าต้องรู้เกี่ยวกับสิ่งพื้นฐานในช่วงวัยของลูกชายว่าต้องรู้อะไรบ้าง แล้วกลับมาสะท้อนกลับกับการศึกษาประสบการณ์ของบ้านอื่นๆ ที่เป็นนักดนตรี กีฬา ศิลปิน แม่มาลีรู้ว่าปัจจุบันแม่มาลีทำอะไร แม่มาลีรู้ว่าทำเกษตรอินทรีย์จึงเริ่มเอาสิ่งนี้เข้ามาใช้ เช่น ความรู้ทางภูมิศาสตร์ แม่มาลีรู้ว่าจะต้องเดินทางส่งสินค้าเกษตรอินทรีย์ในกรุงเทพฯ แม่มาลีจึงนำสิ่งนี้เข้ามาสู่การเรียนรู้ของลูก “เราทำอะไรในปัจจุบันแล้วมาดูว่าสิ่งที่ทำนี้มีอะไรทั้ง 8 สารวิชาแทรกซ่อนอยู่บ้าง เราก็เอาสิ่งนั้น เวลาเราไปส่งของเรามีความรู้เรื่องแผนที่ ไปเสร็จรับเงินมีความรู้คณิตศาสตร์ เอาสิ่งนั้นมาเป็นความรู้พื้นฐานสำคัญ” (คุณมาลี แดงงาม.2559:สัมภาษณ์) ตัวตนของแม่มาลีสร้างขึ้นจากการเผยให้ความรู้สึกของตัวเองต่อพี่น้องในการจัดการเรียนรู้แนวเกษตรอินทรีย์ตามวิถีชีวิตของครอบครัว พี่น้องตีความความคิดของแม่มาลีทำให้แม่มาลีนำสิ่งนี้เกษตรอินทรีย์มาสู่การเรียนรู้ของลูกที่มีความรู้พื้นฐานบนวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์เพื่อให้ลูกพึ่งตนเองได้และเอาตัวให้รอดในสังคมปัจจุบัน นอกจากนั้นแล้วตัวตนของแม่มาลีถูกสร้างขึ้นผ่าน 2) **ปฏิบัติการกำหนดทักษะสำคัญหรือความถนัด** แม่มาลีรู้ว่าทางเลือกของชีวิตมีมากมาย หากได้ฝึกทักษะด้านใดหนึ่งแล้ว จะสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตได้หลากหลาย แม่มาลีรู้ว่าจะกำหนดกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องอาชีพของลูกผ่านเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมกับวัยของลูกด้วย “พี่ก็ต้องดูว่าปัจจุบันเราทำอะไร เราก็ดูจากชีวิตจริงของเรา เราต้องคุยกันต้องเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของเค้าด้วย เช่น เค้าชอบเล่นเกม เค้าชอบอะไรที่เป็นเกม” (คุณมาลี แดงงาม.2559:สัมภาษณ์) แม่มาลีรู้ว่าจะใช้วิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์แต่ต้องเป็นการวางกิจกรรมที่เหมาะสมกับลูกด้วย โดยนำเกมในสิ่งที่ลูกชอบเข้ามาวางกิจกรรมการเรียนรู้ “เค้าชอบเล่นเกม เราก็เลยคิดที่อย่างที่เราชอบผ่านเกมมาให้ได้ เช่นอย่างนั่งรถส่งของต้องเล่นเกมต่อคำศัพท์ลงท้ายด้วย T ต้องหาคำศัพท์ที่ลงท้ายด้วย T ทุกอย่างเป็นเกมส์” (คุณมาลี แดงงาม.2559:สัมภาษณ์) ตัวตนของแม่มาลีถูกสร้างขึ้นผ่านการปรึกษาพูดคุยแล้วนำมาปฏิบัติตามสิ่งที่พูดกับพี่น้อง ทำให้แม่มาลีวางแผนสิ่งที่เป็นความถนัดของลูกเรื่องเกมส์เพื่อให้ลูกรู้จักคิดและพึ่งพาตัวเองได้ ผ่านวิถีเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นหากพิจารณาในปฏิบัติการของการ 3) **วางแผนกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์**ของแม่มาลีแล้วทำให้เห็นการสร้างตัวตนของแม่มาลีในแบบที่วางแผนเพิ่มเติมสิ่งที่ลูกขาดหายหรือไม่สมบูรณ์ แม่มาลีรู้ว่าลูกยังเป็นคนขี้อายจึงรู้ว่าจะต้องวางแผนให้ลูกได้ปรับตัวกับคนในสังคมหลายแบบ เพื่อเติมเต็มสิ่งที่เค้าขาดไปให้เค้าสามารถปรับตัวได้และพึ่งพาตัวเองได้ด้วยตัวเค้าเองผ่านการฝึกความกล้า “พี่จะพาไปหาเพื่อน เค้าจะมีหลากหลายกลุ่มหลายวัย เค้าจะต้องเค้ากับเด็กได้ เข้ากับผู้ใหญ่ได้ เค้าจะปรับตัวว่าเวลาอยู่กับเพื่อนแบบไหนจะเป็นผู้นำหรือผู้ตาม ถ้าเป็นผู้นำเป็นแบบไหน ผู้ตามเป็นแบบไหน” (คุณมาลี แดงงาม.2559:สัมภาษณ์) การสร้างตัวตนของแม่มาลีผ่านการที่แม่มาลีปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญซึ่งผ่านประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทำให้สิ่งที่แม่มาลีกังวลในแผนหรือหลักสูตรของลูกหายไปกลับมาสะท้อนกลับตัวเองถึงวิถีชีวิตของตัวเองแล้วมองสิ่งที่ลูกขาดหายไป มาเติมเต็มให้กับลูก

ดังนั้นแม่มาลีจึงมีตัวตนที่รู้ว่าลูกต้องเพิ่มเติมการเรียนรู้สิ่งใดผ่านการใช้ชีวิตเกษตรอินทรีย์เป็นเครื่องมือในการให้ลูกพึ่งพาตัวเองได้

ตามที่วิเคราะห์ให้เห็น กระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่แบบนี้ผ่านการแสดงออกในความปรารถนาจะให้ลูกเรียนรู้เพื่อเติมเต็มทักษะที่ขาดหายไปให้สมบูรณ์ การสร้างตัวตนของพ่อแม่แบบนี้จึงมองเห็นผ่านปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคล พ่อแม่เหล่านี้รู้ว่าจะเพิ่มเติมการเรียนรู้ของลูกแบบใดตามความถนัดและสนใจของลูกดังปรากฏในปฏิบัติการย่อยๆ ข้างต้น

5.4 สรุปวิเคราะห์การสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

การสร้างตัวตนคนเป็นพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวในบริบทสังคมไทย เป็นการงานของการปกครองของเสรีนิยมใหม่ เป็นการปกครองแบบใหม่ทางด้านการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาโดยครอบครัวนั้น รัฐไทยใช้เหตุผลในการปกครองเข้ามามีส่วนทำให้คนตระหนักเข้าไปสู่จิตสำนึกเบื้องต้นของจิตใจ การใช้เหตุผลแห่งรัฐได้กลายเป็นศิลปะการปกครองแบบหนึ่งที่ทำให้มนุษย์คิดได้ยากกว่าปฏิบัติการทั้งหมดของเรานั้นแท้จริงถูกกำกับเอาไว้แล้ว ทั้งในลักษณะที่เราถูกปกครองจากรัฐและเราปกครองตัวเอง ตามความหมาย “การนำแห่งการนำ”¹ ศิลปะในการปกครองนี้โดยการทำงานของเทคโนโลยีอำนาจเหนือผ่านกฎเกณฑ์ว่าด้วยการจัดการศึกษาโดยครอบครัวทั้งปฏิบัติการประเมิน ปฏิบัติการสอนและปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคล อำนาจส่วนนี้เข้ามามีส่วนทำให้พ่อแม่เป็นผู้ถูกกระทำจากรัฐไทยอย่างแยบยลกลายเป็นผู้เชื่อเชื่อปฏิบัติตามโดยไม่มีเงื่อนไข หากไม่ปฏิบัติย่อมไม่สามารถเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติของไทยได้

นอกจากนั้นแล้ว ศิลปะในการปกครองอีกด้านหนึ่งคืออำนาจแห่งตัวตนที่เรียกว่า “อำนาจคอนเฟสชัน” เข้ามามีส่วนทำให้พ่อแม่ปกครองตัวเองโดยไม่รู้ตัวทำให้พ่อแม่รู้ว่าตัวเองจะต้องจัด

¹ เป็นการปกครองรูปแบบพิเศษที่เกิดขึ้นตามแนวคิด มิเชล ฟูกูต์ ในความหมายเดียวกับคำว่า “governmentality” ซึ่ง ธนศ วังศยานนาวา เรียกอำนาจแบบใหม่นี้ว่า “การปกครองชีวญาณ” แต่ผู้วิจัยจะขอเรียกว่า “อำนาจปกครองสู่จิตใจ” เพราะเป็นการให้ความหมายที่สื่อถึงงานวิจัยนี้มากที่สุด พร้อมกันนั้นหากพิจารณาจากคำแต่ละคำที่ผสมกันเป็นคำที่มาจากคำภาษาอังกฤษที่ว่า “การปกครอง” หรือ “government” ผสมกับคำว่า “จิตใจ” หรือ “mental” กลายเป็น “อำนาจที่ปกครองสู่จิตใจ” หรือ “governmentality” การปกครองนี้ใช้กลยุทธ์ในการปกครองที่หลากหลาย ซึ่งฟูกูต์เรียกแทนอำนาจปกครองสู่จิตใจนี้อีกคำว่า “conduct of the conduct” มาจากคำว่า “to conduct or conduire” ที่แปลว่า “กระทำ” โดย “conduct of the conduct” ซิเกฮารุ ทานาเบ แปลว่า “การนำปฏิบัติการ” แต่ผู้วิจัยขอเรียกว่า “การนำแห่งการนำ” เพราะเป็นการปกครองที่ใช้อำนาจ 2 ระดับซ้อนกัน เพื่อให้เกิดการกระทำที่เป็นไปได้ อำนาจที่ซ้อนกันหลากหลายนั้น Mitchell Dean ได้อธิบายแนวคิดของฟูกูต์ให้มีชัดเจนขึ้นว่า โดยอาศัยวิธีการปกครองลงไปสู่การกระทำ ทั้งในระดับแรก เป็นการปกครองที่มนุษย์ถูกกฎเกณฑ์ของรัฐปกครองทั้งปัจเจกและกลุ่มคน (governed) และระดับที่สอง เป็นการปกครองที่มนุษย์ทั้งปัจเจกและกลุ่มคนปกครองตัวเอง (self-governing) หากพิจารณาในงานของผู้วิจัยแล้ว แนวคิดการปกครองที่ใช้กลยุทธ์หลากหลายนี้สอดคล้องกับการปกครองสู่จิตใจ อันเป็นการทำงานของเทคโนโลยีแห่งอำนาจเหนือ ได้แก่ อำนาจระเบียบวินัยและชีวอำนาจ กับเทคโนโลยีอำนาจแห่งตัวตนรูปแบบของอำนาจคอนเฟสชัน ทั้งสองอำนาจทำงานสัมพันธ์กันจนกลายเป็นการปกครองสู่จิตใจนั่นเอง ซึ่งทำให้เห็นผลของอำนาจในการสร้างมนุษย์ให้เกิดขึ้น 2 ตัวตน ทั้งผู้ถูกกระทำและผู้จัดกระทำตัวเองได้ดี

การศึกษาของลูกตามความเหมาะสมและความแตกต่างส่วนบุคคลแต่ละสถานการณ์อย่างไร ทั้งสองอำนาจนี้ทำงานบนอย่างเชื่อมโยงกันบนปฏิบัติการต่างๆ ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

สำหรับการทำงานของเทคโนโลยีอำนาจเหนือ เข้าไปทำงานในส่วนของ**ปฏิบัติการประเมินการเรียนรู้** พ่อแม่ทั้งปัจเจกและกลุ่มต้องประเมินทั้งระบบประเมินเพื่อพัฒนาในระหว่างเวลาเรียน โดยใช้ผลงานหรือบันทึกร่องรอยการเรียนรู้ของลูกและต้องประเมินตัดสินปลายปีเช่นเดียวกับระบบการศึกษาอื่นๆ เพื่อเลื่อนขั้นไปสู่ระดับสูงขึ้นไป เมื่อเข้าสู่ปฏิบัติการทั้งสองนี้ผ่านตัวตนที่ถูกจัดกระทำเพียงส่วนหนึ่งของมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุในกฎเกณฑ์ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ที่กำหนดโดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ่อแม่ทุกคนที่สามารถวัดผลลูกตามเกณฑ์ของคุณสมบัติทางด้านวิชาการ เช่น ภาษาไทย สังคม วิทยาศาสตร์ และภาษา และสามารถวัดผลลูกตามเกณฑ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางด้านจริยธรรมและคุณธรรมในการอยู่ร่วมสังคมไทย รวมถึงการพัฒนาทักษะหรือความสามารถเฉพาะด้านของลูกได้ครบถ้วนตามที่กำหนดในมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาแห่งชาติได้ เท่ากับพ่อแม่เหล่านี้กลายเป็นผู้ที่มีคุณภาพในการสร้างลูกเพื่อให้บรรลุมาตรฐานคุณภาพการศึกษาแห่งชาติได้ พ่อแม่ผู้ปฏิบัติตามกฎเหล่านี้ครบมาตรฐานตัวชี้วัดทั้งสามได้ กลายเป็นผู้มีความสามารถกลายเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการศึกษาของชาติเช่นเดียวกับลูก เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทย

นอกจากนี้ ตัวตนพ่อแม่ยังถูกจัดกระทำให้มี**ตัวตนกลายเป็นเพียงเกรด**เช่นเดียวกับลูกในปฏิบัติการตัดสินปลายปี เมื่อลูกถูกกำกับทำให้เกรดตามมาตรฐานการประเมินผลของกระทรวงการศึกษาธิการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ โดยส่วนใหญ่พ่อแม่กำหนดตามมาตรฐานที่กระทรวงกำหนดเลือกคำสำคัญสะท้อนมาตรฐาน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.2555 :27) เช่น คำสำคัญสะท้อนมาตรฐานกำหนดไว้ 2 ระดับ ได้แก่ ผ่านหรือไม่ผ่าน , คำสำคัญสะท้อนมาตรฐาน 4 ระดับ ได้แก่ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน หรือบางคนระบุคำสำคัญสะท้อนมาตรฐาน 5 ระดับเป็นต้น ส่วนใหญ่พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาจะไม่กำหนดเป็นตัวเลข (0-4) หรือระบบตัวอักษร (A-F) พ่อแม่ผู้อยู่ในตำแหน่งแห่งที่เดียวกับลูกเมื่อได้รับการอนุมัติจัดการศึกษาให้ลูกเองได้จึงเข้าไปสู่กระบวนการสร้างตัวตนผ่านเทคโนโลยีอำนาจเหนือทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตามในปฏิบัติการประเมินผลผ่านการตัดสินเลื่อนขั้นปลายปี มีพ่อแม่กลุ่มหนึ่งต่อต้านวิธีการประเมินผลตามแนวทางของชุดความรู้ของศึกษานิเทศก์

ในส่วนของ**ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้** (สอน) พ่อแม่ยอมถูกจัดกระทำจากเทคโนโลยีแห่งอำนาจเหนือให้พ่อแม่กลายเป็นครูของลูกในตัวตนที่เป่ในครูที่มีทักษะตามมาตรฐานการสอนของชาติ โดยพ่อแม่จะปฏิบัติการสอนในแบบที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของการสอนของชาติกำหนดไว้ โดยทั้งหมดทำตามกฎเกณฑ์ครบถ้วนตามตัวอย่างของระบบโรงเรียน เช่น สอนใช้กระดานดำ แก้วน้ำ มีตารางเวลา แยกสอนเป็นวิชาต่างๆ จบการเรียนรู้ภายในเวลาที่กำหนด แต่เมื่อพ่อแม่นำวิธี

ปฏิบัติการสอนแบบเดิมมาใช้ กลับไม่ได้ส่งผลต่อการเรียนรู้ จึงทำให้พ่อแม่สะท้อนกลับต่อกฎเกณฑ์ดังกล่าวสอนตามความต้องการและความสนใจของลูกและครอบครัว และตัวตนของพ่อแม่ยังถูกจัดกระทำจากเทคโนโลยีอำนาจเหนือ มีการเปรียบเทียบพ่อแม่แต่ละประเภทออกมา พ่อแม่ถูกเปรียบเทียบกับครูด้วยตัวเอง ผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา หรือกลุ่มพ่อแม่ที่มาจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน พ่อแม่คนที่ใช้จิตวิทยาการสอนให้เด็กคิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น ถูกจัดประเภทให้กลายเป็นครูที่มีความสามารถในการสอนสูง แบ่งแยกครูที่ให้เพียงข้อมูลเบื้องต้นแก่ลูกเป็นครูที่มีความสามารถต่ำกว่า

และสุดท้ายแล้ว เทคโนโลยีแห่งอำนาจเหนือเข้าไปกำกับให้พ่อแม่เป็นผู้ถูกกระทำจากอำนาจกฎเกณฑ์ของรัฐใน**ปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรส่วนบุคคล** ให้กลายเป็นผู้ทำตามมาตรฐานว่าด้วยความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร พ่อแม่ทุกคนจะต้องกำหนดหลักสูตรที่ครอบคลุมทั้ง ความหลากหลายของความรู้พื้นฐานต่างๆ สอดคล้องกับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และหลักสูตรของพ่อแม่ นั้นต้องมีความเป็นลึกหรือเจาะจง โดยสะท้อนมาตรฐานของการเป็นผู้มีทักษะต่างๆ ตามความถนัด ส่วนพ่อแม่ที่เขียนหลักสูตรออกมาโดยแสดงให้เห็นถึงพลวัตรเท่ากับเป็นการชี้ให้เห็นว่าปฏิบัติตามการมีปฏิสัมพันธ์ของลูกของตัวเองกับสังคมอันเป็นเรื่องของจริยธรรมและศีลธรรมเบื้องต้นของความเป็นพลเมืองไทย

เห็นได้ว่าอำนาจทำงานกับความรู้วิทยาศาสตร์การศึกษาและเรียนรู้ เข้ามาสร้างความจริงแห่งตัวตนที่ปรับเปลี่ยนไปตลอดเวลาขึ้นอยู่กับว่าอำนาจใดเข้ามาทำงานร่วมกับความรู้แบบใด กล่าวคือ **ตัวตนแรก** ดังที่วิเคราะห์ข้างต้นเป็นตัวตนที่พ่อแม่เป็นผู้ถูกจัดกระทำให้เป็นผู้เชื่อเชื่อต่อระเบียบกฎเกณฑ์ว่าด้วยการศึกษาโดยครอบครัวภายในปฏิบัติการประเมินผล ปฏิบัติการสอนและปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคล ตัวตนแบบนี้เป็นผลมาพ่อแม่กลายเป็นคนที่เชื่อเชื่อทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและกลุ่มพ่อแม่

ส่วนตัวตนที่สองเป็นตัวตนที่พ่อแม่เป็นผู้ปรับปรุงตัวเองขึ้นมาใหม่ ที่เรียกว่า **“ผู้เรียนรู้เสรี”** ตัวตนแบบนี้เป็นผลมาจากอำนาจแห่งตัวตนที่เรียกว่าอำนาจคอนเฟสชันทำงานร่วมกับความรู้วิทยาศาสตร์ทางด้านการศึกษาและการเรียนรู้ พ่อแม่มีตัวตนที่กลายเป็นตัวตนแบบใหม่ พ่อแม่สามารถเรียนรู้ได้ว่าจะจัดการศึกษาให้กับลูกตามความแตกต่างเฉพาะบุคคลของลูกอย่างไร ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นผ่านศิลปะการปกครองในแบบของพ่อแม่ปกครองตัวเอง ที่กล่าวได้ว่าเมื่อพ่อแม่เผยในสิ่งที่เป็นความปรารถนาหรือความต้องการ อันเป็นความรู้สึกของตัวเองเกี่ยวกับการศึกษาของลูกออกไป ต่อหน้าผู้เชี่ยวชาญหรือศึกษานิเทศก์ ทำให้สิ่งที่พูดออกมาบนความคลุมเครือนั้นเป็นความชัดเจนและเป็นความจริงแห่งตัวตน นำสิ่งที่พูดออกมากำกับการกระทำของตัวเองให้กลายเป็นคนใหม่ ดังนั้นในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอำนาจคอนเฟสชันจึงมีวิธีการที่หลากหลายได้แก่ วิธีการพูดและวิธีการเขียน เพื่อเป็นช่องทางให้อำนาจล่องรู้ถึงจิตสำนึกของพ่อแม่ที่เต็มไปด้วยความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ตัวตนจึงถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการที่ซับซ้อนในปฏิบัติการต่างๆ ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

อย่างไรก็ตาม ตัวตนของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาในแต่ละปฏิบัติการนั้นถูกสร้างขึ้นมาอย่างซับซ้อนซึ่งมีเทคนิคอำนาจแยกย่อยอย่างซับซ้อนในการสร้างตัวตน ได้แก่

5.4.1 ตัวตนที่รู้วิธีการประเมินผลการเรียนรู้

ในปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ของลูก ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นผ่านร่องรอยการเรียนรู้หรือผลงานของลูก (portfolio) ที่พ่อแม่เผยให้เห็นความปรารถนาส่วนลึกภายในว่าต้องประเมินผลการเรียนของลูกในแนวทางหนึ่งๆ ต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ผ่านวิธีการเขียน อำนาจคอนเฟสชันได้เข้าไปสร้างตัวตนของพ่อแม่โดยไม่รู้ตัว เมื่อเขียนออกมาให้ผู้เชี่ยวชาญมองเห็นความจริงแห่งตัวตนแล้ว ผู้เชี่ยวชาญจะทำหน้าที่ตัดสินและตีความความจริงที่พ่อแม่เผยออกมา เมื่อนั้นพ่อแม่ได้ยอมรับสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญชี้แนะมากำกับตัวพ่อแม่เอง ดังนั้นแล้วปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ของลูก จึงเป็นศิลปะการปกครองของยุคเสรีนิยมใหม่ ส่งผลให้ตระหนักว่าเป็นความสามารถในการที่จะเรียนรู้วิธีการประเมินผลการเรียนของลูกด้วยตัวเองอย่างเสรี ในปฏิบัติการนี้ตัวตนของพ่อแม่จึงถูกสร้างขึ้นผ่านหลากหลายตัวตน

1) ตัวตนที่รู้วิธีประเมินจากแนวโน้มการแสดงศักยภาพในอนาคต ตัวตนแบบนี้พ่อแม่ถูกจัดกระทำจากความรู้ว่าด้วยการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเป็นชุดความรู้ที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ดังปรากฏในหนังสือคู่มือซึ่งถูกเขียนจากผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากกลุ่มพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาจัดทำแผนการศึกษาแบบกลุ่มประสบการณ์ บูรณาการความรู้ทั้งหมดเข้าด้วยกันโดยอาศัยประสบการณ์จริงในการเรียนรู้ของลูกที่หลากหลาย ชุดความรู้นี้จึงเข้ามากำหนดให้พ่อแม่ผู้จัดการเรียนรู้ให้ลูก เผยความจริงต่อศึกษานิเทศก์ได้เห็นความจริงแห่งตัวตนที่รู้วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของลูกผ่านการพัฒนาศักยภาพลูกปัจจุบัน พ่อแม่ในตัวตนแบบนี้รู้ว่าลูกยังไม่สามารถเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ในแผนได้ดึ้นัก แต่พ่อแม่แบบนี้มั่นใจว่าในอนาคตลูกของตนเองสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพแน่นอน ดังนั้น การที่พ่อแม่เขียนถึงร่องรอยการเรียนรู้ของลูกจึงเป็นหลักฐานที่เกี่ยวกับความสามารถของลูกที่พัฒนาตัวเองไม่สมบูรณ์ตามเป้าหมาย เช่น ตัวตนของแม่โอที่สร้างขึ้นผ่านการเผยให้เห็นถึงความสามารถในการเล่นแบดมินตันของลูกชายในปัจจุบันยังไม่ดีนัก แต่หากหมั่นฝึกซ้อม และดูแลร่างกาย แม่โอมั่นใจว่าจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพลูกได้แน่นอน ดังนั้น แม่โอจึงเผยให้เห็นตัวตนของตนเองว่ารู้วิธีการประเมินของลูกในแนวทางดูแนวโน้มศักยภาพของลูกในอนาคต

2) ตัวตนที่รู้วิธีประเมินลูกจากความเป็นเหตุเป็นผลในอดีต โดยพ่อแม่รู้ว่าจะต้องอาศัยหลักฐานจากผลงานสะสมในอดีตเป็นหลักตัวชี้วัดความสำเร็จของลูก เช่น โครงการต่างๆ เกี่ยวกับความถนัดของลูก กิจกรรมในบ้านและนอกบ้าน คุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเกี่ยวกับด้านจริยธรรม

การที่พ่อแม่แบบนี้เผยให้เห็นผ่านการเขียนผลงานของลูกที่เรียนรู้ในอดีต เป็นการเผยให้เห็นความจริงว่าวิธีการที่เหมาะสมกับลูกมากที่สุด ต้องอาศัยการกลับไปยึดหลักฐานการประดิษฐ์ นวัตกรรม ทั้งที่เกี่ยวกับคุณสมบัติพื้นฐาน คุณสมบัติด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านจริยธรรม สำหรับการวิเคราะห์การสร้างตัวตนนี้ เราจะเห็นตัวตนของแม่มุก และแม่มันตา สร้างตัวเองขึ้นมาผ่าน หลักฐานการร้องเพลงกับพ่อของลูกแม่มุก และหลักฐานการประดิษฐ์หุ่นยนต์จิ๋วของลูกแม่มันตา แม่ทั้งสองได้เผยให้ศึกษานิเทศก์เห็นผ่านผลงานของลูก ว่ารู้ที่จะใช้วิธีการประเมินแบบดูผลงานในอดีต ที่ทำอย่างต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน อันเป็นการแสดงความสำเร็จของลูกในปัจจุบัน ซึ่งเรื่องราวของ ผลงานของลูกจึงเต็มไปด้วยเรื่องราวของตัวตนของแม่ที่ทำให้เห็นว่าแม่สามารถที่จะประเมินลูกตาม แบบที่เหมาะสมกับลูกตัวเองได้

3) ตัวตนที่รู้วิธีประเมินจากสภาพความเป็นจริงในการแสดงศักยภาพปัจจุบันของลูก

ตัวตนของพ่อแม่แบบนี้ถูกสร้างขึ้นมา ด้วยวิธีการเขียนเผยให้เห็นตัวตนผ่านผลงานของลูก ให้ศึกษานิเทศก์รับรู้ พ่อแม่ได้เผยให้เห็นถึงวิธีประเมินด้วยอาศัยสิ่งที่ปรากฏให้เห็นเป็นพฤติกรรม ปัจจุบันเป็นหลัก อันเนื่องมาจากที่พ่อแม่เผยให้ศึกษานิเทศก์รู้ตัวตนว่า พ่อแม่แบบนี้บกพร่องในการ สังเกตพฤติกรรมกับผลงานของลูกในอดีต อาจมาจากความไม่ได้สังเกตให้ถี่ถ้วน การเผยถึงความ บกพร่องของตนเองในการเป็นคนช่างสังเกต เผยให้เห็นในร่องรอยการเรียนรู้หรือผลงานของลูก สิ่ง ที่แม่สร้อยเผยให้เห็นในกระบวนการสร้างตัวตนแบบนี้ ทำให้แม่สร้อยนำสิ่งบกพร่องนี้มากำกับ ตัวเอง ผ่านการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของลูกในปัจจุบัน

ในปฏิบัติการจัดทำร่องรอยการเรียนรู้หรือผลงานลูกนั้น พ่อแม่ที่มีตัวตนเรียนรู้ในวิธีการ ประเมินการเรียนรู้ของลูกตัวเอง ได้เผยให้เห็นความปรารถนาว่าจะประเมินลูกแบบใดสู่การอ่านของ ศึกษานิเทศก์ แต่เมื่อเข้าสู่ปฏิบัติการประเมินตัดสินเลื่อนชั้นซึ่งให้ลูกประเมินผลการเรียนรู้ของ ตัวเอง โดยมีพ่อแม่มีตำแหน่งแห่งที่ร่วมกันกับลูก พ่อแม่กลับถูกตัดสินให้เข้าสู่ชุดความรู้ของ ศึกษานิเทศก์ โดยในสัดส่วนคะแนนร้อยละ 30 ซึ่งเป็นของศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่เหล่านี้ตัดสินการ เรียนรู้ของลูกๆ ของพ่อแม่ทั้งหลายนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาในระบบโรงเรียน พ่อแม่จึงถูกจัด กระทำให้กลายเป็นเพียงเกรดเท่านั้น ในที่สุดแม้พ่อแม่จะมีทางเลือกกว่าจะประเมินลูกด้วยวิธีการใด ของตัวเอง แต่พ่อแม่ก็ยังคงหนีไม่พ้นการถูกทำให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของกระดาด ถูกกระทำให้เป็น เพียงเกรดหรือตัวเลขตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งใช้ในระบบ โรงเรียนทั้งหมด จนเป็นสาเหตุให้พ่อแม่ส่วนใหญ่รวมตัวกันทำความตกลงและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับความรู้ว่าด้วยการประเมินตามสภาพจริงเสียใหม่

โดยสรุปแล้วในปฏิบัติการของการประเมินการศึกษาตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นผ่านทั้ง ปฏิบัติการเก็บร่องรอยการเรียนรู้ ให้กลายเป็นผู้ถูกจัดกระทำตามกฎเกณฑ์ว่าด้วยการประเมินและ จัดกระทำตัวเองให้กลายเป็นผู้เรียนรู้วิธีการประเมินแบบต่างๆ แต่ในปฏิบัติการประเมินตัดสินเลื่อน

ชั้นนั้น พ่อแม่กลับถูกทำให้กลายเป็นผู้ถูกจัดลำดับชั้นของเกรดต่างๆ ผ่านเกรดของลูก ซึ่งเกรดเหล่านั้นเป็นเกรดที่ถูกนำไปเทียบเคียงกับชุดความรู้ของระบบโรงเรียน

5.4.2 ตัวตนที่รู้วิธีการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพของชาติอย่างแท้จริงนั้น ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะครูเป็นต้นแบบให้ผู้เรียนสามารถนำไปเป็นตัวอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตได้ เราจึงได้ยินสำนวนที่ว่า “ครูเป็นแม่พิมพ์ของชาติ” มานับตั้งแต่สังคมไทยเราเริ่มเข้าสู่การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อสร้างพลเมืองไปพัฒนาประเทศชาติสู่ความทันสมัยตามแนวทางตะวันตก แต่เมื่อสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมไร้พรมแดน อันมาจากยุคเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่หลากหลายและไร้ขอบเขตเข้ามาสู่วิถีชีวิตทุกส่วนของสังคม หากมนุษย์ในสังคมแบบใหม่นี้ไม่สามารถรู้เท่าทันและแยกแยะ ตลอดจนนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง อาจส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตได้ ดังนั้น หากผู้เป็นครูซึ่งเป็นบุคคลต้นแบบ ไม่สามารถเป็นตัวอย่างในการนำไปสู่ การคิดได้และแก้ปัญหาเป็น จึงเท่ากับนำพาเป็นผู้เรียนไปสู่เส้นทางที่ไม่อาจนำพาชีวิตของเขาดำรง อยู่อย่างราบรื่นได้ สิ่งที่ปรากฏในปัจจุบันนี้ ผู้เรียนไม่สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงและการ แข่งขันได้ เนื่องจากผู้เรียนได้รับการสั่งสอนหรือถ่ายทอดความรู้จากครูผู้ให้ความรู้ตามวิธีคิดแบบ เก่า ในหลายประเทศเริ่มตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงหันมาปฏิรูปการศึกษาสร้างครูให้กลายเป็นผู้ ที่มีทักษะโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน พร้อมกันนั้นสร้างครูให้กลายเป็นพี่เลี้ยงซึ่งใช้ วิธีการทางจิตวิทยาในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นภายในตัวของผู้เรียนเพื่อพัฒนาตนเองสู่ ความสำเร็จ

ตัวอย่างของประเทศไทยที่พยายามปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2540 เพื่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาระดับย่อย ผ่านการให้ครอบครัวจัดการศึกษาให้กับลูกตนเองได้ ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถือเป็นความก้าวหน้าในการจัด การศึกษาของไทยมากที่สุดเท่าที่มีมา เพราะพ่อแม่สามารถมีเสรีภาพในการสอนหรือออกแบบ กระบวนการเรียนรู้ให้กับลูกของตนเอง ในทางกลับกันนั้น เสรีภาพในการออกแบบกระบวนการ เรียนรู้ดังกล่าว ความก้าวหน้าของการศึกษาไทยที่กล่าวถึงนี้ กลับกลายเป็นว่าเป็นความก้าวหน้า ของเทคโนโลยีการปกครองของเสรีนิยมใหม่เช่นกัน

พ่อแม่มีเสรีในการออกแบบการเรียนรู้ให้กับลูก ไม่ได้เสรีตามที่เข้าใจกันตามความคิดว่าด้วย การกระทำสิ่งใดอันปราศจากใครบังคับ แต่ความมีเสรีนี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวาทกรรมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต พ่อแม่มีเสรีในการออกแบบการเรียนรู้ตามความถนัดและบริบทของครอบครัว ใน การศึกษานี้เห็นได้ชัดเจนว่า พ่อแม่มีเสรีอย่างมากภายใต้การสร้างตัวตนของตนเองขึ้นมา 2 ตัวตน ตัวตนแรก คือ **ตัวตนพ่อแม่ผู้เป็นครูที่เป็นเลิศของลูก** อำนาจคอสมอสเฟสชั้น ด้วยเทคนิคการ สะท้อนกลับต่อข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สะท้อนกลับไปสู่สิ่งที่ เป็นข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนในอดีตแล้วไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ เมื่อสะท้อนกลับตัวเองแล้วจึง

นำไปสู่การพัฒนาตัวเองให้กลายเป็นพ่อแม่คนใหม่ออกแบบการเรียนรู้บนพื้นฐานของความต้องการของลูก และตัวคนที่สอง คือตัวตนของพ่อแม่ผู้เป็นครูผู้เอื้ออำนวยในการเรียนรู้ ตัวตนแบบนี้ถูกสร้างขึ้นผ่านการสะท้อนกลับทั้งข้อบ่งชี้ของการสอนแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวพร้อมนำเอาวิธีการจิตวิทยาไปใช้ในการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่ลูก ตัวตนแบบนี้จิตวิญญาณความเป็นครูพี่เลี้ยงหรือสร้างบรรยากาศที่เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ อันนำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนคิดเป็นและแก้ปัญหาได้ในอนาคต กระบวนการสร้างตัวตนของทั้งสองตัวตนจึงมีความซับซ้อนดังจะเผยให้เห็นดังนี้

1) ตัวตนพ่อแม่ผู้เป็นครูที่เป็นเลิศของลูก ตัวตนพ่อแม่แบบนี้รู้ถึง “ทักษะต่าง ๆ” ในการสอนเกี่ยวกับบริบทการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผ่านการสะท้อนกลับต่อกฎเกณฑ์ว่าด้วยการจัดการศึกษาโดยครอบครัว กฎเกณฑ์ดังกล่าวได้แก่ 1) **ตัวตนพ่อแม่วางเป้าหมายใหญ่** โดยนำความต้องการและความถนัดของลูกเป็นหลัก ตัวตนแบบนี้ถูกสร้างขึ้นมาจากการสะท้อนกลับต่อเป้าหมายใหญ่ในการจัดการเรียนรู้ให้กับลูก การสะท้อนกลับต่อเป้าหมายใหญ่ ทำให้พ่อแม่ใคร่ครวญเรื่องราวของตัวเองเกี่ยวกับการวางเป้าหมายใหญ่จากเดิมคำนึงถึงความต้องการให้ลูกเป็นนักต่าง ๆ ตามความปรารถนาของตนเอง แต่เมื่อสะท้อนกลับแล้วพบว่าสิ่งที่สอนไปไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้กับลูกจึงใช้ทักษะแบบใหม่เปลี่ยนแปลงตัวเองไปสู่การคำนึงถึงเป้าหมายใหญ่ที่มาจากความต้องการของลูกเป็นหลัก เช่น พ่อณพ ปรารถนาให้ลูกเป็นนักวาดภาพมีชื่อเสียงตามความต้องการของตน จึงจัดการสอนมุ่งไปสู่เป้าหมายใหญ่ตามภาพที่เกิดขึ้นในตัวเอง แต่เมื่อพ่อณพพบว่าการสอนด้วยวิธีการดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้กับลูก จึงปรับเปลี่ยนตัวเองเสียใหม่ กลายเป็นผู้วางเป้าหมายใหญ่โดยคำนึงถึงตัวลูกเป็นหลัก ซึ่งพบว่าการออกแบบการสอนจะดำเนินไปตามเส้นทางความต้องการและความถนัดของลูกทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกบ้าน 2) **ตัวตนพ่อแม่ที่วางแผนอย่างมีเป้าหมาย** ตัวตนของพ่อแม่แบบนี้สะท้อนกลับต่อข้อบ่งชี้การสอนโดยรู้ว่าสามารถวางเป้าหมายพัฒนาเด็กที่มีความแตกต่างในแบบเฉพาะทั้งความรู้พื้นฐาน ทักษะสำคัญและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างเชื่อมโยงกัน พ่อแม่ผู้สะท้อนกลับกฎข้อบ่งชี้ของการศึกษาโดยครอบครัว จะอาศัยประสบการณ์ในอดีตของตัวเองส่วนใหญ่ทั้งมาจากการทำงานและวัยเรียน สิ่งสะท้อนออกมาเป็นความไม่ถูกต้องในการสอนในอดีต พ่อแม่ได้นำกลับมาสะท้อนให้ถูกต้องในการสอนลูกบนหลักการของการวางแผนอย่างมีเป้าหมายเชื่อมโยงกันอย่างดี ทั้งพื้นฐานความรู้ คุณธรรมศีลธรรมและความถนัดเฉพาะได้อย่างสอดคล้องเป็นหนึ่งเดียว บนวิธีการสอนบูรณาการและสัมผัสกับประสบการณ์จริง ตัวอย่างของพ่อณพ สะท้อนกลับวิธีการสอนที่เกิดขึ้นกับตัวเองในวัยเรียน อันเป็นการสอนของครูที่ไม่สามารถนำความรู้มาเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ ซึ่งพ่อณพมองว่าไม่เกิดประโยชน์ในการนำมาใช้และเสียเวลาเปล่า เมื่อมาสอนน้องพลอยพ่อณพจึงเชื่อมโยงเอาความรู้ คุณภาพและทักษะด้านวาดภาพมาไว้อย่างบูรณาการและเชื่อมโยงกันอย่างหนึ่งเดียว ให้ลูกได้สัมผัสกับประสบการณ์การเป็นนักวาดภาพที่แท้จริง เช่น จัดแคลอรี่ร่วมกับผู้มีชื่อเสียงทางด้านกราฟิก 3) **ตัวตนพ่อแม่ที่ลงทุนในลูก** ตัวตนแบบนี้รู้ถึงการเตรียมและเลือกใช้สื่อต่าง ๆ ให้เหมาะสมรวมทั้งจัดบรรยากาศ

ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของลูก จะเห็นชัดเจนว่าตัวตนของพ่อแม่แบบนี้สะท้อนกลับสิ่งในอดีตเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อที่ไม่ถูกต้องและบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้อง ตัวอย่างของแม่โอ เมื่อสะท้อนกลับต่อตัวครูครูในอดีต การไม่ชอบครูทำให้เกลียดวิชาที่เรียนและบรรยากาศในการเรียนที่ไม่น่าเรียนรู้ เมื่อมาสอนลูกแม่โอเลือกลงทุนจ้างครูที่ลูกชอบ อันทำให้การเรียนรู้เป็นไปด้วยดีและมีความสุข นอกจากนั้นการได้ออกไปสัมผัสโลกกว้างตามความชอบของแม่โอ ยังทำให้แม่โอสะท้อนตัวเองว่า ลูกก็น่าจะเรียนรู้ได้กับสิ่งแวดล้อมที่ได้สัมผัสจริง ตัวตนแบบนี้จึงถูกสร้างขึ้นผ่านการที่พ่อแม่รู้ว่าจะลงทุนให้เกิดการเรียนรู้ในตัวลูกอย่างไร 4) **พ่อแม่ที่บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ** โดยประเมินความก้าวหน้าในการเรียนของลูกด้วยวิธีการที่หลากหลายให้เหมาะสมกับระดับของพัฒนาการของลูก พ่อแม่ที่มีตัวตนรู้จักการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดอย่างได้อย่างสมดุลถือเป็นความสามารถของพ่อแม่อันมาจากการสะท้อนกลับข้อตัวเองถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของลูกด้วยวิธีการสังเกต ติดตามและใส่ใจพัฒนาการเรียนรู้ของลูกอย่างต่อเนื่อง การสะท้อนกลับเป็นการใคร่ครวญถึงการบริหารจัดการที่ไร้ประสิทธิภาพในอดีตของพ่อแม่หรือประสบการณ์ที่ได้สัมผัสมาโดยตรง แม่พ่อแม่ตระหนักถึงการบริหารจัดการทางด้านกิจกรรมภายในและภายนอกบ้าน สื่อการเรียนรู้ และครูที่ไม่มีประสิทธิภาพอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ของลูกที่ไม่มีประสิทธิภาพตาม เมื่อสะท้อนกลับแล้วส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงกลายเป็นพ่อแม่ผู้เรียนรู้ในการบริหารจัดการในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพตามโอกาสและความต้องการของลูก ดังนั้นตัวตนของพ่อแม่แบบนี้จึงเป็นตัวตนที่รู้ว่าจะบริหารจัดการการเรียนรู้ทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกบ้าน สื่อต่างๆ และตัวครูที่จำเป็นตามโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ของลูกอย่างไม่หยุดนิ่ง 5) **พ่อแม่ที่พัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องและทำงานหนัก** โดยรู้ผลการพัฒนาของลูกแล้วนำมาปรับปรุงในการจัดการเรียนรู้ให้ลูกให้ดีขึ้นกว่าเดิม พ่อแม่ตัวตนแบบนี้สะท้อนกลับกับสิ่งที่ตัวเองไม่เข้าใจในธรรมชาติของความเป็นเด็กของลูก ไม่เข้าใจในการสร้างตัวแบบที่ดีของลูก และไม่เข้าใจในประสบการณ์ของคนอื่นที่หลากหลาย เมื่อมาใช้กับลูกของตัวเองจึงพบกับอุปสรรคกีดขวางการเรียนรู้ของลูก พ่อแม่แบบนี้จึงกลับมาทบทวนสิ่งที่ผิดพลาดของตัวเอง เมื่อทบทวนภายในจิตใจของตัวเองแล้ว พ่อแม่แบบนี้จึงกลายเป็นผู้พัฒนาตัวเองตลอดเวลาใส่ใจต่อพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่งของลูก พ่อแม่ที่มีตัวตนที่รู้ตัวเองว่าต้องทำหนักเพื่อพัฒนาตัวเองไม่หยุดยั้งจึงถูกสร้างขึ้นมาจากอำนาจคอนเฟล็กซ์เทคนิคการสะท้อนกลับ

2) **ตัวตนพ่อแม่ผู้เป็นครูผู้เอื้ออำนวยในการเรียนรู้ของลูก** พ่อแม่แบบนี้พ่อแม่ที่รู้ว่าจะใช้ข้อมูลเชิงเหตุผลอย่างไรในการจูงใจให้ลูกเกิดการเรียนรู้หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นพ่อแม่ที่มีศิลปะในการจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ในตัวลูก ตัวตนพ่อแม่แบบนี้ถูกสร้างขึ้นสะท้อนกลับใน ทั้ง“กฎเกณฑ์การสอนของการศึกษาโดยครอบครัว” และใช้ “วิธีการทางจิตวิทยา” เข้ามาใช้ร่วมด้วยอันเกิดขึ้นภายในจิตใจของพ่อแม่ เพื่อเอื้ออำนวยหรือสร้างบรรยากาศและแรงจูงใจให้ลูกเกิดการเรียนรู้ อันเป็นผลให้ลูกสามารถมีทักษะต่างๆ และคิดเป็นแก้ปัญหาเป็นในการปรับตัวในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษที่ 21

กระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ที่มีศิลปะในการใช้แรงจูงใจในด้านต่างๆ นั้น มีตัวตนย่อยๆ ที่สร้างขึ้นผ่านการสะท้อนกลับต่อข้อบ่งชี้ในเรื่องการสอนและชุดของเหตุผลหนึ่งๆ ที่พ่อแม่นำมาสะท้อนกลับเพื่อจูงใจให้ลูกเกิดการเรียนรู้ 1) **ตัวตนพ่อแม่ที่รู้วิธีการใช้แรงจูงใจให้ไปสู่เป้าหมายใหญ่ตามความสนใจของลูก** พ่อแม่แบบนี้สามารถใช้ชุดของเหตุผลหนึ่งๆ อันเป็นลักษณะจิตวิทยาของตัวเองนำลูกไปสู่เป้าหมายใหญ่ของการอาชีพได้ การจะให้ลูกมุ่งไปสู่การเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จได้รวดเร็วพ่อแม่จึงรู้วิธีการใช้คำพูดเพื่อให้ลูกมองเห็นเป้าหมายใหญ่ตามชุดของเหตุผลของพ่อแม่ พ่อแม่แบบนี้ถูกสร้างขึ้นผ่านการสะท้อนกลับตัวเองต่อเป้าหมายของลูกผสมกับการใช้ชุดเหตุผลให้ลูกอยากก้าวไปสู่เป้าหมายใหญ่ด้วยตัวเอง ตัวอย่างแม่โอ พยายามนำลูกไปสู่เป้าหมายใหญ่ด้วยตัวเอง ผ่านวิธีการพูดด้วยการอาศัยชุดเหตุผลเกี่ยวกับการเป็นนักกีฬาที่ดี ต้องผ่านการเรียนรู้ในสิ่งเล็กน้อยๆ ซึ่งแม่โอรู้ว่าวิธีการพูดหาเหตุผลจูงใจให้ไปถึงเป้าหมายของลูกได้ต้องผ่านการตระหนักในการเรียนรู้ระดับย่อยๆ ก่อน 2) **ตัวตนที่รู้วิธีการใช้แรงจูงใจในการวางแผนการสอนอย่างมีเป้าหมาย** ตัวตนแบบนี้สามารถใช้วิธีการทางจิตวิทยาของตัวเองเชื่อมโยงแผนย่อยให้ไปสู่เป้าหมายใหญ่ได้อย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ลูกเกิดการเรียนรู้ ตัวตนของพ่อแม่แบบนี้ ถูกสร้างขึ้นการสะท้อนกลับในกฎเกณฑ์ว่าต้องวางแผนอย่างมีเป้าหมายที่เชื่อมโยงกันพร้อมกันนั้นพ่อแม่ตระหนักว่าจะต้องอาศัยชุดของคำพูดมาสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในตัวลูก ตัวตนของพ่อแม่แบบนี้จะรู้ว่าต้องสอนลูกด้วยวิธีการทางจิตวิทยาให้ลูกสามารถเชื่อมโยงทั้งความรู้พื้นฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และความถนัดเฉพาะด้าน ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง คือไม่สอนแบบแยกส่วน แต่จะสอนทุกด้านนำมาสู่ชีวิตความเป็นจริงของครอบครัวหรือตามความถนัดเฉพาะด้านของลูก เช่น ตัวอย่างพ่อนพ รู้ว่าการสอนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไม่สามารถนำมาเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์ได้ แต่เมื่อมาสอนลูกของตัวเองพ่อนพรู้ว่าจะต้องสอนบนพื้นฐานการบูรณาการทุกด้านไว้ด้วยกันผ่านการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ ตัวตนแบบนี้พ่อแม่รู้ว่าจะต้องใช้วิธีการจูงใจให้ทั้ง 3 ด้านเป็นเรื่องเดียวกันที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของลูก 3) **ตัวตนที่รู้วิธีการใช้แรงจูงใจในการลงทุนในลูก** สามารถใช้วิธีการจิตวิทยาของตัวเองทำให้ลูกเห็นถึงการลงทุนในด้านต่างๆ เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของลูกได้ ตัวตนแบบนี้ถูกสร้างขึ้นมาผ่านการสะท้อนกลับกับเรื่องการลงทุนในลูกและการนำวิธีการทางจิตวิทยามาใช้ ซึ่งพ่อแม่แบบนี้รู้เลือกใช้เงินในการซื้ออุปกรณ์ด้านต่างๆ ต้องอาศัยศิลปะในการพูดจูงใจให้เกิดการอยากเรียนรู้ในตัวลูก อันเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ในลูก เช่น ตัวอย่างแม่โอ สะท้อนการเรียนภาษาอังกฤษที่ซื้อหนังสือแกรมม่าซึ่งไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ แต่แม่โอรู้ว่าการลงทุนดังกล่าวไม่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของลูก จึงรู้ว่าจะต้องใช้คำพูดจูงใจเพื่อให้ลูกเห็นความสำคัญในการซื้อหนังสือที่เป็นแนวโพนิกส์มากกว่า 4) **ตัวตนที่รู้วิธีการใช้แรงจูงใจในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ** ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และตัวครูก็ตาม ตัวตนแบบนี้ เป็นตัวตนที่พ่อแม่รู้วิธีการใช้ชุดคำพูดหนึ่งๆ ของตัวเองสร้างสิ่งแวดล้อมพร้อมจัดการอย่างมีประสิทธิภาพให้ลูกเกิดการเรียนรู้ได้โดยพ่อแม่รู้ว่าการทำกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกบ้านต้องสัมผัสกับประสบการณ์จริงจึงจะก่อให้เกิดการเรียนรู้สูงสุด พ่อแม่รู้วิธีการชักชวนให้ลูกลงมือทำ

จริง และพ่อแม่รู้วิธีการชักชวนให้ลูกสนใจสื่อที่สร้างความสนุกผ่านการเล่น และรู้วิธีการจูงใจให้ลูกเรียนรู้ผ่านการหาความรู้ที่ลูกชอบและเข้าใจในธรรมชาติของเด็ก ตัวตนที่รู้ว่าจะบริหารจัดการทั้งด้านกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และตัวครูได้ พ่อแม่ต้องรู้วิธีการพูดหรือมีศิลปะในการพูดให้ลูกเกิดการเรียนรู้ การเป็นพ่อแม่เช่นนี้ได้ต้องผ่านการสะท้อนกลับตัวเองและสะท้อนกลับทางด้านวิธีการจิตวิทยาที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สูงสุดในตัวลูก และ5) **ตัวตนที่รู้วิธีการใช้แรงจูงใจในการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องและทำงานหนัก** ใช้วิธีการทางจิตวิทยาเพื่อให้ตัวเองปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง โดยดูจากพัฒนาการของลูกแต่ละขั้นอย่างไม่หยุดยั้ง พ่อแม่ที่มีตัวตนแบบนี้เป็นพ่อแม่ที่ต้องทำความเข้าใจในจิตใจของตัวเอง ว่าจะต้องพัฒนาตัวเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เพื่อให้เข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการของลูกแต่ละช่วงวัย

อำนาจคอนเฟอเรนซ์ทำงานร่วมกับความรู้ว่าด้วยการเรียนรู้ สร้างตัวตนให้พ่อแม่เป็นครูที่เป็นเลิศของลูก นำความคิดและตระหนักเกี่ยวกับการเรียนรู้ของลูก เข้ามาใคร่ครวญต่อสิ่งที่เป็นการสอนที่ไม่ถูกต้องและไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ จนทำให้เกิดการพัฒนาตัวเองนำวิธีการสอนที่ถูกต้องอันเต็มไปด้วยการเรียนรู้ของลูกอย่างแท้จริง พร้อมกันนั้นตัวตนที่เป็นผู้เฝ้าอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ เป็นตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นมาให้พ่อแม่ปฏิบัติกับตัวเองให้กลายเป็นผู้สร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ อำนาจแบบเป็นสื่อกลางทำงานประสานกันกับข้อบังคับเกี่ยวกับการสอนและใช้วิธีการจูงใจของพ่อแม่มาสอนลูก เพื่อให้ลูกเกิดบรรยากาศอยากเรียนรู้ตลอดเวลา ให้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและมีความสุข ตัวตนพ่อแม่แบบนี้ตระหนักถึงสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เช่นกัน แต่นำวิธีการพูดหนึ่งๆ มาใช้กับการสอนของลูกในแต่ละด้าน เพื่อสร้างจิตวิญญาณให้เกิดการเรียนรู้ของลูกขึ้นมา

5.4.3 ตัวตนที่รู้หลักการกำหนดหลักสูตรส่วนบุคคล

ในปฏิบัติการนี้พ่อแม่สร้างตัวตนของตนเองขึ้นผ่านการเผยแพร่ความปรารถนาของตัวเองในการจัดทำหลักสูตรทั้งวิธีการพูดและเขียนออกมาให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา เช่น ศิษยานุศิษย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และพ่อแม่ผู้ผ่านประสบการณ์จัดการศึกษาโดยครอบครัว ของเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้และบ้านเรียน ได้รับรู้ถึงตัวตนเกี่ยวกับว่าตนเองรู้ว่าจะวางแผนการศึกษาส่วนบุคคลบนทิศทางที่มองลูกเป็นหลัก ทำให้ตัวตนของพ่อแม่ถูกสร้างขึ้นมากในแบบที่เป็นตัวตนที่รู้ว่าลูกต้องเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิมให้สูงขึ้น และตัวตนในแบบที่จำเป็นต้องเติมเต็มส่วนที่ขาดหายไปของการเรียนรู้ของลูก

1) **ตัวตนที่รู้แนวทางกำหนดแผนบนเป้าหมายอุดมคติของลูก** ตัวตนของพ่อแม่แบบนี้ถูกสร้างขึ้นมากผ่านการเผยให้ศิษยานุศิษย์เห็นถึงแนวทางกำหนดการศึกษาส่วนบุคคลของลูกที่รู้ว่าลูกมีความสามารถเดิมอยู่แล้ว แต่ต้องการจะเพิ่มศักยภาพเดิมนั้นให้สูงขึ้นไปอีก พ่อแม่แบบนี้พยายามที่จะใช้การเชื่อมโยงของทั้งความรู้พื้นฐาน ความถนัด รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแนวทางที่เพิ่มเติมศักยภาพเดิมให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น เช่น ตัวตนของพ่อแม่ต้องการให้ลูกเป็นนักวาดภาพมืออาชีพ ตัวตนของแม่วีรินทร์ต้องการให้ลูกเป็นนักการศาสนา ตัวตนของแม่มนตา

ต้องการให้ลูกเป็นนักผลิตหุ่นยนต์ และตัวตนของแม่จึงต้องการให้ลูกเป็นสัตวแพทย์ตัวน้อย ดังนั้น พ่อแม่แบบนี้จะเผยให้กับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา ถึงแนวทางของทั้งสามด้านที่สอดคล้องกัน เมื่อเผยแล้วพ่อแม่เหล่านี้จะรับเอาแนวทางที่แนะนำมากับให้ตัวเองกลายเป็นผู้รู้ว่าจะวางเป้าหมายเชิงอุดมคติของลูก เสริมทักษะเดิมที่มีอยู่แล้วให้มีทักษะสูงขึ้น

2) ตัวตนที่รู้แนวทางกำหนดแผนบนความสามารถที่ไม่สมบูรณ์ของลูก ตัวตนของพ่อแม่แบบนี้ถูกสร้างขึ้นที่พ่อแม่เปิดเผยความต้องการที่จะให้ลูกเป็นนักต่าง ๆ ซึ่งลูกไม่มีศักยภาพที่สมบูรณ์นัก ต่อศึกษานิเทศก์ เมื่อเผยออกมาแล้ว ศึกษานิเทศก์ตีความและให้คำแนะนำ สิ่งที่น่ามานั้นทำให้พ่อแม่เหล่านี้กลับมาจัดวางหลักสูตรของลูกตามความเพิ่มเติมสิ่งที่ลูกขาดหายไป ดังนั้น พ่อแม่เหล่านี้จะเผยให้เห็นผ่านการเขียนแผนการศึกษาของลูกของทั้งสามคุณสมบัติทั้งความรู้พื้นฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และความถนัดเฉพาะด้าน ไปในแนวทางเพิ่มเติมสิ่งที่ขาดหายไปของลูก ศักยภาพภาพที่ต้องเติมเต็มนี้ เช่น รู้ว่าต้องเติมเต็มความเป็นนักกีฬาที่มีอาชีพของลูกแม่โอ รู้ว่าจะต้องเติมเต็มทักษะทางสังคมของลูกผ่านการค้าขายของลูกแม่สร้อย รู้ว่าจะต้องเติมเต็มทักษะการช่วยเหลือตัวเองและสังคมผ่านการเป็นนักดนตรีของลูกแม่กุก และรู้ว่าจะต้องเติมเต็มทักษะพึ่งตนเองผ่านนักเกษตรอินทรีย์ของลูกแม่มาลี

การวิเคราะห์ทั้งหมดพ่อแม่มีตัวตน 2 แบบในเวลาเดียวกัน กล่าวได้คือตามแนวคิดการปกครองแบบใหม่ทางด้านการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาโดยครอบครัว (governing in homeschool) ตามแนวคิดการปกครองแบบใหม่ตามนิยามของ มิเชล พูโกต์ “การนำแห่งการนำ” (conduct of conduct) ตัวตนแรก ตัวตนของพ่อแม่ที่ถูกปกครองจากกฎเกณฑ์ของผู้อื่นหรือโดยรัฐให้กลายเป็นผู้ถูกจัดกระทำทั้งจากอำนาจกฎเกณฑ์ทั้งปัจเจกและกลุ่มพ่อแม่ จากเทคโนโลยีแห่งอำนาจเหนือกับความรู้ว่าด้วยการศึกษาและการเรียนรู้ ให้ปฏิบัติตามในปฏิบัติการกำหนดหลักสูตรส่วนบุคคล ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้อย่างเชื่อมโยงเชื่อม ส่วนตัวตนที่สอง ตัวตนของพ่อแม่ที่ปกครองตัวเองให้กลายเป็นผู้มีเสรีในการเรียนรู้ในปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรส่วนบุคคลและปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ทั้งปัจเจกและกลุ่มพ่อแม่ จากเทคโนโลยีแห่งอำนาจตัวตนที่เรียกว่าอำนาจคอนเฟสชันกับความรู้ว่าด้วยการศึกษาและเรียนรู้ที่ส่งผ่านมายังผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาหรือผู้เป็นศึกษานิเทศก์ พ่อแม่ตัวตนแบบนี้ถูกจัดการกระทำจากอำนาจใหม่นี้ให้จัดกระทำตัวเองหรือเปลี่ยนตัวเองเสียใหม่ เป็นตัวตนแบบใหม่ที่ทำให้ตัวตนพ่อแม่เหล่านี้รู้ว่าจะกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ของลูกและกำหนดการจัดการเรียนรู้ให้กับลูกอย่างไร ตัวตนแบบนี้จึงทำให้ดูเหมือนว่ามีอิสระในการจัดการศึกษาให้ลูกด้วยตัวเอง อย่างไรก็ตาม ความอิสระในการจัดการศึกษาของลูกเองต่างถูกกำกับจากวาทกรรมการศึกษาและเรียนรู้หรือการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสิ้น

บทที่ 6

โมทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12 กำหนดให้ครอบครัวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้บุตรหลานของตนเองได้ โดยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนดังปรากฏในกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ครอบครัวสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ทั้งนี้ การศึกษาโดยครอบครัวย่อมจัดให้บรรลุเป้าหมายคุณภาพการศึกษาแห่งชาติเช่นเดียวกับการศึกษาในระบบอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม ภายใต้ระบบการศึกษานี้ พ่อแม่ต่างเชื่อว่าตนเองมีอิสระทางความคิด อันแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่เชื่อในตนเองว่ามีเสรีภาพอย่างแท้จริงอันปราศจากการแทรกแซงของรัฐ แต่ในความเป็นจริงแล้ว พ่อแม่เหล่านี้หาทราบไม่ว่าเบื้องหลังของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่สร้างให้พ่อแม่เชื่อในเสรีภาพในการจัดการศึกษาให้บุตรหลานเองนั้น อำนาจอัฐสมัยใหม่มุ่งสร้างพ่อแม่เป็นผู้มีศักยภาพเพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพโดยรัฐโดยลงทุนน้อยที่สุด การจัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงเป็นการทำงานของอำนาจแบบใหม่และความรู้ว่าด้วยการศึกษาและการเรียนรู้อย่างแยบยลยิ่งนัก ผู้วิจัยมองว่ายังไม่มีการศึกษาวิจัยใดเผยให้เห็นความลุ่มลึกในกระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ ให้เป็นผู้พัฒนาตนเองกลายเป็นผู้เรียนรู้เสรีในมุมมองเชิงวิพากษ์เช่นนี้มาก่อน

ดังนั้น การวิจัย เรื่อง “ การสร้างตัวตนคนเป็นพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้วยปฏิบัติการคอนเฟล็กซ์ ” จากคำถามการวิจัยว่าตัวตนพ่อแม่ถูกสร้างให้เป็นผู้ที่มีความเสรีในการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างไร มีเป้าหมายต้องการเผยให้เห็นกระบวนการสร้างตัวตนของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวผ่านปฏิบัติการคอนเฟล็กซ์ และอาศัยวิธีวิทยาการวิจัยแบบเรื่องเล่าแนวฟูโกเตียน วิธีวิทยานี้มองว่าเรื่องเล่าที่เล่าออกมาผ่านประสบการณ์การจัดการศึกษาโดยครอบครัวของไทยทั้งระดับปัจเจกและกลุ่มพ่อแม่ เป็นเรื่องเล่าที่เผยออกมาจากจิตสำนึกของผู้จัดการศึกษา อันเต็มไปด้วยการทำงานของวาทกรรมมาแล้วทั้งสิ้น พ่อแม่ถูกสร้างให้คิดและกระทำมาแล้ว โดยวาทกรรมสร้างความจริงแห่งตัวตนของพ่อแม่ออกมาพร้อมกับเรื่องเล่าออกมาในปฏิบัติการต่างๆ ในการศึกษาโดยครอบครัว

6.1 บทสรุปจากการวิจัย

จากงานวิจัยนี้พบว่า พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีเสรีภาพในกระบวนการจัดทำหลักสูตรส่วนบุคคลและการจัดการเรียนรู้ของลูก แต่ในกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาไม่มีเสรีภาพในการประเมินผลตามความเหมาะสมของลูก ดังนั้น จึงวิเคราะห์ได้ว่าพ่อแม่ทั้งในระบบโรงเรียนกับในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว รัฐบาลกำหนดเกณฑ์การประเมินชุดเดียวกันมาใช้ประเมินลูก อันสะท้อนให้เห็นถึงการไม่ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างหลากหลายในตัวลูก ส่งผลให้พ่อแม่ถูกตัดสินด้วยเกณฑ์บนหน้ากระดาษไม่แตกต่างไปจากลูก

ชุดความรู้ในการจัดการศึกษาตามแนวดั้งเดิม แตกต่างจากชุดความรู้ของการศึกษาโดยครอบครัวตามแนวเสรีนิยมใหม่ ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจกันในมาตรฐานที่นำมาประเมินผลการแสดงศักยภาพของลูก แสดงให้เห็นชัดเจนจากกลุ่มพ่อแม่บางกลุ่มไม่สามารถตกลงวิธีการประเมินร่วมกันได้ กล่าวคือ การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการใช้วิธีคิดแบบกลไกและแยกส่วนอันส่งผลต่อการนำผู้เรียนไปสู่การประกอบอาชีพที่มีความชำนาญเฉพาะ อันเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิตตามระบบทุนนิยมแบบอุตสาหกรรม ในขณะที่การจัดการศึกษาโดยครอบครัวอาศัยวิธีการจัดการศึกษาแนวเสรีนิยมใหม่ ความคิดนี้เชื่อว่าสรรพสิ่งมีความเชื่อมโยงกันทั้งร่างกายและจิตใจภายในตัวมนุษย์ เพื่อสร้างทักษะและความสามารถที่หลากหลายด้วยตัวมนุษย์เอง พ่อแม่ตามแนวคิดการศึกษาแนวเสรีนิยมใหม่ จึงเป็นทั้งผู้ประกอบการและเป็นผู้ลงทุนเอง สำหรับประเทศไทยการจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมดำรงอยู่ในการศึกษาในระบบโรงเรียน ย่อมถูกท้าทายโดยการจัดการศึกษาแบบใหม่ตามแนวคิดเสรีนิยมใหม่เช่นเดียวกัน อันเนื่องมาจากทุนนิยมต้องการปรับตัวใหม่ของจัดการทางด้านการศึกษาเพื่อให้อยู่รอดภายใต้การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจของรัชนั้น รัชนจึงใช้ความรู้แบบใหม่จากที่เคยเป็นความรู้ทางด้านการศึกษาในกระแสหลัก มีแนวคิดที่ว่าด้วยวิทยาศาสตร์ทางด้านการศึกษา (Education Science) ของระบบโรงเรียน ปรับเปลี่ยนความรู้แบบใหม่ไปสู่ความรู้ว่าด้วยการเรียนรู้ (Learning) ดังนั้น ตัวตนของพ่อแม่จึงมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

เริ่มตั้งแต่กระบวนการกำหนดหลักสูตร สำหรับหลักสูตรของระบบโรงเรียนเป็นหลักสูตรที่แสดงถึงความเป็นสาขาวิชา (discipline) ซึ่งอำนาจระเบียบวินัยเข้ามากำกับอย่างเหนียวแน่นแยกสาขาวิชาต่างๆ ออกจากกันโดยทุกคนต้องเรียนรู้เหมือนกันหมด เช่น วิชาพื้นฐานที่นักเรียนต้องเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาสังคมและศาสนา วิชาดนตรี วิชาศิลปะ และวิชาพลศึกษา และวิชาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาตนเอง ได้แก่ วิชาลูกเสือและเนตรนารี วิชาสุขภาพศาสตร์ ส่วนหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เน้นนำความรู้พื้นฐานและคุณลักษณะที่พึงประสงค์รวมทั้งความถนัดเฉพาะด้านเข้ามาบูรณาการทุกส่วนเข้าด้วยกันตามความต้องการเรียนรู้ของบุคคลหนึ่งๆ ดังนั้น ทั้งความรู้พื้นฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และความถนัดเฉพาะด้านจึงกลายเป็นการเรียนรู้ที่บูรณาการทุกอย่างเข้ามาด้วยกันตามความสนใจของผู้เรียนรู้

อย่างแยกไม่ออก จึงมักได้ยินครอบครัวเรียกคำว่า “การเรียนรู้ในวิถีชีวิต” ในการกำหนดหลักสูตรของลูกนั้น ตัวตนของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมกลายเป็นพ่อแม่ที่สยบยอมให้ครูเป็นผู้กำหนดหลักสูตรการศึกษาของลูก แต่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พ่อแม่กลายเป็นคนที่กระตือรือร้นและเรียนรู้ในตัวเองในการกำหนดทิศทางการศึกษาของลูกตามความเหมาะสมและความถนัดเฉพาะของลูก

ในส่วนของการจัดการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีจุดเริ่มต้นในแต่ละวิชา ที่เริ่มเรียนจากระดับพื้นฐานและเพิ่มระดับความเข้มข้นสูงขึ้นไปเรื่อยๆ ตามวิชานั้นๆ โดยการเรียนรู้เกิดจากการกำหนดขึ้นมาจากการศึกษาของอำนาจรัฐ ครูใหญ่และครูที่เชี่ยวชาญในแต่ละวิชาเป็นผู้กำหนดตารางเรียน อันเป็นไปตามปฏิทินการศึกษาของแต่ละหลักสูตรตั้งแต่ต้นจนจบ ส่วนการจัดการเรียนรู้ของการศึกษาโดยครอบครัวนั้น เด็กกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง ไม่ได้เรียนแยกส่วนออกจากชีวิตจริง ดังนั้นวิถีชีวิตครอบครัวกับชีวิตส่วนตัวของเด็กจึงกลายเป็นการเรียนรู้ที่เป็นหนึ่งเดียวกัน วิถีชีวิตของพ่อแม่และลูกจึงกลายเป็นการเรียนรู้ในเรื่องเดียวกันอย่างแยกไม่ออก วิถีชีวิตของครอบครัวสร้างการเรียนรู้บนความเหมาะสมของชีวิตครอบครัวหนึ่งๆ ให้แก่ลูก การเรียนรู้ในชีวิตจึงมีส่วนผสมของชีวิตของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมที่เป็นทั้งระดับครอบครัว ชุมชน สังคมและโลกเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างเชื่อมโยงและบูรณาการ ดังนั้น ตัวตนของพ่อแม่ที่อยู่ในการศึกษาระบบโรงเรียน จึงกลายเป็นเพียงผู้คอยทำตามคำแนะนำของครู ครูกลายเป็นผู้มีอำนาจในการสอนลูก แต่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวพ่อแม่กลายเป็นผู้กระตือรือร้นในการเรียนรู้ ที่จะใช้ทักษะต่างๆ และใช้ชุดของเหตุผลมาสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของลูกตลอดเวลา ซึ่งในการจัดการเรียนรู้แบบนี้จัดการเรียนรู้ไปตามตามความสนใจและความสามารถของลูก

และสุดท้ายการประเมินผล ของระบบโรงเรียนกับการศึกษาโดยครอบครัวแตกต่างกัน ไปตามวิธีการเข้ามาปกครองทางด้านการศึกษา โดยเข้ามากำกับความคิดและการกระทำของทั้งผู้เรียนและพ่อแม่ โดยในระบบโรงเรียนนั้นการประเมินผลซึ่งกำกับด้วยวิธีคิดแยกส่วนและกลไก เข้ามากำกับกับการวัดความรู้ของนักเรียนในแต่ละวิชาแต่ละส่วนไปตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติตามที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551 การทดสอบผลของการเรียนรู้จึงเอาเรื่องของวิชาเป็นตัวตั้ง มีการจัดลำดับชั้นทางคณิตศาสตร์และค่าเฉลี่ยแบ่งกลุ่มของเด็กแต่ละคนออกจากกัน นักเรียนที่เรียนเก่งอยู่ในระดับเกรดที่สูงอันแสดงถึงความสามารถในการเรียนรู้ และคนที่เรียนไม่เก่งถูกจัดลำดับชั้นในระดับถัดมาในการสอบแต่ละวิชา ซึ่งวิธีการประเมินเช่นนี้สอดคล้องตามวิธีการจัดการศึกษาที่มำกำกับไว้ ดังนั้น พ่อแม่จึงถูกจัดลำดับสอดคล้องไปตามการประเมินของลูก ในทางกลับกัน การประเมินผลการเรียนรู้ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นการประเมินที่คำนึงถึงการเรียนรู้ที่บูรณาการด้านต่างๆ เข้าด้วยกันไปตามความสามารถและความถนัดเฉพาะด้านของบุคคล จึงไม่สามารถวัดผลการประเมินการเรียนรู้ออกมาเป็นแต่ละสาขาวิชาเช่นในระบบโรงเรียนได้ แต่อาศัยผลงานเฉพาะบุคคลที่มากำหนดความสามารถตั้งแต่อดีตในปัจจุบัน

การแสดงความสามารถปัจจุบัน รวมถึงแนวโน้มในการแสดงศักยภาพในอนาคตของผู้เรียนรู้ เพราะวัดผลบนพื้นฐานของวิธีการจัดการศึกษาแบบใหม่ ให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางตามความแตกต่างของความสามารถแต่ละคน แนวคิดนี้สะท้อนออกมาชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 23 เน้นย้ำถึงการให้จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทุกศาสตร์เข้าด้วยกัน และถูกปรับมาใช้ในหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ อันเป็นที่มาให้นาวีคิดนี้เข้ามาสู่คู่มือการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว อันเป็นรูปแบบความคิดของกลุ่มประสบการณ์ของผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวไทย

อย่างไรก็ตาม เมื่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน การผลิตศักยภาพของมนุษย์ย่อมแตกต่างกันตามไปด้วย ภายใต้การจัดการศึกษาแบบเดิมของการศึกษาระบบโรงเรียน การศึกษาแบบนี้เพื่อพัฒนามนุษย์ให้เข้าสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดเสรีนิยมดั้งเดิม ผลิتمนุษย์จากมาตรฐานเดียวกันของระบบโรงเรียนเข้าสู่ระบบโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อป้อนให้คนมีความชำนาญเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งตามสาขาวิชาที่เรียนเฉพาะเจาะจงลงไป อันนำไปใช้ในระดับสูงขึ้นหรือในระดับอุดมศึกษา มนุษย์กลายเป็นแรงงานซึ่งเป็นส่วนประกอบหนึ่งของปัจจัยในการผลิต อันได้แก่ที่ดิน แรงงาน ทุน ซึ่งมีนายทุนเป็นเจ้าของปัจจัยในการผลิตเหล่านี้ เมื่อมนุษย์ซึ่งต้องใช้แรงงานของตนเข้าสู่กระบวนการผลิตตามระบบโรงงานอุตสาหกรรม ตามแนวคิดมาร์กซั่มมนุษย์ซึ่งใช้แรงงานของตนในการผลิตสินค้าออกมาด้วยฝีมือของตนเอง มนุษย์ถูกแปลกแยกสิ่งที่ตนผลิตให้เป็นเพียงเรื่องค่าตอบแทนจากแรงงานที่ลงแรงไปมาใช้ในการดำรงชีพเท่านั้น ซึ่งมาร์กซั่มวิพากษ์ระบบนายทุนแนวนีกลายเป็นระบบการผลิตที่ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้เป็นเพียงกลไกหนึ่งของระบบนายทุนเท่านั้น

ในทางกลับกัน การศึกษาโดยครอบครัวภายใต้การจัดการศึกษาแนวเสรีนิยมใหม่ ผลิتمนุษย์ออกมาภายใต้แนวคิดของทุนมนุษย์ การศึกษาแบบนี้ไม่ต้องการผลิตให้มนุษย์มีมาตรฐานแบบเดียวกันเพื่อป้อนโรงงานอุตสาหกรรม แต่ต้องการผลิตมนุษย์ออกมาให้มีแตกต่างหลากหลายตามเงื่อนไขของทักษะและความสามารถแต่ละคน มนุษย์ลงทุนในการพัฒนาศักยภาพด้วยตัวเองเพื่อเพิ่มศักยภาพทางด้านทักษะชีวิตและความสามารถเฉพาะด้านเฉพาะบุคคล เพื่อให้สามารถปรับตัวทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มนุษย์ไม่ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิตที่มีนายทุนเป็นเจ้าของ แต่มนุษย์ได้กลายเป็นผู้ประกอบการเอง (entrepreneur) ตามที่ มิเชล พูโกต์ ได้วิพากษ์แนวคิดทุนนิยมดั้งเดิมของ ออตม์ สมิธ แล้วแสดงให้เห็นว่าแนวคิดทุนมนุษย์ ตามแนวคิดทุนมนุษย์ที่เสนอโดย แกรี เบคเกอร์ นักคิดสำนักชิคาโกได้เข้ามากำกับแนวคิดเสรีนิยมใหม่นี้ แนวคิดนี้ส่งเสริมให้มนุษย์พัฒนาศักยภาพของตัวเอง โดยทำให้กลายเป็นผู้ดำเนินการในกิจการต่างๆ ด้วยตัวเอง (entrepreneur by herself or himself) การเพิ่มศักยภาพของมนุษย์โดยตัวของมนุษย์เองนั้น ส่งผลให้มนุษย์สามารถกลายเป็นผู้สร้างนวัตกรรม และกลายเป็นเจ้าของกิจการเอง แทนที่การเป็นลูกจ้างประจำในโรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทต่างๆ การปรับตัวของทุนแบบใหม่ให้มนุษย์สร้างตัวเองในการจัดการศึกษาให้ลูกเอง จึงกลายเป็นการทำงานของทุนที่นาวีคิดยิ่งกว่าทุนนิยมดั้งเดิมยิ่งนัก เพราะมนุษย์ไม่รู้จักตัวเองเลยที่กำลังถูกสร้างให้

รับใช้ระบบทุนนิยม เนื่องจากมองไม่การเอาเปรียบและขูดรีดเช่นในระบบทุนนิยมดั้งเดิมผ่านการใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อรับใช้นายทุน ทั้งนี้ทั้งหมดทั้งสิ้น ตัวมนุษย์เองต่างหากที่เป็นผู้กำกับให้ตัวเองให้เป็นนายทุนทั้งเป็นผู้ผลิตเองและบริโภคเอง เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของทุนนิยมใหม่ โดยไม่รู้ตัว อันสร้างความชอบธรรมให้ทุนนิยมใหม่ดำรงอยู่ได้ปราศจากการตั้งคำถาม

การสร้างตัวตนของพ่อแม่ผู้ที่เคยเป็นผู้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ของอำนาจรัฐ คอยเป็นผู้สนับสนุนลูกในการเรียนในระบบโรงเรียนตามแนวคิดการจัดการศึกษาดั้งเดิมในทุกกระบวนการจัดการศึกษา ทั้งเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล พ่อแม่แบบนี้เชื่อว่าตัวเองว่าไม่มีเสรีภาพในการจัดการศึกษา บางคนอาจจะไม่ต่อต้าน แต่บางคนกลับต่อต้านจนเข้าสู่กระบวนการจัดการศึกษาให้ลูกเองเพราะเชื่อว่าวิธีการจัดการดังกล่าวสร้างเสรีภาพให้ตนเอง เมื่อเข้ามาอยู่ในการจัดการศึกษาเสรีนิยมใหม่ พ่อแม่ถูกเปลี่ยนให้กลายมาเป็นผู้ดำเนินการในการจัดการศึกษาให้กับลูก การจัดการศึกษาแนวใหม่นี้ พ่อแม่ได้กลายมาเป็นผู้ประกอบการเองในการจัดการศึกษาให้กับลูก ตั้งแต่การดำเนินการจัดการเกี่ยวกับด้านหลักสูตร การศึกษาส่วนบุคคล กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ พ่อแม่ได้กลายเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตามความถนัดและความสามารถ เฉพาะด้านของลูก

สำหรับกระบวนการกำหนดหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคลนั้น พ่อแม่เรียนรู้ว่าลูกมีทักษะสูงด้านใดและจะต้องเพิ่มเติมให้ลูกด้านใด และเรียนรู้ว่าลูกขาดทักษะทางด้านใดแล้วต้องเติมเต็มความสามารถของลูกด้านใด และในส่วนการจัดการเรียนรู้ พ่อแม่รู้ว่าควรพัฒนาตนเอง กลายเป็นครูของลูกที่มีทักษะขั้นเลิศอย่างไรและพ่อแม่รู้ว่าควรจะเป็นครูผู้สร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้แก่ลูกอย่างไร ตลอดจนเรียนรู้ว่าต้องใช้หลักการใดมาประเมินผลการเรียนรู้ของลูก ลูกคนนั้นต้องใช้วิธีดูแลโน้มน้าศักยภาพในอนาคตหรือไม่และอย่างไร หรือลูกคนนี้มีลักษณะแบบนี้ต้องอาศัยวิธีดูแลผลการเรียนรู้ในอดีตหรือไม่และอย่างไร หรือต้องประเมินโดยดูสถานการณ์เฉพาะหน้าหรือไม่และอย่างไร

การจัดการศึกษาตามแนวคิดเสรีนิยมใหม่นี้ พ่อแม่ถูกทำให้กลายเป็นผู้กระตือรือร้นในการจัดการศึกษาให้ลูกด้วยตัวเอง ดูเหมือนว่าต้องลงทุนในการพัฒนาตัวเองเพื่อเพิ่มทักษะและความสามารถที่มีให้สูงขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพภาพของลูกที่สูงขึ้นไปตามวัยและความสามารถที่สูงขึ้นด้วย พ่อแม่จึงกลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อการปรับตัวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทครอบครัว ชุมชนและสังคมโลก พ่อแม่จัดวางตำแหน่งแห่งที่ของตัวเองให้กลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น วาทกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงสัมพันธ์กับการลงทุนมนุษย์เพื่อพัฒนาตัวพ่อแม่เองตามนัยดังกล่าวนี้ ความคิดว่าด้วยการยืดหยุ่นและปรับตัว จึงเข้ามากำกับวิถีคิดของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษา เพราะหากพ่อแม่ไม่เรียนรู้ตลอดเวลาจะส่งผลต่อการปรับตัวเองในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ลูก และยิ่งไปกว่านั้นจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของลูกที่ปรับตัวเองในอนาคตได้ด้วย เวลาในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ ดังนั้น ในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ พ่อแม่ต้องลงทุนในตัวเองหรือพัฒนาปรับปรุงตัวเองให้กลายเป็นตัวตนใหม่อยู่ตลอดเวลา จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าพ่อแม่แบบนี้จะมีกรอบความคิดในการใช้ชีวิตที่

แตกต่างจากพ่อแม่ที่ส่งลูกเข้าสู่ระบบโรงเรียน เนื่องจากพ่อแม่แบบนี้กระตือรือร้นในการที่จะเรียนรู้ตัวเองและเรียนรู้ในตัวลูก ตลอดจนเรียนรู้สังคมรอบข้างทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค และที่สำคัญพ่อแม่มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้บุคลิกลักษณะเฉพาะของความเป็นลูก รับคำแนะนำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและทบทวนตัวเองในกฎเกณฑ์การสอน นำสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาตนเอง เพื่อเข้าไปทำความเข้าใจนิสัยของลูกตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน ลงทุนเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อพัฒนาให้ตัวเอง มีความสามารถและทักษะที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะทางด้านจิตใจพ่อแม่ให้ความรักและเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ของลูกแต่ละคน พ่อแม่เฝ้าสอดส่องดูแลเพื่อสังเกตความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของลูกอย่างใจจดใจจ่ออย่างไม่อาจจะสายตาแม้แต่วินาทีเดียว ความรักที่ทุ่มเทไปให้เพื่อพยายามทำความเข้าใจในความสามารถและความถนัดเฉพาะด้านของลูก เพื่อสร้างลูกให้กลายเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันนำมาสู่ความคลายกังวลในอนาคตลงได้ ดังนั้น การจะให้ลูกเป็นคนแบบนี้ได้พ่อแม่จึงต้องเป็นผู้เรียนรู้ในตัวเองในการจัดการศึกษาให้ลูกลูกเป็นเช่นไรยอมสะท้อนมาจากพ่อแม่ พ่อแม่จึงถูกทำให้กลายเป็นผู้ริเริ่มเปลี่ยนแปลงในตัวเองก่อน

การลงทุนในการพัฒนาทั้งทักษะและความสามารถของตัวพ่อแม่เองในการดูแลลูก นอกจากเรื่องนามธรรมที่มาจากด้านจิตใจที่คำนวณมูลค่าไม่ได้แล้ว ทางด้านรูปธรรมพ่อแม่ต้องพัฒนาตัวเองทุกๆ ด้าน บริหารจัดการในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในบ้านและนอกบ้าน จัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และจัดเตรียมครูที่เหมาะสมกับความสามารถของลูก ซึ่งประกอบเป็นตัวเงินที่เกิดการลงทุนจำนวนมาก นับตั้งแต่อนุมัติให้จัดการศึกษาแก่ลูกเองได้จนจบการศึกษาในระดับต่างๆ ตามที่เขียนเอาไว้ในแผนการศึกษาส่วนบุคคล บางคนจดทะเบียนในระดับปฐมวัย ตั้งแต่อนุบาล 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 รวมเวลา 14 ปี ที่ลงทุนจัดการศึกษาให้แก่ลูกโดยใช้จำนวนมากมายมหาศาล เมื่อเทียบจำนวนเงินที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐในแต่ละปี นับตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย งบประมาณโดยประมาณ 8,000 – 14,000 บาท ซึ่งอาจจะได้รับครบถ้วนหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยของการประสานงานและการทำความเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย จะเห็นได้ว่าการลงทุนที่เกิดจากพ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวเอง รัฐลงทุนให้จัดการศึกษาในตัวลูกในงบประมาณจำนวนหนึ่ง แต่รัฐสามารถได้คุณภาพของพลเมืองกลับมาสองเท่า ได้แก่ พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาและลูกผู้เข้าสู่อการศึกษาโดยครอบครัว กล่าวคือพ่อแม่พัฒนาตัวเองให้เรียนรู้เสียในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ และลูกได้รับการพัฒนาจากพ่อแม่ให้เป็นคนที่ปรับตัวได้และเรียนรู้ตลอดชีวิตเช่นเดียวกับพ่อแม่ การลงทุนของรัฐเทียบกันไม่ได้เลยกับการลงทุนโดยพ่อแม่เอง เพราะสิ่งที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรมที่พ่อแม่ต้องลงทุนเพื่อปรับเปลี่ยนตัวเอง ต้องลงทุนเพิ่มเติมในตัวลูกนอกเหนือจากที่รัฐจัดสรรงบประมาณอุดหนุนประจำปีอย่างไม่อาจคำนวณได้

ผลจากการวิจัยนี้จึงเห็นชัดเจนว่า พ่อแม่ลงทุนในการจัดการศึกษาให้กับลูกเองทั้งกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้อันบุคคลและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ลูกด้วยตัวเอง พ่อแม่เหล่านี้มีเสรีในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวตามการสร้างสรรค์ของอำนาจคอนเฟสชันและความรู้ด้วยการศึกษาและ

เรียนรู้ แต่ในท้ายที่สุดแล้ว พ่อแม่ไม่สามารถพัฒนาตัวเองตามกระบวนการทัศน์เสรีนิยมใหม่ได้ เพราะในขั้นตอนของการประเมินพ่อแม่ถูกผนวกรวมเข้าไปสู่การประเมินตามวิธีการจัดการศึกษาแบบโรงเรียน จัดลำดับความสามารถของคนจากสูงไปต่ำ รวมทั้งพ่อแม่ซึ่งอยู่ในตำแหน่งแห่งที่เดียวกับลูก จึงถูกจัดกระทำไม่แตกต่างกัน พ่อแม่ผู้ที่เคยกำหนดหลักสูตรและจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความแตกต่างของลูก ถูกนำไปวัดผลเข้ากับระบบการสอบตามสาขาวิชาต่างๆ ละเลยเรื่องความสามารถและความถนัดเฉพาะของลูก แม้ว่าจะมีใบรับรองผลการเรียน ที่เรียกว่า ใบ ปพ. ตามกลุ่มประสบการณ์แล้ว แต่อำนาจรัฐยังคงไว้ซึ่งแนวความคิดของการศึกษาตามแนวดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับปฏิบัติการยังคงไม่เข้าใจในการนำมาปฏิบัติจำนวนมาก รัฐให้พ่อแม่ลงทุนการศึกษาเองในกระบวนการช่วงแรก แต่กระบวนการของการวัดผลซึ่งเป็นสิ่งสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน รัฐสมัยใหม่กลับผนวกพ่อแม่และลูกหรือครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าสู่การจัดการศึกษาแนวดั้งเดิม

ในประเด็นเรื่องการลงทุนของรัฐสมัยใหม่นี้ จึงพิจารณาได้ว่าไม่คุ้มค่ากับการลงทุนของทั้งหมด กล่าวคือ การลงทุนที่ไม่คุ้มค่าของทั้งฝ่ายพ่อแม่และรัฐสมัยใหม่ โดยเมื่อพ่อแม่ถูกทำให้เชื่อว่าตนเองมีเสรีในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้ลูกแล้ว พ่อแม่เชื่อว่าตนเองจะสามารถสร้างคุณภาพของพ่อแม่เองและสร้างลูกได้ตามทุกกระบวนการจัดการศึกษาแบบนี้ แต่ในที่สุดพ่อแม่และลูกถูกผนวกรวมเข้าไปสู่ การผลิตลูกให้กลายเป็นผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษาแบบโรงเรียน เข้าสู่ระบบการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการผลิตมนุษย์ให้กลายเป็นทรัพยากรมนุษย์เช่นเดิม การลงทุนของทั้งสองฝ่ายจึงไม่คุ้มค่า เพราะท้ายที่สุดแล้วเมื่อเข้าสู่ระบบการเทียบโอนเข้าไปแล้ว เด็กที่เคยปรับตัวเองได้ระดับหนึ่งในการศึกษาโดยครอบครัว กลับถูกตีกรอบให้กลายเป็นเพียงเด็กเก่งเฉพาะด้าน ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ และทักษะด้านต่างๆ เพราะระบบความคิดได้ถูกกำกับเอาไว้ตามแนวคิดการศึกษาแนวดั้งเดิม ลูกกลายเป็นผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมแบบดั้งเดิม เป็นปัจจัยหนึ่งของกระบวนการผลิตในระบบโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งพ่อแม่เองจำเป็นต้องปรับตัวให้กลายเป็นผู้ดำเนินตามระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ของระบบโรงเรียนซึ่งกำกับและสั่งการจากอำนาจรัฐเช่นเดิม ตามนัยนี้จึงไม่แปลกใจว่าเมื่อนักเรียนเข้าสู่การแข่งขันในระดับอาชีวะและนานาชาติจึงไม่สามารถแข่งขันกับประเทศเหล่านั้นได้ รวมทั้งนักเรียนและนักศึกษาที่จบออกมา เมื่อเข้าทำงานจึงไม่มีทักษะในการทำงานตามความต้องการของสถานประกอบการต่างๆ อันส่งผลให้ผู้ประกอบการเหล่านั้น ต่างสร้างสถาบันฝึกฝนพนักงานป้อนเข้าสู่สถานประกอบการของตนเอง เช่น ศูนย์การเรียนรู้ เอส แอนด์ พี ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จึงเป็นคำตอบได้อย่างชัดเจนได้ว่า นักเรียนและนักศึกษาที่ถูกผลิตออกมาจากระบบโรงเรียนเหล่านี้ ไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงได้ ด้วยขาดทักษะที่สำคัญต่อชีวิตและการประกอบอาชีพ

จึงวิเคราะห์ได้ว่า ในเบื้องต้นแล้วรัฐสมัยใหม่พยายามใช้หลักการลงทุนน้อยที่สุดอันนำมาสู่การได้ผลตอบแทนมากที่สุด (cost-benefit) ตามแนวคิดเสรีนิยมใหม่โดยการให้เสรีพ่อแม่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และให้พ่อแม่พัฒนาตัวเองกลายเป็นส่วนหนึ่งของทุนนิยมแนวเสรีนิยมใหม่ ซึ่งชุดรีดแรงงานของมนุษย์แบบยลกว่าทุนนิยมดั้งเดิม แต่กระบวนการสุดท้ายรัฐสมัยใหม่ได้ผนวก

รวมเอาทั้งพ่อแม่และเด็กที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าสู่ระบบโรงเรียน พ่อแม่ที่ลงทุนด้วยตัวเอง มาจึงไม่ได้รับสิ่งที่ลงทุนเพราะไม่ได้คุณภาพของลูกที่ใช้ความสามารถและความถนัดของลูกตามที่ต้องการเพื่อคลายความวิตกกังวล ส่วนรัฐเองไม่คุ้มค่าเช่นกัน เพราะพยายามให้พ่อแม่ลงทุนเองและรัฐไทยลงทุนน้อยที่สุด แต่กลับผนวกเอาเด็กที่ปรับตัวดีแล้วในระดับหนึ่งเข้าไปสู่ระบบการศึกษาดั้งเดิม เด็กปรับตัวไม่ได้จึงตกงานหรือทำงานไม่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง สุดท้ายการลงทุนเพื่อพัฒนาพลเมืองให้เป็นผู้กระตือรือร้นตามแนวการศึกษาเสรีนิยมใหม่ รัฐกลับล้มเหลวในการผลิตพลเมืองที่กระตือรือร้นและมีความคิดสร้างสรรค์ มีนวัตกรรมออกมาเพื่อเป็นประกอบการด้านการศึกษาและลงทุนด้านการศึกษาเอง รัฐจึงไม่สามารถปรับตัวกับการแข่งขันของเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ของโลกได้

อย่างไรก็ตาม การลงทุนเหล่านี้ทั้งพ่อแม่และลูกเองในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว คนเหล่านี้ไม่ได้ตระหนักมาก่อนว่าเป็นการทำงานที่แยบยลของอำนาจรัฐสมัยใหม่เพื่อรับใช้ทุนนิยมเสรีใหม่ที่ยากแก่การต่อต้าน เพราะมนุษย์เรากำกับตัวเองเพื่อตอบสนองการแข่งขันของทุนอย่างไม่มีวันจบสิ้น สุดท้ายในการประเมินผลประโยชน์ตกอยู่ที่รัฐภายใต้ระบบโรงเรียน จึงวิพากษ์ให้เห็นได้ว่าแท้จริงแล้วเสรีนิยมใหม่ทางการศึกษา เป็นการปรับตัวให้แยบยลยากแก่การต่อต้านผ่านการที่เราพัฒนาตัวเองให้กลายเป็นผู้ประกอบการเอง เช่นเดียวกับนายทุนที่เป็นปัจจัยการผลิตตามแนวคิดเสรีนิยมดั้งเดิม เมื่อมนุษย์เรากลายเป็นทุนเราจึงขู่ว่าตัวเองยากแก่การต่อต้าน เพราะต่างมองว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะเป็นการนำศักยภาพที่มีให้มากที่สุดมาเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ

6.2 มโนทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

สำหรับพ่อแม่แล้ว การจัดการศึกษาโดยครอบครัวพบว่า การพัฒนาและปรับปรุงตัวเองให้มีเสรีในการจัดการศึกษาให้ลูกตนเองนั้น เป็นการทำงานอำนาจสมัยใหม่ของรัฐอย่างแยบยล ทำให้เข้าใจการทำงานของทั้งอำนาจแห่งตัวตนของพ่อแม่และความรู้ด้วยวิทยาศาสตร์ด้านการศึกษาและเรียนรู้ จัดกระทำให้พ่อแม่ทั้งสยบยอมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ และพ่อแม่เป็นผู้เรียนรู้อย่างเสรีในระดับหนึ่งภายใต้การจัดการศึกษาแบบครอบครัวของไทย พ่อแม่ถูกทำให้เชื่อว่าตัวเองมีเสรีในกระบวนการต่างๆ โดยการให้พ่อแม่ลงทุนในตัวเองและลงทุนในตัวลูกเองอย่างมหาศาล หากเปรียบเทียบกับงบประมาณที่รัฐไทยจัดสรรในแต่ละปีในแต่ละระดับชั้น แต่สิ่งที่พ่อแม่ได้ลงทุนไปแล้วนั้น กลับไม่ได้ผลตอบแทนตามที่มุ่งหวัง เพราะสุดท้ายเด็กและพ่อแม่ถูกผนวกเข้าสู่ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม เด็กๆ ไม่สามารถพัฒนาตัวเองได้จนสุดทางในความสามารถของตัวเอง เพราะการศึกษาในระบบโรงเรียนกำกับให้ทำตามอย่างไม่มีข้อโต้แย้งใด อันไม่ก่อให้เกิดคุณภาพของเด็กตามความต้องการของเด็กเอง การปฏิรูปการศึกษาในระดับปัจเจกจึงยังไม่เกิดขึ้นในปัจจุบัน หากประชาชนหรือพ่อแม่ในระดับล่างไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริงในทุกกระบวนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตั้งแต่กระบวนการกำหนดหลักสูตร จนถึงกระบวนการประเมิน หรือหากมามองในการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษาระบบอื่นๆ

เช่นเดียวกัน ดังนั้น การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกกระบวนการจึงมีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา อันได้แก่ การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และเด็กในการกำหนดสูตรการศึกษา เช่น ในโรงเรียนหนึ่งของสวีเดน การสร้างจิตสำนึกความเป็นครูให้เกิดขึ้นในลักษณะความเป็นครูเพื่อศิษย์ ให้ความสำคัญเป็นครุมืออาชีพใช้จิตวิทยาในการเอื้อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่แท้จริงในโรงเรียน เช่น โรงเรียนหนึ่งในสหรัฐอเมริกา และการมีส่วนร่วมของเด็กในการประเมินผลการเรียนรู้ตัวเองในโรงเรียน เช่น โรงเรียนหนึ่งในเยอรมนี หรือการให้อิสระโรงเรียนในระดับหนึ่งในการจัดการศึกษาของตนเองตามบริบทของชุมชนและสังคมเช่นโรงเรียนในออสเตรเลีย

ผู้วิจัยตระหนักดีว่าการสร้างศักยภาพของพลเมืองที่กระตือรือร้นเป็นการทำงานของอำนาจสมัยใหม่เพื่อรับใช้ทุนนิยมแบบเสรีนิยมใหม่อย่างแยบยล แต่สังคมเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว สังคมไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง สร้างพลเมืองที่รับผิดชอบในตัวเองในด้านต่างๆ โดยเริ่มต้นจากด้านการศึกษา ประชาชนในระดับปัจเจกและระดับกลุ่ม จะกลายเป็นพลังสำคัญที่จะสามารถก้าวข้ามปัญหาการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันไปได้ การแสดงพลังในการเปลี่ยนแปลงในระดับล่างจักกลายเป็นปัจจัยสำคัญ เริ่มต้นที่ตัวระดับปัจเจกตระหนักในปัญหาการศึกษาไทยด้วยตนเอง ให้ความช่วยเหลือและข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจ รวมทั้งใช้ความตระหนักรู้เท่าทันของอำนาจเสรีนิยมใหม่ มาเป็นเครื่องมือในการร่วมพลังประชาชนผลักดันให้เกิดระเบียบกฎเกณฑ์ที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงในระดับนโยบาย ให้รัฐเห็นความสำคัญของความเป็นจำเป็นในการจัดการศึกษาที่มีความต้องการของเด็กและทำงานร่วมกันแบบภาคีความร่วมมือภาครัฐและประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพทุกกระบวนการของการจัดการศึกษา ตั้งแต่จัดทำหลักสูตรการศึกษาจนถึงการประเมินผล ผู้วิจัยมองว่าการทำความเข้าใจใหม่ต่อมโนทัศน์ทางการศึกษาของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จะสามารถเป็นตัวอย่างหนึ่งและส่วนหนึ่งในการทำ ความเข้าใจการศึกษาไทยภาพใหญ่เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาที่ยั่งยืน

ในส่วนของรัฐนั้น จำเป็นต้องหันมาทบทวนยุทธวิธีในการจัดการศึกษาเสียใหม่ทั้งระบบ เพราะแนวคิดด้วยเสรีนิยมใหม่มีหลักการสำคัญมาจากด้านเศรษฐกิจ ให้ประชาชนได้มีสิทธิเลือกในสินค้าและบริการได้ด้วยตัวเอง มุ่งให้ความสำคัญกับปัจเจกในการรับผิดชอบการจัดการด้านต่างๆ ด้วยตัวเองให้มากขึ้น เมื่อกรอบความคิดทางด้านเศรษฐกิจปรับเปลี่ยนแนวคิดทางด้านการศึกษาย่อมตามมาโดยปริยาย มโนทัศน์ทางด้านการศึกษาแบบเสรีนิยมใหม่ให้ความสำคัญกับปัจเจกมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการจัดการสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง เมื่อรัฐปัจจุบัน ไม่สามารถลงทุนในการศึกษาได้อย่างคุ้มค่าแล้ว รัฐจำเป็นต้องสะท้อนกลับตัวเองจัดการปกครองตัวเองทางด้านการศึกษาเสียใหม่ ทบทวนการจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมของระบบโรงเรียน ไปสู่การให้อิสระกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับลูกทุกกระบวนการ ส่วนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้น รัฐไทยต้องมาทบทวนให้ลึกซึ้งเช่นกัน เพราะทั้งหมดที่ลงทุนไปไม่สามารถพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเริ่มปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการศึกษาให้เป็นเสรีนิยมใหม่ ให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาส่วนบุคคลและการจัดการเรียนรู้ตามความสามารถเฉพาะของบุคคล การลงทุนของรัฐที่ลงทุนน้อยนั้นจะได้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

พร้อมกันนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับปฏิบัติการซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายระดับบน จำเป็นต้องค่อยๆ ปรับเปลี่ยนนักการศึกษาที่เข้าใจแนวคิดทางการศึกษาเสรีนิยมใหม่อย่างแท้จริง นักการศึกษาที่เข้ามาทำงานของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว อาจเริ่มต้นจากผู้เชี่ยวชาญของเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่ผ่านประสบการณ์ผลักดันการศึกษาโดยครอบครัวในยุคแรกๆ เข้ามาผลักดันกฎหมายในระดับนโยบาย ทำงานร่วมกันนักการศึกษาผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานประเทศที่จัดการศึกษาที่เคารพการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนร่วมและให้อิสระประชาชนในการจัดการศึกษาของตนเอง

การวิจัยนี้เป็นการเผยให้เห็นการรู้เท่าทันของการสร้างประสิทธิภาพของตัวเองและพ่อแม่ผู้เข้าสู่การจัดการศึกษาโดยครอบครัว รวมทั้งเข้าใจการทำงานของกฎเกณฑ์ของรัฐที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการทำตามและเคลื่อนไหวโน้ตชนใหม่ สามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนาไปสู่ทิศทางการปฏิรูปการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น เราอยู่ในยุคสมัยความรู้เสรีนิยมใหม่เราจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่เราจะต้องถูกจัดกระทำจากกฎเกณฑ์อำนาจรัฐและเราถูกสร้างให้พัฒนาตัวเอง แม้ว่าเราจะตกอยู่ในหลุมพรางของทุนนิยมแนวเสรีนิยมใหม่ แต่ทำให้เรารู้เท่าทันว่าทุนเสรีนิยมใหม่เข้ามากำกับทำให้เราเชื่อว่าเรามีอำนาจในตัวเองผ่านการสร้างศักยภาพภาพการเรียนรู้ไม่สิ้นสุด เพื่อให้ทุนนิยมแบบใหม่ดำรงอยู่ได้ตลอดไป แต่การวิจัยนี้ทำให้เราเข้าใจสิ่งที่เราเป็นว่าเราคือใครได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและเคารพความแตกต่างของบุคคลและเคารพศักดิ์ศรีของความเป็มนุษย์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อการสร้างสันติสุขของสังคมในระดับต่างๆ ต่อไป ดังนั้น การตั้งคำถามต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวว่า มนุษย์เราเป็นเพียงเครื่องมือของทุนนิยมแนวเสรีนิยมใหม่ที่ยากแก่การต่อต้าน เป็นการทำงานอย่างแยบยลมากกว่าเสรีมดั้งเดิมเสียอีก การศึกษานี้ทำให้เรารู้เท่าทันตัวเองและอำนาจทุนแบบใหม่ และเข้าใจตัวตนของพ่อแม่ที่การจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งเข้าใจในภาพรวมของการศึกษาของสังคมไทยอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2557. (2557, 2 กันยายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 121 ตอนที่ 56 ก, หน้า 16-18.
- คีตญาณ์ เลิศลอย. (2549, 18 ตุลาคม). รุ่นแรกพันธุ์ “home school”. **ASTV ผู้จัดการรายวัน**. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9490000129870>
- คุณภาพการศึกษาไทยลงคลอง แพ้ลาว-เขมรทั้งขั้นพื้นฐาน-อุดมศึกษา. (2557, 8 กันยายน). **ASTV ผู้จัดการออนไลน์**. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9570000103185>
- จิรภัคดี จอมวิญญูณ. (2551). **กระบวนการในการควบคุมอำนาจ ความรู้ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ชาติรี สำราญ. (2544). **ครูรู้ได้อย่างไรว่าเด็กเกิดการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). **แนะนำแนวคิดหลังโครงสร้างนิยม**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2549). **รัฐ-ชาติกับ(ความไร้)ระเบียบโลกชุดใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2554). **วาทกรรมกับการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะและความเป็นอื่น ๆ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ทานาเบ, ชิเกฮารุ. (2551). **ชุมชนกับการปกครองชีวญาณ : กลุ่มผู้ติดเชื่อเอชไอวีในภาคเหนือของไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยา.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2532). **การวิเคราะห์ซบเจด (subject) : ทฤษฎีที่ใช้ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจของมิเชล ฟูโก**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2544). **ความสมเหตุสมผลของความชอบธรรม (ครอบงำ)**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2557). **มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)**. กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์วิภาษา
- นภาพรณ หะวานนท์. (2550, กันยายน-ธันวาคม). **การสร้างความรู้ภายใต้กระบวนการทัศน์สร้างสรรค์สังคม**. *วารสารลุ่มน้ำโขง*. 3(3):1-24.
- ปริญญ์ ดาวอุดม. (2557). **การทำให้โรงเรียนกวดวิชาเป็นโครงสร้างที่มีเสถียรภาพในสังคม**. วิทยานิพนธ์ ปรัช.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 5.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550. (2550, 24 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, หน้า 15.
- โรบินสัน, เคน. (2559). โรงเรียนบันดาลใจ. แปลโดย วิชา ปิตชามุก. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์ โอเพนเวิลด์ส
- มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. (2547). ปฏิบัติการผนวกรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนในการศึกษาในระบบโรงเรียน. ปรินทิฟ. กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ยุทธชัย เกลิมชัย และ อุทัยวรรณ เกลิมชัย. (2543). รูปแบบและพัฒนากิจการการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ฉบับย่อ. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน สกศ.
- วิชุดา จักรพิสุทธิ์. (2548). การศึกษาทางเลือก: โลกแห่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). กระบวนทัศน์ใหม่ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วัลยา ภูมิภักดีพรรณ. (2547). ปฏิบัติการความรุนแรงต่อตัวตนของนักเรียน. ปรินทิฟ. กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร พึ่งอุดม. (2544). เรียนรู้กับลูกรัก ด้วยวิธีโฮมสคูล. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเด็ก.
- สายสุรี จุติกุล. (2557). เอกสารประกอบการประชุมระดับชาติ เรื่อง “พลเมืองเด็ก : การลงทุนที่คุ้มค่า”. นครปฐม: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุชาดา จักรพิสุทธิ์. (2548). การศึกษาทางเลือก : โลกแห่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). รายงานศึกษาเบื้องต้น การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน สกศ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย (เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2557 ของ สศช.). ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์: ไม่ปรากฏที่พิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558, 3 กันยายน). สืบค้นจาก
http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatBarChart_Final.aspx?reportid=905&template=1R1C&yeartype=M&subcatid=22

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **สภาวการณ์การศึกษาไทยในเวทีโลก ปี 2557.**

กรุงเทพฯ : สกศ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(มปป.). **สภาพการณ์และฐานข้อมูลการจัดการศึกษาโดย
 ครอบครัวในสังคมไทย.ไม่ปรากฏที่พิมพ์.**

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (มปป.). **คู่มือการดำเนินงานและการจัดการศึกษาโดย
 ครอบครัว. (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์)**

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (มปป.). **แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้น
 พื้นฐานโดยครอบครัว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.**

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555). **หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตร
 แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ. ไม่
 ปรากฏสถานที่พิมพ์.**

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554).**แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม
 สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.**

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2552). **คิดอย่างฟุโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ : จากวาทกรรมของอัตบุคคล
 ถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**

**เอกสารประกอบการประชุมเรื่องทางเลือกของการเรียนรู้ ณ โรงแรมสุโกศล วันศุกร์ที่ 9
 พฤษภาคม 2559 .**

เอสคิวท, เรฟ.(2554). **ครุฑนอกกรอบกับห้องเรียนนอกแบบ: สรรพวิธีและสารพัดลูกบ้าในห้อง
 56.แปลโดย กรรณิการ์ พรหมเสาร์. กรุงเทพฯ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และ
 คุณภาพเยาวชน (สสค.)**

Aarsand,Liselott. (2014). Parental self-work: governing enactments in family life.

European Journal for Research on the Education and Learning of Adults.

5(1): 67-80.

Aarsand,Liselott. (2015). Confessions of an individual edcation plan .In **Foucault and a
 Politics of Confession in Education.** Andrea Fejes and Katherine Nicoll (Eds).
 London: Routledge.

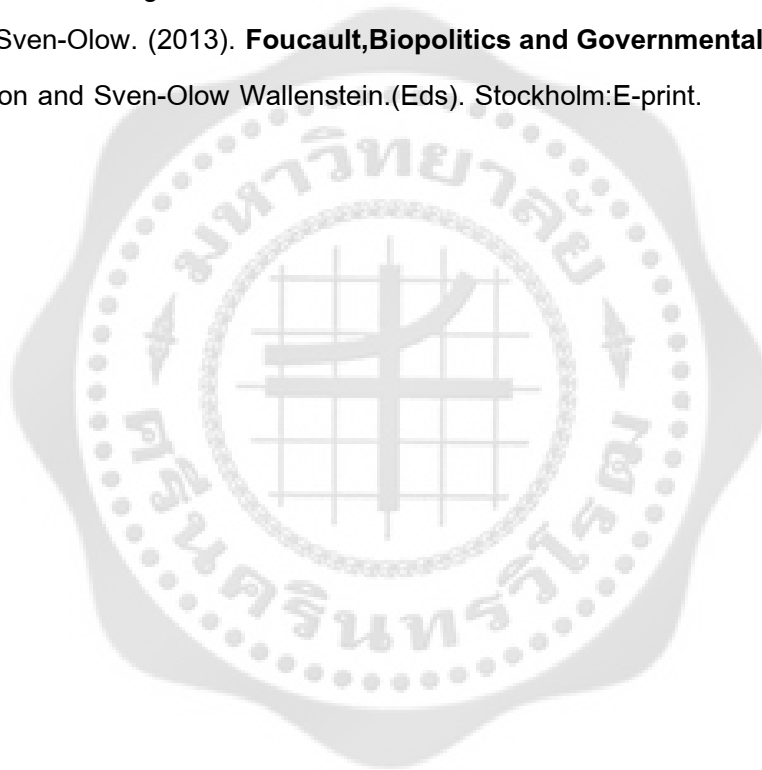
- Atkinson, Robert. (2007). The Life Story Interview as a Bridge in Narrative Inquiry. In **Handbook of Narrative Inquiry : Mapping a Methodolgy**. D. Jean Clandinin (ed.). Thousand Oaks: Sage Publication.
- Bold, Christine. (2012). **Using Narrative in Research**. London: Sage.
- Brabant, Christine Bourdon, Sylvain and Jutras, France. (2003). Home Education in Quebec: Family First. **Evaluation & Research in Education**. 17(2-3): 112-131.
- Breidenstein, Georg and Thompson, Christiane. (2015). Confession and subjectification in school performance evaluations. In Foucault and a Politics of Confession in Education. Fejes, Andreas and Nicoll, Katherine. London: Routledge.
- Burchell, Gramham. (1993). "Liberal Government and techniques of the self". In **Economy and Society**. 22 (3): 267-282
- Cotoi, Calin. (June, 2012). Neoliberalism: a Foucauldian Perspective. **International Review of Social Research**. 1(2): 109-124.
- Dahlstedt, Magnus and Fejes, Andreas. (2014). Family makeover: Coaching, confession and parental responsabilisation. **Pedagogy, Culture & Society**. 22(2): 169-188.
- Danaher, Geoff, Schirato, Tony, & Webb, Jen. (2000). **Understanding Foucault**. Sydney, NSW: Allen and Unwin.
- Daugela, Magaret Therese. (2011). **An Analysis of World Bank Education Policies as**
- Dean, Mitchell. (1994). **Critical and effective histories: Foucault's methods and historical sociology**. New York: Routledge.
- Dean, Mitchell. (1999). **Governmentality : Power and Rule in Modern Society**. London: Sage.
- Dreyfus, Hubert L. ;& Rabinow, Paul. (1983). **Michel Foucault: Beyond Structuralism and Hermeneutics**. Chicago: The University of Chicago Press.
- Edwards, Richard. (2008). Active Seeking Subject. In **Foucault and lifelong learning : Governing the subject**. Andrea Fejes and Katherine Nicoll (Eds). London: Routledge.
- Fejes, Andreas. (2008). To be one's own confession-Educational guidance and governmentality. **British Journal of Sociology of Education**. 6(29) : 653-664.
- Fejes, Andreas. (2016). The confessing academic and living the present otherwise: Appraisal interviews and logbooks in academia. **European Educational Research Journal**. 10(3):1-15

- Fejes, Andreas and Dahlstedt, Magnus. (2013). *The Confessing Society* Foucault, confession and practices of lifelong learning. London: Routledge.
- Fejes, Andreas and Nicoll, Katherine. (2015). *An Emergence of Confession in Education*. In **Foucault and a Politics of Confession in Education**. Andrea Fejes and Katherine Nicoll (Eds). London: Routledge.
- Foucault. (1977). **Discipline and Punish: The Birth of the Prison**. London: Penguin.
- Foucault, Michel. (1978). **History of Sexuality, Vol. 1 : An Introduction**. Trans by Robert Hurley. New York: Penguin.
- Foucault, Michel. (1980). "Truth and Power," In **Michel Foucault : Power/Knowledge**. Edited by Colin Gordon. Brighton: Harvester Press.
- Foucault, Michel. (1982). Subject and Power. *Critical Inquiry*. 8(4):777-795.
- Foucault, Michel. (1983). Afterward: Subject and Power. In **Michel Foucault ,Beyond Structuralism and Hermeneutics**. Edited by Hurbert L. Dreyfus and Paul Rabinow. Second Editions. Chicago: University of Chicago.
- Foucault, Michel. (1983). The Geanealogy of the Modern Individual as Subject. In **Michel Foucault ,Beyond Structuralism and Hermeneutics**. Edited by Hurbert L. Dreyfus and Paul Rabinow. Second Editions. Chicago: University of Chicago.
- Foucault. (1984). **The Foucault Reader**. Paul Rabinow.(Edited by). New York: Pentheon Book.
- Foucault, Michel. (1991). Governmentality. In **The Foucault Effect : Studies in Governmental Rationality**. Graham Burchell, Colin Gordon and Peter Miller.(eds.).pp.87-105. Hemel Hempstead: Harvester/Wheatsheaf.
- Foucault, Michel. (1997). **Ethics : Subjectivity and Truth**. Trans by Robert Hurley and others. (ed). Paul Rabinow . New York: The New Press.
- Foucault, Michel. (1997). The Politics of Truth. In **Semiotext(e)**. Sylvere Lotringer & Lysa Hochroth. (Edited by). New York: Semiotext(e) Office.
- Foucault, Michel. (1998). **Aesthetics, Method, and Epistemology**. Trans by James D. Faubion. Second Editions. New York: News Press.
- Foucault, Michel. (2004). Technology of the self. In **The Body : Critical Concepts in Sociology**. Andrew Blaikie et al (eds). New York: Routledge.
- Foucault, Michel. (2008). **The Birth of Biopolitics**. Trans by Gramham Burchell. New York: Palgrave Macmillan.

- Gobby, Bradley. (2011). **The Governmentality of School Autonomy and Self-Management : A Foucauldian Analysis**. Dissertation, Ph.D. (School of Education). Murdoch WA: Murdoch University.
- Gordon, Colin. (1972). **Power/Knowledge**. New York: Pantheon Books.
- Gordon, Colin. (1991). Governmental rationality:an introduction. In **The Foucault Effect : Studies in Governmental Rationality**. Graham Burchell,Colin Gordon and Peter Miller.(eds.).pp.5. Hemel Hempstead: Harvester/Wheatsheaf.
- Guba,Egon G. ;& Lincoln,Yvonna.S. (1990). Competing Paradigms in Qualitative Research. In **Handbook of Qualitative Research**. Norman K. Denzin and Yvonna S. Lincoln.(eds.).pp.105-117. London:Sage.
- Guba,Egon G. ;& Lincoln,Yvonna.S. (2008). Paradigmatic Contradictions,and Emerging Conferences. In **The Landscape of Qualitative Research**. Norman K. Denzin and Yvonna S. Lincoln.(eds.) .pp.255-287. Fourth Edition. London:Sage.
- Kopecky,Martin. (2011). Foucault,Governmentality,Neoliberalism and Adult Education : Perspective on the Normalization of Social Risk. **Pedagogicky Casopis**. 2(2): 246-262.
- Lee, Helen E. (2010). The Gateless gate of Home Education Discovery: What happen to the self of Adults upon discovery of Possibility and Possibilities of an Educational Alternative?. Doctor of Philosophy of Education: The University of Birmingham.
- Marchshall, James D. (1996). **Michel Foucault : Personal Autonomy and Education**. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- McGawan,Wayane S. (2005). 'Flexibility', Community and Making Parents Responsible. *Educational Philoshy and Theory*. 37(6): 885-906.
- McLean Scott. (2015). Individual Autonomy or Social Engagement ? Adult Learners in Neoliberal Times. **Adult Education Quarterly**.65(3) :196-214.
- McNay, Lois. (1994). **Foucault: A Critical Introduction**. Cambridge: Polity Press.
- McNay,Lois.(2009).Self as Enterprise : Dilemmas of Control and Resistance in **Foucault's The Birth of Biopolitics**. 26(6): 55-77.
- Nicoll, Katherine. **Flexibility and Lifelong Learning : Policy ,Discourse and Politics**. New York: Rouledge.

- Olsen, Mark. (1993). Science and Individualism in Educational Psychology: problems for practice and points of departure. **Education Psychology : An International Journal of Experimental Educational Psychology**. 13(2): 155-172.
- Olsen, Mark. (2005). **Foucault, Education Research and Issue of Autonomy. Educational Philosophy and Theory**. 37(3): 365-387.
- Popkewitz, Thomas and Kirchgaser, Christopher. (2015). Fabricating the teacher's soul in teacher education. In *Foucault and a Politics of Confession in Education*. Fejes, Andreas and Nicoll, Katherine. London: Routledge
- Risseman, Catherine Kohler. (2008). **Narrative Methods for the Human Sciences**. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Rose, Nikolas. (1999). **Governing the Soul : The Shaping of the Private Self**. Free Association Books: London.
- Rose, Nicolas. (2004). **Power of Freedom : Reframing Political Thought**. New York: Cambridge University Press.
- Simons, Maarten and Masschelein. (2006). The Learning Society and Governmentality : An introduction. **Educational Philosophy and Theory**. 38(4): 413-430.
- Sjoberg, Lena. (2015). Confessions of an individual education plan. In **Foucault and a Politics of Confession in Education**. Andrea Fejes and Katherine Nicoll (Eds). London: Routledge.
- Skehill, Caroline. (2007). Researching the history of social work: exposition of a history of the present approach. **European Journal of Social Work**. 10(4): 449-463.
- Smyth, Ciara. (2014, July–August). Boost your preschooler's brain power! An analysis of advice to parents from an Australian government-funded website. **Women's Studies International Forum**. (45): 10-18.
- Staples, William G. and Decker, Stephanie K. (2010). Technologies of the Body, Technologies of the Self: House Arrest as Neo-Liberal Government. In **A Foucault for the 21st Century : Governmentality, Biopolitics and Discipline in the New Millennium**. Edited by Sam Binkley and Jorge Capetillo-Ponce. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Tamboukou, Maria. (2013). A Foucault Approach to Narratives. In **Doing Narrative Research**. Molly Andreas, Corinne Aquire and Maria Tamboukou (eds). London: Sage Publication.

- Taylor, Chloë. (2009). **The culture of confession from Augustine to Foucault : a genealogy of the 'confessing animal'**. New York: Routledge.
- UNESCO-UIS/OECD. (2005). **Education Trends In Perspective : Analysis of the World Education Indicators**. Paris:UNESCO Publishing.
- Usher,Robin & Edwards,Richard. (1994). **Postmodernism and Education**. New York: Routledge.
- Wain, Kenneth. (2015). An Emergence of Confession in Education .In **Foucault and a Politics of Confession in Education**. Andrea Fejes and Katherine Nicoll (Eds). London: Routledge.
- Wallenstein, Sven-Olov. (2013). **Foucault,Biopolitics and Governmentality**. Jakob Nilsson and Sven-Olov Wallenstein.(Eds). Stockholm:E-print.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แนวทางสัมภาษณ์ ประถมศึกษา

สำหรับพ่อ/แม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว (โฮมสคูล)

แนวทางสัมภาษณ์ ประถมศึกษา

สำหรับพ่อ/แม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว (โฮมสคูล)

ส่วนที่ 1 : ภูมิหลังและประวัติส่วนตัว

1.1 ชื่อและนามสกุล อายุ การศึกษาและประวัติการศึกษา สมัยที่เรียนอยู่ที่ตั้งใจเรียนหรือไม่อย่างไร เพราะอะไร อาชีพและประวัติการทำงาน รายได้ต่อเดือน ในครอบครัวอาศัยกันกี่คน มีปู่ย่า/ตายายหรือญาติพี่น้องอาศัยอยู่ด้วยมั้ย แต่งงานหรือยัง ถ้าแต่งงานแล้วมีลูกมั้ย ถ้ามีลูกมีลูกกี่คน ถ้ามีลูกหลายคนลูกแต่ละคนอายุเท่าไร และลูกมีการศึกษาแบบใดบ้างและมีการศึกษาระดับใดบ้าง

1.2 . พี่และครอบครัวของพี่มีมุมมองเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันอย่างไรและมุมมองเกี่ยวกับการศึกษาอย่างไร พี่มองการศึกษาของลูกของพี่เป็นอย่างไรบ้าง

1.3 พี่คิดว่าพี่มีลักษณะนิสัยส่วนตัวเป็นอย่างไร และคู่สมรสของพี่มีลักษณะนิสัยส่วนตัวเป็นอย่างไร และพี่อยากให้ลูกมีลักษณะนิสัยอย่างไร

1.4 เวลาเกิดปัญหากับตัวพี่แล้วพี่ได้จัดการปัญหาเหล่านั้นอย่างไร พี่ได้ขอความช่วยเหลือจากใครหรือพี่จัดการปัญหานั้นด้วยตัวเอง และเวลาสมาชิกในครอบครัวเกิดปัญหาพี่มีวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างไร ปัญหาเหล่านั้นได้ถูกจัดการไปได้ด้วยดีหรือไม่อย่างไร ถ้าจัดการไม่ได้พี่มีเทคนิควิธีการอื่นหรือทางออกอื่นอย่างไร

1.5 พี่คิดว่าสถานที่ที่ครอบครัวพี่อาศัยอยู่มีสิ่งแวดล้อมโดยรวมในชุมชนและสังคมรอบข้างของพี่เป็นอย่างไร ชุมชนหรือสังคมรอบ ๆ ตัวพี่ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร ถ้าสังคมเปลี่ยนแปลง สังคมที่พี่อยู่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางแบบใด

1.6 ปัญหาสังคมที่น่าวิตกกังวลมากที่สุดในความเห็นของพี่คืออะไร แล้วพี่คิดว่าแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมสำหรับครอบครัวของพี่นั้นควรจะเป็นอย่างไร

1.7 พี่มองการศึกษาโดยรวมของไทยในปัจจุบันพี่คิดว่าเป็นอย่างไรบ้าง และพี่มีความวิตกเกี่ยวกับตัวลูกของพี่หรือไม่อย่างไร และพี่คิดว่ามีความจำเป็นหรือไม่อย่างไรในการเตรียมตัวลูกในโลกแห่งความเปลี่ยนแปลง และพี่ได้เตรียมตัวเองและลูกของพี่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกแห่งศตวรรษที่ 21 หรือไม่อย่างไร

ส่วนที่ 2 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาในระบบโรงเรียน

2.1 ลูกของพี่เคยเรียนในระบบโรงเรียนหรือไม่ เหตุผลใดที่พี่ส่งให้ลูกเรียนในระบบโรงเรียน ลูกพี่เคยเรียนสูงสุดในชั้นใด

2.2 พี่เคยได้รับประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดผลครูผู้สอน เด็กนักเรียนและการบริหารจัดการในระบบโรงเรียนอย่างไรบ้าง

2.3 ลูกพี่ได้รับประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดผล ครูผู้สอน เพื่อนนักเรียนและการบริหารจัดการในระบบโรงเรียนอย่างไรบ้าง

2.4 พี่คิดว่าการเรียนการสอนในโรงเรียนตรงกับความสามารถและความถนัดของลูกหรือไม่ อย่างไร

2.5 พี่ได้ร่วมกับลูกและคนในครอบครัวศึกษารายละเอียดของหลักสูตรของโรงเรียนที่ลูกพี่สนใจเป็นอย่างดีก่อนส่งลูกไปเรียนใช่หรือไม่ และลูกของพี่เห็นด้วยและสนใจในหลักสูตรเหล่านั้นใช่หรือไม่

2.6 เมื่อลูกเข้าไปเรียนแล้วลูกของพี่รู้สึกอย่างไรกับกระบวนการเรียนการสอนและการวัดผล และลูกพี่เคยเล่าถึงความสนใจของตัวเองให้พี่ฟังบ้างหรือไม่ หากเล่าพี่มีแนวทางแนะนำให้ลูกอย่างไร

2.7 ลูกของพี่มีความสุขและพัฒนาการเรียนในระดับที่น่าพอใจหรือไม่

2.4 พี่รู้ได้อย่างไรว่าระบบโรงเรียนไม่ใช่แนวทางที่เหมาะสมกับลูกของพี่ และสิ่งใดที่ทำให้พี่ตัดสินใจเปลี่ยนแนวทางการศึกษาของลูกใหม่ และแนวทางการศึกษาแบบใหม่ในความเชื่อของพี่ควรจะมีลักษณะอย่างไร

ส่วนที่ 3 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาโดยครอบครัว (โฮมสคูล)

➤ ถามให้เห็นความเชื่อพื้นฐานเพื่อดูว่าพ่อ/แม่มีตัวตนแบบใด

3.1 พี่คิดและเชื่อว่าแนวทางใดที่จะนำพาไปสู่การสร้างศักยภาพที่เหมาะสม

3.2 พี่คิดว่าพี่รู้จักโฮมสคูลมากน้อยแค่ไหนและรู้จักได้อย่างไร ตัวพี่เองมีจุดเปลี่ยนสำคัญของการเข้าสู่แนวทางการศึกษาโฮมสคูลอย่างไร

3.3 พี่คิดว่าการศึกษาแบบโฮมสคูลมีแนวคิด หลักการหรือปรัชญาเฉพาะตัวเองอย่างไร

3.4 พี่คิดว่าพี่รู้จักและเข้าใจการศึกษาแบบโฮมสคูลในแบบเฉพาะของพี่อย่างไร

3.5 พี่คิดว่าความเชื่อในแนวทางโฮมสคูลของพี่จะนำพาพี่และลูกของพี่ไปสู่การเรียนรู้ได้อย่างไร

3.6 พี่ในฐานะที่เป็นพ่อ/แม่ พี่คิดถึงการศึกษาในแบบที่เราลงมือทำเองทั้งหมดอย่างไร และอยากให้เล่าว่าพี่ต้องทำอะไรบ้าง ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ

3.7 อยากให้เล่าว่าพี่ต้องทำอะไรที่จะทำให้พี่นำพาไปสู่ความสำเร็จ

3.8 พี่คิดว่าพี่จะทำอะไรได้บ้างภายใต้การให้สิทธิเสรีภาพในการเป็นผู้จัดการศึกษาเองของประเทศไทย

3.9 ทำไมพี่ถึงเชื่อว่าพี่จะสามารถจัดการเรียนรู้แบบโฮมสคูลได้และพี่คิดว่าพี่จะสามารถทำได้ดีมีชัยและอย่างไร

3.10 สิ่งพี่ลงมือทำทั้งหมดพี่คิดว่าสามารถทำให้พี่สร้างลูกที่มีคุณภาพได้อย่างไร และการมีคุณภาพของลูกในสายตาของพี่เป็นอย่างไร

3.11 หากพี่ต้องการจะสร้างหรือปั้นลูกด้วยมือพี่เอง พี่คิดถึงตัวลูกและตัวพี่อย่างไร

➤ **ถามเพื่อให้เห็นว่าตัวตนของพ่อ/แม่ข้างต้นถูกสร้างขึ้นมาจากกระบวนการใด**

ปฏิบัติการแรก พ่อ/แม่วางแผนหรือเตรียมแผนการเรียนรู้ ถามประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อการสร้างตัวตน

✓ **ถามเพื่อให้เห็นการเตรียมตัววางแผนจัดทำหลักสูตรส่วนบุคคลและวางแผนการประเมิน**

3.12 พี่รู้ไหม้ยาก่อนที่จะได้รับอนุมัติจากสำนักงานเขตฯ ให้สอนลูกเองนั้น พ่อแม่ทุกคนที่เข้าสู่โฮมสคูลต้องมีการวางแผนการเรียนของลูกเอง พี่รู้มาก่อนไหม้ว่าพี่มีบทบาทตรงนี้

3.13 ในแผนนั้นจะมีเค้าโครงแผนการศึกษาทั้งหมดที่พ่อแม่ทุกคนควรจะต้องใส่เข้าไปไหม้ พี่หลังจากนั้นแล้วพี่วางประเด็นหลักๆ ที่จะเอามาใช้กับลูกอย่างไรบ้าง (ปฐมวัย/ประถม)

3.14 **ระดับประถมศึกษา** ถ้าลูกพี่จะเข้าเรียนโฮมสคูลระดับนี้ พี่รู้มาก่อนไหม้ว่าพี่จะต้องวางวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ลูก

3.15 แล้วพี่เริ่มต้นอย่างไรเพื่อที่จะทำให้พี่ได้รู้แนวทางกำหนดวัตถุประสงค์ พี่ได้ไปปรึกษาหรือพูดคุยกับใครบ้างไหม้ หรือพี่อ่านหนังสืออะไรที่เกี่ยวข้องไหม้

3.16 ถ้าพี่ได้ไปคุยหรือขอคำปรึกษา พี่คุยยังไ้ แล้วเค้าแนะนำพี่อะไรบ้าง

3.17 ถ้าพี่อ่านในคู่มือหรือหนังสือเหล่านั้นแล้ว แล้วพี่เข้าใจถึงแนวทางกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของลูกยังไ้บ้าง แล้วพี่วางเป้าหมายให้ลูกของพี่เป็นอย่างไรในอนาคต

3.18 แล้วการจะให้ลูกเป็นที่พี่วางไว้ ในระดับนี้พี่จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ย่อยๆ ไ้ไหม้ พี่กำหนดอย่างไรบ้าง

3.19 มีวัตถุประสงค์ที่พ่อแม่ทุกคนจะต้องให้ลูกได้เรียนรู้ด้านต่างๆ ไ้ไหม้ อยากให้เล่าว่ามีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง และพี่ได้กำหนดแต่ละด้านไว้อย่างไร

3.20 อยากให้เล่าถึงว่า พี่กำหนดวัตถุประสงค์ด้านภาษาไว้ว่าจะให้ลูกเป็นอย่างไรบ้าง อะไรที่ทำให้พี่คิดแบบนั้น

3.21 ด้านคณิตศาสตร์มีไหม้ แล้วพี่กำหนดวัตถุประสงค์ให้ลูกพี่เป็นอย่างไร อะไรทำให้พี่คิดแบบนั้น

3.22 นอกจากนี้ยังมีด้านวิทยาศาสตร์ด้วยไหม้ พี่มีเป้าหมายให้ลูกพี่เป็นยังไ้บ้าง อะไรทำให้พี่ได้วางเป้าหมายไว้แบบนั้น

3.23 แล้ววัตถุประสงค์ทางด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมละ พี่ได้วางไว้อย่างไ้ อะไรทำให้พี่คิดแบบนั้น

3.24 แล้วด้านสุขศึกษา และพลศึกษา พี่ได้วางเป้าหมายให้ลูกพี่ไว้อย่างไรบ้าง แล้วอะไรที่ทำให้พี่คิดแบบนั้น

3.25 อยากให้เล่าถึงด้านศิลปะ วางเป้าหมายไว้ให้ลูกเป็นอย่างไร แล้วอะไรที่ทำให้พี่คิดแบบนี้ได้

3.26 อยากให้เล่าถึงด้านการงานอาชีพและเทคโนโลยี พี่ได้กำหนดเป้าหมายให้ลูกพี่เป็นอย่างไรบ้าง แล้วสิ่งใดที่ทำให้พี่คิดได้แบบนี้ว่าจะต้องวางเป้าหมายด้านนี้แบบนี้

3.27 ในด้านต่างๆ ทั้งหมดเหล่านี้ พี่เน้นหรือให้ความสำคัญในส่วนใดมัย แล้วอะไรที่ทำให้พี่คิดแบบนี้

3.28 สิ่งพี่เลือกเอง พี่ได้กำหนดแนวทางให้ลูกพี่เป็นนัก(...) ในอนาคต ในกลุ่มประสบการณ์ที่พี่เลือกกำหนดวัตถุประสงค์เองมีอะไรบ้าง และแต่ละวัตถุประสงค์นั้นพี่กำหนดอย่างไรบ้าง อะไรที่ทำให้พี่คิดแบบนั้น

3.29 ถ้าพี่ยังเข้าใจไม่ชัดเจนถึงแนวทางการเขียนวัตถุประสงค์ อยากให้เล่าว่าพี่ได้กลับไปปรึกษากับใครหรืออ่านหนังสือคู่มือที่เกี่ยวข้องอะไรอีกมัย แล้วพี่ได้เรียนรู้กับตัวเองอย่างไร

3.30 ถ้าพี่ต้องการเป็นพ่อ/แม่ที่เป็นนัก(...) พี่รู้มั๊ยว่าพี่ต้องเขียนอย่างอื่นอีกด้วย แล้วพี่รู้ได้อย่างไร

3.31 นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดทั้ง 8 กลุ่มประสบการณ์แล้ว พี่ได้กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่นอกเหนือจากนี้อีกมัย อยากให้เล่าให้ฟัง ในแต่ละด้านพี่ได้กำหนดอย่างไรบ้าง ในด้านต่างๆ ที่พี่กำหนดขึ้นเองนั้น อะไรที่ทำให้พี่คิดแบบนั้น

3.32 เมื่อพี่ได้วางเป้าหมายว่าจะให้ลูกเป็นแบบไหนแล้ว พี่จะต้องคิดถึงกำหนดจัดกิจกรรมต่าง ๆให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในด้านต่างๆ ไซมัย อยากให้เล่าให้ฟังว่าพี่ทำอย่างไรบ้าง แล้วกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์นั้นพี่รู้มันได้อย่างไร พี่ได้อ่านหรือได้ปรึกษาใครมัย และพี่ได้รู้อะไรจากการศึกษาจากสิ่ง/คนเหล่านั้น

3.33 อยากให้เล่าให้ฟังว่าพี่จัดกิจกรรมอะไรบ้างให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3.34 เล่าได้มั๊ยว่า ในกลุ่มประสบการณ์ด้านภาษาพี่ได้วางแผนจัดกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์ให้ลูกพี่อย่างไร แล้วพี่รู้ได้อย่างไรว่าจะต้องนำกิจกรรมดังกล่าวมาใช้กับลูกพี่ พี่ได้ปรึกษาใครมัยหรืออ่านหนังสือคู่มือจากเล่มไหนบ้างมัย เมื่อศึกษามาแล้วพี่ได้เรียนรู้อะไร

3.35 แล้วกลุ่มประสบการณ์คณิตศาสตร์ ก็ยังไม่ได้ไซมัย พี่วางแผนกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์ที่สำคัญต่อการพัฒนาด้านนี้ของลูกพี่อย่างไร แล้วพี่นำกิจกรรมเหล่านี้มาใส่ในแผนของพี่นั้น พี่คิดหรือได้มาอย่างไร พี่ได้ปรึกษาหรืออ่านหนังสือคู่มือจากไหนมัย แล้วพี่ได้รู้อะไรตรงนี้

3.36 นอกนั้นแล้ว กลุ่มประสบการณ์วิทยาศาสตร์ พี่ก็ต้องเอามาวางแผนกิจกรรมด้วยไซมัย พี่วางแผนจัดกิจกรรมด้านนี้อย่างไรบ้าง แล้วพี่นำสิ่งเหล่านี้มาจากที่ไหน อยากให้เล่า

3.37 พี่เน้นมั๊ยด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เด็กโฮมสคูลในแบบบ้านพี่ได้จัดกิจกรรมอย่างไรบ้าง แล้วพี่เห็นจากใครหรือคุยกับใครมาบ้าง หรือพี่อ่านหนังสือเอาเอง อยากให้เล่า

3.38 แล้วด้านสุขศึกษา และพลศึกษา บ้านพี่ให้ความสำคัญแค่ไหน ได้วางแผนในการจัดกิจกรรมอย่างไรบ้าง สิ่งพี่วางแผนนี้พี่ได้มาอย่างไร อยากให้เล่าให้ฟัง

3.39 แล้วอีกด้านศิลปะ พี่จัดกิจกรรมในการเรียนรู้ของลูกพี่อย่างไรบ้างทั้งในบ้านและนอกบ้าน พี่ได้ปรึกษาหรือคุยกับเพื่อนๆ โหมสкулด้วยกันมัย หรือพี่นำมาจากหนังสือที่ศึกษานิตเทศแนะนำมัย อยากให้เล่าให้ฟัง แล้วพี่ได้รู้อะไรในการจัดกิจกรรมด้านนี้

3.40 อยากให้เล่าในด้านการงานอาชีพและเทคโนโลยี บ้านพี่ต้องวางแผนจัดกิจกรรมในแนวทางใด แล้วกิจกรรมที่มีความสำคัญในการใช้ชีวิตแห่งศตวรรษที่ 21 คืออาชีพใด พี่รู้ได้อย่างไรว่ากิจกรรมดังกล่าวเหมาะกับลูกของพี่และครอบครัวของพี่ในอนาคต

3.41 อยากให้เล่า เกี่ยวกับกิจกรรมที่นอกเหนือจาก 8 ด้านนี้ มีกิจกรรมที่พี่เองเลือกหรือร่วมกับลูกเลือกนำมาวางแผนจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ลูกมัย พี่คิดมันขึ้นมาได้อย่างไร พี่ได้ศึกษาจากหนังสือคู่มือหรือปรึกษาคนที่เกี่ยวข้องบ้างหรือไม่และอย่างไร

3.42 กิจกรรมที่พี่กำหนดแต่ละด้านทั้งในบ้านและนอกบ้าน พี่จะต้องสอนเองทั้งหมดมัย หรือพี่ให้ใครสอนมัย และจัดแบ่งเนื้อหาในการสอนกันอย่างไร

3.43 ทั้งกิจกรรมในบ้านและกิจกรรมนอกบ้าน พี่ให้น้ำหนักหรือให้ความสำคัญสิ่งใดมากกว่ากัน พี่เอาความคิดแบบนี้มาได้อย่างไร

3.44 อยากให้พี่เล่าให้ฟังว่า พี่ได้คุยกันเกี่ยวกับการวางแผนการสอนในครอบครัวมัย ทั้งลูก และคู่สมรสของพี่ หรือพี่ได้คุยกับครอบครัวที่ประสบความสำเร็จแล้ว หรือกับผู้เชี่ยวชาญ หรืออ่านหนังสืออะไรที่เกี่ยวข้องมัย

3.45 แล้วหากกิจกรรมบางอย่างที่พี่ไม่ถนัดจะสอนหรือไม่มีทักษะความรู้ พี่จะปรึกษากันในครอบครัว หรือคุยกับผู้เชี่ยวชาญ หรืออ่านหนังสือมัย ถึงการกำหนดตัวผู้สอนในกิจกรรมนั้นๆ

3.46 การจะให้ลูกพี่เป็นตามที่พี่วางเป้าหมายไว้ นอกจากกำหนดกิจกรรมต่างๆ แล้ว พี่คิดว่าสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ สำคัญมัยสำหรับลูกพี่ พี่กำหนดอย่างไร

3.47 แล้วพี่รู้ได้อย่างไรว่าสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้แบบไหนจะเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของลูกพี่

3.48 อยากให้เล่าให้ฟังว่าพี่ได้ใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้อะไรบ้างในกิจกรรมด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน แล้วพี่ศึกษาเรียนรู้จากใครหรือหนังสือใดบ้างมัย อยากให้เล่าพี่ได้ใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับความสนใจพิเศษของลูกพี่ แล้วพี่รู้ได้อย่างไรว่าจะนำมาใช้ได้ผลดี

3.49 เมื่อพี่ได้วางแผนเป้าหมาย และจัดกิจกรรมสำคัญๆ ให้ลูกแล้ว พี่ต้องวางแผนการประเมินผล อยากให้พี่เล่าให้ฟัง พี่รู้จากที่ไหนมาก่อนมัยว่าพี่จะต้องวางแผนการประเมินของลูกพี่ด้วย

3.50 เล่าให้ฟังหน่อยได้มัยว่าพี่ ทำยังไงถ้าพี่ไม่รู้แนวทางในการวางแผนการประเมินตรงนี้ พี่ได้ไปศึกษาหรือพูดคุย หรืออ่านหนังสือคู่มืออะไรบ้างมัย

3.51 แล้วพอพี่ได้ศึกษาได้เข้าใจแล้ว พี่วางแผนโครงการประเมินเกี่ยวกับเวลาเรียนของลูกไว้อย่างไร พี่รู้ได้อย่างไรว่าเหมาะสมกับการวัดพัฒนาการและเลื่อนขั้นของลูกพี่

3.52 พี่รู้มาก่อนมั้ยว่าจะต้องกำหนดการประเมินทั้งทางด้านวิชาการ ,คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และกิจกรรมเฉพาะในการพัฒนาลูกพี่ตามที่พี่ได้กำหนดด้วย พี่รู้ได้อย่างไรว่าสิ่งที่พี่กำหนดนั้นเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของทางราชการ

3.53 พี่รู้มั้ยว่าพี่ต้องกำหนดแนวทางประเมินผลในแต่ละเนื้อหาสาระ/กลุ่มประสบการณ์ ทั้ง 7- 8 ด้านด้วย อยากให้เล่าให้ฟังละเอียดในชั้นเรียนนั้นๆ

3.54 อยากให้พี่เล่าให้ฟังว่าพี่วางแผนการประเมินทางด้านภาษา (ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ) เอาไว้อย่างไร ทางด้านภาษาไทยพี่วางแผนการประเมินอย่างไร และทางด้านภาษาต่างประเทศพี่วางแผนประเมินภาษาอะไรบ้าง เพราะอะไร แล้วพี่รู้ได้อย่างไรว่าพี่ได้นำหลักเกณฑ์ในการวัดการพัฒนาการเรียนรู้ของลูกได้อย่างเหมาะสมแล้ว

3.55 อยากให้เล่าว่า การประเมินทางด้านคณิตศาสตร์ พี่ได้จัดวางแผนการประเมินของพี่อย่างไรบ้าง แล้วพี่อ่านหรือปรึกษาใครหรือไม่อย่างไร แล้วพี่ได้อะไรจากการเรียนรู้จากสองแหล่งนี้

3.56 พี่ต้องสอนทางด้านวิทยาศาสตร์ด้วยมั้ย แล้วพี่กำหนดแนวทางประเมินเอาไว้อย่างไร พี่รู้ได้อย่างไรว่าหลักเกณฑ์การประเมินนี้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับจากทางราชการ

3.57 แล้วในส่วนทางด้าน สังคม ศาสนา วัฒนธรรม พี่วางแผนการประเมินลูกพี่เองอย่างไร พี่ได้ปรึกษาหรืออ่านมาจากแหล่งใดมั้ย พี่รู้ยังไม่ว่าแนวทางที่พี่กำหนดเหมาะกับลูกพี่และเป็นที่ยอมรับในการนำมาใช้ประเมิน

3.58 อยากให้เล่าอีกว่า ทางด้านสุขศึกษาและพลศึกษา ก็จำเป็นต้องมีมั้ยเวลา กำหนดหลักสูตร แล้วพี่วางแผนการประเมินด้านนี้ยังไม่ว่าเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่พี่วางแผนเอาไว้ และเป็นที่ยอมรับในการวัดพัฒนาการเรียนรู้ของลูกพี่

3.59 อยากให้เล่าว่าทางด้านศิลปะ ก็ต้องกำหนดเช่นกันมั้ย พี่วางแผนการประเมินยังไม่ว่า พี่พูดคุยหรือศึกษาจากแหล่งใดบ้างเพื่อนำมาใช้กับลูกอย่างเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของทางราชการ

3.60 อาชีพและเทคโนโลยีในยุคนี้ก็ต้องให้ลูกได้เรียนรู้มั้ย แล้วพี่วางแผนการประเมินด้านนี้ไว้อย่างไร พี่รู้ได้อย่างไรว่าใช้ได้กับลูกของพี่และเป็นที่ยอมรับของทางราชการ

3.61 พี่รู้มั้ยว่าจะต้องกำหนดแนวทางประเมินผลอย่างอื่นอีกด้วย คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พี่วางแผนประเมินด้านนี้อย่างไร และพี่รู้ได้อย่างไรว่าเป็นไปตามความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับจากทางราชการ

3.62 นอกจากนี้แล้วพี่ได้กำหนดแนวทางประเมินผลตามจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน อย่างเป็นอย่างไร อยากให้เล่าให้ฟังละเอียดในชั้นเรียนนั้นๆ

3.63 ในการประเมินแต่ละด้านนั้น พี่รู้ได้อย่างไรว่าจะใช้ระดับคะแนนแบบใด

3.64 ลูกหรือคนในครอบครัวได้เข้ามามีส่วนในการกำหนดประเมินผลของพี่มั้ย ถ้ามีพี่คุยกันอย่างไร อยากให้เล่าให้ฟัง

3.65 มีมัยในการวางแผนประเมินแล้ว พี่ทั้งอ่านหนังสือและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญแล้ว แต่ยังไม่เข้าใจ พี่ทำอะไรจึงจะทำให้พี่รู้ถึงวิธีการวางแผนการประเมินผลที่เหมาะสมกับลูกพี่

3.66 ทั้งหมดแล้วเมื่อพี่วางแผนการประเมินของลูกทั้งประเมินพัฒนาการและประเมินเลื่อนชั้นของพี่แล้ว พี่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองในการวางแผนหลักสูตรเฉพาะของพี่และการประเมินอย่างไรบ้าง อยากให้เล่าให้ฟัง

ปฏิบัติการที่สอง พ่อ/แม่ลงมือจัดทำหลักสูตรและปฏิบัติตามหลักสูตร ตามประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อการจะได้มาซึ่งตัวตน (writing and dialogue)

✓ **ถามเพื่อให้เห็นการลงมือจัดทำหลักสูตรร่วมกับสำนักงานเขต ฯ เพื่อขออนุมัติ มี**

2 ช่วง (ช่วงแรกระหว่างการขออนุมัติ พ่อแม่ได้เป็นสร้างกระบวนการเรียนรู้ตัวเองผ่านเทคนิคการเขียนแผนว่าจะสอนและประเมินผลการเรียนรู้อย่างไร(จนอนุมัติ) **และช่วงที่สอง** นำไปใช้/ปฏิบัติตามแผน พ่อแม่ลงมือดำเนินตามแผนและได้เรียนรู้จนกลายเป็นทั้งแม่/พ่อ/ผู้ปกครองที่สามารถสอนได้(verbalization)ในทักษะต่างๆ ทั้งพื้นที่ในบ้านและพื้นที่นอกบ้าน รวมทั้งในอาชีพ)

ช่วงแรก : ระหว่างการขออนุมัติ

3.67 หลังจากที่พี่ได้วางแผนในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ โดยพี่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ด้านต่างๆ ที่จะให้ลูกเป็นแล้ว จนพี่ได้วางแผนกิจกรรมที่จะสอนและสุดท้ายพี่ได้วางแผนการประเมินผลให้ลูกพี่แล้ว พี่รู้(know yourself) ได้อย่างไรว่าพี่พร้อมจะสอนลูกด้วยตัวเอง ช่วยเล่าให้ฟังหน่อย

3.68 ในการนำแผนมายื่นขออนุญาตพี่ได้เผยแพร่หรือแสดงให้เห็นอย่างไรบ้างเกี่ยวกับ**กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ นั้นมีเนื้อหาอะไรบ้าง** และแต่ละเนื้อหาพี่มี**เป้าหมาย**ในการพัฒนาลูกของพี่ในแผนที่เขียนออกมา

- ทั้ง 8 ด้าน (ด้านภาษา ,คณิตศาสตร์,วิทยาศาสตร์,สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม,สุขศึกษาและพลศึกษา,ศิลปะ ,อาชีพและเทคโนโลยี) อยากให้เลือกเล่าให้ฟังในสิ่งที่พี่อยากเล่า

3.69 ในการอนุญาตให้นำแผนมาสอนลูกพี่ต้องร่วมกับผู้เชี่ยวชาญกำหนดและปรับปรุงแผนที่ที่เขียนมา ช่วยเล่าให้ฟังได้มั้ยว่า เป้าหมายของหลักสูตรที่พี่เขียนออกมาสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญหรือไม่และอย่างไร

3.70 ถ้าผู้เชี่ยวชาญให้พี่กลับมาปรับปรุงเป้าหมายหลักสูตร พี่ได้แสดงให้เห็นจุดยืนของพี่อย่างไรถึงแนวทางที่จะพัฒนาลูกของตอนนั้น

3.71 อยากให้เล่าให้ฟังว่าท้ายที่สุดแล้ว สิ่งพี่เผยแพร่หรือแสดงออกมาว่าจะวางแผนเป้าหมายลูกในแบบนั้นๆ ใครเป็นผู้ตัดสิน

3.72 พี่ได้ใช้เวลานานมากในการเผยแพร่หรือแสดงให้เห็นว่าพี่ต้องการนำลูกไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ พี่ใช้วิธีการอย่างไรบ้าง อยากให้เล่าให้ฟัง

3.73 พี่ได้แสดงให้เห็นให้ผู้เชี่ยวชาญเห็นถึงกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ หรือกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เห็นอย่างไรว่าพี่จะสามารถทำให้ลูกพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้อย่างดี

3.74 มีมัยกิจกรรมการเรียนรู้ที่พี่กำหนดลงไปในพื้นที่นำมาแสดงให้กับผู้เชี่ยวชาญเห็น ต้องนำมาปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง ถ้าพี่ยืนยันแนวทางของลูกแบบนั้น ๆ พี่ได้แสดงให้เห็นให้ผู้เชี่ยวชาญเห็นความสามารถของพี่ในการพัฒนาของลูกได้อย่างไร

3.75 มีกิจกรรมใดที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย และชื่นชมในกระบวนการเรียนการสอน เพราะเหตุใด

3.76 แผนที่ยื่นส่งไปนั้น พี่ได้แสดงให้เห็นว่าจะจัดลำดับเวลาในการเรียนรู้อย่างไร

3.77 แผนที่ยื่นส่งไปนั้น พี่ได้แสดงให้เห็นให้ผู้เชี่ยวชาญเห็นอย่างไรว่าใครเป็นผู้สอนบ้าง และสอนอย่างไร

3.78 แผนที่ยื่นส่งไป พี่ได้แสดงให้เห็นให้ผู้เชี่ยวชาญเห็นอย่างไรว่าพี่ จะกำหนดสอนทั้งในบ้านและนอกสถานที่ตามช่วงเวลาที่ถูกและครอบครัวมีความพร้อม

3.79 อยากให้เล่าส่วนที่เกี่ยวกับการประเมินพี่ได้นำเสนอให้ศึกษานิเทศก์เห็นได้อย่างไรว่าพี่ได้อาศัยหลักเกณฑ์ในการประเมินที่เป็นที่ยอมรับได้ ทั้งเกี่ยวกับกลุ่มประสบการณ์ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้ง 8 ด้าน โดยทำให้เห็นถึง การอ่าน การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสร้างสรรค์ อย่างไร

3.80 อยากให้เล่าว่าพี่ได้ทำให้ศึกษานิเทศก์เห็นได้อย่างไรว่าพี่ใช้หลักเกณฑ์ประเมินเป็นที่ยอมรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้

3.81 อยากให้เล่าว่าพี่ได้ทำให้ศึกษานิเทศก์เห็นได้อย่างไรว่าพี่ได้ใช้หลักเกณฑ์การประเมินในส่วนที่เป็นความถนัดหรือสนใจพิเศษของลูกพี่

3.82 ถ้าผู้เชี่ยวชาญไม่ยอมรับในแนวทางประเมินของพี่ พี่ได้แสดงให้เห็นให้ผู้เชี่ยวชาญเห็นได้อย่างไรว่า แนวทางนี้เหมาะสมและเป็นเหตุเป็นผลที่สุด

3.83 หากพี่ต้องนำหลักสูตรมาทบทวนตัวเองเสียใหม่ พี่คิดว่าพี่จะต้องใช้วิธีการใดในการให้หลักสูตรของพี่เป็นที่ยอมรับของผู้เชี่ยวชาญ

3.84 อยากให้เล่าถึงขั้นตอนตรงนี้ การดำเนินงานของทางราชการเมื่อเห็นด้วยทั้งสองฝ่ายแล้ว จะต้องดำเนินการในขั้นต่อไปอย่างไรบ้าง

ช่วงที่สอง : นำไปใช้/ปฏิบัติตามแผน

3.85 เมื่อพื้ยื่นแผนแล้วและพื้ได้ผ่านการอนุมัติให้เป็นผู้จัดการศึกษาจากสำนักงานเขต แล้ว พื้จะต้องนำแผนมาปฏิบัติการสอน (verbalization) กิจกรรมที่พื้วางแผนไว้ทั้งหมด ส่วนใหญ่ ใครเป็นผู้สอน ถ้าพื้สอนไม่ได้ทั้งหมดพื้ทำอย่างไร

3.86 อยากให้เล่าพื้รับผิดชอบการสอนอะไรบ้าง ครูสมรสของพื้มาช่วยสอนมั๊ย และก่อนที่จะสอนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์แต่ละครั้งนั้น พื้ได้เตรียมการสอนอย่างไรบ้าง แล้วพื้รู้ได้อย่างไรว่าสิ่งใดจะนำมาสอนลูก

3.87 แล้วถ้าพื้ติดภารกิจหรือธุระสำคัญ แต่พื้กำหนดเวลาและกิจกรรมจะสอนแล้ว พื้สอนไม่ได้ พื้ทำอย่างไร

3.88 อยากให้พื้เล่าในบางกลุ่มประสบการณ์ที่พื้ไม่ถนัด พื้ได้จ้างครูพิเศษมาสอนหรือไม่ พื้รู้ได้อย่างไรว่าผู้สอนคนนั้นเหมาะสมกับการสอนลูกของพื้ และหากมาสอนแล้วลูกพื้ไม่เข้าใจและไม่มีความสุขกับการเรียนพื้ทำอย่างไร

3.89 พื้ได้พาลูกไปเรียนโดยเข้าร่วมกิจกรรมกับพ่อแม่ที่มีแนวทางเดียวกับพื้บ้างมั๊ย ส่วนใหญ่พื้จะไปร่วมทำกิจกรรมกลุ่มและเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มไหน พื้รู้ได้อย่างไรว่าวิธีการนี้ทำให้ลูกพื้พัฒนาการเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์นั้นๆ เป็นอย่างไร

3.90 อยากให้พื้เล่าระหว่างเวลาที่พื้สอนเองส่วนใหญ่ การจ้างมาสอน และการร่วมทำกิจกรรมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นั้น สิ่งใดสร้างการเรียนรู้ให้กับลูกของพื้มากที่สุด และพื้รู้ได้อย่างไรว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ทำมาถูกทางแล้ว

3.91 อยากให้เล่าว่าพื้สอนอะไรพื้สอนเกี่ยวกับอะไรบ้าง ครูสมรสได้เข้ามาช่วยสอนวิชาอะไร อยากให้ยกตัวอย่างที่พื้คิดว่าสำคัญต่อการพัฒนาลูกในสายตาพื้ เช่น ด้านภาษาพื้ได้สอนอะไร

3.92 พื้ได้สอนเกี่ยวกับทักษะต่างๆ กับลูกมั๊ย แล้วพื้รู้ได้อย่างไรว่าพื้สามารถสอนลูกได้

3.93 อยากให้พื้เล่าว่าพื้ได้สอนเกี่ยวกับวิถีชีวิตของครอบครัวอะไรบ้าง และพื้รู้ได้อย่างไรว่าพื้สามารถสอนลูกได้

3.94 อยากให้พื้เล่าพื้ได้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือเจตคติอะไรบ้าง และพื้ได้สอนอย่างไร

3.95 อยากให้เล่าว่าพื้สอนอย่างไร พื้รู้มั๊ยว่าการสอนแบบโฮมสคูลพ่อ/แม่จะต้องสอนทั้งกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ แล้วใส่ทัศนเจตคติ พร้อมความนัดด้านที่ลูกสนใจเข้าไปด้วย คุณพ่อ/แม่ในแบบพื้ต้องสอนอย่างไร และพื้รู้ได้อย่างไรว่าพื้สามารถสอนลูกให้เห็นประสิทธิผลได้

3.96 อยากให้เล่าให้ฟังพื้สอนในส่วนที่เกี่ยวกับกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ อย่างไร แล้วพื้รู้ได้อย่างไรว่าทำให้ลูกพัฒนาการเรียนรู้ได้

3.97 พื้สอนในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติแก่ลูกอย่างไร และพื้รู้ได้อย่างไรว่าทำให้ลูกซึมซับผ่านกิจกรรมการสอนของพื้

3.98 พี่สอนในส่วนที่เกี่ยวกับความถนัดหรือความชอบของลูกอย่างไร แล้วพี่รู้ได้อย่างไรว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ลูกมีความสุขและมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

3.99 อยากให้เล่าถ้าความรู้หรือทักษะนั้นๆ พี่ไม่ถนัดหรือเข้าใจ แต่มีในแผนที่กำหนดไว้ พี่บริหารจัดการเรียนการสอนอย่างไร

3.100 พี่ได้สอนและให้คนอื่นที่พี่จัดให้สอน สอนอย่างเคร่งครัดตามหลักสูตรที่พี่เสนอไปหรือไม่เพราะอะไร

3.101 อยากให้เล่าว่าช่วงที่พี่สอนตามแผนที่เสนอไป พี่คิดว่าพี่ได้เรียนรู้อะไรบ้าง เช่น จากการอ่านหนังสือตำราต่างๆ

3.102 พี่ได้เรียนรู้อะไรบ้างถ้าพี่ไม่ได้สอนตามแผนหรือหลักสูตรที่วางไว้

3.103 พี่ได้บริหารจัดการเวลาทำงาน เวลาเรียนของลูก เวลาว่าง และอื่นๆ อย่างไร พี่ทำอย่างไรพี่จะสามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.104 พี่ได้บริหารจัดการเรื่องเงินทุนที่ใช้ในการเรียนการสอนอย่างไร และได้รับความช่วยเหลือทางการเงินอย่างไร ถ้ามีปัญหาการเงินพี่จะรู้ได้อย่างไรว่าพี่จะต้องบริหารในแนวทางอื่น

3.105 การเรียนโฮมสคูล ส่วนใหญ่จะอาศัยการเรียนรู้นอกสถานที่ส่วนใหญ่ ต้องอาศัยค่าใช้จ่ายพี่จะบริหารการเงิน พี่มีรายได้จากแหล่งใด และหากไม่เพียงพอพี่ทำอย่างไร

3.106 อยากให้เล่าพี่ ใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ที่จำเป็นและสำคัญจากแหล่งใดบ้าง และรู้ได้อย่างไรสื่อเหล่านั้นที่จะนำมาสอนเหมาะสมกับลูกของพี่ตามที่เขียนไว้ตามหลักสูตร

3.107 อยากให้เล่าพี่สอนที่ไหนบ้าง เช่น สอนในบ้าน หรือนอกบ้าน พี่รู้ได้อย่างไรว่าพี่จะต้องสอนทั้งสองที่สลับเปลี่ยนกันไป

3.108 กลุ่มประสบการณ์ที่สอนในบ้านมีอะไรบ้าง และพี่รู้ได้อย่างไรว่าพี่สอนในแบบนี้ได้

3.109 กลุ่มประสบการณ์ที่สอนนอกบ้านมีอะไรบ้าง และพี่รู้ได้อย่างไรว่าพี่จะสอนแบบนี้ได้

3.110 อยากให้พี่เล่าถึงบรรยากาศการเรียนรู้หรือการสอนในแต่ละวันของบ้านพี่ พี่คิดว่าพี่สื่อที่สำคัญที่พี่นำมาใช้ในการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 คืออะไร เพราะเหตุใด

3.111 เมื่อพี่ได้สอนลูกแล้ว พี่ได้เรียนรู้ในตัวเองอย่างไรบ้าง และการเรียนรู้นี้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงในตัวเองอย่างไร

3.112 พี่ได้เรียนรู้ในตัวของลูกของพี่อย่างไรบ้าง และพี่เห็นว่าลูกพี่ได้เปลี่ยนแปลงตัวเองและปรับปรุงตัวเองหรือไม่และอย่างไร

ปฏิบัติการที่สาม พ่อ/แม่มีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ ตามประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อการจะได้มาซึ่งตัวตน

✓ **ถามเพื่อให้เห็นการประเมินการเรียนรู้ใน 2 ปฏิบัติการ (1. ปฏิบัติการพ่อแม่**
ประเมินลูกตัวเอง ผ่านการเขียนร่องรอยการเรียนรู้ และ 2. ปฏิบัติการพ่อ/แม่และลูกร่วมประเมินกับ
ผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการเขียนผ่านร่องรอยการเรียนรู้ และผ่านพูดให้ผู้เชี่ยวชาญฟังว่าสิ่งที่เรียนรู้มา
เหตุมีผลอย่างไร เป้าหมายประเมินเพื่อให้รู้ว่าเราอยู่ในสถานะใด การประเมินต้องยุติธรรมอันมี
ความเป็นเหตุเป็นผล คือ เอาการประเมินมาเป็นการเรียนรู้ในการใช้เหตุผลเป็น มี 3 ลักษณะ
ประเมินตัวเองสูงเกินไป (overestimate) ประเมินตัวเองตามสภาพความจริง (authentic
assessment) , ประเมินตัวเองต่ำเกินไป (underestimate)

1) ปฏิบัติการพ่อแม่ประเมินลูกตัวเอง ผ่านการเขียนร่องรอยการเรียนรู้ (portfolio)

3.113 เมื่อสอนแล้ว ถึงเวลาประเมินใช้มัย ประเมินช่วงไหนบ้าง และในหลักสูตรที่เสนอ
ไป พี่ได้ใช้หลักการประเมินที่มีช่วงเวลาเป็นแบบใด เช่น เทอมละครึ่ง ปีละครึ่ง และรายระดับชั้น
และพี่ได้กำหนดระดับการเรียนรู้ในแบบใด เช่น ระบบตัวเลข ระบบตัวอักษร ระบบร้อยละ หรือ
ระบบที่ให้คำสำคัญที่สะท้อนมาตรฐาน (ผ่านและไม่ผ่าน)

3.114 พี่รู้ได้อย่างไรว่าลูกพี่พร้อมที่จะได้รับการประเมินจากพี่แล้ว พี่ศึกษาหรือเรียนรู้
ได้อย่างไร

3.115 พี่ในฐานะเป็นผู้ประเมิน พี่ได้กำหนดกรอบการประเมินลูกเพื่อแสดงให้เห็น
พัฒนาการเรียนรู้ของลูกอย่างไรบ้าง และการเรียนรู้ในระดับชั้นของลูกของพี่นั้นควรถูกประเมิน
ด้านใดบ้าง

3.116 อยากให้เล่าให้ฟังพี่ได้ประเมินส่วนที่เป็นกลุ่มประสบการณ์(สาระเรียนรู้) ในแต่
ละด้านของลูกอย่างไรบ้าง เช่น ด้านภาษาพี่ประเมินอย่างไร ด้านอาชีพและ
เทคโนโลยีพี่ประเมินอย่างไร ด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมพี่ประเมินอย่างไร และด้านคณิตศาสตร์
พี่ประเมินอย่างไร พี่รู้ได้อย่างไรว่าจะทำอย่างไรให้เป็นที่ยอมรับของทางราชการ
ละด้านของลูกอย่างไรบ้าง เช่น ด้านภาษาพี่ประเมินอย่างไร ด้านอาชีพและเทคโนโลยีพี่ประเมิน
อย่างไร ด้านสังคม ศาสนาและวัฒนธรรมพี่ประเมินอย่างไร และด้านคณิตศาสตร์พี่ประเมินอย่างไร พี่
รู้ได้อย่างไรว่าจะทำอย่างไรให้เป็นที่ยอมรับของทางราชการ

3.117 อยากให้พี่เล่าพี่ได้ประเมินด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ อย่างไร เช่น

ด้านจิตสาธารณะ ด้านมีวินัย ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ แล้วพี่รู้ได้อย่างไรว่าจะต้องประเมินอย่างไร ให้เป็นที่เชื่อถือยอมรับได้

3.118 อยากให้เล่าให้ฟังพี่ได้ประเมินส่วนที่เป็นวิถีชีวิตและความถนัดอย่างไรบ้าง และพี่รู้ได้อย่างไรว่าจะสามารถทำให้ลูกมีการเรียนรู้ที่ดี

3.119 ในการประเมินแต่ละด้าน พี่ประเมินลูกของพี่ พี่ใช้เกณฑ์ใดเพื่อแสดงให้เห็น เหตุผลที่รับฟังได้ในการเรียนรู้ของลูก

3.120 อยากให้เล่าให้ฟัง สิ่งที่สำคัญนำมาประกอบการประเมินของลูกพี่คืออะไรบ้าง พี่รู้ได้อย่างไรว่าจะเพียงพอต่อการประเมินเบื้องต้นจากพี่

3.121 ได้ยินมาว่าการประเมินของโฮมสคูลอาศัยร่องรอยการเรียนรู้ทั้งหมด (portfolio) ที่เกี่ยวข้องแล้วร่องรอยการเรียนรู้ในแบบของพี่เป็นอย่างไร เหมือนหรือแตกต่างกันกับ บ้านอื่นๆ

3.122 ในกลุ่มประสบการณ์หนึ่งๆ หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์หนึ่งๆ หรือวิถีชีวิตและความถนัดหนึ่งๆ พี่ได้ใช้หลักฐานร่องรอยการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ด้านใดบ้างเพื่อนำมาประกอบการประเมินตัวลูกของพี่เอง

3.123 ในการที่พี่ประเมินลูกพี่เอง นอกจากตัวพี่แล้ว ในขั้นนี้ใครเข้ามาร่วมประเมินบ้าง

3.124 เมื่อพี่เห็นว่าลูกของพี่เรียนรู้ไม่ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่พี่วางเอาไว้ พี่รู้ได้อย่างไร แล้วพี่จะต้องทำอย่างไรเพื่อให้ลูกเป็นไปตามที่วางเป้าหมายไว้

3.125 พี่รู้ได้อย่างไรว่าพี่ได้ประเมินเป็นตามความเป็นเหตุเป็นผลหรือชอบธรรม หรือสภาพความเป็นจริงในการเรียนรู้ของลูกพี่แล้ว

3.126 นอกจากประเมินผ่านร่องรอยการเรียนรู้ของลูกแล้ว พี่อาศัยการประเมินจากการ แสดงความสามารถเรียนรู้ของลูกจากเกณฑ์ใดอีกบ้าง แล้วพี่รู้ได้อย่างไรว่าจำเป็นต้องนำมาใช้ด้วย

3.127 ใครมีหน้าที่เป็นคนเก็บสะสมร่องรอยการเรียนรู้ (portfolio) อยากให้เล่าให้ฟังว่ามี กระบวนการจัดทำอย่างไร ที่ไหน และร่องรอยการเรียนรู้มีประเภทใดบ้าง

3.128 พี่คิดว่าการเป็นผู้ประเมินของพี่ผ่านการเขียนหรือรวบรวมร่องรอยการเรียนรู้ในขั้นแรกนี้ พี่ได้มีการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ในตัวของตัวเองอย่างไร

3.129 อยากให้เล่าถึงว่าการที่พี่ได้เป็นผู้ประเมินลูกพี่ด้วยตัวเองในขั้นต้น ทำให้ตัวพี่เป็นคนอย่างไร

3.130 หากประเมินลูกออกมาแล้วไม่เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร พี่ต้องทำอย่างไรเพื่อให้ลูกสามารถผ่านการประเมินนั้นได้เพื่อให้เค้าฝึก ก่อนเข้าสู่การร่วมประเมินกับ สำนักงานเขต

2) ปฏิบัติการพ่อ/แม่และลูกร่วมประเมินตนเองต่อผู้เชี่ยวชาญ เป็นกระบวนการ ทบทวนตัวของพ่อแม่เอง โดยเทคนิคการเขียน(writing)และพูด(dialogue)ต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

3.131 เมื่อพี่ได้ดำเนินการประเมินลูกแล้ว พี่ต้องทำอะไรในขั้นตอนต่อไป

3.132 อยากให้เล่าให้ฟังว่าใครที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในการร่วมประเมินบ้าง แต่ละฝ่าย ทำหน้าที่อย่างไร

3.133 เมื่อถึงเวลาจะต้องประเมินการเรียนรู้กับสำนักงานเขต อยากให้นักถึงตัวพี่ในห้องที่เข้ารับประเมิน พี่เริ่มต้นในการแสดงให้ผู้เชี่ยวชาญเห็นอะไรบ้างว่าลูกพี่ได้พัฒนาการเรียนรู้ตามเป้าหมายในแผน เช่น ร่องรอยการเรียนรู้ที่เป็นแฟ้มสะสมผลงานของลูกที่พี่จัดทำเอง

3.134 อยากให้พี่เล่าให้ฟังว่าพี่ได้เขียนอะไรออกมาให้ศึกษานิเทศก์เห็นบ้างในร่องรอยการเรียนรู้ของลูกในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ 8 ด้าน ทั้งภาษา ,คณิตศาสตร์,วิทยาศาสตร์ ฯลฯ และ ร่องรอยการเรียนรู้ทำให้พี่ได้เรียนรู้อะไรบ้าง

3.135 อยากให้เล่าให้ฟังว่าพี่ได้เขียนอะไรออกมาให้ศึกษานิเทศก์เห็นบ้างในร่องรอยการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของลูกพี่

3.136 อยากให้เล่าให้ฟังว่าพี่ได้เขียนอะไรออกมาให้ศึกษานิเทศก์เห็นบ้างเกี่ยวกับวิถีชีวิตหรือความถนัดของลูกพี่

3.137 อยากให้เล่าถึงบรรยากาศในการพูดแสดงให้เห็นว่าร่องรอยการเรียนรู้นั้นเป็น การสร้างการเรียนรู้ของลูกอย่างไรบ้าง แล้วลูกพี่ได้พูดหรือแสดงให้ศึกษานิเทศก์เห็นถึงการเรียนรู้ระดับชั้นนี้อย่างไรบ้าง

3.138 ในการประเมินนั้น นอกจากแสดงร่องรอยการเรียนรู้แล้ว จะต้องใช้วิธีการใดอีกบ้างเพื่อแสดงให้เห็นว่าเราได้พัฒนาการเรียนรู้กัน

3.139 พี่ได้พูดแสดงให้ผู้เชี่ยวชาญได้เห็นอะไรเกี่ยวกับพัฒนาการเรียนรู้ในตัวลูก ที่นอกเหนือจากที่แสดงในร่องรอยการเรียนรู้ อยากให้เล่าให้ฟังละเอียด

3.140 พี่สามารถให้เพื่อนที่มีความสนใจร่วมกันเข้ามาร่วมประเมินได้ด้วยหรือไม่ เพราะอะไร

3.141 ถ้าการประเมินลูกร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ไม่เป็นไปตามกำหนดในหลักสูตร เช่น ประเมินสูงเกินไป หรือต่ำเกินไป พี่จะต้องปฏิบัติอย่างไรต่อไป

3.142 การประเมินลูกของพี่ให้เป็นไปตามความเป็นจริงนั้น (authentic assessment) ในพี่ต้องแสดงให้กับผู้เชี่ยวชาญเห็นสิ่งใด เพราะเหตุใด

3.143 สุดท้ายแล้ว พี่คิดว่าแท้จริงแล้วการประเมินนั้นพี่อาศัยวิธีการใดเป็นสำคัญ(เขียนหรือพูด หรือสำคัญทั้งสองอย่าง)ที่จะทำให้เกิดความเป็นธรรมชาติหรือสมเหตุสมผลทั้งสองฝ่าย

3.144 อยากให้เล่าให้ฟังว่า ผลการประเมินนั้นพี่ประเมินลูกพี่ไปในทิศทางใด และ

เป็นไปในทางเดียวกับผู้เชี่ยวชาญหรือไม่ ถ้าการประเมินลูกของพี่ไม่เป็นไปทิศทางเดียวกับผู้เชี่ยวชาญ พี่จะอย่างไรต่อไป

3.145 ทำดีที่สุดแล้ว ผลการประเมินของลูกพี่ในการจัดการเรียนการสอนของพี่เองเป็นอย่างไรบ้าง แล้วพี่ได้เรียนรู้อะไรถึงกระบวนการตรงนี้บ้าง เพื่อใช้ในการประเมินครั้งต่อไป

***** ปฏิบัติการ 1-3 ตอบคำถามถึงตัวตนเป็นผู้เรียนรู้เสรีในความสัมพันธ์ต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา**

ปฏิบัติการที่สี่ พ่อ/แม่เป็นผู้เชี่ยวชาญเสรี ถามประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อการจะได้มาซึ่งตัวตน

- ✓ ถามเพื่อให้เห็นการกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญเสรีด้านโฮมสคูล (เขียนตัวเองให้กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญเสรีต่อหน้าผู้สนใจโฮมสคูลใหม่ๆ)

3.146 เมื่อพี่ผ่านช่วงเวลาของการประเมินมาแล้ว พี่ได้เรียนรู้อะไร และพี่ได้นำไปบอกเล่าให้คนอื่นๆ ได้เรียนรู้ด้วยหรือไม่และอย่างไร

3.147 พี่ได้แบ่งปันความสำเร็จของพี่อย่างไรบ้าง

3.148 การแบ่งปันของพี่เพื่ออะไร และพี่ใช้พื้นที่หรือวิธีการใดในการแบ่งปันการเรียนรู้ของครั้งนี้

3.149 พี่ได้แบ่งปันการเรียนรู้ของการทำโฮมสคูลในเรื่องใดบ้าง และพี่ได้แบ่งปันการบริหารจัดการศึกษาแบบโฮมสคูลอย่างไรบ้าง ทั้งเงินทุนใช้เสริมสร้างสื่อการเรียนในบ้านและนอกสถานที่ ทรัพยากรในการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด

3.150 พี่เขียนแบ่งปันการบริหารจัดการเวลาการเรียนรู้ของลูกทั้งในบ้านและนอกบ้านอย่างไรบ้าง

3.151 พี่ได้เขียนแบ่งเวลางานของพี่กับเวลาในการเรียนรู้ของลูกพี่อย่างไรบ้าง

3.152 พี่คิดว่าพี่จะเป็นคนอย่างไรในสายตาของผู้ทำโฮมสคูลใหม่ๆ และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาของสำนักงานเขตฯ

3.153 พี่คิดว่าพี่จะแนะนำคนที่เข้ามาทำโฮมสคูลใหม่ๆ ได้หรือไม่

3.154 พี่ได้เขียนหรือเล่าเกี่ยวกับความสามารถของพี่ในการจัดการเรียนแบบโฮมสคูลของลูกของพี่อย่างไรบ้าง

3.155 ทำไมพี่จึงได้เขียนแบ่งปันประสบการณ์ในพื้นที่ต่างๆ ให้คนที่สนใจโฮมสคูลเข้ามาเรียนรู้

3.156 พี่ทำอะไรบ้างที่ทำให้คนสนใจโฮมสкулใหม่ๆ เชื่อมั่นว่าแนวทางนี้เป็นแนวทางที่ถูกต้อง และนำมาซึ่งความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้หากดำเนินตามแนวทางที่พี่ได้เขียนแบ่งปันประสบการณ์เอาไว้

3.157 พี่เคยเล่าให้คนอื่นๆ ฟังถึงปัญหาอุปสรรค และแนวทางที่ถูกต้องสำหรับคนต่อคนอื่นมั้ย และอย่างไร

3.158 พี่จะสามารถแนะนำคนที่ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับพี่ให้ผู้วิจัยได้พูดคุยได้หรือไม่ และคนนั้นมีความสำคัญต่อการทำโฮมสกูลของพี่อย่างไร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	กัญญาวีร์ แก้วนัย
วันเดือนปีเกิด	20 เมษายน 2521
สถานที่เกิด	พัทลุง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย ศิลป์ภาษาฝรั่งเศส จาก โรงเรียนสตรีพัทลุง
พ.ศ.2544	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยทักษิณ
พ.ศ.2548	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ.2559	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ